

Pagrindinės teisės

Pagrindinių teisių apsauga Europos Sąjungoje užtikrinama tiek nacionaliniu lygmeniu – valstybių narių konstitucinėmis sistemomis, tiek ES lygmeniu – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija.

Papildomą apsaugą įtariamų Europos žmogaus teisių konvencijoje įtvirtintų teisių pažeidimų atvejais užtikrina Strasbūro Europos Žmogaus Teisių Teismas, kuris yra ne ES, o Europos Tarybos institucija.

ES pagrindinių teisių chartija garantuojamos įvairios asmens teisės ir laisvės. Tai ES Teisingumo Teismo praktikoje įtvirtintos teisės, Europos žmogaus teisių konvencijoje nustatytos teisės bei kitos teisės ir principai, taikomi pagal ES valstybių narių konstitucinę tradiciją ar pagal kitus tarptautinės teisės aktus.

Chartija, kurią parengė visų ES šalių vyriausybės ir parlamentų atstovai, garantuojamos pagrindinės teisės, kaip antai žodžio ar religijos laisvė, taip pat ekonominės ir socialinės teisės, grindžiamos bendromis Europos vertybėmis ir konstituciniu paveldu. Chartijoje įtvirtinta ir naujesnių, vadinamųjų trečiosios kartos, teisių, pvz., teisė į duomenų apsaugą ir teisė į gerą administravimą.

Jeigu manote, kad jūsų pagrindinės teisės buvo pažeistos, galite kreiptis pagalbos į įvairias valstybių narių institucijas ar įstaigas, arba, tam tikrais atvejais, į ES institucijas.

Šiame skyriuje pateikiama informacijos apie institucijas, į kurias reikėtų kreiptis pagrindinių teisių pažeidimo atveju. **Spustelėjus kurios nors šalies vėliavą, bus pateikta išsami tos šalies informacija.**

Nacionalinis lygmuo

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija valstybėms narėms taikoma tik Europos ES teisės įgyvendinimo srityje. Valstybių narių institucijos – įstatymų leidžiamosios, vykdomosios ir teisminės – Chartijos privalo laikytis tik įgyvendindamos ES teisę, t. y. kai taiko ES reglamentus, sprendimus ar įgyvendina ES direktyvas. Nacionalinių teisėjų įgaliojimas atsižvelgiant į Teisingumo Teismo išaiškinimus užtikrinti, kad valstybės narės laikytųsi Chartijos, taikomas tik joms įgyvendinant ES teisę.

Jei nagrinėjamas atvejis nesusijęs su ES teise, pagrindines teises privalo užtikrinti nacionalinės institucijos, įskaitant teismus. Tai atvejais, kai Chartija netaikoma, pagrindinių teisių apsauga nacionaliniu lygmeniu vis tiek užtikrinama pagal nacionalines konstitucines sistemas. Valstybėse narėse galioja išsamios nacionalinės pagrindinių teisių normos, kurių laikymąsi užtikrina nacionaliniai teismai.

Visos valstybės narės, be savo įsipareigojimų pagal ES teisę, turi ir įsipareigojimų pagal Europos žmogaus teisių konvenciją. Todėl išnaudoję visas nacionalines teisių gynimo priemones, piliečiai gali pasinaudoti paskutine priemone – Strasbūro Europos Žmogaus Teisių Teisme pareikšti ieškinį dėl valstybės narės padaryto Europos žmogaus teisių konvencija garantuojamų pagrindinių teisių pažeidimo.

Europos Žmogaus Teisių Teismas, norėdamas suteikti potencialiems pareiškėjams galimybę patiems įvertinti, ar nėra kliūčių, dėl kurių Teismas negalėtų nagrinėti jų skundo, sudarė [kontrolinį sąrašą skundo priimtinumui įvertinti](#).

ES lygmuo

Europos Komisijos vaidmuo

ES pagrindinių teisių chartija taikoma visai ES institucijų veiklai. Komisijos vaidmuo – užtikrinti, kad jos teisės aktų pasiūlymai atitiktų Chartijos nuostatas. Visos ES institucijos (pirmiausia Europos Parlamentas ir Taryba) atsakingos už tai, kad Chartijos būtų laikomasi visame teisėkūros procese.

Valstybėms narėms Chartija taikoma tik tuomet, kai jos įgyvendina ES teisę. Jei asmuo mano, kad įgyvendindama ES teisę nacionalinė institucija pažeidė Chartiją, jis gali pateikti skundą Komisijai, kuri gali pradėti pažeidimo tyrimo procedūrą dėl tos valstybės narės.

Komisija nėra teisminė institucija ar apeliacinė instancija skundams dėl nacionalinių ir tarptautinių teismų sprendimų nagrinėti. Taip pat ji nenagrinėja konkrečių bylų iš esmės, išskyrus atvejus, kai tai susiję su jos prievole užtikrinti, kad valstybės narės tinkamai taikytų ES teisę. Aptikusi rimtesnę problemą, Komisija gali paprašyti nacionalinių institucijų ją išspręsti, o galiausiai ji gali apskųsti valstybę narę Teisingumo Teismui. Šios procedūros tikslas – užtikrinti, kad atitinkami nacionalinės teisės aktai arba nacionalinių valdžios ar teisminių institucijų praktika atitiktų ES teisės reikalavimus.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas

Liuksemburge esantis Teisingumo Teismas yra Europos Sąjungos institucija. Tai galutinė instancija nagrinėjant ginčus dėl Sutarčių, Chartijos ir ES teisės. Jis užtikrina, kad visoje Sąjungoje šie teisės aktai būtų aiškinami ir taikomi vienodai ir kad ES institucijos ir valstybės narės vykdytų ES teisės reikalavimus.

Jei asmuo ar įmonė mano, kad tiesiogiai su jais susijusiu teisės aktu ES institucijos pažeidžia jų pagrindines teises, jie gali pareikšti ieškinį Teisingumo Teisme, kuris, jei tenkinamos nustatytos sąlygos, turi teisę tokį teisės aktą panaikinti. Tačiau kitam asmeniui (fiziniam ar juridiniam) ar valstybei narei ieškinio Teisingumo Teisme asmuo pareikšti negali.

Europos Žmogaus Teisių Teismas

Lisabonos sutartyje reikalaujama, kad Europos Sąjunga prisijungtų prie Europos žmogaus teisių konvencijos. Užbaigus prisijungimo procedūrą, asmenys, manantys, kad ES pažeidė jų žmogaus teises, pasinaudoję visomis įmanomomis nacionalinėmis teisių gynimo priemonėmis, galės pareikšti ieškinį Europos Žmogaus Teisių Teisme. Taip ES bus įvesta papildoma pagrindinių teisių apsaugos teisminė kontrolė.

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniame pranešime.

Paskutinis naujinimas: 18/01/2019

Pagrindinės teisės - Belgija

[Teismai](#)

[Ombudsmenai](#)

[Specializuotos žmogaus teisių įstaigos](#)

[Kita](#)

Teismai

Belgijos teismuose gali būti sprendžiami visų rūšių ginčai dėl teisių, tarp jų – pagrindinių teisių, įgyvendinimo. Ieškinius gali reikšti asmenys arba institucijos.

Kuris teismas kompetentingas, priklauso nuo pažeidimo pobūdžio ir sunkumo arba nuo šalių statuso (prekiautojas, žurnalistas ir pan.).

Konstitucinis Teismas (pranc. *Cour constitutionnelle* / nyd. *Grondwettelijk Hof*) sprendžia, ar teisės aktai atitinka šiuos Konstitucijos straipsnius:

- II antraštinė dalis, 8–32 straipsniai („Belgai ir jų teisės“);
- 170 ir 172 straipsniai (mokesčių teisėtumas ir teisingumas);
- 191 straipsnis (užsieniečių apsauga).

Informacija apie teismų sistemą ir jų jurisdikciją pateikiama šiuose portalo puslapiuose:

- [Valstybių narių teismų sistemos – Belgija](#)
- [Bendrosios kompetencijos teismai – Belgija](#)
- [Specializuoti teismai – Belgija](#) (Valstybės Taryba ir Konstitucinis Teismas)

Susijusios nuorodos

- [Federalinė viešoji teisingumo tarnyba](#) (pranc. *Service public fédéral de la Justice / nyd. Federale overheidsdienst Justitie*)
- [Teismų portalas](#) (teismų adresai ir praktika)
- Belgijos valstybinis portalas

Ombudsmenai

Ombudsmenai yra nepriklausomi kontrolieriai, kurių pareigybes įsteigė federalinis ir Belgijos valstybę sudarančių regionų parlamentai ir kurie nagrinėja visuomenės narių pateiktus skundus dėl administracinių įstaigų veiksmų ar veiklos. Įgyvendinant šią bendrą kompetenciją, jiems gali tekti nagrinėti skundus, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusius su žmogaus teisėmis. Ombudsmenai tikrina, ar administracinės institucijos veikia laikydamosi taisyklių, kuriomis apsaugomos žmogaus teisės, ir gero administracinio elgesio standartų.

Šių ombudsmenų reikėtų nepainioti su įstaigomis, vykdančiomis privataus tarpininkavimo veiklą civilinėse ar baudžiamosiose bylose.

Į ombudsmenus gali kreiptis bet kuris asmuo, norintis pateikti skundą prieš administracinę instituciją. Jų paslaugos yra nemokamos ir jie turi plačius įgaliojimus vykdyti tyrimus.

Ombudsmenai bando išspręsti ginčą bendradarbiaudami su atitinkama administracine institucija ir pateikia institucijai rekomendacijas, kaip reikėtų spręsti bet kokias nustatytas problemas. Jie reguliariai skelbia savo veiklos ataskaitą.

Kuris ombudsmenas kompetentingas, priklauso nuo susijusios administracinės institucijos.

Federaliniu lygiu reikėtų kreiptis į [Federalinį ombudsmeną](#) (pranc. *Médiateur fédéral / nyd. federale Ombudsman*).

Klausimais, susijusiais su regionais ir bendruomenėmis, galima kreiptis į šias tarnybas:

- [Valonijos regiono ombudsmeno tarnyba](#) (pranc. *Service du médiateur de la Région wallonne*)
- [Prancūzų bendruomenės ombudsmeno tarnyba](#) (pranc. *Service du médiateur de la Communauté française*)
- [Flandrijos ombudsmeno departamentas](#) (nyd. *Vlaamse Ombudsdienst*)
- [Vokiškai kalbančios bendruomenės ombudsmenas](#) (vok. *Ombudsman für die Deutschsprachige Gemeinschaft*)

Be to, yra ombudsmenų, dirbančių konkrečiai vaikų srityje:

- [Prancūzų bendruomenės vaiko teisių įgaliotinis](#) (pranc. *Délégué général aux droits de l'enfant de la Communauté française*)
- [Flandrijos vaiko teisių apsaugos tarnyba](#) (nyd. *Vlaamse Kinderrechtenkommissariat*)

Specializuotos žmogaus teisių įstaigos

- **Lygybės įstaigos**

Lygių galimybių ir kovos su rasizmu centras

[Lygių galimybių ir kovos su rasizmu centro](#) (pranc. *Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme / nyd. Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding*) uždaviniai yra skatinti lygias galimybes ir kovoti su visų formų diferenciacija, atskirtimi, suvaržymais ar pranašumo suteikimu dėl tautybės, vadinamosios rasės, odos spalvos, nacionalinės ar etninės kilmės, seksualinės orientacijos, santuokinės padėties, kūdikio gimimo, turtinės padėties, amžiaus, religinių ar filosofinių įsitikinimų, esamos ar būsimos sveikatos būklės, negalios, politinių įsitikinimų, fizinių ar genetinių charakteristikų ar socialinės kilmės.

Į centrą gali kreiptis:

- bet kuris asmuo, turintis klausimų arba norintis susidaryti nuomonę apie diskriminaciją, rasizmą, užsieniečių buvimo vietą ir jų pagrindines teises;
- bet kuris asmuo, nukentėjęs nuo diskriminacijos ar rasizmo arba galintis apie tai paliudyti.

Centro pirminės pagalbos tarnyba pateikia pradinį atsakymą ir, jei reikia, surenka daugiau informacijos, kad būtų galima atlikti tolesnius veiksmus

Jei reikia atlikti išsamesnę analizę arba tyrimą arba jeigu norint išnagrinėti prašymą reikia susisiekti su trečiosiomis šalimis, byla bus perduota specialistui iš centro antrinės pagalbos tarnybos.

Jei, išnagrinėjus klausimą, nustatoma, kad jis nepriklauso centro kompetencijai, atitinkamas asmuo bus apie tai informuotas ir, jei įmanoma, nukreiptas į kitą tarnybą ar kitą asmenį, kuris galės išnagrinėti prašymą (administracinę instituciją, privačią ar viešą tarnybą, teikiančią pirminę ar antrinę pagalbą, taip pat policiją ar teisininką).

Į centrą galima kreiptis tiesiogiai. Centro interneto svetainėje taip pat pateikiami [įvairių asociacijų ar institucijų, kurios specializuojasi tam tikroje srityje ar veikia vietos lygmeniu](#) ir su kuriomis centras yra pasirašęs bendradarbiavimo susitarimą ir į jas galima kreiptis pagalbos su diskriminacija susijusiais klausimais, adresai.

Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme/
Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
Rue Royale/Koningsstraat 138
1000 Brussels
Tel. (+32) 800 12 800 – (nemokamas informacijos telefonas)
(+32) 2 212 30 00

Susijusi nuoroda

[Lygių galimybių ir kovos su rasizmu centras](#)

Lyčių lygybės institutas

Lyčių lygybės institutas (pranc. *Institut pour l'égalité des femmes et des hommes* / nyd. *Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen*) yra nepriklausomas viešasis subjektas, skatinantis moterų ir vyrų lygybę ir kovojantis su diskriminacija dėl lyties.

Institutas gali teikti teisinę pagalbą ir inicijuoti procesą dėl vyrų ir moterų diskriminacijos bei transseksualių asmenų diskriminacijos.

Su institutu galima susisiekti užpildžius formą internetu arba toliau nurodytu adresu:

Institut pour l'égalité des femmes et des hommes/
Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen
Rue Ernest Blerot/Ernest Blerotstraat 1
1070 Brussels
Tel. (+32) 800 12 800 – (nemokamas informacijos telefonas)
(+32) 2 233 42 65
Faks. (+32) 2 233 40 32
E. paštas egalite.hommesfemmes@iefh.belgique.be

Susijusi nuoroda

Lyčių lygybės institutas

- **Privatumo apsaugos komisija**

Privatumo apsaugos komisija (pranc. *Commission de la protection de la vie privée* / nyd. *Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer*) yra nepriklausoma komisija, kurią sudarė Atstovų Rūmai patvirtinus 1992 m. gruodžio 8 d. Privatumo apsaugos įstatymą. Todėl komisija nėra atskaitinga teisingumo ministrai.

Privatumo apsaugos komisija yra nepriklausoma priežiūros institucija, kuri privalo užtikrinti, kad tvarkant asmens duomenis būtų gerbiamas privatumas.

Komisija įvairias užduotis vykdo penkiose veiklos srityse: pagalbos, informacijos teikimo, skundų nagrinėjimo, nuomonių ir rekomendacijų teikimo ir galiausiai įstatymų vykdymo.

– Pagalba: ši veiklos sritis yra glaudžiai susijusi su informacijos teikimo funkcija. Privatumo apsaugos komisija teikia pagalbą visiems subjektams: valdžios institucijoms, privačiam sektoriui, visuomenės nariams arba duomenų valdytojams (nepaisant to, ar duomenis valdo fiziniai ar juridiniai asmenys).

Komisijos užduotys šioje srityje – teikti informaciją bet kurio subjekto prašymu, nepaisant to, ar tai yra duomenų subjektai ar duomenų valdytojai; įgyvendinti teises susipažinti su duomenimis ir juos ištaisyti; nagrinėti pranešimus; atnaujinti viešąjį registrą; teikti informaciją nagrinėjant skundus; teikti fizinių asmenų arba duomenų valdytojų prašomą informaciją; teikti metines ataskaitas Parlamentui.

Komisija padeda valdžios institucijoms ir duomenų valdytojams jų prašymu rengdama preliminaras neoficialias konsultacijas, kad užtikrintų, jog rengiant projektus būtų paisoma privatumo reikalavimų. Komisija taip pat padeda duomenų subjektams įgyvendinti savo teises visų pirma informuodama juos apie jų teises ir procedūrą, kurią reikia taikyti. Keisdamosi tarptautiniais duomenimis,

Komisija teikia pagalbą tarpvalstybinę veiklą vykdančioms organizacijoms. Kaip ir nacionaliniu lygmeniu, Komisija padeda visiems duomenų subjektams, kuriems įtakos turi tarpvalstybiniai duomenų srautai.

– Informacijos teikimas: Privatumo apsaugos komisija teikia informaciją valdžios institucijoms ir duomenų subjektams bei duomenų valdytojams.

Šioje veiklos srityje ji teikia Parlamentui metines ataskaitas ir parengia valdymo planą; rengia vidaus tvarkos taisykles; tvarko viešąjį registrą ir apskritai informuoja visuomenę (svetainės informacija, konferencijų rengimas, į klientus orientuoti atsakymai, informuotumo didinimas ir pan.). Taip pat reikėtų pažymėti, kad šiose įvairiose veiklos srityse komisija nebūtinai veikia vidaus lygmeniu; ji dažnai veikia ir tarptautiniu lygmeniu ir atlieka labai svarbų vaidmenį teikdama informaciją ir didindama informuotumą.

– Skundų nagrinėjimas: duomenų subjektui pateikus skundą, Privatumo apsaugos komisija veikia kaip tarpininkė.

Jei duomenų valdytojai nesilaiko duomenų subjektų teisių, komisija duomenų subjekto prašymu imasi veiksmų, kad užtikrintų šias teises (teisę prieštarauti, ištaisyti duomenis, netiesiogiai susipažinti su duomenimis ir pan.). Komisija šiuo tikslu naudoja visas prieinamas priemones (teikia pranešimą prokurorui, pareiškia ieškinius civiliniuose teismuose ir pan.). Jeigu padaromi tarpvalstybiniai su duomenų apsauga susiję pažeidimai, komisija bendradarbiauja vykdam tarptautinius tyrimus, kuriuose turi dalyvauti visos kompetentingos duomenų apsaugos institucijos, kad rastų praktinius sprendimo būdus.

– Nuomonės: Privatumo apsaugos komisija priima nuomones dėl reglamentų ir standartų.

Šioje veiklos srityje komisija dažniausiai bendradarbiauja su institucijomis ir kitomis atsakingomis įstaigomis: ji priima nuomones ir rekomendacijas dėl įstatymų projektų, kuriuose aptariami privatumo aspektai. Įsitraukdama į nacionalinių ir tarptautinių darbo grupių (pvz., 29 straipsnio darbo grupės, Berlyno grupės, Duomenų apsaugos ir privatumo priežiūros pareigūnų konferencijos, kitų privatumo apsaugos priežiūros veiklą vykdančių institucijų) darbą ir palaikydama ryšį su kitomis panašiomis užsienio organizacijomis, komisija dalyvauja priimant sprendimus privatumo apsaugos srityje.

– Įstatymų vykdymas: Privatumo apsaugos komisija užtikrina, būtų laikomasi su duomenų apsauga susijusių teisės aktų.

Komisija privalo leisti bet kurio atitinkamo sektoriaus organizacijoms, kurios veikia kaip duomenų valdytojai, gauti, tvarkyti ir perduoti asmens duomenis. Komisija taip pat prižiūri ir tikrina šiuos duomenų valdytojus, priima rekomendacijas ir vertina jų nustatytas saugumo priemones.

Bet kokie prašymai suteikti informacijos arba pagalbą ir bet kokie skundai Privatumo apsaugos komisijai gali būti teikiami tiesiogiai paštu, telefonu arba e. paštu toliau nurodytais kontaktiniais duomenimis:

Commission de la protection de la vie privée/

Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer

Rue de la Presse/Drukpersstraat 35

1000 Brussels

Tel. (+32) 2 274 48 00

Faks. (+32) 2 274 48 35

[✉ commission@privacycommission.be](mailto:commission@privacycommission.be)

Gyventojai į Privatumo apsaugos komisijos biurus gali kreiptis darbo valandomis, tačiau dėl susitikimo reikia susitarti iš anksto. Dėl pirminės pagalbos skambinkite telefonu +32 2 274 48 79 arba užpildykite [internetinę kontaktinę formą](#).

Susijusi nuoroda

Privatumo apsaugos komisija

- **Kitos lygybės užtikrinimo įstaigos**

Kalėjimų priežiūros komitetai

Kalėjimų priežiūros komitetai (pranc. *commissions de surveillance des établissements pénitentiaires* / nyd. *commissies van toezicht op het gevangeniswezen*) vykdo elgesio su kaliniais išorės priežiūrą. Siekdami išspręsti problemas, jie persiunčia kalinių skundus kalėjimų institucijoms arba teisingumo ministru.

Kiekviename kalėjime veikia priežiūros komitetas. Kiekvienas komitetas sudaromas iš visuomenės narių, bent vieno gydytojo ir vieno teisininko, o komitetui pirmininkauja teisėjas. Centrinė priežiūros taryba (pranc. *Conseil central de surveillance pénitentiaire* / nyd. *Centrale toezichtsraad voor de gevangeniswezen*) koordinuoja vietos komitetų darbą ir teikia teisingumo ministru nuomones dėl elgesio su kaliniais (jo prašymu ar savo iniciatyva).

Susijusios nuorodos

- [Federalinės viešosios teisingumo tarnybos portalas](#)
- [Kalėjimų kontaktiniai duomenys](#)

Skundų komitetas (kompetentingas nagrinėti uždaruose centruose, apgyvendinimo centruose ir sulaikymo centruose laikomų užsieniečių skundus)

Skundų komisija (pranc. *Commission des plaintes / nyd. Klachtencommissie*) nagrinėja užsieniečių, laikomų uždaruose centruose, apgyvendinimo centruose ir sulaikymo centruose, skundus dėl jų laikymo sąlygų ir visų pirma dėl šiuose sulaikymo ir apgyvendinimo centruose susidarantių aplinkybių, susijusių su teisėmis ir pareigomis, nustatytomis 2002 m. rugpjūčio 2 d. (dėl uždarų centrų), 2009 m. birželio 8 d. (dėl sulaikymo centrų) ir 2009 m. gegužės 14 d. (dėl apgyvendinimo centrų) karališkuosiuose dekretuose.

Šiose įstaigose laikomi asmenys gali būti nelegalūs imigrantai, asmenys, kuriems atsisakyta suteikti prieglobstį, arba užsieniečiai, kurie neatitinka įvažiavimo į šalį ar gyvenimo šalyje reikalavimų.

Skundo pateikėjai, norintys ginčyti sprendimą, gali pateikti apeliaciją Valstybės Tarybai.

Į komisiją galima kreiptis šiuo adresu:

Secrétariat permanent de la Commission des plaintes/Permanent secretariaat van de Klachtencommissie
Service Public Fédéral Intérieur/Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken
Rue de Louvain/Leuvenseweg 1
1000 Brussels

Susijusi nuoroda

• [Federalinės vidaus reikalų tarnybos portalas](#)

Nuolatinis policijos stebėsenos komitetas

• [Nuolatinis policijos stebėsenos komitetas](#) (pranc. *Comité permanent de contrôle des services de police / nyd. Vast Comité van Toezicht op de politiediensten – 'Comité P'*) yra Parlamentui atskaitinga išorinė policijos kontrolės įstaiga. Komitetas visų pirma kontroliuoja teisių, kurios asmenims suteiktos pagal Konstituciją ir įstatymus, apsaugą, policijos pajėgų koordinavimą ir šių pajėgų veiksmingumą.

Bet kuris visuomenės narys, nukentėjęs nuo policijos veiksmų, komitetui gali pateikti skundą, pranešimą apie įvykį arba pateikti kitą informaciją.

Bet kuris policijos pajėgų narys taip pat gali komitetui pateikti skundą arba pranešimą apie įvykį, neatsiklausęs viršininko, ir negali būti už tai baudžiamas.

Skundus galima teikti [elektronine forma](#).

Į komitetą galima kreiptis šiais kontaktais:

Comité permanent de contrôle des services de police/Vast Comité van Toezicht op de politiediensten

Rue de la Presse/Drukpersstraat 35/1

1000 Brussels

Tel. (+32) 2 286 28 11

Faks. +32 2 286 28 99

E. paštas info@comitep.be

Susijusi nuoroda

• [Nuolatinis policijos stebėsenos komitetas](#)

Kita

Piliečių pirminių konsultacijų tarnybos

Piliečių pirminių konsultacijų tarnybos (pranc. *accueil social de première ligne / nyd. sociale eerstelijnswerking*) teikia informaciją visuomenės nariams, turintiems klausimų ar problemų, susijusių su teisingumo sistema konkrečiose srityse.

- Civilinė teisė: gyvenimas skyrium (separacija), bendro pobūdžio informacija apie tėvų valdžią, pagrindinė, antroji ar alternatyvi vaiko gyvenamoji vieta, teisė bendrauti.

- Baudžiamoji teisė: tarpininkavimas baudžiamosiose bylose, kardomojo kalinimo alternatyvos, lygtinis nuteisimas, viešieji darbai, lygtinis paleidimas, sąlyginis paleidimas iš psichiatrijos ligoninės, kurioje asmuo buvo laikomas siekiant apsaugoti visuomenę, rehabilitacija, malonė, elektroninis sekimas, laikinas paleidimas iš kalėjimo, atidėtas nuosprendžio vykdymas, laikinas sulaikymas, laikinas paleidimas prieš išsiunčiant ar taikant ekstradiciją, laikinas paleidimas dėl medicininių priežasčių, laisvės atėmimo bausmės pakeitimas viešaisiais darbais.
- Nusikaltimo aukų informavimas: civilinį ieškinį reiškiančių ir (ar) nukentėjusių asmenų teisės.
- Bendra informacija apie procesą civilinių bylų ir baudžiamųjų bylų teismuose.

[Federalinės viešosios teisingumo tarnybos adresų knygoje](#) pateiktas visuomenės teisingumo centrų sąrašas (pranc. *maisons de justice* / nyd. *justitiehuizen*) ir jų kontaktiniai duomenys.

Susijusi nuoroda

[Federalinės viešosios teisingumo tarnybos pranešimas apie teisę kreiptis į teismus Belgijoje](#)

Pirminės ir antrinės teisinės konsultacijos ir teisinė pagalba

Pirminės teisinės konsultacijos (pranc. *aide juridique de première ligne* / nyd. *eerstelijnsbijstand*) yra praktinės ar teisinės informacijos ar pradinės teisinės nuomonės pateikimas trumpos konsultacijos metu. Pirminės teisinės konsultacijas teikia teisinį išsilavinimą turintys asmenys, dažniausiai advokatai.

Antrinės teisinės konsultacijos tam tikromis sąlygomis apima advokato, kuris teiks paslaugas nemokamai ar už sumažintą mokestį, paskyrimą. Procesinės išlaidos (antstolio, ekspertų paslaugos, kopijų darymas ir pan.) iš dalies ar visiškai nedengiamos, tačiau jos gali būti padengtos pagal teisinės pagalbos susitarimus.

Visuomenės nariai, gaunantys teisinę pagalbą, visiškai ar iš dalies atleidžiami nuo teisminių ir neteisminių procesinių išlaidų, jeigu jų pajamos yra nepakankamos.

Daugiau informacijos rasite [e. teisingumo portalo puslapyje dėl procesinių išlaidų Belgijoje](#).

Susijusi nuoroda

- [Federalinės viešosios teisingumo tarnybos pranešimas apie teisę kreiptis į teismus Belgijoje](#)
- [Belgijos prancūziškai kalbančių ir vokiškai kalbančių advokatų asociacija \(OBFG\)](#)
- [Flandrijos advokatų asociacija \(OVB\)](#)

Finansinės paramos nuo tyčinių smurtinių nusikaltimų nukentėjusiems asmenims ir jiems padedantiems asmenims komitetas

Įstatymuose numatyta teikti finansinę paramą nuo tyčinių smurtinių nusikaltimų nukentėjusiems asmenims ir jiems padedantiems asmenims, taip pat – kai kuriais atvejais – jų giminaičiams.

Į komitetą galima kreiptis tiesiogiai, tačiau prašymus taip pat galima teikti per advokatą arba pagalbos aukoms karštąją liniją, už kurią atsako socialinės pagalbos tarnyba; šių tarnybų sąrašas pateiktas [Federalinės viešosios teisingumo tarnybos](#) interneto svetainėje (žr. turinį „Teisingumas nuo A iki Z, finansinė pagalba nukentėjusiesiems“).

Į komitetą galima kreiptis šiuo adresu:

Service public fédéral de la Justice/Federale overheidsdienst Justitie

Commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence et aux sauveteurs occasionnels/Commissie voor Financiële Hulp aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden en aan de Occasionele Redders

Boulevard de Waterloo/Waterlose Steenweg 115

Tel. (+32) 2 542 72 07

(+32) 2 542 72 08

commission.victimes@just.fgov.be

Daugiau informacijos rasite [e. teisingumo portalo puslapyje dėl aukų teisių](#).

Susijusi nuoroda

[Federalinė viešoji teisingumo tarnyba](#)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujijimas: 18/12/2017

Pagrindinės teisės - Bulgarija

[Nacionaliniai teismai](#)

[Nacionalinės pagrindinių teisių institucijos#n02](#)

[Ombudsmenas#n03](#)

[Specializuotos žmogaus teisių įstaigos#n04](#)

[Kita#n05](#)

Nacionaliniai teismai

Su Europos Sąjungos pagrindinių asmens teisių teise susijusias bylas pirmąją instanciją gali nagrinėti bet kuris Bulgarijos teisėjas, nes Pagrindinių teisių chartija yra vienas iš pirminių Europos teisės aktų (ji taikoma tokia pat apimtimi kaip Lisabonos sutartis). Todėl Bulgarijos piliečiai, manantys, kad jiems nebuvo leista pasinaudoti pagrindinėmis teisėmis, gali teikti skundus apygardos teismui (*Окръжен съд*) ir remtis šia Chartija. Bulgarijos teismai taipogi yra kompetentingi pagrindinių teisių, įtvirtintų Bulgarijos Konstitucijoje, ir tarptautinių sutarčių, kurių šalis yra Bulgarija, taikymo srityse.

Skundai dėl individualių administracinių sprendimų gali būti pateikti administraciniams teismams ir Aukščiausiam administraciniam teismui (*Върховен административен съд*).

Visi Bulgarijos teismai turi savo interneto svetaines, kuriose nurodyta jų organizacinė struktūra ir vykdoma veikla. [Aukščiausiosios teismo tarybos](#) (*Висшия съдебен съвет*) interneto svetainėje pateiktas išsamus Bulgarijos teismų sąrašas su adresais ir interneto svetainėmis (tik bulgarų kalba).

Nacionalinės pagrindinių teisių institucijos

Žr. tolesnį skyrių „Ombudsmenas“

Kontrolierius

Bulgarijos Respublikos kontrolierius (*Омбудсман на Република България*)

Adresas:

Ul. George Washington No 22

Sofia 1202, Bulgaria

Tel. +359 2 810 69 55

El. paštas priemna@ombudsman.bg

Interneto svetainė <http://www.ombudsman.bg/>

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Kontrolierius, pasitelkdamas įstatymais numatytas priemones, tiria, ar valstybės valdžios ar savivaldos arba jų administracijų, taip pat asmenų, įgaliotų veikti viešųjų institucijų vardu, veiksmais ar neveikimu nebuvo pažeistos piliečių teisės ir laisvės.

Kontrolieriaus įgaliojimai platūs – jie apima visas piliečių politines, ekonomines, pilietines, socialines, kultūrinės ir kitas teises. Jo įstaiga gina visų piliečių, įskaitant vaikus, neįgaliuosius, mažumas, užsieniečius ir kt., teises.

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Skundus kontrolieriui galima teikti paštu, asmeniškai, el. paštu ar net žodžiu, tuomet juos oficialiai užregistruoja tarnautojas.

Skundus tvarko priimamasis (*priemna*) ir registratūra (*delovodstvo*). Priimamasis veikia nuo 2006 m. sausio 5 d. ir dirba kiekvieną dieną. Jame dirbantys ekspertai su viešaisiais asmenimis bendrauja asmeniškai arba telefonu. Ketvirtadieniais, iš anksto susitarus, nuo 9.00 iki 12.30 val. kontrolierius priima visuomenės narius asmeniškai.

- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Bet kuris visuomenės narys, nesvarbu, kokia jo pilietybė, lytis, politiniai įsitikinimai ar išpažįstama religija, gali teikti skundus ar pranešimus Kontrolieriaus įstaigai. Anoniminiai skundai arba pranešimai dėl įvykių, nutikusių anksčiau nei prieš dvejus metus, nenagrinėjami. Manydamas, kad esama viešojo intereso pagrindų, kontrolierius gali pats inicijuoti tyrimą.

Skundai užregistruojami registracijos žurnale, ir tada Kontrolieriaus įstaigos vadovas, atsižvelgdamas į jų pobūdį, paskirsto juos atitinkamiems vidaus padaliniams. Padalinio vadovai paveda tirti bylas bylų tyrėjams, turintiems atlikti tyrimą per vieną mėnesį. Tais atvejais, kai byloje reikia atlikti išsamesnį tyrimą, šis terminas gali būti pratęstas iki trijų mėnesių. Bylos tyrėjas gali paprašyti skundo teikėją pateikti papildomos informacijos arba pareikalauti, kad kompetentinga administracinė institucija imtųsi atitinkamų veiksmų arba pateiktų tam tikrą informaciją. Nacionalinės ir vietos valdžios institucijos ir jų administracijos, juridiniai asmenys ir visuomenės nariai privalo savanoriškai pateikti Kontrolieriaus įstaigai turimą informaciją ir bendradarbiauti su ja tiriant pateiktus skundus. Jei skundo klausimas gali būti perduotas aukštesnės instancijos administracinei įstaigai ar kitai specializuotai institucijai (komitetui ar agentūrai), kontrolierius gali patarti skundo pateikėjui susisiekti su atitinkama institucija, nebent tą klausimą taip pat turi išnagrinėti ir Kontrolieriaus įstaiga. Tais atvejais, kai bylos dalykas nepriklauso kontrolieriaus kompetencijai, jis jos nenagrinėja, o praneša apie tai skundo pateikėjui ir nurodo, į kokią instituciją jam reikia kreiptis. Jeigu skundo pateikėjas sutinka, Kontrolieriaus įstaiga gali persiųsti skundą tai institucijai.

Kontrolieriaus įstaiga gali bet kuriuo metu pasiūlyti tarpininkauti siekiant rasti taikų sprendimą – ji išsiunčia tarpininkavimo pasiūlymą skundo pateikėjui ir įstaigai ar asmeniui, kurio atžvilgiu pateiktas skundas. Jeigu abi šalys sutinka, kontrolierius visais įmanomais būdais padeda išspręsti ginčą, pavyzdžiui, palaikydamas jų ryšius arba padėdamas šalims vesti derybas.

- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**

Priklausomai nuo tyrimo išvadų, be atsakymo į skundą kompetentingai institucijai dar gali būti pateikiama rekomendacijų, kokiais būdais galima būtų šalinti asmens teisių pažeidimo priežastis ar praktiką, dėl kurios jis įvyko. Kontrolierius dažnai pateikia nuomones konkrečiais klausimais, kurios skelbiamos interneto svetainėje ir perduodamos kompetentingai institucijai ir žiniasklaidai. Jei nustatoma, kad problema susijusi su galiojančiais teisės aktais, Kontrolieriaus įstaiga gali teikti rekomendacijas Nacionalinei asamblėjai ir Ministrų tarybai dėl reikiamų teisės aktų pataisų. Nustačius, kad teisės aktas neatitinka Konstitucijos ir juo pažeidžiamos pilietinės teisės ir laisvės, Kontrolieriaus įstaiga gali perduoti bylą Konstituciniam Teismui, kad šis įvertintų, ar tai tikrai taip. Jeigu kontrolierius nustato prieštaravimus teismų praktikoje, jis turi teisę dėl aiškinamojo sprendimo priėmimo kreiptis į Aukščiausiąjį kasacinį teismą arba Aukščiausiąjį administracinį teismą.

Specializuotos žmogaus teisių įstaigos

Nacionalinė lygybės institucija (*Орган по въпросите на равенството*)

1. Kovos su diskriminacija komisija (*Комисия за защита от дискриминация*)

Adresas:

Bul. Dragan Tsankov No 35

Sofia 1125, Bulgaria

Tel. +359 2 807 30 30

Faksas +359 2 807 30 58

El. paštas: ✉ kzd@kzd.bg

Interneto svetainė ✉ <http://www.kzd-nondiscrimination.com/>

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Kovos su diskriminacija komisija (*Комисия за защита от дискриминация*)

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Kovos su diskriminacija komisija bylas nagrinėja:

- nukentėjusiajam ar nukentėjusiesiems pateikus skundą raštu;
- pačios Kovos su diskriminacija komisijos iniciatyva;
- gavus informacijos iš fizinių ar juridinių asmenų arba valstybės ar viešojo sektoriaus institucijų.

Skundą arba pranešimą reikia pateikti Kovos su diskriminacija komisijai ne vėliau kaip per tris metus nuo pažeidimo. Jeigu tris metai jau praėjo, skundas nenagrinėjamas arba, jei tyrimas jau atliekamas, byla bus nutraukta. Jeigu byla jau perduota teismui,

komisija skundo nenagrinėja. Jeigu skundas arba pranešimas atsiimamas arba skundo teikėjas neištaiso klaidų per komisijos nustatytą laiką, byla nutraukiama.

Skunde turi būti nurodyta ši informacija:

- skundo teikėjo vardas ir pavardė arba, jeigu teikėjas yra juridinis asmuo, pavadinimas;
- skundo teikėjo kontaktinis arba registracijos vietos adresas;
- aplinkybių, kuriomis grindžiamas skundas, aprašas (jeigu veiksmus atliko fizinis asmuo, nurodomi konkretūs veiksmai ar neveikimas, jų atlikimo data ir vieta, kas juos atliko, o jei veiksmus atliko kaltinamojo darbuotojai, nurodomi veiksmai ar neveikimas, susiję su teisės aktais nustatytais ar sutartinėmis darbuotojų prievolėmis ir veikla, dėl kurių kaltinamasis tampa atsakingas už diskriminaciją);
- konkreti informacija apie pageidaujamą teisės gynimo priemonę. Šios priemonės turėtų priklausyti Kovos su diskriminacijos komisijos kompetencijai, nustatytai Apsaugos nuo diskriminacijos įstatymu. Skundo teikėjas privalo pateikti įrodymus, kaip antai rašytinius dokumentus ar kitus konkrečius įrodymus, kuriuos, jo nuomone, turi išnagrinėti Kovos su diskriminacija komisija, taip pat, pvz., nurodyti asmenis, kuriuos reikėtų apklausti kaip liudytojus, arba rašytinius įrodymus, kuriuos svarstant skundą nedalyvaujančios trečiosios šalys;
- data ir skundo teikėjo arba jo atstovo parašas.
- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Kovos su diskriminacija komisijos pirmininkas paskiria tirti bylą darbo grupei, kuri specializuojasi atitinkamų diskriminacijos problemų srityje. Grupė iš savo narių išsirenka pirmininką ir referentą. Referentas renka rašytinius įrodymus, reikalingus, kad faktai būtų pagrįsti dokumentais. Tyrimas turi būti atliktas per 30 dienų. Sudėtingais atvejais Kovos su diskriminacija komisijos pirmininkas gali pratęsti šį laikotarpį dar 30 dienų. Užbaigus tyrimą, referentas pristato rezultatus darbo grupės pirmininkui. Pirmininkas paskiria viešo posėdžio datą ir pakviečia šalis jame dalyvauti.

Kovos su diskriminacija komisija turi įgaliojimus:

- reikalauti, kad būtų pateikti tyrimui reikalingi dokumentai ir kita informacija;
- reikalauti, kad tiriamieji pateiktų paaiškinimus;
- apklausti liudytojus;

Visi asmenys ir valstybės valdžios bei savivaldos institucijos privalo bendradarbiauti su Kovos su diskriminacija komisija ir, jeigu ji pareikalauja, raštu pateikti informaciją ir dokumentus bei patikslinimus. Nesutikus to padaryti, skiriama bauda.

- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**

Pirmajame susitikime grupės pirmininkas paragina šalis išspręsti ginčą taikiai. Jeigu šalys sutinka, susitarimas įtvirtinamas sprendimu ir byla nutraukiama. Jeigu šalys išsprendžia ginčą iš dalies, procesas tęsiamas dėl klausimų, dėl kurių nebuvo susitarta. Susitarimas yra privalomai vykdomas, o komisija prižiūri, ar jo laikomasi.

Jeigu susitarimo nepavyksta pasiekti, Kovos su diskriminacija komisija išnagrinėja bylą iš esmės per 14 dienų po viešo posėdžio dienos.

Savo sprendime Kovos su diskriminacija komisija gali:

- nustatyti, ar pažeidimas buvo padarytas;
- nustatyti veiką padariusį asmenį ir nukentėjusįjį;
- nustatiusi, kad buvo padarytas pažeidimas, skirti baudą ir (arba) privalomasias administracinio poveikio priemones.

Kovos su diskriminacija komisija gali imtis šių privalomųjų administracinio poveikio priemonių:

- teikti privalomus nurodymus darbdaviams ir valstybės pareigūnams, kaip pašalinti kovos su diskriminacija teisės aktų pažeidimus;
- sustabdyti darbdavio neteisėtų sprendimų ir taisyklių, kuriomis asmuo diskriminuojamas ar gali būti diskriminuojamas, taikymą.

Kovos su diskriminacija komisija užtikrina, kad jos sprendimai būtų vykdomi įstatymų nustatyta tvarka.

Kovos su diskriminacija komisijos sprendimai gali būti apskųsti per 14 dienų Sofijos miesto administraciniam teismui.

2. Nacionalinė lyčių lygybės taryba (*Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерския съвет*)

Adresas:

Council of Ministers

bul. Dondukov No 1

Sofia 1594, Bulgaria

Interneto svetainė <http://www.mlsp.government.bg/equal/index.asp>

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Nacionalinė lyčių lygybės taryba prie Ministrų tarybos (*Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерския съвет*)

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Nacionalinė lyčių lygybės taryba užtikrina, kad valdžios institucijos ir nevyriausybinės organizacijos drauge formuotų ir įgyvendintų nacionalinę lyčių lygybės politiką, sudarydamos tinkamas sąlygas konsultacijoms, bendradarbiavimui ir koordinavimui vykdyti.

- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Nacionalinės lyčių lygybės tarybos funkcijos:

- konsultuoja Ministrų tarybą;
- vertina teisės aktų ir kitų dokumentų projektų atitiktį lyčių lygybės reikalavimams ir teikia nuomonę dėl jų;
- vertina Ministrų tarybos nutarimų projektų atitiktį lyčių lygybės politikai ir pateikia atitinkamą nuomonę;
- koordinuoja valstybės įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų veiksmus įgyvendinant nacionalinės lyčių lygybės politiką ir Bulgarijos įsipareigojimus pagal šios srities tarptautinę teisę;
- savarankiškai arba kartu su Diskriminacijos komisija teikia siūlymus dėl nacionalinės lyčių lygybės politikos priemonių;
- palaiko ryšius su atitinkamomis kitų šalių institucijomis ir tarptautinėmis organizacijomis, atliekančiomis panašias funkcijas ir dirbančiomis šioje srityje;
- padeda socialiniams partneriams ir nevyriausybiniams organizacijoms įgyvendinti nacionalinius ir regioninius lyčių lygybės bei šeimos ir (arba) tėvystės pareigų suderinimo su profesine veikla sričių projektus ir vykdo rezultatų stebėseną;
- rengia mokslinius tyrimus su jos veikla susijusiais klausimais.
- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**

Nacionalinės lyčių lygybės politikos formavimas ir įgyvendinimas.

Duomenų apsaugos institucija

1. Asmens duomenų apsaugos komisija (*Комисията за защита на личните данни*)

Adresas:

Bul. Prof. Tsvetan Lazarov No 2

Sofia 1592, Bulgaria

Tel. +359 2 91 53 518

Faksas +359 2 91 53 525

El. paštas kzld@cpdp.bg

Interneto svetainė <http://www.cdpd.bg/>

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Asmens duomenų apsaugos komisija (*Комисията за защита на личните данни*)

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Asmens duomenų apsaugos komisija padeda vyriausybei vykdyti asmens duomenų apsaugos politiką.

Jai suteikti įgaliojimai tirti skundus, kuriai siekiama apsaugoti pažeistas teises, nustatytas Asmens duomenų apsaugos įstatymu.

- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Apie Asmens duomenų apsaugos įstatymu nustatytų teisių pažeidimus gali pranešti bet kuris asmuo, kuris apie juos sužinojo ne anksčiau kaip prieš vienerius metus ir jei jie padaryti ne anksčiau kaip prieš penkerius metus. Skundą pateikus komisijai, jis perduodamas Teisinių procedūrų ir priežiūros direktoratui, kuris komisijai pateikia nuomonę dėl skundo kvalifikavimo ir priimtimumo. Tada Komisija surengia uždarą posėdį ir sprendžia, ar skundas priimtinas ir kokios procedūros derėtų laikytis. Komisija gali pradėti tyrimą, rinkti įrodymus arba teirautis trečiųjų šalių nuomonės. Jeigu skundas yra priimtinas, šalys apie tai tinkamai informuojamos ir nustatoma viešo posėdžio data. Į jį pakviečiamos šalys ir bet kokie su jomis susiję suinteresuotieji asmenys. Komisija pateikia sprendimą per 30 dienų nuo skundo gavimo dienos. Sprendimo kopija nusiunčiama susijusioms šalims ir bet kokiems su jomis susijusiems suinteresuotiesiems asmenims. Komisija gali duoti pažeidimą padariusiai šaliai privalomus nurodymus ir nustatyti terminą, iki kurio privaloma pašalinti pažeidimą, arba skirti administracinę nuobaudą. Sprendimas gali būti apskųstas per 14 dienų nuo jo gavimo dienos Aukščiausiam administraciniam teismui.

- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**

Visuomenės nariai, juridiniai asmenys arba valdžios institucijos gali paprašyti komisijos pateikti nuomonę apie teisės aktų, susijusių su Duomenų apsaugos įstatymu, projektus.

Komisija gali teikti privalomus nurodymus asmens duomenų valdytojams

ir laikinai uždrausti tvarkyti asmens duomenis tais atvejais, kai pažeidžiami asmens duomenų apsaugos standartai.

Kitos specializuotosios institucijos

1. Nacionalinė etninių mažumų ir integracijos taryba (*Националният съвет по етническите и интеграционните въпроси към Министерски съвет*)

Adresas:

Ministrų taryba

bul. Dondukov No 1

Sofia 1594, Bulgaria

Tel. +359 2 940 36 22

Faksas +359 2 940 21 18

El. paštas: [✉ Rositsa.Ivanova@government.bg](mailto:Rositsa.Ivanova@government.bg) - Nacionalinės etninių mažumų ir integracijos tarybos sekretorė

Interneto svetainė [✉ http://www.nccedi.government.bg/](http://www.nccedi.government.bg/)

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Ministrų tarybos Nacionalinė etninių mažumų ir integracijos taryba (*Националният съвет по етническите и интеграционните въпроси към Министерски съвет*)

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Ši institucija ir jos sekretoriatas nagrinėja visus etninius klausimus.

Nors sekretoriате nėra atskiro skyriaus, kuris nagrinėtų skundus arba prašymus, jei reikia, juos išnagrinės jame dirbantys specialistai.

- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Nacionalinė etninių mažumų ir integracijos taryba yra konsultacinis ir koordinacinis organas, padedantis Ministrų tarybai formuoti ir įgyvendinti etninių mažumų ir jų integracijos politiką.

Taryba užtikrina sklandų valstybės institucijų ir nevyriausybinių organizacijų, ginančių etninių mažumų interesus ir skatinančių skirtingas etnines grupes palaikyti santykius, bendradarbiavimą.

Be to, ji koordinuoja ir prižiūri nacionalinio veiksmų plano įgyvendinimą pagal programą „Romų įtraukties dešimtmetis 2005–2015 m.“ ir visų valstybės įstaigų prisiimtų įsipareigojimų vykdymą, vadovaujantis jų kompetencija vykdyti operatyvinę veiklą remiantis programa „Romų įtraukties dešimtmetis“.

Visos apygardos turi etninių mažumų ir integracijos tarybas, kurios dirba kartu su apygardos gubernatoriais. Tarybos atlieka konsultavimo ir koordinavimo funkcijas, kuriomis remiamas etnines ir integracines srities politikos įgyvendinimas apygardos lygmeniu.

Savivaldybių tarybos gali įsteigti savas vietos etninių mažumų ir integracijos tarybas.

- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**

Be plačių administracinių funkcijų, Nacionalinės etninių mažumų ir integracijos tarybos sekretoriatas atsako už darbo ryšių palaikymą ir metodologinės pagalbos teikimą apygardos ir vietos taryboms, bendradarbiaujant etniniais arba integracijos klausimais.

2. Neįgaliųjų agentūra (*Агенция за хора с увреждания*)

Adresas:

Ul. Sofroni Vrachanski No 104-106

Sofia 1233, Bulgaria

Tel. +359 2 940 80 95; 832 90 73

Faksas +359 2 832 41 62

El. paštas: [✉ ahu@mlsp.government.bg](mailto:ahu@mlsp.government.bg)

Interneto svetainė [✉ http://ahu.mlsp.government.bg/](http://ahu.mlsp.government.bg/)

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Neįgaliųjų agentūra (*Агенция за хора с увреждания*)

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Agentūra, rūpindamasi neįgaliųjų teisėmis, daugiausia nagrinėja prašymus įtraukti bendroves į pagalbinių medicininių priemonių ir prietaisų tiekėjų registrą ir į specializuotų neįgaliųjų valdomų arba jiems skirtų įmonių registrą. Ji taip pat administruoja projektus, įgyvendinamus pagal įvairias agentūros finansuojamas programas.

- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Paraiškos registruojamos kompiuterinėje informacijos sistemoje „Dokman“. Tada vykdomasis direktorius persiunčia jas agentūros vadovui ir direktoriams, kurie jas paskirsto atitinkamiems bylų tyrėjams.

- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**

Prašymas yra išnagrinėjamas arba nusiunčiamas atsakymas.

3. Valstybinė vaiko teisių apsaugos agentūra (*Държавната агенция за закрила на детето*)

Adresas:

Ul. Triaditsa No 2

Sofia 1051, Bulgaria

Tel. +359 2 933 90 10, +359 2 933 90 16

Faksas +359 2 980 24 15

El. paštas: [✉ sacp@sacp.government.bg](mailto:sacp@sacp.government.bg)

Interneto svetainė [✉ http://sacp.government.bg/](http://sacp.government.bg/)

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Valstybinė vaiko teisių apsaugos agentūra (*Държавната агенция за закрила на детето*)

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje nustatytas vaiko teises Bulgarijoje užtikrina 2000 m. priimtas Vaiko teisių apsaugos įstatymas ir 2001 m. įsteigta Valstybinė vaiko teisių apsaugos agentūra. Taigi Bulgarija yra įsipareigojusi teikti tinkamą pagalbą tėvams ir globėjams bei kurti vaikų rūpybos įstaigų ir paslaugų infrastruktūrą.

Bulgarijoje vaiko teisių apsaugą vykdo:

- Valstybinės vaiko teisių apsaugos agentūros pirmininkas ir administracija, kuri jam padeda atlikti nustatytas funkcijas;
- Socialinių paslaugų agentūros filialai;

- šių sričių ministrai: darbo ir socialinės politikos, vidaus reikalų, švietimo, jaunimo ir mokslo, teisingumo, užsienio reikalų, kultūros, sveikatos, taip pat vietos merai.
- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Vaiko teisių apsaugos įstatymu suteikiama speciali apsauga vaikams, kuriems kyla įvairi rizika, ir užtikrinama visų vaikų teisė būti apsaugotiems nuo prievartos, įskaitant vertimą užsiimti bet kokia veikla, žalinga jų fiziniam, protiniam ir moraliniam vystymuisi ar ugdymui. Visi vaikai turi teisę būti apsaugoti nuo juos galinčių žeminti auklėjimo metodų, fizinio, psichinio ar kitokios formos poveikio, nesuderinamo su vaiko interesais; vaikai taip pat turi būti apsaugoti nuo išnaudojimo elgetavimo, prostitucijos, pornografijos platinimo, neteisėtų pajamų rinkimo ar lytinės prievartos tikslais. .

Bulgarijoje taikomos šios vaikų apsaugos priemonės:

- šeimos aplinkoje: teikiamos konsultacijos, parama, teisinė pagalba, psichologinio konsultavimo ir socialinės paslaugos. Šias priemones įgyvendina Socialinių paslaugų agentūra vaiko tėvų, globėjų, rūpintojų ar paties vaiko prašymu arba pačios Socialinių paslaugų agentūros iniciatyva. Paslaugas teikia Socialinių paslaugų agentūra arba kiti teikėjai;
- ne šeimos aplinkoje: vaiko apgyvendinimas giminaičių, artimų draugų arba globėjų šeimoje, socialinių paslaugų teikimas vaiko gyvenamojoje vietoje arba specializuotoje institucijoje. Šios rūšies priemonės skiria teismas. Kol teismas nepriėmė sprendimo, laikinu vaiko apgyvendinimu rūpinasi Socialinių paslaugų agentūra;
- tik tada, kai vaiko nepavyksta apgyvendinti šeimos aplinkoje, jis įkurdinamas specializuotoje institucijoje.
- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**

Gindama vaikų teises Valstybinė vaiko teisių apsaugos agentūra:

- vykdo patikrinimus, kuriais siekia užtikrinti, kad vaikų teisės būtų ginamos visose viešosiose ir privačiosiose mokyklose, darželiuose ir vaikų priežiūros centruose arba jų skyriuose, medicinos įstaigose, Socialinių paslaugų agentūros filialuose, socialinių paslaugų vaikams teikėjų ir ne pelno organizacijų, aktyviai veikiančių vaiko apsaugos srityje, vadovaujamose įstaigose;
- prižiūri, ar specializuotosios vaikų priežiūros paslaugas teikiantys centrai
- laikosi būtiniausių reikalavimų. Vykdydama visas šias funkcijas ir nustačiusi, kad yra pažeidimų, agentūra duoda privalomus nurodymus, kaip juos šalinti. Jeigu privalomų nurodymų nesilaikoma, po ilgo proceso skiriama bauda arba piniginė sankcija. Jeigu tyrimo metu paaiškėja, kad buvo pažeistos vaiko teisės, agentūra pirmiausia duoda privalomus nurodymus (priima atskirą administracinį aktą), kuriuos galima apskųsti per 14 dienų teismui. Nurodymai įsigalioja, jei skundas per nustatytą laiką nepateikiamas. Kai baigiasi nurodymo galiojimo laikas, pažeidimų padariusi šalis turi pranešti agentūrai, ar jį įvykdė.

4. Valstybinė pabėgėlių agentūra (*Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет*)

Adresas:

Bul. Knyaginya Maria Luiza No 114 B

Serdika

1233 Sofia Bulgaria

Tel. +359 2 80 80 901 (pirmininkas)

Faksas +359 2 295 59 905

El. paštas: [✉ sar@saref.government.bg](mailto:sar@saref.government.bg)

Interneto svetainė [✉ http://www.aref.government.bg/](http://www.aref.government.bg/)

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Valstybinė pabėgėlių agentūra (*Държавна агенция за бежанците*)

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Prašymai dėl politinio prieglobsčio ir šeimos susijungimo nagrinėjami Prieglobsčio ir pabėgėlių įstatymu nustatyta tvarka (34 straipsnis reglamentuoja šeimos susijungimą). Visus sprendimus dėl politinio prieglobsčio ir šeimos susijungimo galima apskųsti šiame įstatyme nustatyta tvarka. Visus kitus prašymus reglamentuoja Valstybinės pabėgėlių agentūros vidaus darbo tvarkos taisyklės dėl apsaugos suteikimo.

- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Pagrindinis įstatymas, kuriuo reglamentuojamos prieglobsčio prašytojų, pabėgėlių ir asmenų, prašančių suteikti Bulgarijoje humanitarinį statusą (papildomą apsaugą), teisės, yra Prieglobsčio ir pabėgėlių įstatymas. Šis įstatymas kartu su Administracinio proceso kodeksu ir įstatymu dėl užsienio valstybių piliečių Bulgarijoje yra Bulgarijos prieglobsčio sistemą reglamentuojančių teisės aktų visuma.

Remiantis Prieglobsčio ir pabėgėlių įstatymu, yra keturi specialios apsaugos tipai:

- politinis prieglobstis: jį užsienio piliečiams, persekiojamiems dėl savo įsitikinimų arba veiksmų, palaikančių tarptautiniu mastu pripažįstamas teises ir laisves, suteikia Bulgarijos prezidentas;
- pabėgėlio statusas;
- humanitarinis statusas (atitinkantis papildomą apsaugą, apibrėžtą Tarybos direktyvos 2004/83/EB 15 straipsnyje);
- laikinoji apsauga, kuri suteikiama tam tikromis sąlygomis, esant dideliame pabėgėlių antplūdžiui;
- Valstybinė pabėgėlių agentūra yra atsakinga už pabėgėlio ar humanitarinio statuso suteikimo prašymų nagrinėjimą. Jos pirmininkas yra vienintelis pareigūnas Bulgarijoje, galintis suteikti pabėgėlio arba humanitarinį statusą.

Šiuo metu visi prašymai suteikti pabėgėlio statusą nagrinėjami pabėgėlių centruose Sofijoje ir Banios kaime netoli Nova Zagoros.

Prieglobsčio prašantys asmenys turi atvykti į Valstybinę pabėgėlių agentūrą asmeniškai. Prašymai, pateikti pasienyje arba kitoms valdžioms institucijoms, turi būti skubiai perduoti agentūrai.

Prieglobsčio prašantys asmenys užregistruojami tą dieną, kai jų prašymas pateikiamas agentūrai.

Prieglobsčio prašantiems asmenims Valstybinė pabėgėlių agentūra privalo suteikti informaciją apie tvarką, jų teises ir pareigas bei teisinę ir socialinę pagalbą teikiančias organizacijas. Ši informacija turi būti suteikta prieglobsčio prašantiems asmenims suprantama kalba; šią informaciją prieš užregistruojant prašymą jiems perskaito vertėjas. Jiems įteikiama tos informacijos kopija minėta kalba. Asmenys privalo užpildyti formą, kurioje jie nurodo tik savo biologinius bruožus. Toliau prašymui taikoma Dublino procedūra. Prieglobsčio prašančių asmenų pirštų atspaudai įvedami į sistemą „Eurodac“; jiems užduodami įprasti klausimai apie kelionę.

Jeigu Bulgarijai tenka svarstyti prašymą, jis nagrinėjamas skubos tvarka. Už minėto prašymo išnagrinėjimą ir sprendimo priėmimą atsakingas pareiškėją patikrinęs padalinys, kuriam pirmininkas yra suteikęs įgaliojimus. Minėtas padalinys gali atsisakyti suteikti prieglobstį, jei atvejis neatitinka Prieglobsčio ir pabėgėlių įstatyme išdėstytų kriterijų, gali nutraukti bylą arba persiųsti bylą tolesniam svarstymui įprastine tvarka.

Jeigu per tris dienas nepriimamas joks sprendimas, paraiška automatiškai tvarkoma įprastine tvarka. Patikrinimo departamento sprendimą turi patvirtinti kompetentingi pareigūnai. Prireikus byla gali būti grąžinta tolesniam tyrimui. Patvirtinus sprendimą, surašomas oficialus dokumentas, kurį patvirtina metodologijos skyrius ir pasirašo tam tikras skaičius pareigūnų, o tada jis pateikiamas pasirašyti Valstybinės pabėgėlių agentūros pirmininkui.

- Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas

Pabėgėlio arba humanitarinio statuso suteikimas arba prašymo suteikti prieglobstį atmetimas.

5. Nuolatinė žmogaus teisių ir policijos etikos komisija (Постоянна комисия по правата на човека и полицейската етика)

Adresas:

Ministry of the Interior

UI 6 Septemvri No 29

Sofia 1000, Bulgaria

Tel. +359 2 982 50 00 (komutatorius)

Interneto svetainė <http://www.mvr.bg/>

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Nuolatinė žmogaus teisių ir policijos etikos komisija (Постоянна комисия по правата на човека и полицейската етика)

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Ši komisija atlieka svarbų vaidmenį ir veikia kaip tiltas tarp Vidaus reikalų ministerijos ir pilietinės visuomenės organizacijų. Komisija turi filialus šios ministerijos atstovybėse įvairiuose regionuose.

Komisija nagrinėja visą ministerijos padalinių gautą medžiagą apie žmogaus teisių apsaugą.

- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Vykdydama veiklą komisija siekia aktyviai bendradarbiauti su pilietinės visuomenės organizacijomis, skatinti taikyti teigiamus policijos darbo metodus ir derinti jas su įsipareigojimais, prisiimtais Bulgarijai įstojus į ES. Komisijos veikla grindžiama kasmet atnaujinamu darbo planu. Metiniame darbo plane numatyta:

- nagrinėti atitinkamus įstatymus ir siūlyti, kaip juos tobulinti;
- skatinti etišką elgesį ir pagarbą žmogaus teisėms kasdieniame policijos darbe;
- siūlyti policijos pareigūnams mokymus žmogaus teisių tema.
- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**
- Policijoje sulaikytų įtariamųjų teisių apsauga;
- Etikos kodekso įgyvendinimo priežiūra;
- patikrinimų, kuriais siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi įstatymų, ministerijos taisyklių ir reglamentų, įskaitant tuos, kurie reglamentuoja policijos darbo etiką ir žmogaus teises, organizavimas.

6. Nacionalinės asamblėjos Žmogaus teisių, religijos, piliečių skundų ir peticijų komitetas (Комисия по правата на човека, вероизповеданията, жалбите и петициите на гражданите към Народното събрание)

Adresas:

Pl. Narodno Sabranie No 2 (Hemicycle)
Pl. Knyaz Aleksandar I No 1 (įvairios komisijos ir Parlamento narių kabinetai)
Sofia 1169, Bulgaria
Komutatorius: +359 2 939 39
Faksas +359 2 981 31 31

El. paštas [✉ infocenter@parliament.bg](mailto:infocenter@parliament.bg)
El. paštas [✉ humanrights@parliament.bg](mailto:humanrights@parliament.bg)
Interneto svetainė [✉ http://www.parliament.bg/](http://www.parliament.bg/)

- **Skiriamas arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Nacionalinės asamblėjos Žmogaus teisių, religijos, piliečių skundų ir peticijų komitetas (Комисия по правата на човека, вероизповеданията, жалбите и петициите на гражданите към Народното събрание)

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Komiteto darbo veiklos sritys yra dvi: Žmogaus teisių ir religijos sritys **įstatymai** ir **kiti klausimai**, kaip antai piliečių, nevyriausybinų organizacijų, asociacijų ir fondų pateikti skundai, prašymai, pranešimai, peticijos, siūlymai ir pan.

Komiteto nagrinėjamų klausimų tematika labai įvairi ir apėmia visus visuomenės klausimus, kurių nenagrinėja teismai. Dauguma skundų yra susiję su socialinėmis problemomis, taip pat teismų sistema, vartotojų teisėmis, Vidaus reikalų ministerijai pavaldžių institucijų veiksmis ir neveikimu, sprendimais dėl bendro ir detalaus miestų išplanavimo, neteisėtų statybų ir nuosavybės teisių į žemės ūkio paskirties žemę ir miškus atkūrimu. Komitetas bendradarbiauja švietimo ir sveikatos apsaugos, vietos ir savivaldos institucijų veiksmų ir neveikimo, religijos, skundų dėl valdžios institucijų veiksmų, diskriminacijos, etninių mažumų ir kt. klausimais.

- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Per šį komitetą Bulgarijos parlamentas palaiko tiesioginius ryšius su šalies piliečiais. Jo vaidmuo griežtai apibrėžtas. Komiteto darbo tvarka išsamiai reglamentuoja, kaip turi būti registruojama, perduodama ir archyve tvarkoma daugybė komitetui arba Nacionalinės asamblėjos sekretariatui paštu ar e. paštu atsiunčiamų skundų, prašymų, peticijų ir siūlymų ir kaip turi būti užfiksuojamas kiekvienos šios tvarkos etapas. Kiekvienam dokumentui suteikiamas numeris, jis užregistruojamas specialiaame registre, paskiriamas tyrėjas, kuris išnagrinėja skundą ir nusiunčia atsakymą arba, kai taikytina, laiku perduoda bylą atitinkamai institucijai. Komitetas ypač dėmesingai seka, kad vietos ir nacionalinės valdžios institucijos pateiktų atsakymus per Administracinio proceso kodekse nustatytą laiką. Komiteto tyrėjai taip pat konsultuoja telefonu apie procesines teises ir aiškina, kuriais atvejais gali padėti.

Anoniminiai skundai nenagrinėjami.

- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**

Teikiamos konsultacijos, kaip tinkamai ginti ir užtikrinti Bulgarijos konstitucijoje įtvirtintas pilietines teises, ir reikiama pagalba piliečiams.

7. Teisingumo ministerijos nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo generalinis direktoratas (*Главна дирекция Изпълнение на наказанията*).

Adresas:

Bul. General N. Stoletov No 21

Sofia 1309, Bulgaria

Tel. +359 2 813 91 90

Faksas +359 2 931 15 74

El. paštas [✉ mailto:gdin_ias@abv.bg](mailto:gdin_ias@abv.bg); [✉ gdin@gdin.bg](mailto:gdin@gdin.bg)

Interneto svetainė [✉ http://www.gdin.bg/](http://www.gdin.bg/)

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Teisingumo ministerijos nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo generalinis direktoratas (*Главна дирекция Изпълнение на наказанията*).

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Dažniausiai kaliniai teikia skundus dėl drausminių priemonių taikymo, perkėlimo į kitą įstaigą, kalinimo ir gyvenimo įkalinimo įstaigoje sąlygų, medicinos priežiūros ir įkalinimo įstaigos personalo elgesio.

- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Drausmines priemonės, kurios skiriamos pagal Įstatymo dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo ir kalinimo 101 straipsnį, galima apskųsti per septynias dienas nuo pranešimo apie jų taikymą nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo generaliniam direktoriui gavimo dienos, jeigu priemonės paskyrė kalėjimo arba kitos kalinimo įstaigos direktorius, arba teisingumo ministrui, jeigu priemonės paskyrė nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo generalinis direktorius. Skundą dėl kalinimo vienutėje galima teikti regiono, kuriam priklauso įkalinimo įstaiga, teismui per tris dienas nuo pranešimo gavimo dienos.

Kalinimą vienutėje ilgiau negu dviem mėnesiams be teisės dalyvauti grupinėje veikloje (Įstatymo 120 straipsnis) turi skirti nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo generalinis direktorius, o skundą dėl to galima pateikti atitinkamo regiono teismui per 3 dienas nuo pranešimo gavimo dienos.

Perkėlimas į kitą įstaigą atliekamas nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo generalinio direktoriaus įsakymu; jį galima apskųsti teisingumo ministrui per 14 dienų nuo pranešimo gavimo dienos.

Sprendimus nustatyti griežtesnes kalinimo sąlygas priima Nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo komisija (Įstatymo 74 straipsnio 1 dalis); juos galima apskųsti regiono, kuriam priklauso įkalinimo įstaiga, teismui per 14 dienų nuo pranešimo gavimo dienos.

Pagal Įstatymo dėl atsakomybės už valstybės ir savivaldos institucijų padarytą žalą piliečiams 1(1) straipsnį skundai dėl gyvenimo sąlygų, medicinos priežiūros ir įstaigos personalo elgesio nagrinėjami administraciniuose teismuose Administracinio proceso kodekse nustatyta tvarka. Sprendimai gali būti skundžiami vieną kartą. Pretenzijos pagal Apsaugos nuo diskriminacijos įstatymo 71 (1) straipsnį nagrinėjamos apygardų teismuose arba Kovos su diskriminacija komisijoje. Ši tvarka reglamentuojama Civilinio proceso kodekse, o sprendimai gali būti skundžiami du kartus. Komisijos sprendimus Administracinio proceso kodekse nustatyta tvarka galima apskųsti Aukščiausiam administraciniam teismui.

- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**

Įsigalioję administraciniai sprendimai ir teismo nutartys yra privalomi; už jų vykdymą atsakingas Generalinis direktoratas ir regioniniai departamentai.

8. Nacionalinė kovos su prekyba žmonėmis komisija (*Национална комисия за борба с трафика на хора към Министерския съвет*)

Adresas:

Blvd G. M. Dimitrov No 52, 1797 Sofia, Bulgaria

Tel. +359 2 807 80 50

Faksas +359 2 807 80 59

El. paštas office@antitraffiq.government.bg

Interneto svetainė <http://antitraffiq.government.bg/>

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Ministrų tarybos Nacionalinė kovos su prekyba žmonėmis komitetas (*Национална комисия за борба с трафика на хора към Министерския съвет*)

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Pranešimus apie prekybą žmonėmis komiteto sekretoriui gali pateikti patys nukentėjusieji arba jų vardu veikiantys asmenys.

Komitetas taip pat nagrinėja iš visuomenės narių gautus skundus dėl vykdomų administravimo funkcijų. Tokių skundų nagrinėjimo terminai nustatyti įstatymu.

- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Komitetas perduoda pranešimus atitinkamoms valstybinėms įstaigoms, kurios atlieka patikrinimus ir tyrimus ir (arba) patikslina informaciją. Įstatymo dėl kovos su prekyba žmonėmis prevencijos 20 straipsniu nukentėjusiesiems užtikrinamas anonimiškumas ir saugomi jų asmens duomenys. Jeigu nukentėjo nepilnametis asmuo, komitetas privalo nedelsdamas įspėti Valstybinę vaiko teisių apsaugos agentūrą, kuri imasi Vaiko teisių apsaugos įstatyme nurodytų veiksmų.

Pagal Įstatymo dėl kovos su prekyba žmonėmis prevencijos 4 straipsnio 4 dalį komiteto posėdžiuose gali dalyvauti ne pelno juridinių asmenų ir tarptautinių organizacijų atstovai, kurie Bulgarijoje yra įsteigę padalinių, aktyviai kovojančių su prekyba žmonėmis. Šiuo tikslu, pagal komiteto vidaus taisyklių 12 straipsnį, jie turi pateikti raštu prašymą ir tam tikrus pagrindžiamuosius dokumentus.

- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**

Jeigu pateikti ne visi dokumentai arba juose yra klaidų, komitetas gali paprašyti pareiškėjo per tam tikrą laiką juos papildyti arba pataisyti. Per 30 dienų nuo paraiškos ir pagrindžiamųjų dokumentų gavimo datos komiteto pirmininkas arba įgaliotasis asmuo paskelbia sprendimą, kurį galima apskųsti Aukščiausiam administraciniam teismui.

9. Centrinė kovos su nepilnamečių nusikalstamumu (Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните към Министерския съвет)

Adresas:

Bul. Knyaz Dondukov No 9, 4th floor

Sofia 1000, Bulgaria

Tel. +359 2 981 11 33

Faksas +359 2 987 40 01

Interneto svetainė <http://www.ckbppmn.government.bg/obshti/funktzii.html>

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Centrinė kovos su nepilnamečių nusikalstamumu komisija (*Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните към Министерския съвет*)

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Komisija turi:

- koordinuoti valdžios institucijų ir ne pelno juridinių asmenų veiklą kovos su nepilnamečių nusikalstamumu ir jo prevencijos srityje;
- kontroliuoti ir prižiūrėti visoje šalyje vietos kovos su nepilnamečių nusikalstamumu komisijų veiklą;
- analizuoti ir kaupti statistinius duomenis, tirti tendencijas ir rengti prognozes;
- dalyvauti rengiant įstatymų projektus, susijusius su nepilnamečių patiriamomis problemomis;
- gerinti visuomenės informuotumą apie problemišką paauglių elgesį;

informuoti visuomenę apie situacijas, kuriose gali būti išprovokuotas nusikalstamas elgesys, galimas auklėjamosios priemonės, nepilnamečių nusikalstamumo padėtį šalyje ir jos raidos kryptį.

- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Vietos kovos su nepilnamečių nusikalstamumu komisijos atsako už priemonių užkirsti kelią nepilnamečių asocialaus elgesio apraiškoms ir kovoti su jomis organizavimą, kontrolę ir priežiūrą savivaldos lygmeniu.

Jos taip pat yra įgaliotos nagrinėti nusikaltimų, kuriuos padarė nepilnamečiai, bylas. Baudžiamajame kodekse yra skirsnis „Specialiosios nuostatos dėl nepilnamečių“, atitinkantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 40 straipsnį ir 11-ąją Jungtinių Tautų standartinę minimalią nepilnamečių teisenos įgyvendinimo taisyklę (Pekino taisyklę). Pagal šį skirsnį pirmumas teikiamas auklėjamosioms priemonėms, išdėstytoms įstatymo dėl nepilnamečių nusikalstamumo 13 straipsnyje. Tokios priemonės taikomos ne baudžiamosios teisenos sistemoje ir atlieka tik auklėjamąją bei socialinę funkcijas. Tarp jų yra konsultavimas sprendžiant elgsenos problemas, tėvų skatinimas labiau įsitraukti į problemų sprendimą ir profesionalių pedagogų pagalba.

- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**

Išanalizavus problemiško elgesio priežastis, imamasi atitinkamų priemonių. Vaikų nepriežiūros atvejais gali būti imtasi priemonių ir tėvų atžvilgiu.

10. Nacionalinis teisinės pagalbos biuras (*Национално бюро за правна помощ*)

Adresas:

Ul. Razvigor No 1

Sofia 1421, Bulgaria

Tel. +359 2 81 93 200

Faksas +359 2 865 48 12

El. paštas nbpp@nbpp.government.bg

Interneto svetainė <http://www.nbpp.government.bg/>

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Nacionalinis teisinės pagalbos biuras (*Национално бюро за правна помощ*)

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Prašymai suteikti teisinę pagalbą turi būti teikiami biuro pirmininkui.

- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Teisę į teisinę pagalbą turi šie asmenys:

- gaunantys kasmėnesines socialines išmokas;
- apgyvendinti specializuotosiose socialinėse institucijose arba
- vaikus globojančios šeimos ir giminaičiai arba artimi draugai, atsakingi už vaiką pagal Vaiko teisių apsaugos įstatymą.

Pareiškėjas privalo pateikti vieną iš šių pažymų:

- Socialinių paslaugų agentūros vietos filialo (dar vadinamo socialinių paslaugų direktoratu) direktoriaus pažymą (originalą), patvirtinančią, kad pareiškėjas paraiškos teikimo momentu gauna kasmėnesines socialines išmokas pagal Socialinės paramos įstatymo įgyvendinimo nuostatų 9 straipsnį,

arba

- Socialinių paslaugų agentūros vietos filialo direktoriaus pažymą, patvirtinančią, kad pareiškėjas atitinka kriterijus kasmėnesinėms socialinėms išmokoms gauti,

be to,

- pareiškėjas privalo pateikti pažymą, patvirtinančią finansinę jo šeimos padėtį.
- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**

Biuro pirmininkas sprendžia, ar suteikti teisinę pagalbą, ar atsisakyti ją suteikti

Jo sprendimas gali būti apskųstas Sofijos miesto administraciniam teismui Administracinio proceso kodekse nustatyta tvarka.

11. Nacionalinė pagalbos ir kompensacijų nusikaltimų aukoms taryba (Национален съвет за подпомагане и компенсация на пострадали от престъпления)

Adresas:

Ministry of Justice

ul. Slavyanska No 1

Sofia 1040, Bulgaria

Tel. +359 2 9 237 359

Faksas +359 2 980 62 93

El. paštas [✉ compensation@justice.government.bg](mailto:compensation@justice.government.bg)

Interneto svetainė [✉ http://www.compensation.bg/](http://www.compensation.bg/)

- **Skyriaus arba institucinio organo, priimančio prašymus, skundus ir pretenzijas dėl teisių pažeidimų, pavadinimas (jeigu taikytina)**

Nacionalinė pagalbos ir kompensacijų nusikaltimų aukoms taryba (Национален съвет за подпомагане и компенсация на пострадали от престъпления)

- **Trumpas institucijos nagrinėjamų prašymų, skundų ir pretenzijų aprašymas**

Taryba nagrinėja prašymus skirti finansinę kompensaciją, nustatytą Įstatyme dėl paramos ir žalos atlyginimo nukentėjusiesiems nuo nusikaltimų. Nukentėjusysis turi teisę gauti žalos atlyginimą, jeigu patyrė finansinių nuostolių dėl terorizmo; nužudymo; tyčinio sunkaus kūno sužalojimo; išprievartavimo arba lytinės prievartos, smarkiai pakenkusios nukentėjusiojo sveikatai; prekybos žmonėmis; baudžiamųjų veikų, padarytų nusikalstamos organizacijos vardu, ir kitų sunkių iš anksto apgalvotų nusikalstamų veikų, sukėlusių mirtį arba sunkų kūno sužalojimą (Įstatymo 3(3) straipsnis). Nusikaltimas turi būti padarytas po 2005 m. birželio 30 d. Įstatymu nustatyta kompensuoti šias išlaidas, tiesiogiai susijusias su nusikalstama veika:

- 1) gydymo išlaidas, išskyrus tas, kurias kompensuoja Nacionalinis sveikatos draudimo fondas;
- 2) negautą uždarbį;
- 3) teises išlaidas;
- 4) prarastas pragyvenimui skirtas lėšas;
- 5) išlaidas laidotuvėms;
- 6) kitą materialinę žalą.

Turi būti pateikti išlaidas pagrindžiantys dokumentai.

- **Trumpas prašymų, skundų ir pretenzijų nagrinėjimo tvarkos ir (arba) proceso aprašymas**

Nukentėjusieji nuo Įstatymo dėl paramos ir žalos atlyginimo nukentėjusiesiems nuo nusikaltimų 3 straipsnio 3 dalyje nurodytų nusikalstamų veikų gali pateikti prašymus atlyginti finansinius nuostolius savo regiono valdytojui arba tarybai per du mėnesius nuo minėto įstatymo 12 straipsnyje konkrečiai nurodyto teismo sprendimo įsigaliojimo dienos. Taryba privalo išnagrinėti prašymą per tris mėnesius nuo jo gavimo dienos.

- **Trumpas galimų nagrinėjimo ir (arba) procedūros rezultatų aprašymas**

Taryba rengia susirinkimus bent kartą per tris mėnesius ir priima sprendimus dėl prašymų skirti kompensacijas. Sprendimai priimami paprasta dalyvaujančiųjų balsų dauguma; juose turi būti nurodytos prašymo patenkinimo arba atmetimo priežastys. Sprendimai yra neskundžiami.

Kita

NVO duomenų bazė [✉ http://www.ngobg.info/bg/search/advanced.html](http://www.ngobg.info/bg/search/advanced.html)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujijimas: 17/12/2018

Pagrindinės teisės - Čekija

Nacionaliniai teismai

Paprastai diskriminacijos byloje atsakovo (t. y. diskriminacija kaltinamo asmens) vietos teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylą pirmąja instancija. Išnaudojus visas įprastas apskundimo galimybes, galima kreiptis į Konstitucinį Teismą – pateikti individualų konstitucinį skundą (<http://www.usoud.cz/>).

Konstitucinis Teismas

Joštova 8, 660 83 Brno 2

Tel. (+420) 542162111

Faks. (+420) 542161309, (+420) 542161169

E. paštas podani@usoud.cz

Konstitucingumą saugo teisminė institucija – Konstitucinis Teismas, kurio statusas ir įgaliojimai įtvirtinti Čekijos Respublikos Konstitucijoje. Konstitucinis Teismas nėra bendrosios kompetencijos teismų sistemos dalis. Pagrindinė jo užduotis – saugoti konstitucingumą ir Konstitucijoje, Pagrindinių teisių ir laisvių chartijoje ir kituose Čekijos konstituciniuose įstatymuose įtvirtintas pagrindines teises ir laisves, taip pat užtikrinti, kad valstybė savo įgaliojimus įgyvendintų laikydamasi Konstitucijos.

Pagal Konstitucijos 87 straipsnį Konstitucinis Teismas nagrinėja, be kita ko, fizinių ar juridinių asmenų konstitucinius skundus dėl galutinių ir vykdytinių viešojo sektoriaus institucijų sprendimų ir kitų priemonių, turinčių įtakos Konstitucija užtikrinamoms šių asmenų pagrindinėms teisėms ir laisvėms. Konstitucinio Teismo sprendimai yra galutiniai ir neskundžiami.

Konstitucinis Teismas savo interneto svetainėje pateikia konstitucinio skundo procedūros vadovą, kuriame pateikiama pagrindinė informacija apie šią procedūrą (žr. <http://www.usoud.cz/pruvodce-rizenim-o-ustavni-stiznosti>).

Nacionalinės žmogaus teisių gynimo institucijos

Pagrindinė nacionalinė žmogaus teisių institucija, nagrinėjanti pagrindinių žmogaus teisių pažeidimus, yra Viešasis teisių gynėjas (žr. toliau).

Vyriausybės lygmeniu žmogaus teisių klausimai priklauso žmogaus teisių, lygių galimybių ir teisėkūros ministro kompetencijai; kitos šiuos klausimus nagrinėjančios institucijos yra Vyriausybės žmogaus teisių taryba, Vyriausybės lyčių lygybės taryba, Vyriausybės nacionalinių mažumų taryba ir Vyriausybės neįgaliųjų valdyba, kurios yra patariamiosios vyriausybės institucijos.

Viešasis teisių gynėjas

Viešasis teisių gynėjas <http://www.ochrance.cz/>

Údolní 39

Brno, 602 00

Telefonas +420 542 542 111

Faks. +420 542 542 112

E. paštas podatelna@ochrance.cz

Viešasis teisių gynėjas – tai savarankiška, nepriklausoma ir nešališka valstybės įstaiga, nepriklausanti viešajai administracijai, todėl tai nėra valdžios institucija. Ji gina asmenis nuo valdžios institucijų ir kitų valstybės administravimo funkcijas atliekančių institucijų elgesio, jei toks elgesys yra:

- neteisėtas;

- teisėtas, tačiau kitais atžvilgiais netinkamas arba turi trūkumų, todėl neatitinka demokratinės teisinės valstybės ir gero administravimo principų;
- jei šios institucijos nesiima veiksmų.

Viešasis teisių gynėjas yra įgaliotas nagrinėti skundus dėl toliau nurodytų subjektų veiklos:

- ministerijų ir kitų administracinės valdžios institucijų, įgyvendinančių savo kompetenciją visoje Čekijoje, ir jiems pavaldžių administracinės valdžios institucijų;
- teritorinės savivaldos institucijų (t. y. savivaldybių ir regioninės valdžios), tačiau tik tais atvejais, kai jos vykdo valstybės administravimo veiksmus, o ne įgyvendina savo įgaliojimus (savivaldos);
- Čekijos nacionalinio banko, jei jis veikia kaip administracinė institucija;
- Radijo ir televizijos transliacijos tarybos;
- Čekijos policijos, išskyrus baudžiamųjų bylų tyrimus;
- Čekijos kariuomenės ir Pilies sargybos;
- Čekijos kalėjimų tarnybos;
- įstaigų, kuriose asmenys yra laikomi suimti, kalinami, jiems taikomos apsaugos arba institucinio auklėjimo ir apsaugos priemonės;
- sveikatos draudimo bendrovių;
- teisminių institucijų ir prokuratūros, joms įgyvendinant valstybės administravimo funkcijas (visų pirma kai vilkinamas procesas, teismai nesiima veiksmų ir teisėjų elgesys yra netinkamas), o ne dėl faktinio teismo ar prokuroro sprendimo.

Nuo 2006 m. Viešasis teisių gynėjas taip pat prižiūri asmenų, kurių laisvė apribota, teisių apsaugą.

Viešasis teisių gynėjas neturi teisės kištis į privatinės teisės reglamentuojamus santykius ar ginčus (įskaitant darbuotojų ir darbdavių tarpusavio ginčus, net jei darbdavys yra valstybės institucija); vienintelė išimtis – skundai dėl diskriminacinio elgesio (tokiais atvejais Viešasis teisių gynėjas taip pat gali imtis veiksmų ir privatinės teisės srityje).

Viešasis teisių gynėjas gali atlikti nepriklausomus tyrimus, tačiau jis negali veikti vietoj valstybės administracijos institucijų ir negali panaikinti ar pakeisti jų sprendimų. Tačiau, nustatęs pažeidimą, jis gali prašyti institucijų ar įstaigų užtikrinti teisių gynimo priemonę.

Jei valstybės administracijos institucija ar įstaiga, laikanti asmenis, kurių laisvė yra apribota, neįvykdo savo pareigos bendradarbiauti su Viešuoju teisių gynėju ir jeigu nustačius pažeidimą ji nesiima reikalingų taisomųjų veiksmų, Viešasis teisių gynėjas gali apie tai informuoti visuomenę.

Paviešinimas – tai sankcija, kurią Viešasis teisių gynėjas gali skirti pagal teisės aktus. Tokiu atveju Viešasis teisių gynėjas taip pat gali viešai paskelbti vardus ir pavardes konkrečių asmenų, veikiančių institucijos, kuri elgėsi netinkamai, vardu.

Skundą Viešajam teisių gynėjui turi pateikti asmuo, siekiantis, kad jo teisės būtų ginamos, arba jo teisėtas atstovas. Jei skundas pateikiamas kito asmens vardu, teisę atstovauti reikia įrodyti rašytiniu įgaliojimu arba kitu dokumentu, kuriame nurodyta įgaliojimų apimtis.

Skunde visada turi būti nurodyta ši informacija:

- skundo pateikėjo vardas, pavardė, adresas ir telefono numeris; jei tai yra juridinis asmuo – pavadinimas, registruota buveinė ir juridinio asmens vardu įgaliotas veikti asmuo;
- reikšmingų klausimo aplinkybių apibūdinimas, įskaitant informaciją, ar klausimas taip pat perduotas kitai įstaigai ir kokie su tuo susiję padariniai;
- institucija ar institucijos, prieš kurias paduotas skundas;
- įrodymai, kad skundo pateikėjas nesėkmingai prašė institucijos, su kuria yra susijęs skundas, užtikrinti teisių gynimo priemonę.
- Jei šiuo klausimu priimtas koks nors sprendimas, skundo pateikėjas privalo pateikti jo kopiją,
- taip pat su klausimu susijusių dokumentų, kuriuose yra svarbios informacijos, kopijas.

Tyrimo ir skundų nagrinėjimo trukmė skiriasi ir visada priklausys nuo bylos aplinkybių ir sudėtingumo. Teisės aktuose Viešajam teisių gynėjui joks terminas nenustatytas; Viešasis teisių gynėjas stengiasi išnagrinėti visus skundus, kiek tai įmanoma, per kuo trumpesnį laiką.

Teisės aktuose nėra nustatyta jokių teisių gynimo (apskundimo) priemonių, susijusių su tuo, kaip Viešasis teisių gynėjas išnagrinėjo skundą, ar su skundo padariniais.

Skundą galima paduoti:

raštu – pageidautina užpildžius spausdintą [skundo formą](#), kurią reikia siųsti šiuo pašto adresu: Veřejný ochránce práv, Údolní 39, 602 00 Brno. Galima nusiųsti ir asmeninį laišką;

e. paštu (net be elektroninio parašo), siunčiamu adresu podatelna@ochrance.cz, apibūdinant klausimo esmę, arba geriau – užpildžius [skundo formą](#) ir išsiuntus ją e. paštu;

per duomenų dėžutę – Viešojo teisių gynėjo tarnybos identifikacijos numeris yra jz5adky. Duomenų pranešime gali būti pateikta užpildyta skundo forma arba asmeninis laiškas, kuriame pateikiama svarbi informacija apie iškilusią problemą;

naudojant interaktyvią elektroninės archyvavimo tarnybos [elektroninę formą](#), užtikrinus, kad rinkmenoje būtų pateikti visi reikalingi duomenys;

įteikiant asmeniškai Viešojo teisių gynėjo tarnybos dokumentų skyriui (Údolní 39, Brno) kiekvieną darbo dieną 8.00–16.00 val. Taip skundą su priedais galima įteikti ne tik raštu (popieriuje), bet ir duomenų laikmenoje;

asmeninę rinkmeną pateikiant kaip pranešimą – darbo dienomis 8.00–16.00 val. galima asmeniškai atvykti į Skundų priėmimo skyrių, esantį Viešojo teisių gynėjo tarnybos pastate, kur tarnybos teisininkas aptars ir surašys skundą.

Specializuotos žmogaus teisių gynimo institucijos

Viešasis teisių gynėjas, nagrinėjantis vaikų pateiktus skundus

Čekijoje Vaikų ombudsmeno nėra, tačiau šiuo metu Viešasis teisių gynėjas nagrinėja vaikų skundus dėl jų teisių ir interesų apsaugos.

Viešasis teisių gynėjas <http://deti.ochrance.cz/>

Údolní 39
Brno, 602 00

Telefonas +420 542 542 888
Faks. +420 542 542 112

E. paštas deti@ochrance.cz

Vaikai gali kreiptis į Viešąjį teisių gynėją įvairiais būdais, būtent: **paprastu laišku**, siunčiamu arba asmeniškai pristatomu adresu Veřejná ochránkyně práv, Údolní 39, 602 00 Brno, arba **naudodami** [interaktyvią formą](#), kuri pildoma pagal instrukcijas, **e. paštu** (adresu deti@ochrance.cz) arba **atvykę asmeniškai** Viešojo teisių gynėjo adresu, kur vaikas gali aptarti problemą su Ombudsmeno tarnybos teisininku, o šis ją gali užrašyti.

Skunde visų pirma turėtų būti aiškiai nurodyta:

- ką vaikas skundžia ar dėl ko jis skundžiasi (įskaitant bent vienos institucijos, kitos įstaigos ar asmens, su kuriuo vaikas turėjo reikalų, pavadinimą (vardą, pavardę));
- vaiko vardas, pavardė, gimimo data ir gyvenamoji vieta;
- problemos apibūdinimas;
- kontaktiniai duomenys, t. y. telefono numeris, e. pašto ir pašto adresas.

Viešasis teisių gynėjas **gali padėti** vaikui, pavyzdžiui:

- jei netinkamai elgėsi socialinis darbuotojas;
- jei teismo procesas trunka ilgai;
- jei netinkamai elgiasi teisėjas;
- jei iš vaiko tyčiojamasi mokykloje;
- jei vaikas nepriimtas į mokyklą;
- jei vaiko namuose taikoma neįprastai griežta tvarka, iš jo tyčiojamasi ir pan.;

- jei vaiko tėvai negauna socialinių išmokų;
- jei institucijos neteisingai paskaičiavo vaiko senelių pensiją;
- jei statybos institucija nesprendžia klausimo dėl prastos pastato būklės (statybos ir techninių aspektų) arba jei kaimynas stato pastatą be leidimo;
- jei institucijos nesima veiksmų dėl sąvartyno draudžiamoje teritorijoje;
- jei neišnagrinėtas skundas dėl produkto, kuris neveikė.

Tačiau Viešasis teisių gynėjas negali, pavyzdžiui:

- pakeisti teismo sprendimo;
- kištis į Čekijos policijos vykdomą tyrimą (šiuo klausimu tam tikrus įgaliojimus turi policijos veiklą prižiūrintis prokuroras);
- kištis į žmonių tarpusavio ginčus (pvz., kaimynų ginčus dėl žemės, tėvų ar kitų šeimos narių ginčus ir kt.) – šie klausimai turi būti perduoti teismui.

Institucijos, teikiančios pagalbą nukentėjusiesiems nuo diskriminacijos

Viešasis teisių gynėjas

Údolní 39
Brno, 602 00

Telefonas +420 542 542 111
Faks. +420 542 542 112

E. paštas [✉ podatelna@ochrance.cz](mailto:podatelna@ochrance.cz)

Pagal Viešojo teisių gynėjo įstatymą Viešasis teisių gynėjas nukentėjusiesiems nuo diskriminacijos teikia **metodinę pagalbą**:

- Viešasis teisių gynėjas įvertina, ar atitinkamą elgesį tikrai galima laikyti diskriminacija pagal Kovos su diskriminacija įstatymą;
- pataria nukentėjusiesiems nuo diskriminacijos, kaip elgtis, į ką kreiptis ir kaip paduoti skundą siekiant iškelti bylą dėl diskriminacijos.

Pateikdamas Viešajam teisių gynėjui prašymą ištirti diskriminacijos atvejį, pareiškėjas turi kuo tiksliau nurodyti tariamą diskriminacinį elgesį ir prie prašymo pridėti visus įrodymus, galinčius įrodyti diskriminaciją.

Asmens duomenų apsaugos tarnyba

Asmens duomenų apsaugos tarnyba [✉ https://www.uoou.cz/](https://www.uoou.cz/)

Pplk. Sochora 27
170 00 Prague 7

Telefonas +420 234 665 111
Faks. +420 234 665 444

E. paštas [✉ posta@uoou.cz](mailto:posta@uoou.cz)

Asmens duomenų apsaugos tarnyba (ADAT) yra nepriklausoma įstaiga, kuri:

- prižiūri, ar tvarkant asmens duomenis yra laikomasi teisės aktų nustatytų reikalavimų;
- prižiūri įgaliotų institucijų registrą, jei buvo tvarkomi asmens duomenys;
- priima piliečių skundus dėl teisės aktų pažeidimo;
- konsultuoja asmens duomenų apsaugos klausimais.

Tarnybos veikla reglamentuota iš dalies pakeistu Asmens duomenų apsaugos įstatymu Nr. 101/2000, kuriuo iš dalies keičiami tam tikri teisės aktai.

Asmens duomenų apsaugos įstatymo tikslas – Pagrindinių teisių ir laisvių chartijoje užtikrinama piliečio teisė į apsaugą nuo **neleisti no kišimosi į jų privatų ir asmeninį gyvenimą ir neleistino asmens duomenų rinkimo, skelbimo ar kitokio netinkamo naudojimo**.

Teisę kreiptis į tarnybą turi bet kuris asmuo, sužinojęs arba pagrįstai įtariantis, kad jo asmens duomenys tvarkomi pažeidžiant teisę į jo privataus ir asmeninio gyvenimo apsaugą ir Asmens duomenų apsaugos įstatymą, pavyzdžiui, jei tvarkomi asmens duomenys yra netikslūs arba neatitinka tikslo, kurio siekiant jų buvo prašoma.

Kreipimesi, kuriame atkreipiamas dėmesys į įtariamą Asmens duomenų apsaugos įstatymo pažeidimą, turėtų būti nurodyta:

- asmens, įtariamo pažeidus Asmens duomenų apsaugos įstatymą, tapatybės duomenys;
- su asmens duomenų tvarkymu susijusios veiklos, kuria pažeistas Asmens duomenų apsaugos įstatymas, apibūdinimas;
- asmens duomenys (arba bent jų kategorijos), tvarkyti pažeidžiant Asmens duomenų apsaugos įstatymą;
- dokumentai ar kita medžiaga (arba jos kopijos), patvirtinanti informaciją pateikusio asmens (skundo pateikėjo) ir asmens, kuris netinkamai tvarkė jo asmens duomenis, ryšį;
- dokumentai ar kita medžiaga (arba jos kopijos), kuriais remiantis galima nustatyti Asmens duomenų apsaugos įstatymo pažeidimą;
- visos nuorodos į esamus išteklius, galinčius patvirtinti nurodytas faktines aplinkybes;
- informaciją pateikusio asmens (skundo pateikėjo) kontaktiniai duomenys.

Skundą tiesiai tarnybai arba elektroninėmis priemonėmis galima paduoti ir anonimiškai.

Skundą teikiantis asmuo nėra galimos administracinės bylos šalis, tačiau gali būti išklausytas kaip liudytojas.

Kitos specializuotos institucijos

Pagrindinė įstaiga, į kurią gali kreiptis fiziniai asmenys, jei yra pažeidžiamos pagrindinės žmogaus teisės, yra Viešasis teisių gynėjas. Šioje srityje veikia ir kiti subjektai, pavyzdžiui:

Pabėgėlių reikalų administracija prie Vidaus reikalų ministerijos

<http://www.suz.cz/>

Lhotecká 7
143 01 Prague 12

Telefonas +420 974 827 118
Faks. +420 974 827 280

E. paštas podatelna@suz.cz

Pabėgėlių reikalų administracija (PRA) yra sudedamoji valstybės aparato dalis, ji pavaldi vidaus reikalų ministro pavaduotojui, atsakingam už viešąją tvarką ir saugumą. Ši administracija bendradarbiauja su vyriausybinėmis ir tarptautinėmis institucijomis, vietos valdžios institucijomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis. Ji taip pat administruoja užsienio šalių piliečių sulaikymo centrus; nuo 2009 m. ji veikia kaip centrų, padedančių užsienio šalių piliečiams integruotis regioninėse sostinėse, tinklas. Čekijoje PRA parūpina būstą ir teikia kitas paslaugas prieglobsčio prašytojams, pabėgėliams ir sulaikytiems užsieniečiams pagal Įstatymą Nr. 326/1999 dėl užsienio šalių piliečių buvimo Čekijos Respublikoje ir Įstatymą Nr. 325/1999 dėl prieglobsčio. PRA tikslas – pasiūlyti šiems asmenims tinkamas ir deramas sąlygas.

Čekijos Respublikos nacionalinė neįgaliųjų taryba

Partyzánská 7
170 00 Prague 7 – Holešovice
Telefonas 266 753 421
E. paštas nrzpcr@nrzp.cz

Nuo 2014 m. gruodžio 11 d. Nacionalinė neįgaliųjų taryba yra registruota nacionalinė asociacija, atstovaujanti neįgaliųjų interesams palaikant santykius su valstybe ir valdžios institucijomis. Nacionalinės tarybos vaidmuo – prisidėti prie neįgaliųjų integracijos į visuomenę ir nuosekliai ginti šių asmenų žmogaus teises. Tai yra pagrindinė patariamoji Vyriausybės neįgaliųjų valdybos organizacija.

Jos prioritetai taip pat apima:

- neįgaliųjų organizacijų koordinavimą visuotinai svarbiais klausimais;
- visuomenės informavimą negalios klausimais;

- neįgaliųjų diskriminacijos atvejų stebėjimą;
- projektų, kuriais siekiama pagerinti neįgaliųjų gyvenimą, įgyvendinimą;
- planavimą siekiant vienodinti neįgaliųjų galimybes regionų lygmeniu;
- nacionalinio profesinių socialinio orientavimo centrų tinklo veiklą;
- leidinių, žurnalų ir informacinės medžiagos leidybą.

Kita informacija

Čekijoje veikia nemažai ne pelno organizacijų, sprendžiančių žmogaus teisių klausimus ir padedančių žmonėms, jei šios teisės yra pažeidžiamos.

Užsieniečių integracijos centras

<http://www.cicpraha.org/>

Pernerova 32/10, 186 00, Praha 8

E. paštas info@cicpraha.org

Užsieniečių integracijos centras (UIC) yra pilietinė asociacija, įsteigta 2003 m. siekiant padėti užsienio šalių piliečiams integruotis į Čekijos visuomenę.

Daugiausia jis teikia ambulatorines bei socialines paslaugas ir organizuoja švietimo programas užsieniečiams, ilgą laiką ar nuolat gyvenantiems Čekijoje. Užsieniečių integracijos centras turi padalinius visuose Čekijos regionuose, o daugiausia veiklą vykdo Prahėje ir Vidurio Bohemijoje. Organizacija turi socialinių paslaugų organizacijos statusą pagal Socialinių paslaugų įstatymą ir akreditaciją pagal Savanoriškos tarnybos įstatymą.

Pagrindinė organizacijos veikla:

- socialinės konsultacijos imigrantams: nuolat ir ilgą laiką šalyje gyvenantiems užsienio šalių piliečiams ir asmenims, kuriems taikoma tarptautinė ir (arba) papildoma apsauga;
- profesinio orientavimo konsultacijos, taip pat imigrantams skirtų programų ir veiklos, kurių tikslas – užtikrinti, kad jie patektų į darbo rinką, vystymas;
- lengvai prieinamų (atvirų) kursų organizavimas Čekijoje, taip pat kitų specializuotų užsieniečiams skirtų kursų organizavimas Čekijoje, įskaitant naujų ir pažangių mokymo metodų kūrimą;
- kitos švietimo veiklos organizavimas (čekų ir užsienio kalbų mokytojų švietimas, užsienio kalbų mokymas, papildomas pedagogų profesinis rengimas, konsultacijos, kompiuterių kursai ir kt.);
- savanorių programa – konsultacijos, organizuojant individualų kliento ir savanorio bendradarbiavimą, taip pat laisvalaikio ir socialinės veiklos, susitikimų, diskusijų, teminių vakarų ir pan. organizavimas);
- informacinė veikla – seminarai, informacinė medžiaga.

Visų programų tikslas – leisti Čekijoje esantiems imigrantams gyventi savarankišką ir orų gyvenimą Čekijoje, kartu užtikrinant, kad jie laikytųsi vietos teisės aktų ir asmenų tarpusavio elgesio standartų ir būtų su jais susipažinę, skatinti priimančiosios visuomenės supratimą, pagalbą ir pagarbą kiekvieno migranto individualumui.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 13/05/2019

Pagrindinės teisės - Estija

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: [et](#).

Nacionaliniai teismai

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Ombudsmenas

Specializuotos žmogaus teisių įstaigos

Kita

Nacionaliniai teismai

Apylinkių teismai, administraciniai teismai, apygardų teismai ir Aukščiausiasis Teismas

Adresai:

- 📍 [Harju apylinkės teismas](#), Liivalaia 24, 15034 Tallinn, Estonia
- 📍 [Viru apylinkės teismas](#), Kooli 2a, 41598 Jõhvi, Estonia
- 📍 [Tartu apylinkės teismas](#), Kalevi 1, 51010 Tartu, Estonia
- 📍 [Pernu apylinkės teismas](#), Kuninga 22, 80099 Pärnu, Estonia
- 📍 [Talino administracinis teismas](#), Pärnu mnt 7, 15082 Tallinn, Estonia
- 📍 [Tartu administracinis teismas](#), Kalevi 1, 51010 Tartu, Estonia
- 📍 [Talino apygardos teismas](#), Pärnu mnt 7, 15084 Tallinn, Estonia
- 📍 [Tartu apygardos teismas](#), Kalevi 1, 50050 Tartu, Estonia
- 📍 [Aukščiausiasis Teismas](#), Lossi 17, 50093 Tartu, Estonia

Šios institucijos sprendžia teisinius ginčus. Yra keturi apylinkių teismai: Harju apylinkės teismas, Viru apylinkės teismas, Tartu apylinkės teismas ir Pernu apylinkės teismas. Yra du administraciniai teismai: Talino administracinis teismas ir Tartu administracinis teismas. Antroje (apeliacinėje) instancijoje administracinio teismo sprendimus peržiūri Talino ir Tartu apygardų teismų administracinės kolegijos. Aukščiausioje instancijoje sprendimus peržiūri Aukščiausiojo Teismo administracinė kolegija.

Jeigu asmuo mano, kad viešosios teisės reguliuojamas subjektas (pavyzdžiui, valstybė ar vietos valdžia) pažeidė jo teises ar apribojo jo laisves administraciniu aktu ar procedūra, jis gali kreiptis į administracinį teismą. Ginčai dėl nuosavybės ar žemės reformų, viešųjų paslaugų, mokesčių administravimo, pilietybės ir imigracijos klausimų, taip pat dėl viešųjų pirkimų, valstybės nuosavybės, statybos ir planavimo bei valstybės atsakomybės nagrinėjami apygardos teisme.

Gavęs ieškinį ar skundą apygardos teismas patikrina, ar jis atitinka teisinius reikalavimus, ar prie jo pridėti visi jame išvardyti priedai, ar jis patenka į apygardos teismo kompetenciją ir ar sumokėtas žyminis mokestis. Jeigu nors vienas iš šių reikalavimų neįvykdytas, teismas ieškinį ar skundą teikiančiam asmeniui nustato iki 15 dienų terminą trūkumams pašalinti. Jeigu ieškinį ar skundą teikiantis asmuo nepašalina trūkumų per šį terminą, apygardos teismas grąžina ieškinį ar skundą kartu su atitinkama nutartimi. Jeigu ieškinys ar skundas atitinka reikalavimus, teismas jį priima ir pradeda **parengiamąjį procesą**, kurio metu teismas pasiruošia išnagrinėti bylą be pertraukos viename posėdyje. Baigęs parengiamąjį procesą teismas išsiunčia šaukimus bylos šalims, informuodamas apie bylos nagrinėjimo teisme laiką ir vietą.

Apylinkės teismui galima teikti ieškinius dėl civilinių teisių pažeidimų, pavyzdžiui, dėl sutartinių ginčų, šeimos ginčų, ginčų, susijusių su paveldėjimo ir nuosavybės teise, klausimų, susijusių su verslo ir nesiekiančių pelno organizacijų veikla ir valdymu, taip pat intelektinės nuosavybės ginčų ir bankroto dalykų bei klausimų, susijusių su darbo teise. Tai tik trumpas sąrašas bylų, kurias pagal [Civilinio proceso kodeksą](#) sprendžia apylinkių teismai.

Asmenys, norintys civilinių bylų teisme ginti savo (ar kitų asmenų) teises, turi pateikti teismui ieškinį. Tai civilinių bylų teismui teikiamas civilinis ieškinys. Teismui pateiktame ieškinyje turi būti nurodyta, prieš ką paduodamas ieškinys, ko reikalaujama, kodėl (t. y. kokių teisiniu pagrindu) ir kokiais įrodymais yra grindžiamas reikalavimas.

Gavęs ieškinį teismas patikrina, ar jis atitinka reikalavimus ir ar sumokėtas žyminis mokestis. Jeigu ieškinys turi trūkumų, teismas nustato terminą, per kurį visi trūkumai turi būti pašalinti. Nepašalinus trūkumų iki termino pabaigos, teismas nutraukia procesą. Jeigu ieškinys atitinka reikalavimus, teismas siunčia jį priešingai šaliai, kad ji pateiktų atsiliepimą. Teismas per pagrįstą laikotarpį priima nutartį dėl ieškinio priimtumo ar nepriimtumo.

Jeigu nukentėjote nuo nusikaltimo, galite [pranešti apie nusikaltimą](#) žodžiu ar raštu už tyrimo vykdymą atsakingai įstaigai, paprastai [policijai](#) ar [prokuratūrai](#).

[Pranešant apie nusikaltimą](#) būtina nurodyti savo asmens ir kontaktinius duomenis, apibūdinti nusikaltimą, nurodyti datą ir pasirašyti. Speciali forma nebūtina, tačiau policija gali vis dėlto Jums pateikti pranešimo formą. Prokuratūrai siųstina forma taip pat pateikiama jos [svetainėje](#).

Žodžiu ar telefonu pateiktas pranešimas apie nusikaltimą užregistruojamas, o telefonu pateikiamas pranešimas taip pat gali būti įrašomas.

Ne vėliau kaip per 10 dienų nuo Jūsų pranešimo apie nusikaltimą gavimo, policija ar prokuratūra turi Jus informuoti, jeigu nusprendžia nekelti baudžiamosios bylos. Terminas gali būti pratęstas dešimčia dienų, jei reikia papildomos informacijos iš pranešimą apie nusikaltimą pateikusio asmens, kad būtų galima nuspręsti, ar pradėti baudžiamąjį procesą. Pranešimą apie nusikaltimą pateikęs asmuo informuojamas apie pratęstą atsakymo terminą ir pratęsimo priežastis.

Baigusi tyrimą policija parengia bylą ir siunčia ją prokuratūrai, kuri:

- nusiunčia ją susipažinti įtariamam nusikaltėliui ir nukentėjusiajam (pastarajam paprašius, žr. Baudžiamojo proceso kodekso 224 straipsnio 2 dalį), jei ji mano, kad tyrimas baigtas, tada surašo kaltinimą ir nusiunčia jį teismui;
- pareikalauja, kad policija atliktų papildomą tyrimą, arba
- nutraukia procesą.

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Šiuo metu Estijoje nėra nacionalinės institucijos ar kitos organizacijos, kuri būtų prašiusi pripažinti ją nacionaline žmogaus teisių apsaugos organizacija.

Ombudsmenas

Šias funkcijas vykdo Teisingumo kancleris

 [Teisingumo kancleris](#): Kohtu 8, 15193 Tallinn, Estonia

Vykdydamas ombudsmeno funkcijas, Teisingumo kancleris kontroliuoja viešojo administravimo funkcijas vykdančių institucijų veiklą ir tikrina, ar valstybės institucijos nepažeidžia pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių bei laikosi gerosios administravimo praktikos. Teisingumo kancleris kontroliuoja:

- valstybinių įstaigų ir institucijų veiklą;
- vietos valdžios įstaigų ir institucijų veiklą;
- viešosios teisės reguliuojamų juridinių asmenų arba viešojo administravimo funkcijas vykdančių privačių subjektų veiklą.

Kiekvienas asmuo turi teisę pateikti prašymą Teisingumo kancleriui, kad šis patikrintų viešojo administravimo funkcijas vykdančių institucijų veiklą.

Jeigu Teisingumo kancleris nustato, kad viešojo administravimo funkcijas vykdančios institucijos veiksmai yra neteisėti, jis siunčia nuomonę institucijai, nuroydamas kaip ji pažeidė įstatymus ir, jei reikia, rekomenduoja, kaip reikėtų laikytis teisėtos gerosios administravimo praktikos arba pasiūlo, kaip būtų galima ištaisyti pažeidimą. Abiem atvejais, prieš pateikdamas nuomonę, jis išnagrinėja, ar institucija laikėsi įstatymų ir ar susirašinėjimas su asmeniu atitiko gerąją administravimo praktiką. Savo nuomonėje Teisingumo kancleris gali kritikuoti, išsakyti nuomonę ar duoti tikslingų rekomendacijų, kaip ištaisyti pažeidimą.

Teisingumo kancleris:

 [Teisingumo kancleris](#): Kohtu 8, 15193 Tallinn, Estonia

Kiekvienas asmuo turi teisę pateikti Teisingumo kancleriui prašymą, kad šis patikrintų, ar įstatymas ar kitas teisės aktas neprieštarauja Konstitucijai ir kitiems įstatymams. Teisingumo kancleris kontroliuoja, ar įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios bei vietos valdžios institucijų priimti teisės aktai neprieštarauja Konstitucijai ir kitiems įstatymams.

Teisingumo kancleris kontroliuoja:

- ar įstatymai atitinka Konstituciją;
- ar Respublikos Vyriausybės nutarimai atitinka Konstituciją ir kitus teisės aktus;
- ar ministerijų įsakymai atitinka Konstituciją ir kitus teisės aktus;
- ar vietos valdžios institucijų ir miestų tarybų sprendimai atitinka Konstituciją ir kitus teisės aktus;
- viešosios teisės reguliuojamų juridinių asmenų priimtų teisės aktų teisėtumą.

Jeigu Teisingumo kancleris nustato, kad teisės aktas yra antikonstitucinis arba prieštarauja kitiems teisės aktams:

- jis gali teisės aktą priėmusiam subjektui pateikti **pasiūlymą** suderinti teisės aktą su Konstitucija ar kitais įstatymais. Teisės aktą priėmęs subjektas įpareigojamas pateikti Teisingumo kancleriui savo nuomonę per 20 dienų. Jeigu į pasiūlymą neatsižvelgiama, Teisingumo kancleris pateikia prašymą Aukščiausiajam Teismui pripažinti teisės aktą antikonstituciniu ir negaliojančiu;
- jis gali teisės aktą priėmusiam subjektui pateikti **memorandumą**, kuriuo rekomenduojama suderinti teisės aktą su Konstitucija ir kitais įstatymais, nustatant terminą neatitikimams pašalinti. Jeigu į memorandume išdėstytas rekomendacijas neatsižvelgiama, Teisingumo kancleris gali teisės aktą priėmusiam subjektui pateikti pasiūlymą. Jeigu į pasiūlymą neatsižvelgiama, Teisingumo kancleris pateikia prašymą Aukščiausiajam Teismui pripažinti teisės aktą antikonstituciniu ir negaliojančiu;
- jis gali pateikti **pranešimą** Aukščiausiajam Teismui, atkreipdamas dėmesį į teisės aktų problemas.

Specializuotos žmogaus teisių įstaigos

- **Vaiko teisių apsaugos kontrolierius**

 [Teisingumo kancleris](#): Kohtu 8, 15193 Tallinn, Estonia

Vaikų teisių apsaugos kontrolieriaus funkciją vykdo Teisingumo kancleris. Vaikų teisių apsaugos departamento darbuotojų pareigos iš esmės yra tokios:

- nagrinėti pareiškimus dėl vaikų teisių, vykdant su konstitucine peržiūra ir ombudsmenu susijusias procedūras;
- rengti ir atlikti patikrinimus institucijose, kurių funkcijos susijusios su vaikais;
- rengti pareiškimus ir nuomones konstitucinės peržiūros bylose;
- rengti mokymus apie vaikų teises ir gerinti informuotumą apie JT vaiko teisių konvenciją;
- vykdyti tyrimus ir rengti studijas klausimais, susijusiais su vaikų teisių skatinimu ir apsauga;
- organizuoti bendradarbiavimą tarp vaikų ir jaunimo organizacijų, piliečių asociacijų, nevyriausybinų organizacijų, profesinių organizacijų, mokslo įstaigų ir valstybės institucijų.

Dėl kitų klausimų žr. pirmiau aprašytas Teisingumo kanclerio funkcijas.

- **Lygybės užtikrinimo įstaiga**

Teisingumo kancleris, Lyčių lygybės ir vienodo požiūrio komisaras

Adresai:

 [Teisingumo kancleris](#): Kohtu 8, 15193 Tallinn, Estonia

 [Lyčių lygybės ir vienodo požiūrio komisaras](#), Gonsiori 29, 15027 Tallinn, Estonia

Teisingumo kancleris, taikydamas įprastas procedūras, kontroliuoja, kaip užtikrinama pagrindinė teisė į vienodą požiūrį. Lyčių lygybės ir vienodo požiūrio komisaras yra nepriklausomas pareigūnas, veikiantis pagal Lyčių lygybės įstatymą ir Vienodo požiūrio įstatymą. Komisarų funkcija yra kontroliuoti, kaip laikomasi abiejų šių įstatymų reikalavimų. Komisaras teikia konsultacijas ir padeda žmonėms sprendžiant ginčus dėl diskriminacijos ir teikia eksperto nuomones dėl konkrečių diskriminacijos atvejų.

Lyčių lygybės ir vienodo požiūrio komisaras:

- priima asmenų pareiškimus ir teikia nuomones bylose dėl diskriminacijos;
- nagrinėja teisės aktų poveikį moterų ir vyrų bei visuomenės mažumų grupių padėčiai;
- teikia pasiūlymus Respublikos vyriausybei ir vyriausybės įstaigoms bei vietos valdžios institucijoms ir įstaigoms dėl teisės aktų pakeitimų;
- teikia konsultacijas ir informaciją Respublikos vyriausybei, valdžios institucijoms ir vietos valdžios įstaigoms klausimais, susijusiais su Lyčių lygybės įstatymo ir Vienodo požiūrio įstatymo įgyvendinimu;
- imasi priemonių skatinti lyčių lygybę bei vienodą požiūrį į moteris ir vyrus.

Komisaras teikia nuomones asmenims, nukentėjusiems nuo diskriminacijos, ir asmenims, turintiems teisėtą interesą stebėti atitiktį vienodo požiūrio reikalavimams. Nuomonių tikslas yra pateikti vertinimą, kuriuo remiantis ir atsižvelgiant į Lyčių lygybės įstatymą, Vienodo požiūrio įstatymą ir Estijos Respublikai galiojančius tarptautinius susitarimus bei kitus teisės aktus, būtų galima įvertinti, ar nagrinėjamuose teisiniuose santykiuose buvo pažeistas vienodo požiūrio principas.

Norint gauti nuomonę, reikia teikti prašymą komisarui, aprašant faktines aplinkybes, kuriomis remiantis galima manyti, kad buvo diskriminacija. Kad galėtų pateikti nuomonę, komisaras turi teisę gauti informaciją iš visų asmenų, kurie gali turėti informacijos, reikalingos norint išsiaiškinti su diskriminacija susijusias faktines aplinkybes, ir reikalauti, kad per komisaro nustatytą terminą būtų pateikti rašytiniai paaiškinimai dėl faktinių aplinkybių, susijusių su tariama diskriminacija, bei atitinkami dokumentai ar jų kopijos.

- **Duomenų apsaugos priežiūros įstaiga**

 Duomenų apsaugos inspekcija, Väike-Ameerika 19, 10129 Tallinn, Estonia

Duomenų apsaugos inspekcija gina šias konstitucines teises:

- teisę gauti informaciją apie viešojo administravimo institucijų veiklą;
- teisę į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą naudojant asmens duomenis;
- žmonių teisę susipažinti su duomenimis apie juos pačius.

Skundas dėl asmens veiksmų ar neveikimo gali būti teikiamas, jeigu asmuo (pvz., asmens duomenų tvarkytojas ar informacijos turėtojas), kuris pažeidė Jūsų teises, nereaguoja į Jūsų bandymą (-us) su juo susisiekti. Inspekcija skundą išnagrinėja per 30 dienų nuo pateikimo. Skundo išnagrinėjimo terminas gali būti pratęstas iki 60 dienų. Skundo pateikėjui turi būti raštu apie tai pranešta.

- **Kitos specializuotos įstaigos**

Kitų specializuotų įstaigų nėra.

Kita

Estijos advokatų asociacija

Estijos advokatų asociacija, Rävåla pst 3, 10143 Tallinn, Estonia

Estijos advokatų asociacijai priklausantys advokatai teikia piliečiams teisinių konsultacijų paslaugas. Estijos advokatų asociacija yra advokatų profesinė asociacija, kuri įsteigta **1919 m. birželio 14 d.** ir vadovaujasi savivaldos principais bei organizuoja teisinių paslaugų teikimą pagal privatų ir viešąjį interesą. Estijos advokatų asociacijos veikla apima advokatų profesinio tobulinimosi organizavimą, ryšius su kitais teisininkais, valstybės institucijomis ir įvairiomis vietos ir užsienio organizacijomis, taip pat aktyvų dalyvavimą rengiant teisės aktų projektus. Be to, asociacija organizuoja viešojoje ir privatinėje teisėje numatytos funkcijos – t. y. atstovavimo civilinėse ir administracinėse bylose už valstybės mokamą mokesťį – vykdymą.

Apskritai, norint gauti valstybinę teisinę pagalbą, reikia pateikti **prašymą**. Prašymai dėl valstybinės teisinės pagalbos paprastai teikiami teismui. Jeigu asmuo yra įtariamasis baudžiamojoje byloje, kurioje advokato dalyvavimas neprivalomas, prašymas dėl valstybinės teisinės pagalbos persiunčiamas tyrimą atliekančiai institucijai arba prokuratūrai.

Prašymai dėl valstybinės teisinės pagalbos teikiami estų kalba. Prašymą taip pat galima teikti anglų kalba, jeigu valstybės pagalbos prašo kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje gyvenantis fizinis asmuo, kitos ES valstybės narės pilietis arba kitoje ES valstybėje narėje įsisteigęs juridinis asmuo.

Tyrimą atliekančios institucijos, prokuratūros ar teismo prašymu Estijos advokatų asociacija paskiria advokatą, kuris teiks valstybinę teisinę pagalbą. Paprastai asmuo neturi teisės pasirinkti, kuris advokatas jam teiks valstybinę teisinę pagalbą. Tačiau, jei advokatas yra sutikęs teikti valstybinę teisinę pagalbą, asmuo turi teisę prašyti, kad valstybinę teisinę pagalbą teiktų konkretus advokatas. Tokiu atveju sutikimą davusio advokato pavardę reikia iš karto nurodyti valstybinės teisinės pagalbos prašyme.

Bylose, kuriose advokato dalyvavimas privalomas pagal įstatymą, asmuo neturi imtis veiksmų, kad gautų valstybinę teisinę pagalbą (išskyrus atvejus, kai asmuo pats samdo advokatą) – už procesą atsakingas pareigūnas privalo suorganizuoti asmens susitikimą su advokatu ir asmuo neturi teikti prašymo.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 03/08/2017

[Nacionalinės žmogaus teisių institucijos](#)

[Ombudsmenas](#)

[Specializuotosios žmogaus teisių organizacijos](#)

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Airijos žmogaus teisių ir lygybės komisija

Adresas:

Airijos žmogaus teisių komisija
4th Floor, Jervis House
Jervis Street
Dublin 1
Tel. + 353 (0) 1 8589601
Faks. + 353 (0) 1 8589609
E. paštas info@ihrec.ie

2013 m. Airijos žmogaus teisių komisija ir Lygybės institucija sujungtos į [Airijos žmogaus teisių ir lygybės komisiją \(angl. Irish Human Rights and Equality Commission, IHREC\)](#). IHREC yra įsteigta kaip nepriklausoma valstybės įstaiga. Jos tikslas – ginti ir puoselėti žmogaus teises ir lygybę, taip pat skatinti pagarbos žmogaus teisėms, lygybės ir kultūrų tarpusavio supratimo kultūros ugdymą Airijoje.

Komisijos funkcijos:

- ginti ir puoselėti žmogaus teises ir lygybę;
- skatinti pagarbos žmogaus teisėms kultūros, lygybės ir kultūrų tarpusavio supratimo ugdymą valstybėje;
- skatinti supratimą ir informuotumą apie žmogaus teisių ir lygybės svarbą valstybėje;
- skatinti gerą kultūrinių santykių patirtį, puoselėti toleranciją ir įvairovės pripažinimą valstybėje, taip pat pagarbą kiekvieno asmens laisvei ir orumui ir
- dirbti siekiant tikslo šalinti žmogaus teisių pažeidimus, diskriminaciją ir draudžiamą elgesį.

Komisija taip pat gali peržiūrėti valstybės teisės ir praktikos, susijusios su žmogaus teisių ir lygybės apsauga, tinkamumą ir veiksmingumą. Ji gali tai padaryti savo iniciatyva arba prašoma vyriausybės ministro, išnagrinėti bet kokį pasiūlymą dėl teisės akto ir pranešti savo nuomonę dėl jo poveikio žmogaus teisėms ar lygybei. Be to, komisija savo iniciatyva arba prašoma vyriausybės gali pateikti vyriausybei rekomendacijas, kurias ji laiko tinkamomis, dėl priemonių, kurių, komisijos nuomone, reikėtų imtis siekiant stiprinti, ginti ir puoselėti žmogaus teises ir lygybę Airijoje.

Teisės reikalų srityje komisijos funkcija – dirbti siekiant šalinti žmogaus teisių pažeidimus, diskriminaciją ir draudžiamą elgesį. IHREC taip pat gali prašyti leidimo dalyvauti Aukštajame Teisme (angl. *High Court*) arba Aukščiausiajame Teisme (angl. *Supreme Court*) kaip *amicus curiae* šių teismų nagrinėjamosiose bylose, susijusiose su bet kurio asmens žmogaus arba lygybės teisėmis, ar dalyvauti kaip *amicus curiae* bylose dėl šių laisvių suteikimo (kiekvienas iš minėtų teismų yra įgaliotas suteikti šią laisvę savo nuožiūra).

IHREC taip pat teikia praktinę pagalbą, įskaitant teisinę pagalbą, asmenims, ginantiems savo teises, jei mano, kad tai tinkama pagal 40 straipsnį. Pagal 2003 m. įstatymo 41 arba 19 straipsnius, manydama, kad tai tinkama, IHREC gali iškelti bylą. IHREC, remdamasi 35 straipsniu ir jame nustatyta tvarka, yra įgaliota atlikti tyrimus. Komisija taip pat gali tokia tvarka, kuri jai atrodo tinkama, rengti ir skelbti ataskaitas, įskaitant savo atliktų, finansuotų, užsakytų ar padėtų atlikti tyrimų ataskaitas.

IHREC stengiasi įgalinti pokyčius ir gali finansuoti, įsipareigoti teikti, užsakyti arba teikti finansinę ar kitą pagalbą mokslinei ir švietimo veiklai. IHREC gali organizuoti arba padėti organizuoti švietimą ir mokymus žmogaus teisių ir lygybės klausimais. IHREC savo iniciatyva arba ministro prašymu gali įsipareigoti teikti, finansuoti, užsakyti arba teikti finansinę ar kitą pagalbą, skirtą veiklos programoms ir projektams, kuriais siekiama skatinti migrantų ir kitų mažumų integraciją, lygybę (įskaitant lyčių lygybę) ir pagarbą įvairovei bei kultūrų skirtumams, įgyvendinti. IHREC gali atlikti lygybės peržiūras ir rengti veiksmų planus arba prireikus prašyti, kad tai padarytų kiti asmenys.

Valko teisių apsaugos kontrolierius

Adresas:

Ombudsman for Children's Office
Millennium House
52-56 Great Strand Street
Dublin 1
Airija
<http://www.oco.ie/>
E. paštas: ococomplaint@oco.ie

Funkcijos Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus tarnyba (angl. *Ombudsman for Children's Office*, OCO) – nepriklausoma valstybės įstaiga, įkurta 2004 m., siekiant skatinti ir apsaugoti vaikų, taip pat jaunesnių nei 18 m. asmenų teises bei gerovę Airijoje. Tai yra nacionalinė žmogaus teisių institucija, kaip apibrėžta pagal Jungtinių Tautų Paryžiaus principus dėl nacionalinių žmogaus teisių institucijų. Savo veikloje OCO vadovaujasi Airijos tarptautiniais žmogaus teisių įsipareigojimais, visų pirma tais, kurie yra išdėstyti JT vaiko teisių konvencijoje.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierius, vykdydamas savo funkcijas, yra nepriklausomas ir tiesiogiai atskaitingas *Oireachtas* (Parlamentui).

Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus tarnybos funkcijos yra išdėstytos 2002 m. Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatyme (angl. *Ombudsman for Children Act*). Pagrindinės funkcijos yra:

- užtikrinti nepriklausomą, nešališką ir nemokamą skundų nagrinėjimo mechanizmą, pagal kurį nagrinėjami vaikų, jaunimo arba suaugusiųjų jų vardu pateikti skundai dėl viešųjų įstaigų, mokyklų ar ligoninių;
- patarti vyriausybės ministrams dėl su vaikais susijusių įstatymų bei politikos;
- skatinti viešąsias įstaigas tobulinti savo praktiką ir procedūras, atsižvelgiant į vaikų interesus;
- atkreipti dėmesį į vaikams ir jaunimui rūpimus klausimus ir
- gerinti informuotumą apie vaikų teises bei gerovę ir kaip šios teisės gali būti užtikrintos.

Kalbant apie Tarnybos skundų nagrinėjimo funkciją, 2002 m. įstatyme nustatyti standartiniai skundų peržiūros ir tyrimų atlikimo pagrindai, susiję su netinkamu administravimu. Preliminarūs tyrimai gali būti pradėti Tarnybos gauto skundo pagrindu arba paties Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus iniciatyva.

Kadangi Vaiko teisių apsaugos kontrolierius visuomet turi tirti veiksmų poveikį vaikui ir vaikai patys gali pateikti skundą Tarnybai, įstatyme išdėstytos konkrečios nuostatos, kuriomis atsižvelgiama į ypatingą vaikų pažeidžiamumą:

- pareiga atsižvelgti į vaiko interesus;
- pareiga deramai atsižvelgti į vaiko norus.

Procedūros. Pateikus skundą Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus tarnybai, bus įvertintas skundo priimtumas ir bus nustatyta, ar jis turi būti nagrinėjamas pagreitinta tvarka.

OCO visuomet siekia išspręsti ginčą kuo ankstesnėje stadijoje ir yra įpareigota pirma suteikti galimybę skundžiamai viešajai įstaigai atsižvelgti į skundo pateikėjo reikalavimus.

Jei skundas yra priimtinas, OCO pradeda preliminarų tyrimą. Jei užbaigusi preliminarų tyrimą OCO nusprendžia, kad yra pagrindas atlikti tyrimą, ji gali toliau imtis veiksmų išsamiau išnagrinėti skundą.

Daugiau informacijos apie OCO skundų nagrinėjimo procedūrą rasite: <http://www.oco.ie/complaints/faq.html>

Rezultatai. Baigus tyrimą, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus tarnyba gali pateikti rekomendacijas atitinkamai viešajai įstaigai, mokyklai ar ligoninei, padarytas remiantis tyrimo išvadomis. Šios rekomendacijos gali būti susijusios su atitinkamo vaiko ar vaikų padėties pagerinimu ir (arba) su platesnio pobūdžio sisteminiiais pakeitimais, kurie reikalingi atsižvelgiant į vaikų interesus.

Rekomendacijos nėra teisiškai įpareigojančios; tačiau vienas iš teisės aktuose nustatytų OCO įgaliojimų yra teikti Parlamentui (*Oireachtas*) specialią ataskaitą, jeigu viešoji įstaiga nesutinka su OCO rekomendacijomis.

Ombudsmenas

Adresas:

Office of the Ombudsman
18 Lower Leeson Street,

Dublin 2

<https://www.ombudsman.gov.ie/>

E. paštas: ombudsman@ombudsman.gov.ie

Tel. +353 (0) 1 639 5600

Nagrinėjami pareiškimai

Asmuo ombudsmenui gali skųstis dėl:

- vyriausybės įstaigų;
- vietos valdžios institucijų;
- Sveikatos priežiūros paslaugų įstaigos (angl. *Health Service Executive*, HSE);
- agentūrų, pavyzdžiui, labdaros ir savanoriškų įstaigų, teikiančių sveikatos priežiūros ir socialines paslaugas HSE vardu;
- *An Post* ir
- visų viešųjų įstaigų, kurioms taikomas 2005 m. Negalios įstatymas (angl. *Disability Act*), kaip numatyta tame įstatyme.

Procedūra po pareiškimo pateikimo

Atitinkamos viešosios įstaigos gali būti paprašyta pateikti ataskaitą. Prireikus gali būti nagrinėjami dokumentai ir įrašai bei apklausiami pareigūnai. Ombudsmeno tarnyba tuomet nusprendžia:

- ar Jūsų skundas pagrįstas ir
- ar nukentėjote dėl viešosios įstaigos veiksmų ar sprendimo.

Dažniausiai skundai nagrinėjami neformaliai. Ombudsmeno tarnyba gali aptarti problemą tiesiogiai su pačia viešąja įstaiga arba išnagrinėti susijusius dokumentus. Sudėtingesniais atvejais jai gali prireikti atlikti išsamų tyrimą. Skundų pateikėjai, kurių netenkina jų skundų išnagrinėjimas, gali naudotis vidine apeliacijos procedūra.

Galimi procedūros rezultatai

Ombudsmeno tarnyba, nustačiusi, kad patyrėte žalos dėl nesąžiningų ar netinkamų viešosios įstaigos veiksmų, o ši nesiėmė veiksmų padėčiai ištaisyti, gali rekomenduoti, kad viešoji įstaiga tai padarytų. Jei reikia, Ombudsmeno tarnyba gali paprašyti, kad įstaiga:

- peržiūrėtų savo veiksmus;
- pakeistų savo sprendimą ir (arba)
- pasiūlytų Jums:
 - paaiškinimą,
 - atsiprašymą ir (arba)
 - finansinę kompensaciją.

Jeigu Ombudsmeno tarnyba nusprendžia, kad Jūsų skundas negali būti tenkinamas, ji paaiškina jums savo sprendimo priežastis.

Specializuotosios žmogaus teisių organizacijos

Vaiko teisių apsaugos kontrolierius

Žr. pirmiau Nacionalinės žmogaus teisių institucijos.

Lygių teisių institucijos

Lygybės užtikrinimo įstaiga (angl. *Equality Authority*)

Birchgrove House,

Roscrea,

Co. Tipperary,

Airija

Tel. +353 505 24126

Faks. +353 505 22388

E. paštas info@equality.ie

Lygybės užtikrinimo įstaiga yra iš dalies valstybinė įstaiga, įkurta dirbti siekiant pašalinti neteisėtą diskriminaciją, skatinti lygias galimybes ir teikti informaciją visuomenei apie teisės aktus, susijusius su lygybe, ir kai kuriuos kitus įstatymus.

1998 m. Lygių galimybių užimtumo srityje įstatymu (angl. *The Employment Equality Act*) ir 2000 m. Vienodo statuso įstatymu (angl. *Equal Status Act*) uždraudžiama diskriminacija užimtumo, profesinio mokymo, reklamos, kolektyvinių sutarčių, prekių tiekimo ir paslaugų teikimo ir kitų galimybių, kuriomis visuomenė paprastai gali pasinaudoti, srityse atsižvelgiant į devynis skirtingus pagrindus. Tai:

- lytis;
- civilinė būklė;
- šeiminei padėčiai;
- amžius;
- negalia;
- rasė;
- seksualinė orientacija;
- religiniai įsitikinimai ir
- ir priklausymas klajoklių bendruomenei.

Lygybės užtikrinimo įstaigoje yra vidaus Teisės tarnyba, kuri savo nuožiūra, jei atvejis yra itin svarbus, gali teikti nemokamą teisinę pagalbą asmenims, teikiantiems skundus dėl diskriminacijos pagal 1998 m. Lygių galimybių užimtumo srityje įstatymą ir 2000 m. Vienodo statuso įstatymą. Tokią pagalbą ji teikia tik nedaugeliu atvejų, atsižvelgdama į Lygybės užtikrinimo įstaigos valdybos (angl. *Board of the Equality Authority*) nustatytus kriterijus.

Lygių galimybių teismas (angl. *Equality Tribunal*)

3 Clonmel Street

Dublin 2

Airija

Tel. +353 1 4774100

Faks. +353 1 4774141

E. paštas ✉ info@equalitytribunal.ie

Interneto svetainė ✉ <http://www.equalitytribunal.ie/>

Lygių galimybių teismas įsteigtas remiantis 1998 m. Lygių galimybių užimtumo srityje įstatymu (angl. *Employment Equality Act*). Jame numatyta, kad Lygių galimybių teismas tarpininkauja ir (arba) tiria skundus dėl neteisėtos diskriminacijos pagal šio įstatymo nuostatas. Nuo jų įsteigimo teisės aktai keitėsi ir dabar šie teismai yra atsakingi už tarpininkavimą ir tyrimą nagrinėjant skundus dėl neteisėtos diskriminacijos pagal šiuos teisės aktus:

- 1998–2008 m. lygių galimybių užimtumo srityje įstatymus (angl. *Employment Equality Acts 1998–2008*);
- 2000–2008 m. vienodo statuso įstatymus (angl. *Equal Status Acts 2000–2008*);
- 1990–2008 m. pensijų įstatymus (angl. *Pensions Acts 1990–2008*).

Tyrimas yra kvaziteisminis procesas, kurį vykdo Teismo lygių galimybių pareigūnas (angl. *Tribunal Equality Officer*), išnagrinėjantis abiejų šalių argumentus, prieš skirdamas jungtinį posėdį ar posėdžius, kad galėtų priimti sprendimą byloje. Tyrimus atlieka išmokyti lygių galimybių pareigūnai, turintys plačius įgaliojimus patekti į patalpas ir gauti informacijos, kuri jiems reikalinga tyrimui atlikti. Sprendimai yra privalomi ir skelbiami viešai.

Tarpininkavimą vykdo išmokytas Teismo lygių galimybių tarpininkas, kuris padeda ginčo dalyviams pasiekti abipusiškai priimtą sprendimą. Tarpininkaujant priimti sprendimai yra privalomi ir konfidencialūs.

Lygių galimybių teismo kompetencija yra plati ir apima skundus, susijusius su užimtumu, su darbu susijusiomis išmokomis, pvz., pensijomis, ir vienodu statusu, t. y. galimybe gauti prekes ir paslaugas, išskyrus du atvejus:

- skundus, susijusius su registruotais klubais ir licencijuojamomis patalpomis nagrinėja apylinkės teismas pagal 2003 m. Svaigiųjų gėrimų įstatymą (angl. *Intoxicating Liquor Act*);
- asmenys, teikiantys skundus dėl su užimtumu susijusios diskriminacijos dėl lyties, gali reikalauti neteisėta diskriminacija padarytos žalos atlyginimo apygardos teisme (angl. *Circuit Court*).

Duomenų apsaugos institucija

Duomenų apsaugos komisaro tarnyba

Canal House
Station Road
Portllington
Co. Laois
Airija

📧 <https://www.dataprotection.ie/>

Duomenų apsaugos komisaro tarnyba (angl. *Office of the Data Protection Commissioner*) yra atsakinga už asmenų teisių užtikrinimą, kaip numatyta 1998 m. ir 2003 m. duomenų apsaugos įstatymuose (angl. *Data Protection Acts*), ir už duomenų valdytojams nustatytų pareigų, susijusių su duomenų apsauga, laikymosi užtikrinimą.

Asmenys, manantys, kad jų teisės pažeidžiamos, gali skųstis komisarui, kuris ištirs padėtį ir imsis priemonių problemai išspręsti. Visuomenės nariai gali rašyti Duomenų apsaugos komisarui, nurodymai ginčo, dėl kurio paduodamas skundas, aplinkybes. Jie turėtų aiškiai nurodyti skundžiamą organizaciją ar asmenį. Be to, jie turėtų aprašyti veiksmus, kurių ėmėsi gindami savus interesus prieš organizaciją, ir kokio organizacijos atsakymo sulaukė. Taip pat reikėtų pateikti susirašinėjimo su organizacija kopijas ir patvirtinamuosius dokumentus. Tuomet Duomenų apsaugos komisaro tarnyba susisieks su organizacija.

Atsižvelgdamas į skundo pobūdį, Duomenų apsaugos komisaras pirmiausia gali bandyti surasti visoms šalims priimtina problemos sprendimą. Tais atvejais, kai negalima pasiekti taikaus susitarimo, Duomenų apsaugos komisaras, prieš priimdamas oficialų sprendimą, atliks išsamų visų faktinių aplinkybių tyrimą. Baigęs tyrimą, komisaras raštu informuos susijusias šalis apie savo sprendimą. Jei skundai susiję su elektroninių ryšių teisės aktu (angl. *Electronic Communications Regulations* (SI 535, 2003 m., su pakeitimais, padarytais SI 526, 2008 m.)) pažeidimais, komisaras gali nuspręsti patraukti organizaciją baudžiamojon atsakomybėn.

Kitos specializuotos įstaigos

i) Kovos su prekyba žmonėmis skyrius

Department of Justice & Equality.
51 St. Stephen's Green.
Dublin 2.
Tel. +353 1 6028202
E. paštas 📧 AHTU@justice.ie

- **jeigu taikoma – institucijos skyrius, priimantis prašymus,**
Informacijos prašymus Kovos su prekyba žmonėmis skyrius priima šiuo e. pašto adresu 📧 AHTU@justice.ie.
Informacijos taip pat galima rasti 📧 <http://www.blueblindfold.gov.ie/>
- **trumpas paaiškinimas, kokius pareiškimus institucija nagrinėja,**
Informacijos apie prekybą žmonėmis Airijoje prašymai.

ii) Pabėgėlių apeliacijų teismas

Refugee Appeals Tribunal,
6-7 Hanover Street East,
Dublin 2.

Funkcijos Pabėgėlių apeliacijų teismas yra nepriklausoma įstaiga, nagrinėjanti prieglobsčio apeliacijas dėl Prieglobsčio prašymų nagrinėjimo komisaro tarnybos (angl. *Office of the Refugee Applications Commissioner*) pateiktos neigiamos rekomendacijos dėl pabėgėlio statuso suteikimo. Be to, Pabėgėlių apeliacijų teismas nagrinėja apeliacijas dėl Prieglobsčio prašymų nagrinėjimo komisaro tarnybos sprendimų pagal Reglamentą „Dublinas II“.

Procedūros Jei norite paduoti apeliaciją, turėtumėte užpildyti Pranešimo apie apeliaciją formą. Forma pridedama prie Prieglobsčio prašymų nagrinėjimo komisaro rašto, kuriuo informuojama apie prašymo dėl pabėgėlio statuso pripažinimo atmetimą. Formą taip pat galima atsisiųsti iš 📧 [Teismo interneto svetainės](http://www.refappeal.ie/) 📧 <http://www.refappeal.ie/>.

Po neigiamos Prieglobsčio prašymų nagrinėjimo komisaro rekomendacijos pateikimo nustatomas terminas apeliacijai pateikti. Tačiau šis terminas priklauso nuo Prieglobsčio prašymų nagrinėjimo komisaro dėl jūsų atvejo padarytų išvadų. Apeliacijai pateikti jums gali būti suteikta 15, 10 ar 4 darbo dienos. Per kiek dienų galite pateikti apeliaciją, sužinosite iš Prieglobsčio prašymų nagrinėjimo komisaro rašto, kuriuo informuojama apie tai, kad jis rekomendavo nesuteikti pabėgėlio statuso.

Užpildę pranešimo apie apeliaciją formą, turėtumėte nusiųsti ją adresu:

The Chairperson
Refugee Appeals Tribunal
6/7 Hanover Street East
Dublin 2
Faks. 00353 1 4748410

Išsaugokite įrodymus apie paštu ar faksu išsiųstą formą.

Rezultatai Jeigu Jūsų apeliacija nepriimama, tai reiškia, kad teisėjas rekomendavo suteikti Jums pabėgėlio statusą. Apie šį sprendimą būsite informuotas raštu. Tuomet byla bus persiųsta Teisingumo ir lygybės ministerijos Ministro sprendimų skyriui (angl. *Ministerial Decisions Unit, Department of Justice and Equality*).

Jeigu Jūsų apeliacija priimama, tai reiškia, kad teisėjas rekomendavo nesuteikti pabėgėlio statuso. Apie šį sprendimą būsite informuotas raštu. Tuomet byla bus persiųsta Teisingumo ir lygybės ministerijos Repatriacijos skyriui (angl. *Repatriation Unit, Department of Justice & Equality*).

iii) Policijos (*Garda*) ombudsmenas

The Garda Síochána Ombudsman Commission

150 Abbey Street Upper,
Dublin 1,
Ireland.

<https://www.gardaombudsman.ie/>

Trumpas paaiškinimas, kokius pareiškimus nagrinėja institucija

Institucija nagrinėja skundus ir kreipimusis dėl *Garda Síochána* narių veiksmų. Dažniausiai skundžiamasi dėl piktnaudžiavimo įgaliojimais, nemandagumo, užpuolimo, pareigų nevykdymo.

Kreipimaisi būna susiję su mirtimi ar didele žala.

Visuomenės narių (nesančių *Garda Síochána* nariais) skundus institucija gali priimti tiesiogiai, elektroniniu būdu, telefonu, paštu, bet kurioje policijos nuovadoje arba asmeniškai per komisijos narį. Institucija taip pat gali priimti *Garda Síochána* komisaro kreipimusis, susijusius su bet kuriomis aplinkybėmis, iš kurių Policijos komisaras gali daryti išvadą, kad *Garda Síochána* nario veiksmai galėjo būti mirties ar didelės asmeniui padarytos žalos priežastis. Komisija gali pradėti tyrimą, negavusi skundo, jeigu mano, kad to reikalauja viešasis interesas.

Trumpas procedūros po pareiškimo pateikimo paaiškinimas

Gavus skundą, remiantis teisės aktais jis pripažįstamas priimtiniu arba nepriimtiniu. Pripažinus jį nepriimtiniu, tyrimas nevykdomas. Pripažinus skundą priimtiniu, prireikus gali būti bandoma neformaliai išspręsti ginčą, jei su tuo sutinka skundo pateikėjas ir skundžiamas *Garda Síochána* narys. Kitu atveju gali būti pradedamas tyrimas dėl galimo 2007 m. *Garda Síochána* statuto (*Garda Síochána (Discipline) Regulations*) pažeidimo ar galimo nusikaltimo. Suinteresuotos šalys turi teisę gauti informaciją apie tyrimo eigą ir rezultatus.

Trumpas galimos procedūros baigties paaiškinimas

Skundas gali būti pripažintas nepriimtiniu.

Tyrimas gali būti nutrauktas bet kuriuo metu, jei gavusi informacijos po to, kai skundas buvo pripažintas priimtiniu, komisija mano, kad skundas nepagrįstas ar juo piktnaudžiaujama; jei komisija mano, kad skundas pateiktas žinant, jog jis melagingas arba klaidinantis, arba atsižvelgusi į visas aplinkybes, komisija mano, kad nereikia ar netikslinga toliau tęsti tyrimo.

Atlikus tyrimą, *Garda* gali būti skirta sankcija.

Atlikus tyrimą, gali būti pradėta drausminė procedūra ir skirta sankcija *Garda* nariui.

Byla gali būti nusiųsta prokuratūros vadovui (angl. *Director of Public Prosecutions*) ir gali būti nurodyta pradėti baudžiamąjį persekiojimą. Tokiu atveju vėliau byla gali būti nagrinėjama teisme.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija

neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 12/11/2018

Pagrindinės teisės - Graikija

[Nacionaliniai teismai](#)

[Ombudsmenas](#)

[Specializuotos žmogaus teisių įstaigos](#)

Nacionaliniai teismai

Graikijoje nėra specialios kompetencijos teismo, kuriame būtų galima ginti teises tariamo žmogaus teisių pažeidimo atveju. Atsižvelgiant į pažeidimo ar veiksmų pobūdį, teisės gali būti ginamos nacionaliniame civilinių bylų, baudžiamųjų bylų ar administraciniame teisme.

Ar buvo pažeista pagrindinė teisė, nusprendžiama remiantis nacionaline materialine teise. Kompetentingo (civilinių bylų, baudžiamųjų bylų ar administracinio) teismo procesą reglamentuoja nacionalinė (civilinio, baudžiamojo ar administracinio) proceso teisė.

Atitinkamame procese priimamas teismo sprendimas, kuriuo pareiškimas atmetamas arba kuris gali būti tiesiogiai vykdomas (jei teismo sprendimas galutinis).

[Civilinių ir baudžiamųjų bylų teismai](#)

[Administraciniai teismai](#)

Specializuotos žmogaus teisių įstaigos

Nacionalinis žmogaus teisių komitetas

*Neofitou Vamva 6
10674 Athens, Greece*

Nacionalinis žmogaus teisių komitetas (NŽTK) buvo neseniai įsteigtas pagal Paryžiaus principus, kaip įstaiga, patarianti vyriausybei žmogaus teisių klausimais. Jį sudaro 32-jų įstaigų (nepriklausomų institucijų, universitetų teisės ir tikslųjų mokslų fakultetų, profesinių sąjungų, NVO, politinių partijų ir ministerijų) paskirti nariai.

NŽTK tikslas – nuolat teikti konsultacijas visoms vyriausybės įstaigoms, kad būtų saugomos visų Graikijos teritorijoje gyvenančių asmenų žmogaus teisės.

Remiantis NŽTK steigimo įstatymu (**Įstatymas Nr. 2667/1998, iš dalies pakeistas ir dabar galiojantis**), NŽTK yra atsakinga už šias pagrindines užduotis:

- a) nagrinėti žmogaus teisių klausimus, kuriuos pateikia vyriausybė, Parlamento pirmininkų konferencija ar pasiūlo jos nariai ar nevyriausybinių organizacijos (NVO);
- b) teikti rekomendacijas ir pasiūlymus, rengti studijas ir teikti ataskaitas bei išvadas dėl teisėkūros, administracinių ar kitų veiksmų, kuriais skatinamos žmogaus teisės;
- c) kurti iniciatyvas, kuriomis gerinamas visuomenės ir žiniasklaidos informuotumas žmogaus teisių klausimais;
- d) imtis iniciatyvų, kuriomis puoselėjama pagarba žmogaus teisėms švietimo sistemoje;
- e) palaikyti nuolatinius ryšius ir bendradarbiauti su tarptautinėmis organizacijomis, panašiomis kitų šalių įstaigomis ir nacionalinėmis bei tarptautinėmis NVO;
- f) teikti išvadas dėl tarptautinėms organizacijoms teikiamų nacionalinių ataskaitų žmogaus teisių klausimais;
- g) skelbti NŽTK poziciją visomis įmanomomis priemonėmis;
- h) rengti kasmetinę žmogaus teisių ataskaitą;

i) tvarkyti Žmogaus teisių dokumentacijos centro veiklą ir

j) tikrinti Graikijos teisės atitiktį tarptautinei žmogaus teisių teisei ir teikti atitinkamas išvadas kompetentingoms vyriausybės įstaigoms.

Nevyriausybinių organizacijų (NVO)

Yra daug NVO, į kurias, jei pažeidžiamos pagrindinės teisės, galima kreiptis pagalbos. Kompetentinga NVO srities įstaiga yra Užsienio reikalų ministerija.

<http://www.mfa.gr/>

Ombudsmenas

Ombudsmenas yra Konstitucijoje įtvirtinta nepriklausoma institucija. Ombudsmeno institucija įsteigta Įstatymu Nr. 2477/97 ir veikia nuo 1998 m. spalio 1 dienos. Jos veikla reglamentuojama Įstatymu Nr. 3094/03. Ombudsmeno paslaugos yra nemokamos.

Ombudsmenas tiria individualaus pobūdžio administracinius aktus arba viešojo administravimo įstaigų neveikimą ar veiksmus pažeidžiant fizinių ar juridinių asmenų teises ar teisėtus interesus.

Bet kuris asmuo, prieš kreipdamasis į ombudsmeną, privalo kreiptis į susijusią viešojo administravimo įstaigą. Tik tuomet, kai tokiu būdu išspręsti problemos nepavyksta, pilietis gali kreiptis į ombudsmeną.

Ombudsmeno uždavinys yra tarpininkauti piliečiams ir viešojo administravimo įstaigoms, kad būtų apgintos piliečių teisės, užkirstas kelias netinkamam administravimui ir užtikrinta įstatymo viršenybė.

Kaip tarpininkas, ombudsmenas pataria ir teikia rekomendacijas viešojo administravimo institucijoms. Ombudsmenas neskiria sankcijų ir nenaikina neteisėtų administracinių aktų.

Hadziyanni Mexi 5

11528 Athens, Greece

Specializuotos žmogaus teisių įstaigos

- **Ombudsmenas kaip vaiko teisių apsaugos kontrolierius**

Ombudsmenas (žr. pirmiau) taip pat tiria viešojo administravimo institucijų ir privačių asmenų veiksmus ir neveikimą pažeidžiant vaikų teises.

Kad būtų ginamos vaikų teisės, ombudsmenas taip pat atsakingas už aktus, skirtus privatiems asmenims, juridiniams ar fiziniams asmenims, kuriais pažeidžiamos vaikų teisės.

- **Lygybės užtikrinimo įstaigos**

I. Įstatymu Nr. 3304/2005, kuriuo perkeliama 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB ir 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, yra nustatyta Ombudsmeno, Lygybės užtikrinimo įstaigos ir Darbo inspekcijos (SEPE) atsakomybė dėl lygybės principo skatinimo bei atitinkamai apibrėžtos jų užduotys.

Konkrečiau:

1. Ombudsmenas yra atsakingas už lygybės principo gynimą, jeigu viešojo administravimo institucijos pažeidžia šį principą. „*Viešojo administravimo institucijų sąvoka šiuo atveju reiškia Įstatymo Nr. 3094/2003 (Vyriausybės biuletenis, I serija, Nr. 10) 3 straipsnio 1 dalyje išvardytas institucijas („Ombudsmenas ir kitos nuostatos“).*
2. Lygybės užtikrinimo įstaiga yra atsakinga už lygybės principo gynimą, jeigu šį principą pažeidžia kiti nei pirmiau paminėtieji fiziniai ar juridiniai asmenys, išskyrus atvejus, susijusius su užimtumu ir darbu.
3. Atvejais, susijusiais su užimtumu ir darbu, Darbo inspekcija yra atsakinga už lygybės principo gynimą, jeigu šį principą pažeidžia kiti nei pirmoje pastraipoje paminėti fiziniai ar juridiniai asmenys.

II. Įstatymu Nr. 3896/2010 (Vyriausybės biuletenis, I serija, Nr. 207, 2010 12 8) dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo įgyvendinimo užimtumo ir profesinės veiklos srityse – Galiojančių teisės aktų suderinimas su 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/54/EB ir kitomis susijusiomis nuostatomis nustatytas absoliutus visų formų tiesioginės ir netiesioginės lyčių diskriminacijos draudimas.

Įstatymu siekiama užtikrinti vyrų ir moterų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo įgyvendinimą užimtumo ir profesinės veiklos srityse dėl šių klausimų: a) galimybės įsidarbinti, taip pat būti paaukštintam, profesinio mokymo galimybės; b) darbo sąlygų, įskaitant užmokestį, ir c) profesinės socialinės apsaugos sistemos, kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2006/54/EB.

Ombudsmenas atsakingas už moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo laikymosi stebėseną bei skatinimą atsižvelgiant į minėto įstatymo taikymo sritį (Įstatymo Nr. 3896/2010 25 straipsnis).

- **Duomenų apsaugos priežiūros įstaiga**

Duomenų apsaugos priežiūros įstaiga yra nepriklausoma institucija, įsteigta Įstatymu Nr. 2472/1997, kuriuo perkeliama Direktyva 95/46/EB.

Duomenų apsaugos priežiūros įstaiga yra atsakinga už teisės į privatumą gynimą ir jos laikymosi Graikijoje užtikrinimą, kaip numatyta įstatymuose Nr. 2472/1997 ir 3471/2006.

Pagrindinis Duomenų apsaugos priežiūros įstaigos tikslas – apsaugoti piliečius nuo neteisėto asmens duomenų tvarkymo ir teikti jiems pagalbą visais atvejais, kai koku nors būdu pažeidžiamas jų privatumas.

Atsižvelgdama į šiuolaikinių paslaugų poreikį Graikijoje ir naujų skaitmeninių komunikacijų bei tinklų skvarbą, Duomenų apsaugos priežiūros įstaiga taip pat siekia teikti duomenų tvarkytojams pagalbą ir konsultacijas, susijusias su jų teisinių pareigų vykdymu.

Kifissias 1-3

11523 Athens, Greece

Administraciniai patikrinimai

Duomenų apsaugos priežiūros įstaiga, veikdama *ex officio* ar gavusi skundą, vykdo saugomų duomenų administracinius patikrinimus valstybiniame ir privačiame sektoriuje. Šiuos patikrinimus atlieka Auditorių departamento pareigūnai, dažniausiai padedami Duomenų apsaugos priežiūros įstaigos narių. Kontrolieriai, kaip ypatingos paskirties tyrėjai, gali susipažinti su visais duomenimis ir jiems netaikomi jokie konfidencialumo ribojimai.

Per patikrinimus tiriama, ar tikrinamos įstaigos vykdo įstatymų Nr. 2472/97 ir 3471/2006 reikalavimus (dėl pranešimo, informavimo ir kitų pareigų, jei taikoma). Toliau tikrinama IT sistema, t. y. sistemos pagrindinės charakteristikos, duomenų pobūdis ir saugumo lygis, užtikrinamas organizacinėmis ir techninėmis priemonėmis, kurių ėmėsi duomenų tvarkytojas, kaip numatyta Įstatymo Nr. 2472/1997 6 ir 10 straipsniuose. Patikrinimo išvados pateikiamos ataskaitoje, kuri teikiama Duomenų apsaugos priežiūros įstaigai.

Be to, Duomenų apsaugos priežiūros įstaiga vykdo nepriklausomą Šengeno informacinės sistemos nacionalinės dalies peržiūrą, kaip numatyta Konvencijos dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo (Įstatymas Nr. 2514/1997, Vyriausybės biuletenis, I serija, Nr. 140) 114 straipsnio 1 dalyje; veikia kaip nacionalinė priežiūros institucija, nurodyta Europolo konvencijos (Įstatymas Nr. 2605 /1998, Vyriausybės biuletenis I/88) 23 straipsnyje, ir kaip nacionalinė priežiūros institucija, nurodyta Konvencijos dėl informacijos technologijų naudojimo muitinės tikslais (Įstatymas Nr. 2706/1999, Vyriausybės biuletenis I/77) 17 straipsnyje, ir yra atsakinga už bet kokuose tarptautiniuose susitarimuose nustatytų pareigų laikymąsi.

Pareiškimų, skundų ir klausimų nagrinėjimas

Duomenų apsaugos priežiūros įstaiga nagrinėja skundus ir klausimus dėl pareiškėjų teisių įgyvendinimo užtikrinimo ir apsaugos, kai teisės pažeidžiamos tvarkant duomenis, ir priima atitinkamus sprendimus. Be to, ji skiria administracines sankcijas duomenų tvarkytojams ar jų atstovams (jei yra) už Įstatymu Nr. 2472/97 ir bet kuriais kitais asmenų apsaugos asmens duomenų tvarkymo srityje aktais nustatytų pareigų pažeidimo. Galiausiai apie duomenų apsaugos teisės aktų pažeidimus Duomenų apsaugos priežiūros įstaiga gali pranešti kompetentingoms administracinėms ir teisminėms institucijoms.

- **Kitos specializuotos įstaigos**

EPANODOS yra privatinės teisės reguliuojama pelno nesiekianti viešoji organizacija, kurios priežiūrą vykdo Teisingumo, skaidrumo ir žmogaus teisių ministerija.

Pagrindinis EPANODOS tikslas yra socialinė buvusių pažeidėjų rehabilitacija, visų pirma, organizuojant profesinį mokymą, gerinant darbo įgūdžius, teikiant konsultacijas ir psichologinę pagalbą bei sukuriant tinkamas paramos struktūras.

Derigny 28-30 & Tritis Septemvriou

Victoria Square, 10434 Athens, Greece

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 25/06/2018

Pagrindinės teisės - Ispanija

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([es](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

[Nacionalinės teisminės institucijos](#)

[Nacionalinės žmogaus teisių institucijos](#)

[Ombudsmenas](#)

[Specializuotos žmogaus teisių institucijos](#)

[Kita](#)

Nacionalinės teisminės institucijos

Konstitucinis teismas (*Tribunal Constitucional*)

Žmogaus teises ir pagrindines laisves pirmiausia užtikrina teisėjai ir teismai, nors Konstitucijoje nustatyta speciali ir aukščiausios instancijos šių teisių apsaugos sistema – **konstitucinis skundas (*amparo constitucional*) dėl konstitucinių teisių ir laisvių pažeidimo**, kuris gali būti pateikiamas tik [konstituciniam teismui](#). Konstitucinis teismas yra aukščiausia Konstituciją aiškinanti institucija. Vadinasi, tai aukštesnės instancijos teismas konstitucinių garantijų srityje aukščiausias Konstitucijoje nustatytų pagrindinių laisvių ir teisių garantas.

Kilus klausimų į Konstitucinį teismą galima kreiptis keturiais būdais:

- paštu
Tribunal Constitucional
Calle Domenico Scarlatti 6, 28003 Madrid, Ispanija.
- telefonu +34 915508000,
- faksu +34 915444088,
- e. paštu buzon@tribunalconstitucional.es.

Išsamesnės informacijos galima rasti interneto svetainėse <http://www.tribunalconstitucional.es/> ir <http://www.poderjudicial.es/>

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Žr. skyrelį Ombudsmenas (*Defensor del Pueblo*).

Ombudsmenas (*Defensor del Pueblo*)

Ombudsmenas saugo ir gina pagrindines Ispanijos piliečių teises ir laisves. Tai reiškia, kad jis gali kontroliuoti viešąsias paslaugas valdančių institucijų ir įstaigų veiklą visoje Ispanijos teritorijoje, be to, užsienyje Ispanijos piliečiams pagalbą teikiančių administracinių įstaigų veiklą.

Dabartinis ombudsmenas – **Francisco Fernandez Marugan**.

Gavęs skundą dėl netinkamo teisingumo vykdymo, ombudsmenas jį perduoda prokuratūrai (*Ministerio Fiscal*), kad ji ištirtų skundą ir remdamasi teisės aktais priimtų tinkamas priemones arba perduotų skundą Generalinei teismų tarybai (*Consejo General del Poder Judicial*). Ombudsmenas taip pat gali teikti rekomendacijas vyriausybei, jei reikalingi teisės aktų pakeitimai.

Ombudsmenas gali teikti skundą dėl prieštaravimo konstitucijai ir teisių bei laisvių pažeidimo, taip pat gali pradėti *habeas corpus* procedūrą.

Ombudsmenas NEGALI imtis veiksmų šiais atvejais:

- kai skundas nesusijęs su valdžios institucijų intervencija,
- fizinių asmenų konflikto atveju,
- kai praėjo daugiau nei metai po to, kai pilietis sužinojo apie skunde išdėstytus faktus,
- kai skundas pateiktas anonimiškai, neišdėstant konkrečių faktų, kai skundas nesąžiningas arba nagrinėjant skundą būtų pažeistos kitų asmenų teisės,
- kai ginčijamas teismo sprendimo turinys.

Į ombudsmeną piliečiai gali kreiptis nesinaudodami advokato arba teisinio atstovo paslaugomis. **Visa procedūra yra nemokama.**

Procedūra pradeda pateikus skundą. Skundas turi būti pasirašytas, jame privaloma nurodyti vardą ir pavardę, adresą ir faktines su skundu susijusias aplinkybes, nurodant susijusią instituciją ar institucijas.

Prie skundo turėtų būti pridėtos svarbiausių su keliama problema susijusių dokumentų kopijos. Išnagrinėjus šiuos dokumentus skundo teikėjui siunčiamas raštas su skundai suteiktu bylos numeriu, jei teikėjas norėtų susipažinti su bylos medžiaga.

Skundą galima teikti vienu iš šių būdų:

- **internetu** – prisijungiant prie elektroninio registro, esančio interneto svetainės skirsnyje „[Presenta tu queja](#)“ (Pateikti skundą).
- **asmeniškai** – lankytojams skirtoje ombudsmeno būstinėje adresu Calle Zurbano No 42, Madridas. Lankytojų priėmimo valandos: pirmadieniais–penktadieniais 9–14 val., pirmadieniais–ketvirtadieniais 16–18 val. (rugpjūčio mėn. po pietų lankytojai nepriimami),
- **paštu** – pasirašytą laišką siųsti adresu
Defensor del Pueblo
Calle Zurbano, 42, 28010 Madrid, Ispanija
- **faksu** – pasirašytą laišką siųsti numeriu +34 913081158.

Jei norite gauti informacijos apie instituciją arba sužinoti, kaip nagrinėjamas jūsų skundas, galite

- apsilankyti lankytojams skirtoje ombudsmeno būstinėje adresu Calle Zurbano No 42, Madridas,
- siųsti e. laišką adresu registro@defensordelpueblo.es,
- skambinti telefonu numeriais
– 900101025 (tik Ispanijoje). Šiuo nemokamu numeriu teikiama informacija apie ombudsmeno instituciją, jos vaidmenį ir užduotis, taip pat nurodoma, kaip pateikti skundą,
– +34 914327900. Teikiama informacija apie skundų nagrinėjimą.
Į telefonų skambučius atsakoma tokiu laiku:
pirmadieniais–ketvirtadieniais 9–14 val. ir 15–18 val.,
penktadieniais – 9–14 val. ir 16–18 val. (išskyrus rugpjūčio mėn. po pietų).

Išsamesnės informacijos galima rasti interneto svetainėje <http://www.defensordelpueblo.es/>.

Specializuotos žmogaus teisių institucijos

- **Vaiko teisių apsaugos ombudsmenas**

Ombudsmenas gina visų piliečių teises nepriklausomai nuo jų amžiaus. Be to, kai kurios Ispanijos autonominės sritys įsteigė ir nepilnamečių apsaugos institucijas.

Pagal Ispanijos įstatymus nepilnamečiai turi teisę pateikti skundą ombudsmenui arba lygiavertei autonominės srities institucijai.

- **Vienodo požiūrio institucijos**

Vienodo požiūrio skatinimo ir kovos su diskriminacija dėl rasės ir etninės kilmės taryba (*Consejo para la promoción de la igualdad de trato y no discriminación de las personas por el origen racial y étnico*)

Ši taryba sudaryta iš įvairių nacionalinių, autonominių sričių ir vietos valdžios sektoriaus institucijų, įmonių ir profesinių sąjungų atstovų ir ne pelno organizacijų, skatinančių vienodą požiūrį ir kovojančių su diskriminacija dėl rasės ir etninės kilmės.

Jos tikslas – skatinti vienodo požiūrio principo taikymą ir kovą su diskriminacija dėl rasės ir etninės kilmės šiose srityse: švietimo, sveikatos, socialinių išmokų, socialinių paslaugų, apgyvendinimo, užimtumo, mokymų ir kt., be to, vienodų galimybių įsigyti prekes ir naudotis paslaugomis srityse.

To siekdama taryba atlieka 4 pagrindines užduotis:

1. teikia nepriklausomas konsultacijas nukentėjusiems nuo diskriminacijos asmenims, kurių skundai nagrinėjami,
2. skelbia savarankiškus ir nepriklausomus tyrimus, apklausas ir ataskaitas,
3. teikdama rekomendacijas ir naudingus patarimus remia priemones, kuriomis prisidedama prie vienodo požiūrio ir kovos su diskriminacija,
4. rengia ir priima metinę tarybos veiklos ataskaitą ir perduoda ją Lygybės ministerijos (*Ministerio de Igualdad*) atsakingam pareigūnui.

Išsamesnės informacijos galima rasti interneto svetainėse <http://www.igualdadynodiscriminacion.org/> ir <http://www.igualdadynodiscriminacion.org/contactar/home.htm>.

- **Duomenų apsaugos institucija**

Ispanijos duomenų apsaugos agentūra (Agencia Española de Protección de Datos)

Ispanijos duomenų apsaugos agentūra – tai nepriklausoma kontrolės institucija, kuri prižiūri, kad būtų laikomasi duomenų apsaugos teisės aktų reikalavimų, ir užtikrina bei saugo pagrindinę teisę į asmens duomenų apsaugą.

Ši agentūra nagrinėja piliečių prašymus ir skundus ir teikia informaciją apie Duomenų apsaugos įstatyme [Ley Orgánica de Protección de Datos](#) nustatytas teises. Be to, ji teikia pagalbą ir informaciją įstaigoms, atsakingoms už bylas, kuriose esama asmens duomenų (įmonėms, institucijoms ir valdžios sektoriaus įstaigoms), kad jie nepažeistų šio įstatymo reikalavimų.

Ryšiai su nukentėjusiais asmenimis

- Nagrinėja prašymus ir skundus.
- Informuoja apie teisės aktais nustatytas teises.
- Remia žiniasklaidos kampanijas.

Ryšiai su duomenis tvarkančiais asmenimis

- Suteikia teisės aktais numatytus leidimus.
- Skiria taisomąsias priemones.
- Jei duomenys tvarkyti neteisėtai, nurodo nutraukti tvarkymą ir ištrinti duomenis.
- Skiria nuobaudas.
- Jei reikia, prašo pagalbos arba informacijos.
- Suteikia leidimą tarptautiniam duomenų perdavimui.

Norėdami pasikonsultuoti, gauti paaiškinimą, pateikti skundą arba pasiūlymą, į Ispanijos duomenų apsaugos agentūrą galite kreiptis trim būdais:

- paštu
Agencia Española de Protección de Datos
Calle Jorge Juan 6, 28001 Madrid, Ispanija
- telefonu +34 912663517,
- siųsti e. laišką adresu ciudadano@agpd.es.

Išsamesnės informacijos galima rasti interneto svetainėje <https://www.agpd.es/>.

- **Kitos specializuotos institucijos**

Ispanijos neįgaliųjų atstovų komitetas (*Comité Español de Representantes de Personas con Discapacidad*)

Ispanijos neįgaliųjų atstovų komitetas, geriau žinomas kaip CERMI, yra neįgaliųjų Ispanijos piliečių atstovų, apsaugos ir veiklos platforma. Kalbama apie 3,5 mln. asmenų ir jų šeimų, kurie, suvokdami savo nepalankią socialinę padėtį, nusprendė susijungti į organizacijas, kurios dirba mažesnėmis grupėmis, siekdamos, kad būtų pripažintos neįgaliųjų teisės, kad neįgalieji taptų visaverčiais piliečiais ir turėtų tokias pat teises bei galimybes kaip ir kitos socialinės grupės.

Jei turite klausimų, į CERMI galite kreiptis trim būdais:

- paštu
*Comité Español de Representantes de Personas con Discapacidad - Secretaría General
Calle Recoletos, 1 Bajo, 28001 Madrid, Ispanija*
- telefonu +34 913601678,
- faksu +34 914290317,
- e. paštu cermi@cermi.es.

Išsamesnės informacijos galima rasti interneto svetainėje <http://www.cermi.es/>.

arba Nacionalinės neįgaliųjų observatorijos svetainę <http://www.observatoriodeladiscapacidad.es/>.

Prieglobsčio ir pabėgėlių biuras (*Oficina de Asilo y Refugio*)

Šis biuras pavaldus Vidaus reikalų ministerijai, jo užduotis – remiantis prieglobsčio teisės aktais teikti rekomendacijas dėl leidimų gyventi Ispanijoje išdavimo.

Be to, jis atlieka šias užduotis:

- tiria ir tvarko bylas, kad nustatytų, kuri valstybė atsakinga už prieglobsčio prašymų nagrinėjimą pagal galiojančius tarptautinius susitarimus,
- tiria ir tvarko visus prieglobsčio prašymus, pateiktus pasienio postuose, šalies teritorijoje ir užsienyje veikiančiose Ispanijos diplomatinėse atstovybėse.

Išsamesnės informacijos galima gauti

- paštu
*Oficina de Asilo y Refugio
Calle Pradillo, 40, 28002 Madrid, Ispanija*
- telefonu +34 915372170.

Daugiau informacijos galima rasti atitinkamame Vidaus reikalų ministerijos skyriuje (*la sección correspondiente del Ministerio del Interior*).

Generalinis bausmių atlikimo įstaigų sekretoriatas (*Secretaría General de Instituciones Penitenciarias*)

Bausmių atlikimo įstaigos yra neatsiejama šalies saugumo politikos ir socialinės pagalbos politikos dalis. Konstitucijoje nustatyta įstaigos užduotis ir pagrindinis jos tikslas – stebėti ir valdyti viešųjų paslaugų, susijusių su bausmių vykdymu ir baudžiamosiomis priemonėmis, teikimą.

Išsamesnės informacijos galima gauti

- paštu
*Secretaría General de Instituciones Penitenciarias
Calle Alcalá 38–40, 28014 Madrid, Ispanija*
- telefonu +34 913354700,
- faksu +34 913354052,

Išsamesnės informacijos galima rasti interneto svetainėje <http://www.institucionpenitenciaria.es/>.

Kitos

Ispanijos advokatų generalinė taryba (*Consejo General de la Abogacía Española*)

Generalinė Ispanijos advokatų taryba (CGAE) yra Ispanijos advokatų asociacijos reprezentacinė, koordinacinė ir vykdomoji įstaiga. Kad galėtų siekti savo tikslų, jai suteikti viešosios įstaigos, kuri turi juridinio asmens statusą ir visišką veikimo laisvę, įgaliojimai.

CGAE prižiūri advokatų profesinę praktiką ir saugo šios veiklos prestižą. Ispanijoje veikia 83 advokatų asociacijos, kurioms šiuo metu priklauso 137 447 advokato profesija besiverčiantys asmenys (2016 m. gruodžio mėn. duomenimis) ir 10 autonominių sričių advokatų asociacijos tarybų (*Consejos Autonómicos de Colegios de Abogados*).

Ispanijoje teisė į nemokamą teisinę pagalbą suprantama labai plačiai: advokatų asociacijos užtikrina veiksmingą teisminę apsaugą ir teikia teisinę pagalbą visiems piliečiams. Jie atlieka teismo paskirto gynėjo funkcijas, teikia pagalbą ir konsultacijas tam tikroms asmenų grupėms, kaip antai sulaukitiesiems, imigrantams, nuteistiesiems, moterims, šeiminio smurto aukoms ir pagyvenusiems žmonėms.

Jei turite klausimų, į CGAE galite kreiptis trim būdais:

- paštu
Consejo General de la Abogacía Española
Paseo Recoletos 13, 28004 Madrid, Ispanija
- telefonu +34 915232593,
- e. paštu informacion@cgae.es.

Išsamesnės informacijos galima rasti interneto svetainėse <http://www.cgae.es/> ir <http://www.justiciagratis.es/>.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 20/06/2019

Pagrindinės teisės - Kroatija

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([hr](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

[Nacionaliniai teismai](#)

[Ombudsmenas](#)

[Specializuotos žmogaus teisių įstaigos](#)

[Asmens duomenų apsauga](#)

[Nemokama teisinė pagalba](#)

Nacionaliniai teismai

Teismai atlieka ypatingą vaidmenį apsaugant žmogaus teises. Tai yra valstybės įstaigos, kurių nepriklausomumas garantuojamas Konstitucijoje. Galioja specialus mechanizmas, kuriuo garantuojamas konstitucinių teisių ir laisvių įgyvendinimas: konstitucinis skundas, kurį gali pateikti piliečiai, manantys, kad nacionalinės institucijos, vietos ir regioninės savivaldos įstaigos ir viešosios teisės subjektai priimdami sprendimus dėl jų teisių ir pareigų pažeidė Konstitucijoje garantuojamas jų žmogaus teises arba pagrindines laisves, arba tais atvejais, kai įtaria arba kaltina tokias institucijas pažeidus Konstituciją. Skundą galima pateikti tik išnaudojus visas esamas teisių gynimo priemones.

Kroatijos Respublikos Konstitucinis Teismas

Trg svetog Marka 4

10000 Zagreb

Tel. +385 1 6400 251

Faks. +385 1 4551 055

<https://www.usud.hr/>

Kroatijos Respublikos Aukščiausiasis teismas

Trg Nikole Šubića Zrinskog 3

10 000 Zagreb

Tel. +385 1 486 22 22, +385 1 481 00 36

Faks. +385 1 481 00 35

E. paštas ✉ vsrh@vsrh.hr

✉ <http://www.vsrh.hr/>

Apygardos teismai (apygardos teismų sąrašas)

Savivaldybių teismai (savivaldybių teismų sąrašas)

Kroatijos Respublikos Aukštasis komercinis teismas

Berislavičeva 11, 10 000 Zagreb

Tel. +385 1 489 68 88

Faks. +385 1 487 23 29

✉ <http://www.vtsrh.hr/> />

Komerciniai teismai (Komercinių teismų sąrašas)

Kroatijos Respublikos Aukštasis administracinis teismas

Frankopanska 16, 10 000 Zagreb

Tel. +385 1 480 78 00

Faks. +385 1 480 79 28

✉ <http://www.upravnisudrh.hr/>

Administracinių teismų sąrašas

Kroatijos Respublikos Aukštasis baudžiamųjų nusižengimų bylų teismas

Ulica Augusta Šenoje 30, 10 000 Zagreb

Tel. +385 1 480 75 10

Faks. +385 1 461 12 91

E. paštas ✉ predsjednik@vpsrh.pravosudje.hr

✉ <http://sudovi.pravosudje.hr/VPSRH/>

Baudžiamųjų nusižengimų bylų teismai (baudžiamųjų nusižengimų bylų teismų sąrašas)

Ombudsmenas

Trg hrvatskih velikana 6

10 000 Zagreb

Republic of Croatia

Tel. +385 1 4851 855, +385 1 4851 853

E. paštas ✉ info@ombudsman.hr

Faks. +385 1 6431 628

Pagal Kroatijos Konstitucijos 93 straipsnį ombudsmenas yra Kroatijos parlamento atstovas, kurio pareiga – skatinti ir saugoti žmogaus teises ir laisves, kaip jos yra apibrėžtos Konstitucijoje, įstatymuose ir tarptautiniuose dokumentuose žmogaus teisių ir laisvių klausimais, kuriuos yra pasirašiusi Kroatijos Respublika.

Ombudsmeną ir jo pavaduotojus renka Kroatijos parlamentas aštuonerių metų kadencijai, siekiant saugoti piliečius nuo žmogaus teisių pažeidimų, kuriuos savo veiksmais padaro valstybės įstaigos arba teisės subjektai, kuriems suteikti viešosios valdžios įgaliojimai. Tai yra centrinė įstaiga, kovojanti su diskriminacija ir vykdanči nacionalinio prevencinio mechanizmo, kurio paskirtis – kovoti su kankinimu ir kitu žiauriu, nežmonišku arba žeminančiu elgesiu arba baudimu, užduotis. Vykdydamas šias užduotis, ombudsmenas veikia nepriklausomai ir savarankiškai.

Pareigos:

Žmogaus teisių apsauga

Piliečiai turi teisę perduoti skundą ombudsmeniui, jei mano, kad valdžios institucijos pažeidė jų teises. Reaguodamas į skundą ir remdamasis gautais dokumentais, ombudsmenas atlieka tyrimą. Visos valstybės įstaigos, įstaigos, kurioms suteikti viešosios valdžios įgaliojimai, ir vietos bei regioninės savivaldos įstaigos, t. y. visi pagal viešąją teisę įsteigti subjektai, yra įpareigoti teikti visą prašomą informaciją. Remdamasis nustatytais faktais, ombudsmenas gali rengti nuomones, rekomendacijas ir pranešimus atitinkamoms institucijoms arba aukščiausios instancijos įstaigoms ir prireikus teikti pranešimą Kroatijos parlamentui.

Be to, ombudsmenas tikrina, ar reglamentai atitinka Kroatijos Konstituciją ir tarptautines konvencijas, susijusias su žmogaus teisių apsauga, ir gali prašyti Kroatijos vyriausybės iš dalies pakeisti arba priimti su žmogaus teisėmis susijusius teisės aktus. Jis taip pat gali prašyti, kad Kroatijos parlamentas suderintų teisės aktus su Konstitucija ir įstatymais. Ombudsmenas turi teisę iškelti bylą Kroatijos Konstituciniame Teisme, kad išnagrinėtų įstatymų ir kitų teisės aktų atitikimą Kroatijos Konstitucijai.

Žmogaus teisių skatinimas

Žmogaus teisių skatinimas – tai tyrimai ir analizė, duomenų bazių kūrimas ir priežiūra ir dokumentų rengimas bei tvarkymas, visuomenės ir suinteresuotųjų subjektų savalaikis ir reguliarus informavimas, aktyvi sąveika ir bendradarbiavimas su pilietine visuomene, tarptautinėmis organizacijomis ir mokslo institucijomis, ir iniciatyvos, kuriomis siekiama teisės aktus suderinti su tarptautiniais ir Europos standartais ir tuos teisės aktus taikyti.

Centrinė kovos su diskriminacija įstaiga

Ombudsmenas priima fizinių ir juridinių asmenų skundus, teikia būtiną informaciją apie teises ir pareigas ir teisminės ir kitos apsaugos galimybes, nagrinėja individualius prašymus ir, neviršydamas savo kompetencijos, imasi veiksmų, kad pašalintų diskriminaciją ir apsaugotų diskriminaciją patyrusių asmenų teises (išskyrus atvejus, kai teisme iškelta byla dėl diskriminacijos), vadovauja tarpininkavimo procedūroms, kurias galima užbaigti sudarant abiem šalims priimtina neteisminį susitarimą, ir kompetentingai prokuratūrai teikia ataskaitas apie nusikaltimus, susijusius su diskriminacija.

Nacionalinis prevencinis mechanizmas

Ombudsmenas atlieka užduotis, susijusias su nacionaliniu prevenciniu mechanizmu, kurio paskirtis – užkirsti kelią kankinimui ir kitam žiauriam, nežmoniškam arba žeminančiam elgesiui arba baudimui visur, kur asmenims atimama laisvė arba jie kalinami, yra sulaikomi arba apgyvendinami valstybės prižiūrimose patalpose, kurių negali palikti savo valia.

Tai reiškia, kad Ombudsmeno tarnybos atstovai, veikdami pagal šiuos įgaliojimus, lankosi kalėjimuose, pataisos namuose, areštines ir įvairiose institucijose, kuriose apgyvendinami psichinių sutrikimų turintys asmenys, ir tokie jų apsilankymai yra prevencinė priemonė, kuria siekiama apsaugoti asmenis, kuriems yra atimta laisvė arba kurių laisvė yra apribota.

Nacionalinė žmogaus teisių institucija (NHRI)

Nuo 2009 m. ombudsmenas yra vienintelė Kroatijos Respublikos nacionalinė žmogaus teisių apsaugos ir skatinimo institucija (NHRI), kuriai pagal JT Paryžiaus principus, kuriais apibrėžiami nacionalinių žmogaus teisių institucijų nepriklausomumo parametrai, yra suteiktas A statusas.

Tai yra aukščiausias institucinio nepriklausomumo lygis, kuris dar kartą buvo nustatytas Ombudsmeno tarnybai 2013 m. liepos mėn., po to, kai JT atliko savo rekomendacijų, susijusių su nepriklausomumo statuso išsaugojimu ir didinimu, įgyvendinimo stebėseną.

Specializuotos žmogaus teisių įstaigos

Vaiko teisių ombudsmenas

Teslina 10
10 000 Zagreb
Hrvatska
E. paštas info@dijete.hr
Tel. 01/4929 669
Faks. 01/4921 277
<http://www.dijete.hr/>

Veiklos sritys

Vaiko teisių ombudsmeno tarnyba tikrina, kaip Kroatijos įstatymai ir kiti teisės aktai, susiję su vaikų teisių ir interesų apsauga, atitinka Kroatijos Konstituciją, Vaiko teisių konvenciją ir kitus tarptautinius dokumentus, susijusius su vaiko teisių ir interesų apsauga. Ji stebi atskirų vaiko teisių pažeidimus ir tiria bendras vaiko teisių ir interesų pažeidimų tendencijas ir rūšis. Vaiko teisių ombudsmeno tarnyba saugo ir skatina specialių poreikių turinčių vaikų teises ir interesus; siūlo priemones, kuriomis kuriama visapusiška vaiko teisių apsaugos ir skatinimo sistema ir užkertamas kelias jų interesams kenkiantiems veiksams. Ji informuoja ir konsultuoja vaikus jų teisių ir interesų įgyvendinimo ir apsaugos klausimais, bendradarbiauja su vaikais, skatina juos reikšti savo nuomonę ir ją gerbia; inicijuoja visuomeninę veiklą, kuria siekia gerinti vaikų padėtį, ir joje dalyvauja, taip pat siūlo priemones, kaip didinti tokios veiklos poveikį visuomenei. Ji turi galimybę nuodugniai susipažinti su bet kokiais duomenimis, informacija ir

veiksmams, susijusiems su vaiko teisėmis ir apsauga, nepaisant tokių duomenų, informacijos ir veiksmų konfidencialumo laipsnio. Vaiko teisių ombudsmeno tarnyba turi teisę patekti į bet kurios institucijos, valstybės įstaigos, juridinio ir fizinio asmens, turinčių įgaliojimus rūpintis vaikais, ir religinių bendruomenių, kuriose vaikai yra apsistoję arba laikinai ar nuolat gyvena, patalpas.

Nustačiusi, kad vaikai patyrė fizinį ar psichinį smurtą, seksualinį priekabiavimą, prievartą ar seksualinį išnaudojimą, buvo apleisti ar aplaidžiai prižiūrimi, Ombudsmeno tarnyba privalo nedelsdama nusiųsti pranešimą kompetentingai prokuratūrai ir perspėti kompetentingą socialinės priežiūros centrą bei pasiūlyti vaiko teisių ir interesų apsaugos priemones. Ji gali prašyti, kad ekspertai ir specializuotos institucijos, tiriančios vaiko apsaugos, priežiūros, vystymosi ir teisių klausimus, suteiktų profesionalią pagalbą, ir tokia pagalba turi būti suteikiama laiku.

Lyčių lygybės ombudsmenas

Preobraženska 4/1

10 000 Zagreb

Tel. +385 1 48 48 100

Faks. +385 1 48 44 600

E. paštas [✉ ravnopravnost@prs.hr](mailto:ravnopravnost@prs.hr)

<http://www.prs.hr/>

Veiklos sritys

Lyčių lygybės ombudsmeno tarnyba nagrinėja skundus, susijusius su diskriminacija dėl lyties, santuokinės ar šeimninės padėties ir lytinės orientacijos; ji nagrinėja lyčių lygybės principo pažeidimus, fizinių asmenų ar fizinių asmenų grupių diskriminavimo, kurį įvykdė nacionalinės valdžios institucijos, vietos ir regioninės savivaldos įstaigų padaliniai ir kitus viešosios valdžios įgaliojimus turinčios įstaigos, šių įstaigų darbuotojai ir kiti juridiniai ir fiziniai asmenys, atvejus.

Ombudsmeno darbas apima įgaliojimus teikti pranešimus ir siūlyti bei teikti rekomendacijas.

Jeigu ombudsmenas nustato, kad buvo pažeistas lyčių lygybės principas, jis turi įgaliojimus pateikti prašymą dėl įstatymo konstitucinės peržiūros arba kitų teisės aktų konstitucingumo ir teisėtumo peržiūros.

Neįgaliųjų ombudsmenas

Savska cesta 41/3

10 000 Zagreb

Tel. +385 1 6102 170

Faks. +385 1 6177 901

E. paštas [✉ ured@posi.hr](mailto:ured@posi.hr)

Veiklos sritys

Neįgaliųjų ombudsmeno tarnyba yra savarankiška nacionalinė institucija, kurios pagrindinė pareiga – stebėti ir skatinti Kroatijos Respublikos Konstitucijoje, tarptautinėse sutartyse ir įstatymuose nustatytas neįgaliųjų teises. Jei pažeidžiamos neįgaliųjų teises, ombudsmenas turi teisę įspėti, pasiūlyti priemones, teikti rekomendacijas, informuoti ir prašyti pranešti, kokių veiksmų buvo imtasi.

Jeigu ombudsmenas nustato, kad teisinis sprendimo būdas kenkia neįgaliesiems arba vystymosi sutrikimų turintiems vaikams, kuriuo nors būdu apriboja jų galimybes arba dėl tokio sprendimo būdo jų padėtis tampa ne tokia palanki, palyginti su sveikais asmenimis, jis pasiūlys pakeisti tokį teisinį sprendimo būdą.

Ombudsmeno tarnyba priima neįgaliųjų ir jų interesus ginančių asmenų skundus, nagrinėja skundus dėl neįgaliųjų teisių pažeidimo ir, palaikydama ryšius su šiuos klausimus sprendžiančiomis institucijomis, bando rasti palankiausią sprendimo būdą.

Neįgaliųjų ombudsmenas teikia konsultacinę pagalbą neįgaliesiems, kaip įgyvendinti ir apsaugoti savo teises ir interesus.

Asmens duomenų apsauga

Asmens duomenų apsaugos agentūra

Martićevo 14

10 000 Zagreb

Tel. +385 460 90 00
Faks. +385 4609-099
E. paštas azop@azop.hr
<http://www.azop.hr/>

Asmens duomenų apsaugos agentūra yra valdžios institucija, kuri veikia nepriklausomai ir savarankiškai pagal savo įgaliojimus ir kompetenciją. Agentūra atsako už administracinių ir profesinių užduočių, susijusių su asmens duomenų apsauga, vykdymą. Pagal savo viešosios valdžios įgaliojimus agentūra stebi, kaip saugomi asmens duomenys, atkreipia dėmesį į nustatytus piktnaudžiavimo renkant asmens duomenis atvejus, sudaro šalių ir tarptautinių organizacijų, kurios tinkamai reglamentuoja duomenų apsaugą, sąrašą, priima prašymus ištirti teisių, kurios garantuojamos Asmens duomenų apsaugos įstatyme, pažeidimus ir tvarko centrinį registrą, kuriame saugomos asmens duomenų bylos.

Nemokama teisinė pagalba

Priėmusi Nemokamos teisinės pagalbos įstatymą, Teisingumo ministerija perėmė plataus masto ir sudėtingą užduotį sukurti nemokamos teisinės pagalbos sistemą.

Nemokamos teisinės pagalbos sistema leidžia nepasiturintiems piliečiams pasisamdyti advokatus ir gauti teisinę pagalbą atliekant konkrečius teisinius veiksmus ir vienodomis sąlygomis naudotis teisminėmis ir administracinėmis procedūromis.

Pagal institucinę struktūrą nemokamos teisinės pagalbos sistemą sudaro valstybinės administravimo tarnybos, kurios piliečių prašymus nagrinėja pirmąja instancija, o Teisingumo ministerijos Nemokamos teisinės pagalbos teikimo departamentas priima sprendimus dėl apeliacijų antrąja instancija, pirmąja instancija priima sprendimus dėl asociacijų įrašymo į Asociacijų, turinčių teisę teikti pirminę teisinę pagalbą, registrą ir vykdo pirminės teisinės pagalbos teikėjų administracinę ir profesinę stebėseną.

Nemokamos teisinės pagalbos įstatymas taikomas šiems teisinės pagalbos teikėjams:

- advokatams;
- įgaliotoms asociacijoms;
- profesinėms sąjungoms;
- teisės klinikoms ir
- apygardų valstybinėms administravimo tarnyboms.

Pirminę teisinę pagalbą teikia tarnybos, įgaliotos asociacijos ir teisės klinikos.

Teikdamos pirminę teisinę pagalbą, tarnybos yra įgaliotos teikti bendro pobūdžio teisinę informaciją, teisines konsultacijas ir rengti pareiškimus.

Antrinę teisinę pagalbą teikia advokatai.

Pagal Nemokamos teisinės pagalbos įstatymo nuostatas žmonės, norintys pasinaudoti savo teise gauti nemokamą teisinę pagalbą, privalo savo gyvenamosios vietos apygardos valstybinei administravimo tarnybai pateikti užpildytą standartinę teisinės pagalbos prašymo formą. Prie prašymo turi būti pridėtas aiškus rašytinis visų pareiškėjų ir pareiškėjų suaugusių namų ūkio narių sutikimas, siekiant pateikti informaciją, susijusią su visais duomenimis apie turtą, ir prisiimti bet kokią materialinę ir teisinę atsakomybę už pareiškėjų teiginių tikrumą.

Paraiškos formą galima atsisiųsti Teisingumo ministerijos svetainėje arba gauti apygardų valstybinėse administravimo tarnybose, savivaldybių teismuose arba socialinės priežiūros centruose įprastomis jų darbo valandomis.

Paraiškoms netaikomi jokie administraciniai mokesčiai ir jas galima pateikti asmeniškai arba atsiųsti registruotu paštu.

Teikiant teisinę pagalbą apmokamos visos arba kai kurios teisinės pagalbos išlaidos, priklausomai nuo pareiškėjo finansinės padėties. Numatyta, kad tam tikrą procentinę procedūros išlaidų dalį galima pasidalyti, atsižvelgiant į pareiškėjo materialines aplinkybes.

Jei teisinė pagalba suteikiama ne visa apimtimi, skirtumą tarp visos atlyginamos sumos ir atlyginamų advokato išlaidų kompensuoja naudos gavėjas, – likusią teisinės pagalbos išlaidų dalį jis sumoka pagal paslaugos vertę, nurodytą Advokatų mokesčių ir išlaidų kompensavimo tarifų sąrašė.

Naudos gavėjai

Teisinės pagalbos gavėjai pagal Nemokamos teisinės pagalbos įstatymą yra:

- Kroatijos piliečiai;
- vaikai, kurie nėra Kroatijos piliečiai ir kurių Kroatijos Respublikos teritorijoje nelydi suaugę teisiniai globėjai;
- laikinai gyvenantys užsieniečiai, atsižvelgiant į abipusiškumo principą, ir nuolat gyvenantys užsieniečiai;
- užsieniečiai, kuriems suteikta laikina apsauga;
- neteisėtai gyvenantys užsieniečiai, trumpai apsistoję šalyje, dėl kurių pradėta išsiuntimo procedūra, arba kurie turi išvykti iš Kroatijos Respublikos;
- prieglobsčio prašytojai, užsieniečiai, užsieniečiai, kuriems suteikta papildoma apsauga, ir jų šeimų nariai, kurie teisėtai gyvena Kroatijos Respublikoje, vykdant tokias procedūras, kurių metu teisinės pagalbos teikimas nenumatytas jokiam specialiam įstatyme.

Naudos gavėjai informacijos apie nemokamą teisinę pagalbą gali rasti [Kroatijos Respublikos Teisingumo ministerijos svetainėje](#) arba gauti šią informaciją e. paštu besplatna.pravna.pomoc@pravosudje.hr ir tikėtis kuo greičiau sulaukti atsakymo.

Naudos gavėjai bet kokius klausimus taip pat gali tiesiogiai siųsti savo apygardos valstybinėms administravimo tarnyboms.

Tarpvalstybiniai ginčai

Tarpvalstybinis ginčas – tai ginčas, kuriame teisinės pagalbos prašančios šalies nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra ES valstybė narė, bet ne ta valstybė narė, kurioje vyksta teismo procesas arba kurioje turi būti vykdomas sprendimas.

Kilus tarpvalstybiniam ginčui, teisinė pagalba teikiama civilinėse ir komercinėse bylose, taikinimo procedūrų metu, sudarant neteisminius susitarimus, vykdant viešuosius dokumentus ir teikiant teisinę konsultaciją šiose bylose; su tarpvalstybiniais ginčiais susijusios nuostatos netaikomos mokesčių, muitų ir kitose administracinėse bylose.

Pareiškėjas, kurio nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra Kroatijos Respublikoje ir kuris siekia gauti teisinę pagalbą vykstant tarpvalstybiniam ginčui, kuris sprendžiamas kitos valstybės narės teisme, turi pateikti prašymą savo įprastinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos tarnybai. Kompetentinga tarnyba per aštuonias dienas nuo prašymo gavimo persiunčia jį Teisingumo ministerijai. Teisingumo ministerija išverčia prašymą ir patvirtinamuosius dokumentus į valstybės narės ir kompetentingos gaunančiosios institucijos oficialiąją kalbą arba vieną iš oficialiųjų kalbų ir per 15 dienų nuo jų gavimo dienos persiunčia juos valstybės narės, kurioje vyksta teismo procesas arba kurioje turi būti vykdomas sprendimas, kompetentingai institucijai (gaunančioji institucija). Jei teisinė pagalba nesuteikiama, pareiškėjas turi sumokėti vertimo išlaidas.

Pareiškėjas prašymą taip pat gali tiesiogiai pateikti valstybės narės, kurioje vyksta teismo procesas arba kurioje turi būti vykdomas sprendimas, gaunančiajai institucijai. Pareiškėjas, kurio nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje ir kuris siekia Kroatijos Respublikos teisme nagrinėjamo tarpvalstybinio ginčo metu gauti teisinę pagalbą, turi teisę gauti teisinę pagalbą pagal Nemokamos teisinės pagalbos įstatymo nuostatas. Pareiškėjas arba valstybės narės, kurioje yra pareiškėjo nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta, kompetentinga institucija (perduodančioji institucija) persiunčia teisinės pagalbos Kroatijoje prašymą Teisingumo ministerijai (gaunančiajai institucijai). Formos ir patvirtinamieji dokumentai turi būti išvesti į kroatų kalbą, kitu atveju prašymas bus atmestas.

Prašymai teikiami užpildant standartinę formą, kuri nustatyta 2004 m. lapkričio 9 d. Komisijos sprendime 2004/844/EB, nustatančiame teisinės pagalbos prašymo formą pagal Tarybos direktyvą 2003/8/EB, numatančią teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo tarptautiniuose ginčiuose pagerinimą nustatant minimalias bendras teisinės pagalbos tokiems ginčams taisykles.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 15/03/2018

Pagrindinės teisės - Kipras

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: [el](#).

Nacionaliniai teismai

Nikosijos apylinkės teismas (*Eparchiakó Dikastírio Lefkosías*)

Charalampos Mouskou St.
1405 Nicosia
Cyprus

Limasolio apylinkės teismas (*Eparchiakó Dikastírio Lemesoú*)

8 Lordou Vyróna Ave.,
3726 Limassol
PO Box 54619
Cyprus

Larnakos apylinkės teismas (*Eparchiakó Dikastírio Lárnakas*)

Artemidos Ave.
6301 Larnaca
PO Box 40107
Cyprus

Pafos apylinkės teismas (*Eparchiakó Dikastírio Páfou*)

Corner of Neophytou St. & Nikolaidi St.
8100 Paphos
PO Box 60007
Cyprus

Famagustos apylinkės teismas (*Eparchiakó Dikastírio Ammochóstou*)

2 Sotiras St.
5286 Paralimni
Cyprus

Kirenijos apylinkės teismas (*Eparchiakó Dikastírio Kerýneias*)

Charalampos Mouskou St.
1405 Nicosia
Cyprus

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Administravimo ir žmogaus teisių komisaras (Ombudsmenas)

Administravimo ir žmogaus teisių komisaras (*Epítropos Dioikíseos kai Anthrópinon Dikaiomáton*, dar vadinamas ombudsmenu) yra nepriklausomas valstybės pareigūnas, oficialiai vykdamas veiklą nuo 1991 m. Komisaras – tai institucija, pirmiausia atsakinga už neteisminę administracijos kontrolę ir žmogaus teisių apsaugą.

Pagrindinis komisaro tikslas – užtikrinti teisėtumą, skatinti gerą valdymą, ginti asmenų teises, kovoti su netinkamu administravimu ir ginti piliečių bei žmogaus teises apskritai.

Paprastai komisaras tyrimą pradeda gavęs skundą iš piliečio, kuris yra tiesiogiai ir asmeniškai susijęs su veiksmais, dėl kurių pateiktas skundas. Tačiau visuotinai svarbiais klausimais komisaras tyrimą taip pat gali pradėti Ministrų Tarybos įsakymu arba savo paties iniciatyva.

Komisaro siūlymai arba rekomendacijos nėra privalomi. Tačiau jei atitinkamos šalys nevykdo šių rekomendacijų, kyla principinis klausimas. Ši padėtis sugriežtinta neseniai padarius atitinkamo įstatymo pakeitimą, pagal kurį komisaras įgaliojamas konsultuotis su atitinkama institucija ir mėginti surasti būdą, kaip institucija galėtų pritaikyti komisaro poziciją ir įgyvendinti ją praktiškai.

Komisaro administravimo įgaliojimai yra labai platūs, nes, be minėtų funkcijų, jis dar atlieka toliau nurodytas funkcijas.

Kovos su diskriminacija organizacija. Įgyvendindamas šiuos įgaliojimus, komisaras, gavęs asmens skundą, arba savo iniciatyva tikrina, ar yra pažeistas vienodo požiūrio į asmenis dėl rasės, tautinės arba etninės kilmės, priklausymo bendruomenei, kalbos, odos spalvos, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, religijos, politinių ar kitų pažiūrų, socialinės apsaugos, socialinio draudimo, socialinių išmokų, sveikatos priežiūros, švietimo, dalyvavimo asociacijose ir profesinėse sąjungose arba galimybės gauti prekių ir paslaugų, įskaitant būstą, principas. Komisaras gali imtis veiksmų ir viešajame, ir privačiajame sektoriuose.

Lygybės organizacija. Įgyvendindamas šiuos įgaliojimus, komisaras, gavęs asmens skundą, arba savo iniciatyva tikrina, ar yra pažeistas vienodo požiūrio į asmenis dėl lyties ar lyties tapatybės, rasės, tautinės arba etninės kilmės, priklausymo bendruomenei, kalbos, odos spalvos, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, religijos, politinių ar kitų pažiūrų, užimtumo, darbo ir profesinio mokymo, įskaitant darbo sutartis ar dokumentus, kuriais reglamentuojami darbo santykiai, įdarbinimo, atleidimo iš darbo, darbo skelbimų spaudoje ir kt. principas. Komisaras taip pat tikrina, ar asmenys visų pirma yra diskriminuojami dėl lyties, kalbant apie galimybę gauti prekių ir paslaugų (pvz., švietimo, sveikatos priežiūros, bankų arba draudimo paslaugų). Komisaras gali imtis veiksmų ir viešajame, ir privačiąjame sektoriuose.

Nepriklausoma kankinimų prevencijos institucija. Įgyvendindamas šiuos įgaliojimus, komisaras nevaržomai lankosi vietose, kuriose iš asmenų yra visiškai arba iš dalies atimta laisvė (pvz., kalėjimuose, policijos sulaikymo centruose, psichiatrinėse įstaigose arba senelių namuose), siekdamas stebėti ir registruoti gyvenimo sąlygas. Šios veiklos tikslas – užtikrinti šiomis sąlygomis gyvenančių asmenų orumą ir teises. Apsilankęs tokiose vietose komisaras teikia rekomendacijas dėl nustatytų sąlygų, taip pat atitinkamų teisėkūros ir institucinių priemonių gerinimo. Be to, atlikdamas kontrolę ir atvirai bendraudamas su kompetentingomis institucijomis, komisaras gali teikti rekomendacijas ir pasiūlymus siekdamas užkirsti kelią kankinimams ir nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui. Komisaras gali imtis veiksmų ir viešajame, ir privačiąjame sektoriuose.

Nacionalinė žmogaus teisių institucija. Įgyvendindamas šiuos įgaliojimus, komisaras teikia nuomones, rekomendacijas ir pasiūlymus, jei mano, kad valstybės institucija pažeidė arba apribojo žmogaus teises. Komisaras taip pat imasi platesnių veiksmų siekdamas skatinti pagarbą žmogaus teisėms ir šiuo tikslu susisiečia su NVO, kurios didžiausią dėmesį skiria žmogaus teisėms, taip pat su kitomis organizuotomis grupėmis.

Nepriklausoma neįgaliųjų teisių rėmimo institucija. Įgyvendindamas šiuos įgaliojimus, komisaras yra atsakingas už JT neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo skatinimą, apsaugą ir stebėjimą Kipre.

Komisaras savo iniciatyva arba gavęs skundų nagrinėja, ar valstybės institucijos skundžiasi dėl konvencijos nuostatų, ir praneša, kaip galima pagerinti situaciją. Komisaras taip pat dirba kartu su kitomis šioje srityje veikiančiomis įstaigomis ir organizuoja švietimą, skatina informuotumo didinimą ir stiprina praktinį neįgaliųjų teisių įgyvendinimą.

Kipro policija

Kipro policijoje yra įsteigtos ir veikia tarnybos, skirtos pagrindinėms žmogaus teisėms skatinti, ginti ir stiprinti. Toliau trumpai apibūdinamos šių tarnybų pareigos ir prievolės, parodant pastangas, dedamas siekiant užtikrinti, kad policija gintų pagrindines teises.

- **Žmogaus teisių biuras**

Žmogaus teisių biuras yra atskaitingas Kipro policijos būstinės Europos Sąjungos ir tarptautinių santykių direktoratui ir:

1. yra atsakingas už įpareigojimų, nustatytų įvairių Sąjungos žmogaus teisių institucijų sprendimuose, nagrinėjimą ir įgyvendinimą policijos jurisdikcijai priklausančiose srityse;
2. daugiausia dėmesio skiria Europos Tarybos rekomendacijų dėl laikymo sąlygų policijos sulaikymo centruose įgyvendinimui ir kt.;
3. sistemingai tikrina policijos sulaikymo centrus ir teikia atitinkamas ataskaitas bei rekomendacijas, kaip gerinti sulaikytųjų laikymo ir gyvenimo sąlygas;
4. kartu su kitomis vyriausybėmis agentūromis, NVO ir nepriklausomomis organizacijomis imasi veiksmų visų piliečių žmogaus teisių apsaugos srityje ir teikia rekomendacijas siekdamas užtikrinti, kad policija laikytųsi teisės aktų ir konvencijų, kurias yra pasirašiusi ir ratifikavusi Kipro Respublika, nuostatų;
5. dirba kartu su Kipro policijos akademija planuodamas ir įgyvendindamas žmogaus teisių srityje vykdomo mokymo programas;
6. rengia ir skelbia aplinkraščius ir vadovus, susijusius su žmogaus teisių apsauga ir rėmimu.

- **Kovos su diskriminacija tarnyba**

Kovos su diskriminacija tarnyba yra atskaitinga Kipro policijos būstinės Nusikaltimų departamentui, o jos tikslas – diskriminacijos, rasizmo ir ksenofobijos prevencija ir kova su šiais reiškiniais.

Tarnyba, įgyvendindama savo pagrindines funkcijas:

1. užtikrina policijos pareigūnų koordinavimą, stebėseną ir bendradarbiavimą tiriant ir registruojant rasistinius nusikaltimus ir incidentus arba dėl rasistinių paskatų padarytus nusikaltimus;

2. dirba kartu su kitomis vyriausybėmis agentūromis ir NVO, kovojančiomis su diskriminacija ir rasizmu;
 3. dirba kartu su Kipro policijos akademija ir kitomis organizacijomis, rengdama papildomus mokymus policijos pareigūnams;
 4. veikia kaip Kipro policijos ir kitų agentūrų, atsakingų už veiksmingesnę kovą su rasizmu politikos įgyvendinimą, ryšių palaikymo pareigūnas;
 5. stiprina ir įgyvendina nacionalinės teisės aktus, susijusius su tarptautinėmis ir ES gairėmis bei įsipareigojimais.
- **Smurto šeimoje ir prieš vaikus tarnyba**

Smurto šeimoje ir prieš vaikus tarnyba yra atskaitinga Kipro policijos būstinės Nusikaltimų departamentui ir pirmiausia vykdo koordinavimo, įgyvendinimo ir paramos funkcijas.

Pagrindinės jos funkcijos – stebėti atvejus ar incidentus, studijuoti baudžiamąsias bylas ir teikti rekomendacijas, kaip toliau jas nagrinėti. Atsižvelgdama į savo atsakomybę už teisės aktų vykdymo užtikrinimą, Smurto šeimoje ir prieš vaikus tarnyba bendradarbiauja su tyrėjais, atsakingais už šias bylas, šeimos konsultantais arba socialinės rūpybos paslaugas teikiančiais pareigūnais ir kitais valstybės ar ne valstybės pareigūnais, atsakingais atitinkamoje srityje, taip pat su nukentėjusiais, su kuriais susisiekiama asmeniškai arba telefonu. Tarnyba, bendradarbiaudama su Kipro policijos akademija, taip pat organizuoja mokymo seminarus policijos pareigūnams.

- **Kovos su prekyba žmonėmis biuras**

Kovos su prekyba žmonėmis biuras yra atskaitingas Kipro policijos būstinės Nusikaltimų departamentui ir siekia kovoti su prekyba žmonėmis pagal Įstatymą dėl prekybos žmonėmis ir žmonių išnaudojimo prevencijos, kovos su šiais reiškiniais ir nukentėjusiųjų apsaugos, taip pat kitus atitinkamus teisės aktus ir policijos prievoles Europos ir tarptautiniu lygmeniu.

Biuras, įgyvendindamas savo pagrindines funkcijas ir pareigas:

1. tvarko, analizuoja ir naudoja informaciją apie nusikaltimus, susijusius su jo misija;
2. koordinuoja visų direktoratų, agentūrų, departamentų veiklą ir veiksmus siekdamas užtikrinti, kad nacionalinio masto operacijos būtų tinkamai suplanuotos ir tinkamai organizuojamos;
3. nustato nukentėjusiuosius nuo prekybos žmonėmis ar išnaudojimo pagal atitinkamą identifikavimo vadovą ir atitinkamų teisės aktų nuostatas;
4. teikia policijos pareigūnams rekomendacijas dėl prekybos žmonėmis;
5. stebi bylą, susijusią su prekyba žmonėmis, tyrimą ir atitinkamais atvejais teikia apklausas vykdantiems pareigūnams rekomendacijas, neatsižvelgdama į jų tarnybos vietą;
6. prižiūrimas Nusikaltimų departamentui vadovaujančio pareigūno, imasi tirti sudėtingus ir sunkius Įstatymo dėl prekybos žmonėmis ir žmonių išnaudojimo prevencijos, kovos su šiais reiškiniais ir nukentėjusiųjų apsaugos pažeidimo atvejus, bendradarbiaudamas su tinkamai išmokytais rajonų nusikaltimų tyrimo skyrių pareigūnais;
7. atsako į kitų šalių prašymus suteikti teisinę pagalbą, susijusią su prekyba žmonėmis;
8. tvarko statistinių duomenų bazę ir rengia atitinkamas ataskaitas bei statistinius duomenis;
9. atlieka visas kitas teisės aktuose ir nacionaliniame kovos su prekyba žmonėmis veiksmų plane numatytas funkcijas arba jam policijos vado suteiktas funkcijas.

Biuras, siekdamas užtikrinti ir apsaugoti nustatytą nukentėjusiųjų nuo prekybos žmonėmis teises, dirba ne tik su socialinės rūpybos tarnybomis, bet ir tokiomis NVO kaip *Cyprus Stop Trafficking*, *KISA*, *Caritas*, *Well Spring* ir kt.

Vaiko teisių apsaugos komisaras

Vaiko teisių apsaugos komisaras (*Epítropos Prostatías ton Dikaiomáton tou Paidioú*) kaip institucija buvo įsteigtas 2007 m. Vaiko teisių apsaugos komisaro įstatymu (Įstatymas Nr. 74(I)/2007), įsigaliojusiu 2007 m. birželio 22 d. Įstatyme reglamentuotas komisaro skyrimas, Komisaro tarnybos įsteigimas ir veikimas ir kiti susiję klausimai. 2014 m. šis įstatymas buvo iš dalies pakeistas 2014 m. Vaiko teisių apsaugos įstatymu (Nr. 44(I)/2014) siekiant reglamentuoti papildomus klausimus.

Įstatyme yra svarbių nuostatų, pagal kurias Komisaro tarnybai suteikiami įgaliojimai veikti kaip nepriklausomai nacionalinei žmogaus teisių organizacijai, atsakingai už vaiko teisių apsaugą ir rėmimą. Įstatyme nustatytos plačios komisaro funkcijos ir pareigos, kurias orientaciniais tikslais galima suskirstyti į keturias sritis:

- viešojo ir privačiojo sektoriaus institucijų atliekama teisės aktų, procedūrų ir praktikos kontrolė ir stebėseną;

- vaikų įgalinimas ir dalyvavimas;
- vaikų ir apskritai visuomenės švietimas ir informuotumo didinimas vaiko teisių klausimais;
- atstovavimas vaikams ir jų interesams procedūrose, kurios turi įtakos šiems interesams.

Leda Koursoumba buvo paskirta pirmąja vaiko teisių apsaugos komisare. Šiuo metu ji dirba komisare antrą kadenciją.

Kontaktiniai duomenys:

Corner of Apelli St. and Pavlou Nirvana St., 5th floor, 1496

Tel. +357 22873200

Faks. +357 22872365

E. paštas ✉ childcom@ccr.gov.cy

Interneto svetainė: ✉ <http://www.childcom.org.cy/>

Asmens duomenų apsaugos komisaras

Asmens duomenų apsaugos komisaras (*Epítropos Prostatías Dedoménon Prosopikou Charaktíra*) yra nepriklausoma priežiūros institucija, įsteigta pagal 2001 m. Asmens duomenų tvarkymo (asmenų apsaugos) įstatymą Nr. 112 (Įstatymas Nr. 112(I)/2001), kuriuo Direktyva 95/46/EB perkelta į nacionalinę teisę.

Komisaras prižiūri, kaip įgyvendinamas minėtas įstatymas. Komisaro funkcijos apima patikrų atlikimą, įstatyme numatytų leidimų išdavimą ir administracinių nuobaudų skyrimą už įstatymo pažeidimus. Komisaras dirba kartu su atitinkamomis kitų valstybių narių institucijomis ir Europos Taryba klausimais, priskiriamais jo kompetencijai, ir skatina paisyti Europos Sąjungos piliečių teisių į privatumą ir asmens duomenų apsaugą.

Komisaras yra nacionalinė priežiūros institucija, atliekanti funkcijas, susijusias su Europolu, Eurojustu, sistema EURODAC, SIS II (antrosios kartos Šengeno informacine sistema), VIS (vizų informacine sistema), MIS (muitinės informacine sistema) ir IMI (vidaus rinkos informacine sistema).

Komisaro tarnybos tikslas – teikti plačiajai visuomenei geresnę informaciją apie įstatyme nustatytas teises ir puoselėti pagarbos privatumui kultūrą ir viešajame, ir privačiajame sektoriuose.

Darbo, rūpybos ir socialinio draudimo ministerijos Neįgaliųjų socialinės įtraukties departamentas

JT neįgaliųjų teisių konvencija yra atspirties taškas negalios istorijoje, pagal ją valstybių reikalaujama imtis visų tinkamų teisėkūros, administracinių ir kitų priemonių siekiant apsaugoti neįgaliųjų teises visais gyvenimo aspektais. Kipro Respublika konvenciją ratifikavo 2011 m. ir 2013 m. parengė ir patvirtino pirmąjį nacionalinį veiksmų negalios srityje planą.

Neįgaliųjų socialinės įtraukties departamentas, kaip ryšių centras, ėmėsi koordinuoti veiksmingą JT neįgaliųjų teisių konvencijos ir 2013–2015 bei 2017–2020 m. nacionalinių veiksmų negalios srityje planų įgyvendinimą.

Be to, Neįgaliųjų socialinės įtraukties departamentas siekia skatinti neįgaliųjų socialinę apsaugą, socialinę įtrauktį ir užimtumą. Pagrindinės jo veiklos sritys:

- vertinimų, susijusių su negalia ir funkcionalumu, atlikimas ir sertifikatų išdavimas;
- socialinių išmokų neįgaliesiems skyrimas;
- tiesioginės ir netiesioginės profesinės rehabilitacijos ir kitų su pagalba susijusių paslaugų teikimas.

Departamento vizija – gerinti neįgaliųjų gyvenimo kokybę ir atverti jiems naujas socialinės integracijos galimybes planuojant, koordinuojant ir įgyvendinant reformas.

Nacionalinis moterų teisių mechanizmas

1. Nacionalinis moterų teisių mechanizmas (*Ethnikós Michanizmós gia ta Dikaiómata tis Gynaikas*) įsteigtas 1994 m. vasario 16 d. Ministrų Tarybos sprendimu Nr. 40.609.
2. Nacionalinis moterų teisių mechanizmas yra pagrindinė organizacija, formuojanti ir palaikanti vyriausybės politiką naikinant teisės aktais grindžiamą moterų diskriminaciją ir įtvirtinant lyčių lygybę visose teisės srityse. Be to, jis padeda praktiškai įtvirtinti lygybės ir lygių galimybių principą, o tam, be kita ko, reikia keisti požiūrį, remti specialias moterų paramos ir stiprinimo programas, atsižvelgiant į jų įvairialypius vaidmenis, taip pat integruoti lygybę į visas programas ir politikos kryptis.

3. Pagal 2014 m. balandžio 23 d. Ministrų Tarybos sprendimą Nr. 76.789 Nacionalinio moterų teisių mechanizmo tarybai ir nacionaliniam komitetui pirmininkauja lyčių lygybės komisaras, o Generaliniam sekretoriatui vadovauja Teisingumo ir viešosios tvarkos ministerijos Lyčių lygybės skyriaus pareigūnai.
4. Nacionalinį moterų teisių mechanizmą sudaro trys bendros įstaigos: a) Taryba, b) Nacionalinis komitetas ir c) Tarpžinybinis komitetas. Jame taip pat veikia Generalinis sekretoriatas.
5. Nacionalinio moterų teisių mechanizmo *Tarybą* sudaro 19 organizacijų narių. Tarybos nariai – tai moterų organizacijos, profesinės sąjungos ir kitos NVO, įskaitant dvi Turkijos ir Kipro moterų organizacijas (Tarybos organizacijų narių sąrašas pridedamas).
6. Nacionalinio moterų teisių mechanizmo *Nacionalinį komitetą* sudaro 69 organizacijos narės, įskaitant organizacijas, susijusias su politinėmis partijomis, organizacijas, kovojančias su smurtu prieš moteris ir moterų išnaudojimu, mokymo, mokslinių tyrimų, kovos su rasizmu ir žemės ūkio organizacijas, profesines sąjungas, taikos siekiančias organizacijas, perkeltiesiems asmenims, šeimoms ir vaikams padedančias organizacijas ir kt.
7. Nacionalinio moterų teisių mechanizmo *Tarpžinybinį komitetą* sudaro visų ministerijų ir Europos programų, koordinavimo ir plėtros generalinio direktorato pareigūnai, atsakingi už moterų teises.
8. *Generalinis sekretoriatas* rengia visų Nacionalinio moterų teisių mechanizmo organizacijų susitikimus ir padeda įgyvendinti visus priimtus sprendimus, teikdamas administracinę ir mokslinę paramą bei pagalbą.

Parlamentinis žmogaus teisių ir moterų bei vyrų lygių galimybių komitetas

Pagrindinė Parlamentinio žmogaus teisių ir moterų bei vyrų lygių galimybių komiteto užduotis – vykdant parlamentinę kontrolę studijuoti ir vertinti, ar Kipro Respublikoje laikomasi Kipro Konstitucijos, tarptautinių konvencijų ir atitinkamų teisės aktų nuostatų.

Šiomis aplinkybėmis komitetas tiria atvejus, susijusius su piliečių ir kitų Kipro Respublikoje gyvenančių asmenų žmogaus teisių pažeidimais, ir atitinkamai yra atskaitingas Atstovų Rūmams.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 20/12/2017

Pagrindinės teisės - Latvija

Nacionaliniai teismai

Civilinės, baudžiamosios ir administracinės bylos Latvijoje nagrinėjamos trijų pakopų teismuose: rajono (miesto) teismuose (*rajonu (pilsētu) tiesas*), apygardos teismuose (*apgabaltiesas*) ir Aukščiausiąjame Teisme (*Augstākā tiesa*). Teismų sąrašas pateikiamas [čia](#).

Taip pat svarbus Konstitucinis Teismas (*Satversmes tiesa*), kuris, remdamasis Konstitucija ir [Konstitucinio Teismo įstatymu](#) (*Satversmes tiesas likums*), nagrinėja bylas, susijusias su įstatymų ir teisės aktų atitiktimi Konstitucijai, taip pat kitus klausimus, kurie pagal teisę priskiriami jo jurisdikcijai.

Remiantis [Teisminės valdžios įstatymu](#) (*Likums „Par tiesu varu“*), bylų nagrinėjimo principai ir procesai nustatyti [Konstitucinio Teismo įstatyme](#), [Civilinio proceso įstatyme](#) (*Civilprocesa likums*), [Baudžiamojo proceso įstatyme](#) (*Kriminālprocesa likums*) ir [Administracinio proceso įstatyme](#) (*Administratīvā procesa likums*), kuriais reglamentuojama bylų eiga, sprendimai, kuriuos reikia priimti vykstant procesams ir jiems pasibaigus, ir vykdymo užtikrinimo procedūros.

Specializuotosios žmogaus teisių įstaigos

[Ombudsmeno tarnyba](#) (*Tiesībsarga birojs*) veikia pagal [Ombudsmeno įstatymą](#) (*Tiesībsarga likums*).

Bet kuris asmuo, manantis, kad galėjo būti pažeistos jo paties ar kito asmens žmogaus teisės arba gero valdymo principai, turi teisę pateikti rašytinį skundą arba pareiškimą Ombudsmeno tarnybai. Skundų gavimo ir nagrinėjimo procedūra reglamentuojama Ombudsmeno įstatymu ir teisės aktais dėl skundų nagrinėjimo (*sūdzību izskatīšanas reglaments*). Remiantis šiomis nuostatomis, gavęs rašytinį skundą, ombudsmenas turi nuspręsti, ar sutikti nagrinėti bylą, ar skundą atmesti (skundas bus atmetas, jeigu jame nepateikta pakankamai išsamios informacijos apie pažeidimą arba jis nepriskiriamas ombudsmeno kompetencijos sričiai), ir

atitinkamai informuoti skundo pateikējā. Byla turi būtī išnagrinēta per trīs mēnesius. Byla baigiama nagrinēti pasiekus šalių susitarimą arba ombudsmenui pateikus rekomendacijā. Ombudsmeno rekomendacija nėra teisiškai privaloma.

Ombudsmeno įstatymo 13 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad ombudsmenas taip pat gali pradėti bylas savo iniciatyva.

Latvijas Republikos ombudsmeno kontaktinė informacija:

Baznīcas ielā 25

Rīga

LV-1010

Tel. +371 67686768

Faks. 67244074

E. paštas [✉ tiesibsargs@tiesibsargs.lv](mailto:tiesibsargs@tiesibsargs.lv)

Darbo laikas: kasdien 9.00–16.00 val.

Konsultācijas teikiamos iš anksto susitarus. Konsultācijas nemokamos.

Vaiko teisių bylų ombudsmenas

✉ **Ombudsmenas** veikia pagal ✉ [Ombudsmeno įstatymą](#). Be to, remiantis ✉ [Vaiko teisių apsaugos įstatymo \(Bėrnų tiesību aizsardzības likums\)](#) 65 straipsnio² 2 dalimi, Ombudsmeno tarnyba taip pat nagrinėja skundus dėl vaiko teisių pažeidimų ir ypač daug dėmesio skiria pažeidimams, kuriuos padarė valstybės ir vietos valdžios institucijos ar jų darbuotojai.

Latvijas Republikos ombudsmeno kontaktinė informacija:

Baznīcas ielā 25

Rīga

LV-1010

Tel. +371 67686768

Faks. 67244074

E. paštas [✉ tiesibsargs@tiesibsargs.lv](mailto:tiesibsargs@tiesibsargs.lv)

Darbo laikas: kasdien 9.00–16.00 val.

Konsultācijas teikiamos iš anksto susitarus. Konsultācijas nemokamos.

✉ **Valstybinė vaiko teisių apsaugos inspekcija (Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija)** stebi ir tikrina, kaip užtikrinamas su vaiko teisių apsauga susijusių įstatymų ir teisės aktų vykdymas pagal ✉ [Vaiko teisių apsaugos įstatymo](#) 65 straipsnį¹.

Su vaiko teisių apsaugos inspektorais galima susisiekti šiuo adresu:

53 Ventspils iela

Rīga

LV-1002

Tel. +371 67359128, +371 67359133

Darbo laikas: pirmadieniais 13.00–18.00 val. ir ketvirtadieniais 8.30–14.00 val.

Norėdami gauti daugiau išsamios informacijos apie paraiškas ir skundus vaiko teisių klausimais, spustelėkite ✉ [čia](#).

Lygybės užtikrinimo įstaiga

✉ **Ombudsmenas** veikia pagal ✉ [Ombudsmeno įstatymą](#).

Latvijas Republikos ombudsmeno kontaktinė informacija:

25 Baznīcas ielā

Rīga

LV-1010

Tel. +371 67686768

Faks. 67244074

E. paštas [✉ tiesibsargs@tiesibsargs.lv](mailto:tiesibsargs@tiesibsargs.lv)

Darbo laiks: kasdien 9.00–16.00 val.

Konsultācijas teikamas iš anksto susitarus. Konsultācijas nemokamas.

Duomenų apsaugos įstaiga

✉ **Valstybinė duomenų inspekcija** (*Datu valsts inspekcija, DVI*) prižiūri, kaip saugomi asmens duomenys. Ji tikrina ir stebi, ar asmens duomenys šalyje tvarkomi laikantis Asmens duomenų apsaugos įstatymo reikalavimų (*Fizisko personu datu aizsardzības likums*).

Remiantis Oficialiųjų paraiškų įstatymo (*Iesniegumu likums*, įsigaliojo 2008 m. sausio 1 d.) 5 straipsnio 3 dalimi ir Administracinio proceso įstatymo (įsigaliojo 2004 m. vasario 1 d.) 64 straipsniu, inspekcija turi išnagrinėti gautą paraišką arba skundą ir per mėnesį nuo gavimo pateikti atsakymą. Šis terminas gali būti pratęstas, jeigu paraiškai ar skundai išnagrinėti reikia papildomos informacijos.

Jeigu pažeidžiama asmens duomenų apsauga, inspekcija gali skirti nuobaudą. Inspekcijos sprendimai gali būti apskundžiami teismuose.

Valstybinės duomenų inspekcijos kontaktinė informacija:

Blaumaņa iela 11/13-15

Rīga

LV-1011

Tel. +371 67223131

E. paštas [✉ info@dvi.gov.lv](mailto:info@dvi.gov.lv)

Priėmimas iš anksto susitarus.

Pasikonsultuoti su darbuotojais telefonu galima kiekvieną darbo dieną 14.00–16.00 val.

Kitos specializuotosios įstaigos

✉ **Latvijos žmogaus teisių centras** (*Latvijas cilvēktiesību centrs, LCC*) yra nepriklausoma nevyriausybinė organizacija, susijusi su švietimu žmogaus teisių klausimais, moksliniais tyrimais žmogaus teisių srityje ir nacionalinių ryšių klausimais. Šios organizacijos veiklos sritys apima socialinę integraciją, toleranciją ir nediskriminavimą, uždaras institucijas, teisines konsultacijas, psichikos ligomis sergančių asmenų interesų apsaugą ir jų diskriminacijos prevenciją, neapykantos nusikaltimus ir prieglobsčio prašytojus.

Latvijos žmogaus teisių centro kontaktinė informacija:

13 Alberta iela

7.stāvs

Rīga

LV-1010

Latvia

Tel. +371 67039290

Faks. +371 67039291

E. paštas [✉ office@humanrights.org.lv](mailto:office@humanrights.org.lv)

Kitos organizacijos

✉ **Teisinės pagalbos administracija** (*Juridiskās palīdzības administrācija, JPA*) veikia pagal [✉ Valstybės teisinės pagalbos įstatymą](#) (*Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums*), [✉ Valstybės kompensacijos suteikimo aukoms įstatymą](#) (*Likums par valsts kompensāciju cietušajiem*) ir 2005 m. lapkričio 15 d. Ministru kabineto nutarimą Nr. 869, kuriuo nustatoma [✉ Teisinės pagalbos administracijos chartija](#) (*Juridiskās palīdzības administrācijas nolikums*). Administracija peržiūri valstybės teisinės pagalbos paraiškas ir sprendžia, ar suteikti pagalbą, ar paraišką atmesti; nagrinėja valstybės kompensacijos prašymus ir sprendžia, ar atlikti mokėjimą, ar prašymą atmesti; nagrinėja pavieniųjų asmenų paraiškas dėl teisinės pagalbos teikėjo statuso suteikimo ir sudaro sutartis su teisinės pagalbos teikėjais; atlieka kitas užduotis pagal pirmiau nurodytus įstatymus ir teisės aktus.

Forma, kurią reikia užpildyti norint gauti valstybės teisinės pagalbos teikėjo statusą, pateikiama administracijos interneto svetainės [✉ http://www.jpa.gov.lv/](http://www.jpa.gov.lv/) skirsnyje *Juridiskās palīdzības sniedzējiem* („Teisinės pagalbos teikėjai“).

Teisinės pagalbos administrācijas kontaktinē informācija:

Brīvības gatve 214

Rīga

LV-1039

Nemokamas tel. +371 680001801, tel. +371 67514208

Faks. +37167514209

E. paštas jpa@jpa.gov.lv

Prieglobsčio asociācija „Saugūs namai“

Prieglobsčio asociācija „Saugūs namai“ ([NVO „Patvērums „Drošā māja“](#)) buvo įkurta siekiant plėtoti paramos paslaugas, skirtas prekybos žmonėms aukoms ir teisėtiems imigrantams, įskaitant prieglobsčio prašytojus, pabėgėlius ir alternatyvų statusą turinčius asmenis, kad būtų užtikrinta asmens teisė gauti tinkamą paramą ir apsaugą, taip pat siekiant skatinti prekybos žmonėms aukų reabilitaciją bei reintegraciją ir teikti paramos paslaugas teisėtiems imigrantams, kuriant interaktyvias mokymo formas ir bendradarbiaujant su valstybės ir vietos valdžios institucijomis bei socialinėmis ir krikščionių organizacijomis Latvijoje ir kitose pasaulio šalyse. 2010 m. rugsėjo mėn. ši asociacija pripažinta visuomenei naudinga organizacija. 2007 m. jai suteikta teisė teikti valstybės finansuojamas socialinės reabilitacijos paslaugas prekybos žmonėms aukoms.

Kontaktinė informācija:

Lāčplēša iela 75-9/10

Rīga

LV-1011

Tel. +371 67898343, +371 28612120

E. paštas drosa.maja@gmail.com

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 20/08/2018

Pagrindinės teisės - Liuksemburgas

Nacionaliniai teismai

Pagrindinės teisės įtvirtintos tokiuose tarptautiniuose tekstuose kaip Europos žmogaus teisių konvencija ir Jungtinių Tautų konvencijos, taip pat Liuksemburgo Konstitucijoje ir su Europos teise susijusiais klausimais – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje.

Šiuose teisiniuose tekstuose įtvirtintomis pagrindinėmis teisėmis galima remtis visuose nacionaliniuose teismuose – baudžiamajame, civiliniuose bylų, komercinių bylų ar administraciniame teisme.

Reikėtų pažymėti, kad už pagrindinių teisių pažeidimus gali būti baudžiama pagal nacionalinių teismų priimtus sprendimus. Sprendimą gali priimti baudžiamasis arba civilinių bylų, tam tikrais atvejais – komercinių bylų arba administracinis teismas.

<https://justice.public.lu/fr.html>

<http://www.justice.public.lu/fr/annuaire/index.html>

Ombudsmenas

Ombudsmenas

Ombudsmenas yra pavaldus parlamentui (*Chambre des députés*) ir vykdydamas savo veiklą negauna nurodymų iš jokios kitos institucijos.

Ombudsmeno užduotis – priimti fizinių arba privačių juridinių asmenų skundus jiems rūpimais klausimais dėl valstybės ir vietos valdžios institucijų, taip pat viešųjų įstaigų, už kurias atsakinga valstybė ir vietos valdžios institucijos, veikimo, išskyrus jų pramoninę, finansinę ir komercinę veiklą. Šiomis aplinkybėmis ombudsmenas gali gauti skundus, kurie tiesiogiai arba netiesiogiai susiję su žmogaus teisėmis.

Bet kuris fizinis arba privatus juridinis asmuo, manantis, kad viena iš pirmiau išvardytų institucijų su juo susijusių klausimų srityje nevykdė veiklos pagal jai priskirtą vaidmenį arba pažeidė galiojančias konvencijas, įstatymus arba taisykles, gali pateikti asmeninį rašytinį skundą arba žodinį pareiškimą ombudsmeno sekretoriatui ir paprašyti, kad apie šį atvejį būtų pranešta ombudsmenui.

Skundą galima pateikti tik po to, kai atitinkamos įstaigos, kurios turi išspręsti nurodytą klausimą, atlieka tinkamus administracinius veiksmus.

Teikiant skundą ombudsmenui, laikotarpis, kuriuo leidžiama vykdyti kitas procedūras, ypač nagrinėti bylą kompetentinguose teismuose, nėra stabdomas.

Ombudsmenas negali kištis į teismo procesus ar ginčyti teismo sprendimo. Vis dėlto, jeigu nepavyksta įvykdyti *res judicata* galią turinčio teismo sprendimo, ombudsmenas gali liepti atitinkamai įstaigai įgyvendinti sprendimą per jo nustatytą laikotarpį.

Skundas turi būti teikiamas dėl konkretaus klausimo, su kuriuo susijęs skundo pateikėjas. Apskritai skundai negali būti susiję su administracijos veikimu.

Jeigu ombudsmenas mano, kad skundas pagrįstas, jis teiks konsultacijas skundo pateikėjui bei administracijai ir parengs visas rekomendacijas, susijusias su atitinkama tarnyba ir skundo pateikėju, tikėdamasis taikiai išnagrinėti skundą. Šios rekomendacijos gali apimti pasiūlymus, kaip pagerinti tarnybos veikimą.

Jeigu nagrinėdamas jam pateiktą skundą ombudsmenas mano, kad taikant ginčijamą sprendimą sukuriama neteisybė, remdamasis susijusiais teisės aktais ir taisyklėmis, atitinkamai tarnybai jis gali rekomenduoti sprendimą, kaip būtų galima tinkamai išspręsti skundo pateikėjo klausimą, ir pasiūlo, kaip reikėtų pakeisti teisės aktus ar taisykles, kuriais grindžiamas sprendimas.

Ombudsmeno sprendimas toliau nenagrinėti skundo negali būti apskundžiamas teisme.

Ombudsman

36, rue du Marché-aux-Herbes
L-1728 Luxembourg

Tel. +352 26270101
Faks. +352 26270102

Interneto svetainė <http://www.ombudsman.lu/>
E. paštas info@ombudsman.lu

Specializuotosios žmogaus teisių įstaigos

Konsultacinė komisija žmogaus teisių klausimais (*Commission consultative des droits de l'Homme*)

Konsultacinė komisija žmogaus teisių klausimais yra vyriausybės patariamasis organas, atsakingas už žmogaus teisių propagavimą ir apsaugą Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje. Šiuo tikslu komisija teikia vyriausybei nuomones, tyrimus, pozicijos dokumentus ir rekomendacijas, kuriuos rengia visiškai nepriklausomai, visais bendros svarbos klausimais, susijusiais su žmogaus teisėmis Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje. Savo nuomonėse komisija atkreipia vyriausybės dėmesį į priemones, kurios, jos nuomone, padėtų apsaugoti ir propaguoti žmogaus teises. Komisijos nuomones, tyrimus, pozicijos dokumentus ir rekomendacijas Ministras Pirmininkas perduoda parlamentui.

Tai yra išimtinai vyriausybės patariamasis organas, kuris neturi įgaliojimų priimti sprendimų.

Konsultacinė komisija žmogaus teisių klausimais neturi įgaliojimų nagrinėti individualių atvejų.

Konsultacinė komisija žmogaus teisių klausimais vykdo šią veiklą:

- laisvai nagrinėja visus jos kompetencijos sričiai priskiriamus klausimus, kuriuos iškėlė vyriausybė arba pati komisija, remdamasi vieno iš savo narių arba bet kurio asmens ar organizacijos pasiūlymu;
- nagrinėja pavienių asmenų skundus ir bet kokią susijusią informaciją ar dokumentus, reikalingus padėčiai, kuri priskiriama jos kompetencijos sričiai, įvertinti;
- kreipiasi į visuomenę tiesiogiai arba per spaudą, ypač kad paskelbtų savo nuomones ir rekomendacijas;

- palaiko dialogą su kitomis teisinėmis ir neteisminėmis institucijomis, taip siekdama propaguoti ir apsaugoti žmogaus teises.

Commission consultative des droits de l'Homme

71-73, rue Adolphe Fischer
L-1520 Luxembourg

Tel. (+352) 26 20 28 52
Faks. +352 26202855

Interneto svetainė <https://ccdh.public.lu/>
E. paštas info@ccdh.public.lu

Vaiko teisių komitetas (*Comité luxembourgeois des droits de l'enfant*), vadinamasis *Ombudscomité fir d'Rechter vum Kand* (ORK)

Vykdydami savo užduotis, Vaiko teisių komiteto nariai veikia visiškai nešališkai ir nepriklausomai.

Vykdydamas savo veiklą Vaiko teisių komitetas visų pirma gali:

- nagrinėti mechanizmus, sukurtus siekiant apsaugoti ir propaguoti vaiko teises, kad prireikus galėtų pateikti rekomendacijas, kaip šiuos mechanizmus turėtų pritaikyti atitinkamos institucijos;
- teikti nuomonę dėl įstatymų ir taisyklių, taip pat teisės aktų projektus dėl vaiko teisių;
- teikti informaciją apie vaikų padėtį ir užtikrinti, kad būtų taikoma Vaiko teisių konvencija; teikti metinę ataskaitą vyriausybei ir parlamentui dėl vaiko teisių padėties ir savo veiklos;
- skatinti laisvos vaikų saviraiškos plėtrą ir jų aktyvų dalyvavimą sprendžiant su jais susijusius klausimus;
- nagrinėti atvejus, kai nesilaikoma vaiko teisių, ir teikti rekomendacijas šiai padėčiai ištaisyti;
- priimti informaciją ir skundus dėl vaiko teisių pažeidimų ir šiuo tikslu pagal savo nustatytą tvarką išklausti bet kurį vaiką, kuris nori būti išklaustas;
- remdamasis informacija ar skundais arba konkrečiais išnagrinėtais atvejais, teikti rekomendacijas ar konsultacijas, kad užtikrintų geresnę vaiko teisių ir interesų apsaugą.

Vykdam šią veiklą informacija apie individualias aplinkybes ar atvejus yra konfidenciali. Ši konfidencialumo sąlyga netrukdo Vaiko teisių komitetui kompetentingoms teisinėms institucijoms teikti informaciją, kuria būtų galima užkirsti kelią vaiko interesams daromai žalai.

Vaiko teisių komiteto nariai vykdo savo veiklą nesikišdami į vykstančius teismo procesus.

Vykdydami savo veiklą ir laikydamiesi įstatymais ir taisyklėmis nustatytų apribojimų, Vaiko teisių komiteto nariai gali nevaržomai patekti į visus viešosioms ar privačiosioms vaikams priimančioms ar apgyvendinančioms įstaigoms arba įstaigoms, kurios teikia konsultacijas, paramą, orientavimą, mokymą ar pramogas vaikams, priklausančius pastatus.

Vaiko teisių komiteto nariai turi teisę prašyti bet kokios informacijos, įrodymų ar dokumentų, išskyrus tuos, kuriems taikoma gydytojo ir paciento konfidencialumo sąlyga ar kitos taisyklės dėl profesinės paslapties.

***Ombuds-comité fir d'Rechter vum Kand* (ORK)**

2, rue Fort Wallis
L-2714 Luxembourg

Tel. +352 26123124
Faks. +352 26123125

Interneto svetainė <http://ork.lu/index.php/en/>

Lygių galimybių centras (*Centre pour l'égalité de traitement*)

Lygių galimybių centras, kuris savo veiklą vykdo visiškai nepriklausomai, siekia skatinti, analizuoti ir stebėti visų žmonių lygias galimybes, nediskriminuojant jų dėl rasės, etninės kilmės, lyties, religijos ar įsitikinimų, negalios ar amžiaus.

Vykdydamas savo veiklą centras visų pirma gali:

- skelbti ataskaitas, teikti nuomones ir rekomendacijas, taip pat vykdyti tyrimus visais klausimais, susijusiais su pirmiau nurodytomis diskriminacijos rūšimis;

- vykdydamas savo pareigas rengti ir teikti bet kokią informaciją ir naudingus dokumentus;
- padėti žmonėms, kurie laiko save diskriminacijos aukomis pagal 2006 m. lapkričio 28 d. Įstatymo dėl vienodo požiūrio 1 straipsnį, ir teikti jiems konsultacijas bei rekomendacijas, susijusias su jų teisėmis, teisės aktais, teismų praktika ir būdais pasinaudoti savo teisėmis.

Informacija apie individualias aplinkybes arba atvejus, apie kuriuos nariai sužino vykdydami savo veiklą, yra konfidenciali. Ši konfidencialumo sąlyga netrukdo centrai kompetentingoms teisminėms institucijoms teikti informaciją, kuria būtų galima užkirsti kelią aukos diskriminacijai pagal 2006 m. lapkričio 28 d. Įstatymo dėl vienodo požiūrio 1 straipsnį.

Vykdydami savo veiklą, centro nariai negali kištis į vykstančius teismo procesus.

Centro nariai turi teisę prašyti bet kokios informacijos, įrodymų ar dokumentų, kurių jiems reikia savo užduotims atlikti, išskyrus tuos, kuriems taikoma gydytojo ir paciento konfidencialumo sąlyga ar kitos taisyklės dėl profesinės paslapties.

Centre pour l'égalité de traitement

B.P. 2026
L-1020 Luxembourg

Tel. +352 26483033
Faks. +352 26483873

Interneto svetainė <http://cet.lu/fr/>
E. paštas info@cet.lu

Nacionalinė duomenų apsaugos komisija (*Commission nationale pour la protection des données*)

Nacionalinė duomenų apsaugos komisija yra valdžios institucija, įsteigta kaip viešoji institucija.

Savo užduotis ji atlieka visiškai nepriklausomai. Kasmet kabinetui ji teikia savo veiklos ataskaitą.

Pagrindinės komisijos užduotys yra šios:

- stebėti ir tikrinti, ar tvarkomi duomenys renkami ir naudojami teisėtai, ir informuoti duomenis tvarkančius subjektus apie jų įpareigojimus;
- užtikrinti pagarbą pagrindinėms žmogaus teisėms ir laisvėms, ypač jų privatumui, ir informuoti visuomenę apie atitinkamų subjektų teises;
- priimti ir nagrinėti skundus ir prašymus patikrinti, ar duomenys tvarkomi teisėtai;
- vyriausybei paprašius arba komisijos iniciatyva teikti konsultacijas vyriausybei duomenų tvarkymo ir informacijos technologijų pokyčių padarinių klausimais, susijusiais su pagarba pagrindinėms teisėms ir laisvėms; šiuo tikslu komisija gali vykdyti tyrimus, apklausas ar atlikti ekspertų vertinimus.

Komisija taip pat atsakinga už tai, kad būtų taikomas iš dalies pakeistas 2005 m. gegužės 30 d. Įstatymas dėl privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje, ir už jo įgyvendinimo taisykles.

Bet kuris asmuo, veikiantis savo vardu, pasitelkęs teisininką ar bet kurį tinkamai įgaliotą fizinį arba juridinį asmenį, gali pateikti komisijai prašymą, susijusį su pagarba jo pagrindinėms teisėms ir laisvėms tvarkant duomenis. Atitinkamam asmeniui bus pranešta apie tolesnius veiksmus dėl jo prašymo.

Prašymą komisijai visų pirma gali pateikti asmuo, siekiantis patikrinti, ar asmens duomenys tvarkomi teisėtai, jeigu jo prašymas susipažinti su duomenimis buvo atmestas arba ši teisė buvo apribota.

Komisija praneša teisminėms institucijoms apie visus jai žinomus pažeidimus.

Commission nationale pour la protection des données

1, avenue du Rock'n'Roll
L-4361 Esch-sur-Alzette

Tel. +352 261060-1
Faks. +352 261060-29

Interneto svetainė <https://cnpd.public.lu/fr/index.html>

Liuksemburgo priėmimo ir integracijos agentūra (*Office luxembourgeois de l'accueil et de l'intégration (OLAI)*)

Liuksemburgo priėmimo ir integracijos agentūros uždutis – organizuoti naujų iš užsienio atvykusių asmenų priėmimą ir palengvinti užsieniečių integracijos procesą, kartu su vietos valdžios institucijomis ir pilietinės visuomenės subjektais įgyvendinant ir koordinuojant priėmimo ir integracijos politiką, kurios svarbus elementas yra kova su diskriminacija. Agentūra taip pat organizuoja socialinės paramos teikimą užsieniečiams, kurie neturi teisės gauti esamą paramą ar išmokas, taip pat tiems, kurie siekia tarptautinės apsaugos.

Vykdydama savo veiklą, tarnyba bendradarbiauja su ES ir tarptautinėmis įstaigomis, taip pat su užsieniečių kilmės šalių įstaigomis.

Tarnyba, pasikonsultavusi su Tarpministeriniu integracijos komitetu, turi parengti daugiamečio nacionalinio veiksmų plano, skirto integracijai ir kovai su diskriminacija, projektą, kuriame būtų nurodytos svarbiausios strateginės intervencinių veiksmų sritys ir įgyvendinamos bei būsimos politinės priemonės.

Ministras plano projektą pateikia tvirtinti vyriausybei.

Vyriausybė pateiks visuotinę strategiją ir nustatys tikslines integracijos ir kovos su diskriminacija priemones.

Office luxembourgeois de l'accueil et de l'intégration (OLAI)

7-9, avenue Victor Hugo
L-1750 Luxembourg

Tel. +352 247-85700

Interneto svetainė <http://www.olai.public.lu/fr/index.html>

E. paštas info@olai.public.lu

Teisė kreiptis į teismą

Teismų informacijos tarnyba (*Service d'accueil et d'information juridique*)

Šią teismuose įsteigtą tarnybą valdo valstybės prokuroras (*procureur général d'Etat*). Tarnybos paskirtis – atsakyti į privačių asmenų užklausas ir teikti jiems bendro pobūdžio informaciją apie jų teisių taikymo sritį ir šioms teisėms apsaugoti naudojamus kanalus bei išteklius.

Pagrindinės tarnybos uždutys yra šios:

- atsakyti į privačių asmenų užklausas ir nukreipti juos į atitinkamus departamentus, suteikiant reikiamą informaciją ir techninius išteklius;
- teikti privatiems asmenims bendro pobūdžio informaciją apie jų teisių taikymo sritį, atsižvelgiant į iškilusias problemas, ir apie kanalus bei išteklius, skirtus naudotis šiomis teisėmis;
- išklausti jų nusiskundimus dėl sunkumų, kurių jie patiria naudodamiesi savo teisėmis, ir pasiūlyti, kaip šiuos sunkumus įveikti.

Ši tarnyba teikia tik žodinę informaciją. Ji neteikia konsultacijų raštu.

Service d'accueil et d'information juridique (Luxembourg)

Cité judiciaire
Bâtiment BC
L-2080 – Luxembourg

Tel. +352 221846

Service d'accueil et d'information juridique (Diekirch)

Justice de paix
Place Joseph Bech
L-9211 – Diekirch

Tel. +352 802315

Service d'accueil et d'information juridique (Esch sur Alzette)

Justice de paix
Place Norbert Metz
L-4239 – Esch-sur-Alzette

Tel. +352 541552

Teisinė pagalba

Teisinė pagalba ieškovui arba atsakovui gali būti suteikta vykstant teismo ir ne teismo, ginčo ir ne ginčo teisenos procesams. Kad gautų teisinę pagalbą, jos prašantis asmuo turi turėti nepakankamai išteklių, t. y. lygiaverčių garantuotoms minimalioms pajamoms (*revenu minimum garanti (RMG)*). Ar asmuo turi pakankamai išteklių vertinama remiantis paramos prašančio asmens, taip pat kartu su juo bendromis namų sąlygomis gyvenančių asmenų pajamomis ir turtais.

Teisinę pagalbą atsisakoma suteikti asmenims, teikiantiems ieškinį, kuris yra akivaizdžiai nepriimtinas, nepagrįstas arba kurio potencialios išlaidos yra neproporcingos tikslui.

Teisinę pagalbą atsisakoma suteikti, jeigu pareiškėjas dėl bet kokios priežasties turi teisę gauti išlaidų, kurios būtų padengtos suteikus teisinę pagalbą, kompensaciją iš trečiosios šalies.

Asmuo, kuriam teikiama teisinė pagalba, turi teisę naudotis teisininko ir bet kurio kito bylai, procesams ar jų vykdymo užtikrinimui reikalingo teisinės profesijos atstovo paslaugomis.

Ar suteikti teisinę pagalbą sprendžia Advokatų asociacijos pirmininkas (*Bâtonnier de l'Ordre des avocats*) arba pareiškėjo gyvenamosios vietos apylinkėje jo paskirtas Asociacijos tarybos (*Conseil de l'ordre*) narys. Jeigu asmuo negyvena šalyje, sprendimą dėl teisinės pagalbos suteikimo turi priimti Liuksemburgo Asociacijos tarybos pirmininkas arba jo tuo tikslu paskirtas narys.

Neturintieji pakankamų išteklių gali kreiptis į pirmininką bylos nagrinėjimo metu arba raštu.

Jeigu policijos sulaikytas asmuo tvirtina, kad turi teisę gauti teisinę pagalbą, ir jos paprašo, sulaikymo metu jam padedantis teisininkas perduoda šį prašymą Advokatų asociacijos pirmininkui.

Interneto svetainė <http://barreau.lu/votre-avocat/assistance-judiciaire/presentation>

Liuksemburgo teismo apylinkė

Bâtonnier de l'Ordre des Avocats de Luxembourg
B.P. 361
L-2013 Luxembourg

45, Allée Scheffer, L-2520 Luxembourg

Dykircho teismo apylinkė

Bâtonnier de l'Ordre des Avocats de Diekirch
B.P. 68
L-9201 Diekirch

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 05/07/2018

Pagrindinės teisės - Vengrija

I. Nacionaliniai teismai

I.1. Teismai

I.2. Konstitucinis Teismas

II. Nacionalinės žmogaus teisių institucijos, Ombudsmenas

II.1. Pagrindinių teisių komisaras

II.2. Specializuotos žmogaus teisių institucijos

II.2.1. Vengrijos nacionalinė duomenų apsaugos ir informacijos laisvės institucija

II.2.2. Lygių galimybių institucija

II.2.3. Nepriklausoma policijos skundų taryba

III. Kita informacija

III.1. Vengrijos prokuratūra

III.2. Parama nukentėjusiesiems

III.3. Teisinė pagalba

I. Nacionaliniai teismai

I. 1. Teismai

1. Uždaviniai

Pagal Vengrijos pagrindinį įstatymą (Vengrijos Konstitucija) teismų užduotis – vykdyti teisingumą. Tai reiškia baudžiamųjų bylų ir privačių teisinių ginčų nagrinėjimą, sprendimų dėl administracinių sprendimų ir savivaldos institucijų dekretų teisėtumo priėmimą ir nustatymą, ar vietos valdžios institucija neįvykdė jai teisės aktuose numatytų pareigų. Pagal įstatymą teismų kompetencijai gali būti priskiriamos ir kitos bylos.

Teismų nepriklausomumą užtikrinantys principai nustatyti Pagrindiniame įstatyme: teisėjai laikosi tik teisės aktų, jiems negali būti duodama jokių nurodymų dėl bylų nagrinėjimo ir jie gali būti atleisti iš pareigų tik dėl teisės aktuose nustatytų priežasčių ir juose nurodyta tvarka. Teisėjai negali būti politinės partijos nariai ar dalyvauti politinėje veikloje.

2. Struktūra

Vengrijoje teisingumą vykdo Vengrijos *Curia (Kúria)*, apygardos apeliaciniai teismai, apygardos teismai, apylinkės teismai ir administraciniai bei darbo bylų teismai.

Įvairių lygmenų teismai nėra tarpusavyje susiję hierarchiškai. Pagal hierarchiją aukštesni teismai neturi įgaliojimų duoti nurodymų pagal hierarchiją žemesniems teismams. Teisėjai priima sprendimus vadovaudamiesi teisės aktais ir moraliniais įsitikinimais.

Apylinkės teismai (*járásbíróságok*)

Daugumą bylų pirmąja instancija nagrinėja apylinkės teismai. Šiuo metu sprendimus Vengrijoje priima 111 apylinkės teismų. Budapešte esantys apylinkės teismai vengriškai vadinami *kerületi bíróság*. 23 Budapešto rajonuose iš viso veikia šeši sujungti apylinkės teismai (*egyestett kerületi bíróság*). Apylinkės teismai yra pirmosios instancijos teismai, jiems pirmininkauja pirmininkas.

Administraciniai ir darbo bylų teismai

Vengrijoje yra 20 administracinių ir darbo bylų teismų, kurie, kaip rodo jų pavadinimas, nagrinėja tik administracines ir darbo bylas. Pagrindinė jų užduotis – peržiūrėti administracinius sprendimus ir nagrinėti bylas, kylančias iš darbo santykių ir kvazidarbo santykių.

Apygardos teismai (*törvényszékek*)

Apygardos teismai nagrinėja bylas pirmąja arba antrąja instancija. Byla apygardos teismui gali būti perduota vienu iš dviejų būdų. Vienas iš būdų – kai suinteresuotoji šalis apskundžia pirmąja instancija priimtą teismo sprendimą (kitais tariant, apylinkės, administracinio ir darbo bylų teismo sprendimą). Tačiau kai kurios bylos keliamos apygardos teisme, ir tokiu atveju šie teismai jas nagrinėja pirmąja instancija. Proceso teisės aktuose (Civilinio proceso kodekse ir Baudžiamojo proceso kodekse) nustatyta, kokios tai bylos, pavyzdžiui, remiantis byloje nagrinėjamos sumos dydžiu, – ar tai yra speciali byla, ar susijusi su labai sunkiu baudžiamuoju nusikaltimu. Apygardos teismuose yra kolegijos, komisijos ir baudžiamųjų, civilinių, ekonominių, administracinių ir darbo bylų skyriai, kuriems pirmininkauja pirmininkas.

Apeliaciniai apygardos teismai (*ítélőtáblák*)

Penki apeliaciniai apygardos teismai yra tarpiniai tarp apygardos teismų ir *Curia*, jie buvo sukurti siekiant sumažinti buvusio Aukščiausiojo Teismo darbo krūvį. Apeliacinius skundus dėl apygardos teismų sprendimų nagrinėja apeliaciniai apygardos teismai. Apeliaciniai apygardos teismai yra trečiosios instancijos teismai baudžiamosiose bylose, kuriose bylą antrąja instancija nagrinėjo apygardos teismas. Apeliaciniuose apygardos teismuose yra kolegijos, baudžiamųjų ir civilinių bylų skyriai, kuriems pirmininkauja pirmininkas.

Vengrijos *Curia*

Curia yra teismų hierarchijos viršūnėje, jam pirmininkauja pirmininkas. Svarbiausia jo pareiga – įtvirtinti vienodą ir nuoseklią teismų praktiką. *Curia* šią pareigą vykdo priimdamas sprendimus, kurie vadinami vienodinimo sprendimais. Šiuose sprendimuose įtvirtinti pagrindiniai principai ir jie yra privalomi teismams.

Curia

- priima sprendimus dėl apygardos teismų ar apeliacinių apygardos teismų sprendimų apskundimo teisės aktuose nustatytais atvejais;
- vertina prašymus dėl peržiūros;
- priima vienodinimo sprendimus, kurie yra privalomi teismams;
- analizuoja teismų praktiką bylose, kurios jau baigtos nagrinėti ir tapo galutinės, ir šiomis aplinkybėmis tiria ir nagrinėja teismų praktiką;
- skelbia teismų sprendimus dėl principų;
- sprendžia, ar savivaldos institucijų dekretai prieštarauja kitiems teisės aktams ir ar juos reikia panaikinti;
- priima sprendimus dėl vietos valdžios institucijos, pažeidusios jai teisės aktuose nustatytas pareigas.

Curia yra šios teisėjų kolegijos: bylų nagrinėjimo, vienodinimo sprendimų, vietos valdžios institucijų ir principų įtvirtinimo; taip pat baudžiamųjų, civilinių, administracinių ir darbo bylų skyriai ir teismų praktiką analizuojančios komisijos.

Nacionalinė teismų tarnyba (*Országos Bírósági Hivatal*) ir Nacionalinė teismų taryba (*Országos Bírói Tanács*)

Nacionalinės teismų tarnybos pirmininkas atlieka centralizuotas užduotis, susijusias su teismų administravimu, įgyvendina valdymo įgaliojimus pagal Biudžeto įstatymo skyrių dėl teismų ir prižiūri administracinę apeliacinių apygardos teismų ir apygardos teismų pirmininkų veiklą. Nacionalinė teismų taryba yra nepriklausomas organas, kurį renka teisėjai ir sudaro tik teisėjai. Tai yra priežiūros tarnyba, kurios tikslas – centralizuotai administruoti teismus. Be priežiūros uždavinių, Nacionalinė teismų taryba dar dalyvauja teismų administravimo veikloje.

3. Kontaktiniai duomenys

Országos Bírósági Hivatal

Adresas: 1055 Budapest, Szalay u. 16.

Pašto adresas: 1363 Budapest Pf.: 24.

Telefonas +36 (1) 354 41 00

Faks. +36 1 312 4453

E. paštas obh@obh.birosag.hu

[Teismų interneto svetainė](#)

I.2. Konstitucinis Teismas

1. Uždaviniai

Konstitucinis Teismas (*Alkotmánybíróság*) yra pagrindinė institucija, prižiūrinti, kad būtų laikomasi Pagrindinio įstatymo. Jo pareigos – ginti demokratinę teisinę valstybę, konstitucinę tvarką ir Pagrindinio įstatymo garantuojamas teises, užtikrinti teisinės sistemos vidinį suderinamumą ir užtikrinti valdžių padalijimo principo įgyvendinimą.

Konstitucinį Teismą 1989 m. įkūrė Nacionalinė Asamblėja. Pagrindiniame įstatyme nustatytos pagrindinės taisyklės, susijusios su Konstitucinio Teismo pareigomis ir *raison d'être*, o svarbiausios veiklos organizavimo ir proceso taisyklės išdėstytos Konstitucinio Teismo įstatyme. Išsamios Konstitucinio Teismo proceso taisyklės nustatytos Procedūros reglamente.

2. Struktūra

Konstitucinį Teismą sudaro 15 narių. Jo narius renka Nacionalinė Asamblėja dviejų trečdalių balsų dauguma, narys renkamas 12 metų kadencijai. Kad galėtų tapti Konstitucinio Teismo teisėju, asmuo turi būti autoritetingas akademinis teisininkas arba turėti bent 20 metų profesinę patirtį teisės srityje. Konstitucinio Teismo pirmininką renka Nacionalinė Asamblėja iš Konstitucinio Teismo teisėjų jo, kaip Konstitucinio Teismo teisėjo, kadencijai.

Konstitucinis Teismas posėdžiauja plenariniuose posėdžiuose, penkių narių kolegijose arba kaip vienas teisėjas. Sprendimai dėl įstatymų konstitucingumo ir kitų svarbių klausimų priimami plenariniame posėdyje.

Teismo tarnyba vykdo organizacines, operacines, administracines ir sprendimų priėmimo užduotis. Tarnybai vadovauja generalinis sekretorius, kuris pirmininko siūlymu renkamas per plenarinį posėdį.

3. Įgaliojimai

Pirminis atitiktis Pagrindiniam įstatymui nagrinėjimas

Įstatymo iniciatorius (vyriausybė arba Nacionalinės Asamblėjos pirmininkas) gali prašyti Nacionalinės Asamblėjos pateikti priimtą įstatymą Konstituciniam Teismui, kad šis atliktų konstitucinę kontrolę, siekdamas patikrinti, ar jis atitinka Pagrindinį įstatymą.

Be to, Respublikos prezidentas privalo perduoti parlamento priimtą įstatymą Konstituciniam Teismui, užuot jį pasirašęs, jei mano, kad šis įstatymas ar kuri nors jo nuostata neatitinka Pagrindinio įstatymo, kad Teismas patikrintų, ar jis atitinka Pagrindinį įstatymą. Jei Konstitucinis Teismas nustato, kad patikrintas įstatymas prieštarauja Pagrindiniam įstatymui, jo negalima paskelbti.

Atitiktis Pagrindiniam įstatymui *ex post* kontrolė (*ex post* kontrolės procedūra)

Šią 2012 m. nustatytą procedūrą gali pradėti vyriausybė, vienas ketvirtadalis parlamento narių, Pagrindinių teisių komisaras, *Curia* pirmininkas arba prokuroras.

Pagal šią procedūrą Konstitucinis Teismas panaikina bet kurią ginčijamą nuostatą, jei konstatuoja, kad ji prieštarauja Pagrindiniam įstatymui.

Teisėjo pradedama individualios peržiūros procedūra

Teisėjas, kuris nagrinėdamas bylą nusprendžia, kad taikytinas įstatymas prieštarauja Pagrindiniam įstatymui, turi prašyti Konstitucinio Teismo išnagrinėti jį ir sustabdyti bylos nagrinėjimą. Jei bylą iškelia teisėjas, Konstitucinis Teismas gali nuspręsti, kad įstatymo ar teisės akto nuostata prieštarauja Pagrindiniam įstatymui, ir pripažinti ją netaikytina konkrečioje byloje ar net apskritai.

Konstituciniai skundai

Konstitucinis skundas yra viena iš svarbiausių pagrindinių teisių apsaugos priemonių. Pirmiausia ji gali būti naudojama tais atvejais, kai priimant teismo sprendimą yra pažeidžiamos Pagrindiniame įstatyme nustatytos skundo pateikėjo pagrindinės teisės. Toks pažeidimas gali būti padarytas vykstant teismo procesui, susijusiam su byla, kurioje taikomas Pagrindiniam įstatymui prieštaraujantis įstatymas, arba jeigu Pagrindiniam įstatymui prieštarauja priimtas sprendimas dėl bylos esmės ar kuris nors kitas sprendimas, kuriuo užbaigiamas procesas. Išimtinėmis aplinkybėmis konstitucinis skundas gali būti paduodamas, jei byloje tiesiogiai pažeidžiamos skundo pateikėjo pagrindinės teisės, nepriėmus teismo sprendimo. Jei Konstitucinis Teismas pripažįsta įstatymą ar teismo sprendimą prieštaraujančiu Pagrindiniam įstatymui, jis panaikina jį.

Prieštaravimo tarptautiniams susitarimams nagrinėjimas

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymą gali būti nagrinėjama Vengrijos teisės atitiktis tarptautiniam susitarimui. Atsižvelgdami į byloje taikytiną teisę, procedūrą gali pradėti vienas ketvirtadalis parlamento narių, vyriausybė, Pagrindinių teisių komisaras, *Curia* pirmininkas, generalinis prokuroras arba teisėjas.

Konstitucinis Teismas gali panaikinti visą įstatymą ar jo dalį, konstatavęs, kad jis prieštarauja tarptautiniam susitarimui, ir paprašyti teisės aktų leidėjo imtis būtinų priemonių, kad iki nustatyto termino prieštaravimas būtų panaikintas.

Papildomi įgaliojimai

Konstitucinis Teismas aiškina Pagrindinio įstatymo nuostatas, susijusias su bet koku konkrečiu konstituciniu klausimu, pasiūlius Nacionalinei Asamblėjai arba jos nuolatiniam komitetui, Respublikos prezidentui arba vyriausybei, jei šį aiškinimą galima pateikti tiesiogiai remiantis Pagrindiniu įstatymu.

Bet kuris asmuo gali pateikti pasiūlymą Konstituciniam Teismui peržiūrėti Nacionalinės Asamblėjos sprendimą sušaukti referendumą arba atmesti privalomo referendumo sušaukimą.

Nacionalinė Asamblėja gali paleisti vietos valdžios institucijos arba mažumos savivaldos atstovų grupę, jei jos veikla prieštarauja Pagrindiniam įstatymui. Prieš tai Konstitucinis Teismas vyriausybės iniciatyva pateikia išvadą byloje.

Konstitucinis Teismas Nacionalinės Asamblėjos siūlymu nagrinėja bylą dėl Respublikos prezidento pašalinimo iš pareigų.

Konstitucinis Teismas gali priimti sprendimus klausimais, susijusiais su valstybės institucijų įgaliojimų ir valstybės bei vietos valdžios institucijų įgaliojimų kolizija.

Konstitucinis Teismas gali *ex officio* nustatyti, kad priemonė prieštarauja Pagrindiniam įstatymui dėl legislatyvinės omisijos (teisės akto spragos), ir tada jis prašo už spragą atsakingą instituciją ją ištaisyti.

4. Kontaktiniai duomenys

Adresas: 1015 Budapest, Donáti u. 35–45.

Pašto adresas: 1535 Budapest, Pf. 773.

Telefonas +36 (1) 488 31 00

[Konstitucinio Teismo interneto svetainė](#)

[Facebook tinklalapis](#)

II. Nacionalinės žmogaus teisių institucijos, Ombudsmenas

II.1. Pagrindinių teisių komisaras (*Az Alapvető Jogok Biztosa*) (Jungtinių Tautų nacionalinė žmogaus teisių institucija)

1. Pagrindinių teisių komisaras

Pagal Vengrijos pagrindinį įstatymą Nacionalinė Asamblėja taip pat yra priėmusi Pagrindinių teisių komisaro įstatymą, kuriuo sukurta nauja, vienoda Ombudsmeno sistema.

Pagrindinių teisių komisaras yra atskaitingas tik parlamentui. Ombudsmenas per procedūrą savarankiškai imasi veiksmų vadovaudamasis tik Pagrindiniu įstatymu ir kitais teisės aktais. Ombudsmeną Respublikos prezidento siūlymu šešerių metų kadencijai renka Nacionalinės Asamblėjos atstovai dviejų trečdalių balsų dauguma ir jis dėl savo darbo kasmet atsiskaito Nacionalinei Asamblėjai.

Pagrindinių teisių komisaras gali būti perrenkamas tik kartą. Pagal Pagrindinių teisių komisaro įstatymą Pagrindinių teisių komisaras turi du pavaduotojus: pavaduotoją, atsakingą už būsimų kartų interesų apsaugą, ir pavaduotoją, atsakingą už Vengrijoje gyvenančių etninių mažumų teisių apsaugą. Nacionalinės Asamblėjos išrinktas komisaras siūlo savo pavaduotojus, kuriuos taip pat renka Nacionalinė Asamblėja.

2. Procedūra ir veiksmai

Pagrindinė Ombudsmeno užduotis – tirti piktnaudžiavimą, susijusį su pagrindinėmis teisėmis, ir imtis bendrųjų arba konkrečių priemonių piktnaudžiavimui ištaisyti.

Ombudsmenas, veikdamas pagal jo įgaliojimus reglamentuojantį įstatymą, renkasi veiksmus, kurie, jo nuomone, yra tinkami. Tokie veiksmai gali būti:

- priežiūros institucijai, prižiūrinčiai piktnaudžiaujančią instituciją, skirta rekomendacija ištaisyti su pagrindinėmis teisėmis susijusį piktnaudžiavimą;
- taisomosios priemonės dėl piktnaudžiavimo, kurių imamasi suderinus su atitinkamos institucijos vadovu;
- siūlymas pradėti procedūrą Konstituciniame Teisme;
- *Curia* vykdomos kontrolės, ar savivaldos institucijos dekretas atitinka kitus teisės aktus, inicijavimas;
- veiksmų, kurių turi imtis prokuratūra, inicijavimas per generalinį prokurorą;
- procedūros dėl asmens atskaitomybės inicijavimas kompetentingoje institucijoje, jei Ombudsmenas sužino apie pagrįstą įtarimą, kad yra padarytas nesunkus nusikaltimas ar drausminis pažeidimas; jei tai yra baudžiamasis nusikaltimas, procedūrą privaloma pradėti;
- pasiūlymas pakeisti, panaikinti arba paskelbti teisės aktą ar valstybės administracijos teisinį dokumentą institucijai, įgaliotai priimti teisės aktus arba leisti valstybės administracijos teisinius dokumentus;
- kaip kraštutinė priemonė – bylos perdavimas Nacionalinei Asamblėjai kartu su metine ataskaita.

Bet kuris asmuo, manantis, kad dėl institucijos veiksmų ar neveikimo pažeistos jo pagrindinės teisės arba kyla tiesioginė grėsmė jas pažeisti, gali kreiptis į Pagrindinių teisių komisarą, jei išnaudojo visas administracinių teisių gynimo priemonių galimybes, išskyrus bet kokią administracinių sprendimų teisminę peržiūrą, arba neturi teisių gynimo priemonių.

Pagrindinių teisių komisaras ir jo pavaduotojai stebi, kaip įgyvendinamos Vengrijoje gyvenančių etninių mažumų teisės ir paisoma ateities kartų interesų.

Pagrindinių teisių komisaras negali tirti Nacionalinės Asamblėjos, Respublikos prezidento, Konstitucinio Teismo, Vengrijos valstybės kontrolės arba prokuratūros veiksmų, išskyrus prokuratūros tyrimo tarnybos veiksmus.

Komisaras negali imtis veiksmų, jei:

- nuo byloje priimto galutinio administracinio sprendimo paskelbimo praėjo daugiau kaip metai;
- procedūra pradėta iki 1989 m. spalio 23 d.;
- teisme iškelta byla dėl administracinio sprendimo peržiūros ar jau yra priimtas galutinis teismo sprendimas;
- skundą pateikiantis asmuo neatskleidė savo tapatybės ir neturint šios informacijos negalima atlikti tyrimo.

Niekas negali būti diskriminuojamas dėl to, kad kreipėsi į Pagrindinių teisių komisarą.

Skundo pateikimo būdai:

- elektroninėmis priemonėmis: spustelėjus nuorodą *Ügyet szeretnék indítani* (noriu iškelti bylą) interneto svetainėje www.ajbh.hu arba užpildžius interneto svetainėje pateikiamą išmaniają formą *Intelligens űrlap*;
- e. paštu panasz@ajbh.hu
- asmeniškai Pagrindinių teisių komisaro tarnybos Skundų tarnybai (Budapest, V. ker., Nádor u. 22), užsiregistruojant susitikimui;
- paštu: Alapvető Jogok Biztosának Hivatala (Pagrindinių teisių komisaro tarnyba) 1387 Budapest Pf. 40.

Skundo pateikimas ir Komisaro vykdoma procedūra yra nemokama. Prie skundo reikėtų pridėti byloje turimų dokumentų ir jos vertinimui reikalingų dokumentų kopiją.

3. Visuomenei svarbios informacijos atskleidimas

Pagal Įstatymą dėl skundų ir visuomenei svarbios informacijos atskleidimo nuo 2014 m. sausio 1 d. visuomenei svarbi informacija taip pat gali būti atskleidžiama per saugomą elektroninę sistemą, kurią tvarko Pagrindinių teisių komisaras. Atskleidžiant visuomenei svarbią informaciją, atkreipiamas dėmesys į aplinkybes, kurių ištaisymas ar pašalinimas atitinka bendruomenės ar visos visuomenės interesus. Atskleidžiant visuomenei svarbią informaciją taip pat gali būti pateikiama rekomendacija.

Prašymų atskleisti visuomenei svarbią informaciją pateikimo būdai:

- elektroninėmis priemonėmis per saugomą elektroninę sistemą (<https://www.ajbh.hu/kozerdeku-bejelentes-benyujtasa>) arba
- asmeniškai Pagrindinių teisių komisaro tarnybos Skundų tarnybai (Budapest, V. ker., Nádor u. 22), užsiregistruojant susitikimui.

4. Nacionalinis prevencinis mechanizmas, veikiantis pagal Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą

Nuo 2015 m. sausio 1 d. Pagrindinių teisių komisaras asmeniškai arba per savo darbuotojus Vengrijoje veikia kaip nacionalinis prevencinis mechanizmas pagal Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą. Nacionalinio prevencinio mechanizmo užduotys:

- prevenciniais tikslais tikrinti sulaikymo vietas, taip pat atsižvelgiant į pranešimus;
 - kalbėtis su sulaikytaisiais;
 - nagrinėti dokumentus;
- teikti grįžtamąją informaciją;
- konsultuotis su institucijomis;
- teikti rekomendacijas;
- rengti ataskaitas.

5. Kontaktiniai duomenys

Adresas: 1051 Budapest, Nádor utca 22.

Pašto adresas: 1387 Budapest Pf. 40.

Telefonas (+36-1) 475 7100

Faks. (+36-1) 269 1615

E. paštas [✉ panasz@ajbh.hu](mailto:panasz@ajbh.hu)

Interneto svetainė [✉ http://www.ajbh.hu/hu](http://www.ajbh.hu/hu)

II.2. Specializuotos žmogaus teisių institucijos

II.2.1. Vengrijos nacionalinė duomenų apsaugos ir informacijos laisvės institucija

1. Užduotys ir struktūra

Teisė į asmens duomenų apsaugą ir teisė į visuomenei svarbios informacijos atskleidimą yra pagrindinės konstitucinės teisės: Vengrijos pagrindinio įstatymo VI straipsnyje nurodyta, kad:

- 1) kiekvienas asmuo turi teisę į privataus ir šeimos gyvenimo, būsto, susirašinėjimo ir reputacijos gerbimą;
- 2) kiekvienas asmuo turi teisę į asmens duomenų apsaugą, taip pat teisę gauti ir skleisti visuomenei svarbią informaciją;
- 3) pagrindiniu aktu įsteigta nepriklausoma institucija prižiūri teisės į asmens duomenų apsaugą ir teisės gauti visuomenei svarbius duomenis įgyvendinimo užtikrinimą.

Vengrijos nacionalinė duomenų apsaugos ir informacijos laisvės institucija (*Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság*, toliau – NAIH) pakeitė Duomenų apsaugos ombudsmeną, kuris vykdė veiklą 1995–2011 m. Nuo 2012 m. sausio 1 d. teisės į informaciją NAIH padeda užtikrinti papildomomis reguliavimo priemonėmis (pvz., skirdama baudas už duomenų privatumo pažeidimus).

Šių teisių esmė, duomenų valdytojų pareigos ir NAIH struktūra bei procedūros nustatytos Informacijos įstatyme (2011 m. Įstatymas Nr. CXII dėl teisės į apsisprendimą būnant informuotam ir informacijos laisvės), tačiau išsamūs konkrečioms duomenų tvarkymo procedūroms taikomi reikalavimai nustatyti kituose atitinkamuose teisės aktuose (pvz., Policijos įstatyme ir Viešojo švietimo įstatyme). Pagal Informacijos įstatymo 1 straipsnį šiuo įstatymu siekiama apsaugoti privačias fizinių asmenų gyvenimo sritis ir užtikrinti viešųjų reikalų skaidrumą.

NAIH yra nepriklausoma, savarankiška valdymo institucija, jos pirmininką devyneriems metams ministro pirmininko siūlymu skiria Respublikos prezidentas. Atsižvelgiant į organizacinę struktūrą pažymėtina, kad ją sudaro departamentai.

2. Įgaliojimai

Pagrindinė NAIH užduotis – atlikti tyrimus dėl duomenų apsaugos ir informacijos laisvės pagal pranešimus ir skundus (kurie pateikiami internetu, raštu arba asmeniškai) ir *ex officio* nagrinėti administracines bylas dėl duomenų apsaugos (jei įtariamas pažeidimas susijęs su daug žmonių arba gali labai pakenkti interesams ar padaryti didelę žalą).

Be to, Institucija gali *ex officio* nagrinėti administracines bylas dėl įslaptintų duomenų patikros, perduoti teismui pažeidimų bylas, susijusias su visuomenei svarbia informacija arba informacija, kuri yra viešinama dėl viešojo intereso, ir įstoti į teismo nagrinėjamas bylas. Ji taip pat tvarko duomenų apsaugos registrą.

Institucija taip pat yra įgaliota teikti nuomones dėl atitinkamų teisės aktų, atstovauti Vengrijai bendrose ES duomenų apsaugos valdybose ir duomenų valdytojo prašymu už užmokestį atlikti duomenų apsaugos auditą.

3. Kontaktiniai duomenys

Adresas: 1125 Budapest Szilágyi Erzsébet fasor 22/C.

Pašto adresas: 1530 Budapest, Pf.: 5.

Telefonas (+36-1) 391 1400

E. paštas [✉ ugyfelszolgalat@naih.hu](mailto:ugyfelszolgalat@naih.hu)

Interneto svetainė [✉ http://www.naih.hu/](http://www.naih.hu/)

II.2.2. Lygių galimybių institucija

1. Užduotys ir struktūra

Pagal Vienodo požiūrio ir lygių galimybių skatinimo įstatymą vienodo požiūrio reikalavimo įgyvendinimą Vengrijoje prižiūri Lygių galimybių institucija (*Egyenlő Bánásmód Hatóság*), turinti kompetenciją visoje šalies teritorijoje. Institucija yra savarankiška, nepriklausoma valdžios institucija, kuri vadovaujasi tik teisės aktais. Jai negali būti privalomi jokie nurodymai ir ji atlieka savo užduotis atskirai nuo kitų institucijų, taip pat be jokios netinkamos įtakos. Užduotis Institucijai galima perduoti tik pagal teisės aktus. Institucijai vadovauja pirmininkas, kurį ministro pirmininko siūlymu devyneriems metams skiria Respublikos prezidentas.

Institucijos pagrindinė užduotis ir veikla yra tirti gaunamus skundus ir pranešimus, susijusius su diskriminacija. Institucijai padeda dirbti lygių galimybių pareigūnai, kurių tinklas veikia visoje šalies teritorijoje.

Pagal įstatymą vienodo požiūrio reikalavimo pažeidimas (diskriminacija) reiškia asmens diskriminaciją dėl realios ar numanomos saugomos savybės.

Pagal įstatymą saugomos savybės yra:

1. lytis;
2. rasė;
3. odos spalva;
4. tautybė;
5. nacionalinė priklausomybė;
6. gimtoji kalba;
7. negalia;
8. sveikatos būklė;
9. religiniai arba filosofiniai įsitikinimai;
10. politinės ar kitos pažiūros;
11. šeimos statusas;
12. motinystė (nėštumas) arba tėvystė;
13. seksualinė orientacija;
14. lytinė tapatybė;
15. amžius;
16. socialinė kilmė;
17. turtas;
18. tai, ar asmuo dirba visą, ar ne visą darbo laiką arba palaiko kvazidarbo santykius;
19. narystė interesams atstovaujančioje asociacijoje;
20. kitas statusas, ypatumas ar savybė.

Kalbant apie kategoriją „kitas statusas“, kaip į saugomas savybes pagal Institucijos pateikiamą teisės aktų aiškinimą galima atsižvelgti į ypatumus ir savybes, kurie įstatyme nenurodyti, tačiau yra panašūs.

Institucija tiria pažeidimus prieš asmenis ir grupes, kurių saugomos savybės yra labai plačiai apibrėžtos įstatyme. Paprastai ji imasi veiksmų gavusi diskriminaciją patyrusio asmens ar asmenų prašymą, tačiau pilietinės visuomenės organizacijos arba atstovaujamosios asociacijos gali inicijuoti procedūrą Institucijoje, jei padarytas pažeidimas, turintis poveikį saugomą savybę turinčiai grupei, arba yra tokio pažeidimo grėsmė. Institucija gali *ex officio* imtis veiksmų dėl Vengrijos valstybės, vietos valdžios ir mažumos savivaldos institucijų, jų įstaigų, organizacijų, veikiančių kaip valdžios institucijos, Vengrijos krašto apsaugos pajėgų ir teisėsaugos institucijų. Paprastai Institucija atlieka tyrimus darbo, socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros, būsto, švietimo ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo srityse.

2. Įgaliojimai

Institucija atlieka tyrimus nagrinėdama administracines bylas. Nagrinėjant šias bylas taikomos specialios įrodinėjimo taisyklės. Nukentėjusioji šalis (pareiškėjas) turi įrodyti, kad pateko į nepalankią padėtį ir kad pažeidimo padarymo metu jis tikrai turėjo įstatyme nustatytą saugomą savybę, arba pažeidėjas preziumavo, kad nukentėjusioji šalis ją turėjo. Jei pareiškėjas įvykdė pareigą pateikti tokius įrodymus, kita šalis (dėl kurios iškelta byla) privalo įrodyti, kad aplinkybės, kurias patvirtina nukentėjusiosios šalies

pateikti įrodymai, nesusiklostė arba kad ji įvykdė vienodo požiūrio reikalavimą, arba neprivalėjo jo laikytis esant konkrečioms teisiniams santykiams.

Institucija visada stengiasi, kad prieš jai priimant sprendimą šalis susitartų tarpusavyje, ir jei tai pavyksta padaryti, patvirtina taikų susitarimą. Jei šalis nesudaro susitarimo, Institucija priima sprendimą dėl bylos esmės pagal atliktą tyrimą. Jei Institucija nustato, kad yra pažeistas vienodo požiūrio reikalavimas, kaip sankciją ji gali nurodyti pašalinti neteisėtas aplinkybes, uždrausti neteisėtą elgesį ateityje, įpareigoti viešai paskelbti galutinį sprendimą, kuriuo nustatomas pažeidimas, paskirti 50 000–6 mln. HUF baudą ir taikyti kitus specialiuosiuose teisės aktuose nustatytus padarinius. Institucijos sprendimo negalima apskųsti administracinėmis priemonėmis, tačiau ji administracinėje byloje gali peržiūrėti administracinis ir darbo bylų teismas.

Institucija ne tik tiria konkrečius diskriminacijos atvejus, bet turi ir daug kitų teisės aktuose nustatytų užduočių.. Pavyzdžiui, ji teikia informaciją ir pagalbą atitinkamiems asmenims, kad būtų imtasi veiksmų dėl vienodo požiūrio pažeidimų, teikia nuomones dėl teisės aktų projektų, susijusių su vienodu požiūriu, siūlo teisės aktus dėl vienodo požiūrio, teikia visuomenei ir Nacionalinei Asamblėjai informaciją apie vienodo požiūrio įgyvendinimo būklę, bendradarbiauja su pilietinės visuomenės organizacijomis ir tarptautinėmis organizacijomis ir kt.

Institucija yra Europos lygybės įstaigų tinklo (*Equinet*) narė, šį tinklą sudaro daugiau kaip 40 organizacijų iš 33 Europos šalių, veikiančių kaip nacionalinės lygių galimybių įstaigos savo šalyse. Institucijos darbuotojai dalyvauja *Equinet* teminių darbo grupių veikloje, taip pat mokymo sesijose ir seminaruose, kurie rengiami keletą kartų per metus siekiant pasidalyti naujausiais laimėjimais tarptautinės su vienodu požiūriu susijusių teisės aktų raidos srityje ir keistis patirtimi su Europos organizacijų, atliekančių panašias užduotis kaip ir Institucija, atstovais.

Institucija, palaikydama tarptautinius santykius, reguliariai dalyvauja Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA) ir Europos Tarybos Europos komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija (ECRI) renginiuose ir teminiuose projektuose.

Išsami informacija apie Instituciją pateikiama jos interneto svetainėje.

3. Kontaktiniai duomenys

Būstinė: 1013 Budapest, Krisztina krt. 39/B

Telefonas (+36-1) 795 2975

Faksas (+36-1) 795 0760

Interneto svetainė <http://www.egyenlobanasmod.hu/>

II.2.3. Nepriklausoma policijos skundų nagrinėjimo taryba

1. Užduotys ir struktūra

2008 m. Nacionalinė Asamblėja nusprendė įsteigti Nepriklausomą policijos skundų nagrinėjimo tarybą (*Független Rendészeti Panasztesztület*), siekdama sukurti specialią instituciją, kuri nagrinėtų skundus dėl policijos procedūrų. Šią instituciją sudaro Nacionalinės Asamblėjos šešeriems metams renkami nariai. Nariai turi turėti teisės diplomą, negali vadovautis niekieno nurodymais, o jų darbo tvarkos taisyklių pagrindai nustatyti įstatyme.

Tarybos darbas pirmiausia teisiškai reglamentuotas Policijos įstatyme. Tarybos paskirtis – atlikti tyrimą per skundų procedūras policijos veiklos srityje, tačiau nepriklausomai nuo hierarchijos santykių, atsižvelgiant į pagrindinių teisių apsaugą. Taigi taryba peržiūri policijos veiklą remdamasi konkrečiais skundais, pateikiamais individualiais atvejais, o ne apskritai.

2. Įgaliojimai ir procedūra

Kas gali paduoti skundą, kada ir kaip?

Skundą gali paduoti bet kuris asmuo, nepaisant jo pilietybės:

- jei jam taikyta policijos priemonė arba ši priemonė asmeniui turėjo poveikį;
- policija dėl šio asmens nesiėmė reikalingų veiksmų;
- arba asmeniui policija taikė prievartos priemones ir jis mano, kad buvo ribojamos jo pagrindinės teisės arba pažeistos žmogaus teisės.

Skundą galima paduoti asmeniškai, pagal įgaliojimą arba per teisėtą atstovą (jei tai yra nepilnametis arba neveiksnius asmuo, skundas paduodamas per jo teisėtą atstovą). Skundas turi būti paduotas per 20 dienų nuo policijos priemonės pritaikymo,

neveikimo ar prievartos priemonės arba, jei skundo pateikėjas sužinojo apie priemonę tik vėliau, per 20 dienų nuo tada, kai sužinojo apie ją. Skundą galima paduoti paštu (tokiu atveju skundo pateikėjas turi asmeniškai jį pasirašyti), faksu arba e. paštu per tarybos interneto svetainę, arba asmeniškai tarybos darbo valandomis (susitarus dėl susitikimo telefonu).

Jei skundo pateikėjas objektyviai negalėjo pateikti skundo per nustatytą terminą, vėlavimas gali būti pripažintas pagrįstu, jei skundo pateikėjas per šešis mėnesius pateikia vėlavimą pateisinančius įrodymus (pavyzdžiui, ilgalaikis gydymas ligoninėje).

Praleidus 20 dienų terminą, bet nuo to laiko (arba nuo sužinojimo) praėjus ne daugiau kaip 30 dienų, asmuo gali kreiptis į policijos įstaigos vadovą (policijos vadą arba policijos komisarą), jeigu pareigūnai taikė priemones, dėl kurių skundžiamasi, ir terminas dar nepraleistas. Tokiais atvejais skundo procedūrą organizuoja policijos skyriaus vadovas.

Ką nagrinėja taryba?

- Reikalavimus atlikti policijos pareigas ir vykdyti nurodymus, šių pareigų ir nurodymų pažeidimus, pareigų ar nurodymų neatlikimą (visų pirma reikalavimo imtis priemonių, proporcingumo, galimybės nustatyti tapatybę, pareigos suteikti pagalbą ir kt.).
- Policijos priemonės arba policijos priemonių netaikymo atvejus, šių priemonių teisėtumą (visų pirma tapatybės patikras, drabužių, bagažo ir transporto priemonės apiešką, suėmimus, apklausas, užsieniečiams taikomas policijos procedūras, priemones, kurių imtasi privačiose gyvenvietėse, eismo teisės vykdymo priemonės ir kt.).
- Prievartos priemonių panaudojimą ir teisėtumą (visų pirma fizinės prievartos, antrankių, cheminių medžiagų, smūginių ginklų, lazdu, kelių blokavimo, šaunamųjų ginklų panaudojimo, grupinės prievartos panaudojimo, minios išvaikymo ir kt.).

Kada tarybai neleidžiama pradėti procedūros ar atlikti tyrimo dėl bylos esmės?

Kadangi tarybai tai neleidžiama pagal teisės aktus, ji nėra įgaliota, taigi neturi teisės:

- vertinti bendrų pastabų, pastabų dėl pagerinimo ar kritinių pastabų, taip pat visuomenei svarbios informacijos atskleidimo;
- tirti nesunkių nusikaltimų arba mažinti ar panaikinti paskirtų administracinių baudų;
- vertinti baudžiamojoje byloje atliktų veiksmų teisėtumą;
- skirti žalos atlyginimą;
- nustatyti policijos pareigūnų, kurie ėmėsi veiksmų, baudžiamąją, administracinę ar drausminę atsakomybę;
- peržiūrėti administracinėje ar baudžiamojoje byloje priimtų sprendimų teisėtumą.

Be to, jei policijos veiksmas, dėl kurio prieštaraujama, atliktas nagrinėjant kitą bylą, pavyzdžiui, baudžiamąją ar administracinę bylą, skundo pateikėjas turi naudoti turimas priemones ir pateikti prieštaravimus toje byloje, nebent jis prieštarauja dėl procesinio veiksmo atlikimo būdo (pavyzdžiui, naudoto balso tono apklausiant liudytoją, būsto apieškos būdo), nes tokiu atveju taryba taip pat turi teisę atlikti tyrimą.

Ką reikia žinoti apie procedūrą?

Siekdamas, kad jo atvejis būtų ištirtas, skundo pateikėjas gali kreiptis į policijos institucijos, pritaikiusios priemonę, dėl kurios skundžiamasi, vadovą arba į tarybą. Taigi skundo pateikėjas gali pasirinkti, ar skundą nagrinės institucija, įeinanti į policijos organizacinę struktūrą (priemonę pritaikiusios institucijos vadovas), ar nepriklausoma institucija, kuri nėra policijos struktūros dalis (taryba). Kartu šia nuostata siekiama atskirti dvi procedūras viena nuo kitos ir leisti kartu vykdyti tik vieną procedūrą (būtent tą, kurią pasirinko skundo pateikėjas).

Taryba taip pat turi teisę teikti užklausas dėl bet kurio policijai paduoto skundo, o jeigu sužino, kad konkrečiu atveju yra tenkinamos jos įsikišimo sąlygos, ji praneša apie tai skundo pateikėjui ir policijos institucijai, nagrinėjančiai bylą. Per aštuonias dienas nuo pranešimo gavimo skundo pateikėjas gali prašyti policijos institucijos įvertinti skundą, jį išnagrinėjus tarybai. Bylą nagrinėjanti policijos institucija privalo sustabdyti procedūrą gavusi tarybos pranešimą. Šį kreipimąsi gali inicijuoti patys skundų pateikėjai per skundo procedūrą policijoje, kol bus priimtas galutinis administracinis sprendimas, o jeigu yra tenkinamos kreipimosi sąlygos, tada skundo pateikėjo atvejis bus nagrinėjamas pagal tarybos procedūrą.

Nagrinėdama skundo esmę, taryba siekia nustatyti, ar skunde nurodytos policijos priemonės taikytos pagal taisykles, ar jos buvo būtinos, pagrįstos ir proporcingos ir ar jomis pažeistos skundo pateikėjo pagrindinės teisės.

Jei nagrinėjant skundą nustatoma, kad pažeistos skundo pateikėjo pagrindinės teisės, taryba, atsižvelgdama į visas bylos aplinkybes, taip pat turi įvertinti šio pažeidimo sunkumą. Jei taryba nusprendžia, kad:

- pažeidimas nepadarytas (nes, pavyzdžiui, skundo pateikėjo pagrindinės teisės buvo apribotos teisėtai) arba

- pagrindinės teisės pažeidimo neįmanoma nustatyti, nes pateikti prieštaringi skundo argumentai ir iš turimų dokumentų neįmanoma nustatyti tiesos, arba
- pagrindinė teisė buvo pažeista, tačiau pažeidimas yra mažareikšmis,

tada taryba perduoda vertinimą kompetentingos policijos institucijos vadovui, kuris priima sprendimą pagal skundo procedūrą remdamasis oficialiomis policijos veiklą reglamentuojančiomis taisyklėmis, atsižvelgdamas į tarybos pateiktame vertinime pateiktą teisinę poziciją. Skundo pateikėjas gali apskųsti tokį sprendimą, kuris taip pat gali būti peržiūrėtas teismine tvarka pagal Įstatymą dėl bendrųjų administracinio proceso ir paslaugų taisyklių. Skundo pateikėjai gali iš anksto prieštarauti, kad taryba skundo procedūrą pavestų vykdyti kompetentingai policijos institucijai, jeigu, pavyzdžiui, mano, kad ši institucija skundą nagrinėtų šališkai, arba bijo galimų padarinių. Tačiau tokiu atveju taryba privalėtų nutraukti procedūrą, nes skundo nebūtų įmanoma niekam perduoti dėl skundo pateikėjo prieštaravimo.

Jei taryba nustato šiurkštų pagrindinių teisių pažeidimą, ji, atsižvelgdama į atitinkamą instituciją, perduoda savo vertinimą Vengrijos nacionalinės policijos vyriausiajam komisariui, institucijos, atsakingos už vidaus nusikaltimų prevenciją ir nusikaltimų išaiškinimą, generaliniam direktoriui, arba institucijos, atsakingos už kovą su terorizmu, generaliniam direktoriui, kuris tada priima sprendimą dėl skundo remdamasis taikytinomis taisyklėmis ir atsižvelgdamas į tarybos vertinime išdėstytą teisinę poziciją. Jei būtų nagrinėjančios institucijos sprendimas skiriasi nuo tarybos vertinimo, būtina nurodyti sprendimo motyvus. Žinoma, šitaip priimtą policijos sprendimą taip pat galima apskųsti teismams. Tarybos vertinimu gali būti remiamasi teismo procese.

Kitos išsamios taisyklės, susijusios su tarybos darbu, nustatytos jos Darbo tvarkos taisyklėse, kurios skelbiamos jos interneto svetainėje.

3. Kontaktiniai duomenys

Pašto adresas: H-1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

Telefonas +36 1/441 6501

Faks. +36 1/441 6502

E. paštas info@repate.hu

Interneto svetainė: <https://www.repate.hu/index.php?lang=hu>

III. Kita informacija

III.1. Vengrijos prokuratūra

1. Prokuratūros struktūra

Vengrijos prokuratūra yra nepriklausoma konstitucinė organizacija, kuri vadovaujasi tik teisės aktais.

Prokuratūrai vadovauja generalinis prokuroras, kurį Nacionalinė Asamblėja renka iš kitų prokurorų devynerių metų kadencijai ir kuris pagal viešąją teisę yra atskaitingas parlamentui. Generalinis prokuroras privalo kasmet teikti ataskaitas apie prokuratūros veiklą.

Prokuratūros įstaigos Vengrijoje yra:

1. Generalinio prokuroro tarnyba;
2. apeliacinės apygardos prokuratūros;
3. apygardos prokuratūros;
4. apylinkės prokuratūros.

Nepriklausomai apygardos arba apylinkės lygmens prokuratūrai gali būti pavesta atlikti prokuratūros tyrimus ir pagrįstais atvejais – kitas prokuratūros užduotis.

Yra penkios apeliacinės apygardos prokuratūros ir 21 apygardos prokuratūra (sostinės, 19 apygardos ir centrinė tyrimų), kurioms vadovauja Generalinio prokuroro tarnyba. Apygardos prokuratūrų organizacinės struktūros įstaigos, išskyrus Centrinę tyrimų prokuratūrą, iš esmės vykdo veiklą, susijusią su baudžiamąja teise ir viešąja teise.

Apylinkės ir apylinkės lygmens prokuratūros, kurioms vadovauja sostinės ir apygardos prokuratūros, tiria bylas, pagal teisės aktus arba generalinio prokuroro nurodymus nepriskirtas kitai prokuratūros įstaigai, ir atlieka užduotis, susijusias su prokuratūros atliekamais tyrimais.

Prokuratūros mokslo ir tyrimų įstaiga Nacionalinis kriminologijos institutas (*Országos Kriminológiai Intézet*) įeina į prokuratūros struktūrą, tačiau tai nėra baudžiamojo persekiojimo institucija. Ji plėtoja nusikaltimų tyrimo, kriminologijos ir baudžiamosios teisės mokslo teorijas ir praktiką.

2. Pagrindinės prokuratūros užduotys

Generalinis prokuroras ir prokuratūra yra nepriklausomi ir kaip prokuroras, dalyvaujantis vykdant teisingumą, jie vieninteliai įgyvendina valstybės teisę bausti. Prokuratūra traukia baudžiamojon atsakomybėn už padarytus baudžiamuosius nusikaltimus, imasi veiksmų dėl kitų neteisėtų veiksmų ir neveikimo, taip pat skatina nusikaltimų prevenciją.

Generalinis prokuroras ir prokuratūra:

1. įgyvendina su tyrimais susijusias teises, kaip nustatyta teisės aktuose;
2. atstovauja prokuratūrai teismo procese;
3. prižiūri kalėjimų tarnybų veiklos teisėtumą;
4. įgyvendina kitus teisės aktuose nustatytus įgaliojimus ir pareigas kaip viešojo intereso gynėjai.

Prokuratūra:

1. tiria Baudžiamojo proceso įstatyme nurodytas bylas (prokuratūros tyrimai);
2. prižiūri, kad tyrimo institucijos atliekami nepriklausomi tyrimai būtų teisėti (tyrimų priežiūra);
3. įgyvendina kitas teisės aktuose nustatytas teises, susijusias su tyrimais;
4. kaip prokuroras įgyvendina valdžios institucijoms suteiktus įgaliojimus pateikti kaltinimus, atstovauja prokuratūrai teismo procese ir įgyvendina pagal Baudžiamojo proceso įstatymą suteiktas apskundimo teises;
5. įgyvendina teisinę priežiūrą, kaip vykdomi nuosprendžiai, taikomos papildomos bausmės, priemonės, prievartos priemonės, susijusios su laisvės atėmimu ar apribojimu, ir tolesnės priemonės, taip pat kaip laikomasi teisės aktų dėl baudžiamųjų ir administracinių bylų, paklausiausių sprendimų ir įrašų duomenų bazių tvarkymo, neleisdama priėti prie elektroninių duomenų centralizuotai; ji taip pat dalyvauja nuosprendžius priimančių teisėjų organizuojamose procedūrose;
6. padeda tinkamai taikyti teisę teismo procese (prokuroro dalyvavimas ginčo ir ne ginčo teismo procese civilinių, darbo, administracinių ir ekonominių bylų teismuose);
7. skatina, kad institucijos, veikiančios kaip valdžios institucijos arba nagrinėjančios ne teismo ginčus, laikytųsi teisės aktų;
8. skiria ypatingą dėmesį patraukimui atsakomybėn už baudžiamuosius nusikaltimus, kuriuos padaro vaikai ar kurie padaromi prieš vaikus, ir specialiųjų taisyklių, susijusių su administracinėmis ir baudžiamosiomis procedūromis prieš nepilnamečius, laikymuisi; bendradarbiauja įgyvendinant vaikų teises teisės aktų nustatytais atvejais ir inicijuoja procedūras, per kurias imamasi būtinų vaiko apsaugos priemonių;
9. atlieka užduotis, atsirandančias dėl tarptautinių susitarimų, visų pirma susijusias su teisinės pagalbos teikimu ir prašymais suteikti šią pagalbą;
10. atlieka Vengrijos užduotis, susijusias su jos dalyvavimu Eurojuste;
11. užtikrina atstovavimą bylose dėl žalos atlyginimo už pažeidimus ir žalą, padarytą jai vykdant veiklą.

Siekdama ginti viešąjį interesą, prokuratūra siekia užtikrinti, kad visi laikytųsi teisės aktų. Jei teisės aktai pažeidžiami, prokuratūra teisės aktuose nustatytais atvejais ir tvarka imasi veiksmų teisėtumui užtikrinti. Jei teisės aktuose nenustatyta kitaip, prokuratūra privalo imtis veiksmų, jei institucija, privalanti nutraukti teisės aktų pažeidimą, nesiima reikalingų veiksmų, nors privalo tai padaryti pagal Pagrindinį įstatymą, įstatymą ar kitą teisės aktą arba valstybės administracijos teisinį dokumentą, arba jei reikia skubių prokuratūros veiksmų siekiant nutraukti teisės pažeidimą, atsiradusį dėl teisės akto pažeidimo.

Įgaliojimai ir pareigos, nesusiję su baudžiamąja teise viešojo intereso srityje, kuriuos prokuratūra turi įgyvendinti, padėdama vykdyti teisingumą, nustatyti specialiuosiuose teisės aktuose. Prokuroras šiuos įgaliojimus įgyvendina pirmiausia iškeldamas bylą ginčo ir ne ginčo teismo procese, taip pat inicijuodamas procedūras administracinėse institucijose ir paduodamas apeliacijas.

3. Kontaktiniai duomenys

Generalinis prokuroras Dr. Péter Polt
Buveinė: 1055 Budapest, Markó u. 16.
Pašto adresas: 1372 Budapest, Pf. 438.

Telefonas +36 1354 5500

E. paštas info@mku.hu

Interneto svetainė <http://mklu.hu/>

III.2. Parama nukentėjusiesiems

Paramos nukentėjusiesiems tarnyba (*Áldozatsegítő Szolgálat*) pirmiausia teikia paramą nukentėjusiesiems, kuriems padaryta žala, visų pirma fizinė arba psichinė (psichologinė trauma, šokas) arba kurie patyrė nuostolių tiesiogiai dėl nusikaltimo asmeniui ar turtui. Valstybė vertina nukentėjusiųjų poreikius ir teikia jiems atitinkamai pritaikytas paslaugas.

1. Procedūra

Pagalbos nukentėjusiesiems paslaugas teikia specialieji organizaciniai sostinės (apygardos) valdymo biuro skyriai. Nukentėjusieji gali prašyti pagalbos iš bet kurios paramos nukentėjusiesiems tarnybos, pateikdami reikalavimus, ir bet kuriai paramos nukentėjusiesiems tarnybai gali teikti prašymus suteikti skubią finansinę paramą, patvirtinti nukentėjusiojo statusą ir suteikti kompensaciją ([PDF](#)).

Prašymai suteikti skubią finansinę paramą, patvirtinti nukentėjusiojo statusą arba suteikti kompensaciją turi būti pateikiami užpildžius atitinkamą formą ([Prašymo forma](#), [Prašymas patvirtinti nukentėjusiojo statusą](#)). Paramos nukentėjusiesiems tarnyba teikia paramą užpildžius formas.

Paramos nukentėjusiesiems procedūros yra nemokamos.

Prašymai suteikti skubią finansinę paramą gali būti pateikiami per penkias dienas nuo nusikaltimo asmeniui ar turtui padarymo. Prašymus suteikti kompensaciją galima pateikti per tris mėnesius nuo nusikaltimo padarymo, išskyrus įstatyme dėl paramos nukentėjusiesiems nuo nusikaltimų ir valstybės kompensacijos nustatytus atvejus.

Skundai dėl paramos nukentėjusiesiems tarnybų sprendimų per 15 dienų turi būti pateikti Paramos nukentėjusiesiems tarnybai, tačiau adresuoti Teisingumo biurui.

2. Paslaugos

Pagal įstatymą teikiamos šios paslaugos:

- pagalba surašant ieškinius: Paramos nukentėjusiesiems tarnyba padeda nukentėjusiesiems taip, kad tai atitiktų jų poreikius ginant pagrindines teises, ir tiek, kiek tai atitinka tokius poreikius, o tai reiškia, kad nukentėjusieji konsultuojami dėl jų teisių ir pareigų baudžiamojoje ir administracinėje byloje, galimybės gauti sveikatos priežiūros paslaugas sąlygų, sveikatos draudimo, socialinių išmokų ir kitos valstybės paramos, taip pat jiems teikiama informacija, teisinės konsultacijos, emocinė parama ir visa kita šiomis aplinkybėmis reikalinga praktinė pagalba;
- skubi finansinė parama, kuri gali būti suteikta nagrinėjant baudžiamąją bylą ir kurios suma nustatyta įstatyme dėl būsto, aprangos, kelionės, maisto, medicininių ir laidotuvių išlaidų, jei nukentėjusysis negali padengti šių išlaidų, kurias patyrė dėl nusikaltimo asmeniui ar turtui;
- nukentėjusiojo statuso patvirtinimas: nagrinėjant baudžiamąją bylą Paramos nukentėjusiesiems tarnyba patvirtina kliento, kaip nukentėjusiojo, statusą išduodama oficialią pažymą, pagrįstą policijos dokumentais; nukentėjusysis gali naudoti pažymą administracinėms ir kitoms procedūroms, pavyzdžiui, išduodant dokumentus arba suteikiant galimybę gauti teisinę pagalbą ir kt.;
- pagalba liudytojams: į teismo posėdį šaukiami liudytojai gali prašyti teismo pagalbos liudytojams pareigūno suteikti atitinkamas konsultacijas; teismo pagalbos liudytojams pareigūnas yra teismo darbuotojas, teisės aktuose nustatyta tvarka teikiantis liudytojams rekomendacijas dėl parodymų davimo, kad būtų supaprastintas jų dalyvavimas teisme;
- saugių namų suteikimas: pagal poreikius valstybė suteikia saugius namus Vengrijos pilietybę turintiems asmenims arba asmenims, turintiems teisę laisvai judėti ir gyventi Vengrijoje, kurie nustatyti kaip nukentėję nuo prekybos žmonėmis, neatsižvelgiant į tai, ar yra iškelta baudžiamoji byla;
- valstybės kompensacija: per smurtinį nusikaltimą nužudyto ar sunkiai sužeisto asmens artimieji gali prašyti valstybės kompensacijos kaip vienkartinės išmokos arba mėnesinės išmokos, jei jiems šios kompensacijos reikia, kaip nustatyta įstatyme.

3. Kontaktiniai duomenys

24 val. per parą, 7 dienas per savaitę veikianti paramos nukentėjusiesiems linija, skambučiai iš Vengrijos tinklų – nemokami:

+36 (1) 80 225 225

 [Paramos nukentėjusiesiems tarnybos](#)

Daugiau informacijos apie [paramą nukentėjusiesiems](#).

III.3. Teisinė pagalba

Pagal Teisinės pagalbos įstatymą pagrindinis Teisinės pagalbos tarnybos (*Jogi Segítségnyújtó Szolgálat*) tikslas yra teikti profesionalią teisinę pagalbą socialinių poreikių turintiems asmenims siekiant įgyvendinti jų teises ir spręsti jų teisinius ginčus, taikant tam tikrus apribojimus ir tam tikrą formą.

1. Procedūra

Teisinės pagalbos prašymą galima pateikti asmeniškai arba paštu ([Teisinė pagalba. Kontaktiniai duomenys](#)) už teisinę pagalbą atsakingam organizaciniam skyriui (toliau – regioninis biuras), atitinkamos apygardos (sostinės), kurioje yra prašymo pateikėjo nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta arba, jeigu tokios vietos nėra, susirašinėjimo adresas ar darbovietė, vyriausybės biure, užpildžius ir pasirašius formą (<http://igazsagugyihivatal.gov.hu/dokumentumok-jogi-segitsegnyujtas>) ir pridėjus reikiamus priedus. Prašymas teikiamas nemokamai.

Regioniniam biurui priėmus galutinį sprendimą dėl leidimo, asmuo gali gauti bet kurio budinčio advokato (advokatai, advokatų kontoros, pilietinės visuomenės organizacijos) iš Teisingumo biuro sudaryto budinčių advokatų sąrašo paslaugas (<http://www.kimisz.gov.hu/alaptev/nepugyvedje/nevjegyzeke>).

Skundai dėl Teisinės pagalbos tarnybos sprendimų per 15 dienų turi būti pateikti regioniniam biurui, tačiau adresuoti Teisingumo biurui.

2. Pagrindinės teisinės pagalbos rūšys

A. Pagalba nevykstant teismo procesui

- Jei teismo procesas dėl ginčo dar nepradėtas,
- teikiamos konsultacijos ir (arba) rengiami dokumentai;
- tai nesuteikia teisės būti atstovaujamam; budintis advokatas negali imtis veiksmų kliento vardu ar vietoj kliento.

B. Pagalba vykstant teismo procesui

- Jei byla jau nagrinėjama teisme,
- teikiamos atstovavimo paslaugos;
- jos negali būti teikiamos asmeniui, padariusiam nusikaltimą ar nusižengimą;
- nukentėjusiajam gali būti suteikta teisė į teisinį atstovavimą nuo baudžiamojo proceso tyrimo ir patraukimo baudžiamojo atsakomybės etapo.

C. Įprastais atvejais Tarnyba teikia trumpas konsultacijas žodžiu, netikrindama kliento materialinės padėties.

3. Teisės suteikimo sąlygos

A. Civilinėse ginčo ir ne ginčo bylose:

- valstybė padengia budinčiojo advokato ir (arba) teisėto atstovo išlaidas arba apmoka teisinių paslaugų išlaidas už vienus metus, jei kliento pajamos ir turtinė padėtis atitinka teisės aktuose nustatytus kriterijus;
- valstybė padengia teisinių paslaugų išlaidas, jei klientas dalyvauja individualioje Paramos nukentėjusiesiems tarnybos procedūroje ir yra pripažintas nukentėjusiuoju nuo nusikaltimo, taip pat atitinka teisės aktuose nustatytas sąlygas, susijusias su pajamomis ir turtu.

B. Baudžiamojoje byloje:

- valstybė padengia budinčiojo advokato ir (arba) teisėto atstovo išlaidas už vienus metus, jei kliento pajamos ir turtinė padėtis atitinka teisės aktuose nustatytus kriterijus;
- valstybė padengia teisinių paslaugų išlaidas, jei klientas dalyvauja individualioje Paramos nukentėjusiesiems tarnybos procedūroje ir yra pripažintas nukentėjusiuoju nuo nusikaltimo, taip pat atitinka teisės aktuose nustatytas sąlygas, susijusias su pajamomis ir turtu.

C. Bendrosios taisyklės

Klientai privalo pateikti savo ir asmenų, gyvenančių su jais bendrame namų ūkyje, pajamų įrodymus – pateikti Teisinės pagalbos įstatyme nurodytus dokumentus.

Įstatyme nurodyti atvejai, kai parama gali būti neteikiama, pavyzdžiui, rengiant sutartis, nebent sutartį sudarančios šalys kartu kreipiasi pagalbos ir visais aspektais yra tenkinamos pagalbos suteikimo sąlygos, arba bylose dėl muitų ir kt.

4. Kontaktiniai duomenys

 [Regioniniai biurai:](#)

Daugiau informacijos apie [teisinę pagalbą.](#)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 22/12/2017

Pagrindinės teisės - Nyderlandai

Pagrindinės teisės nustatytos Konstitucijos 1 skyriuje. Šiomis teisėmis piliečiams suteikiama laisvė gyventi be valstybės įsikišimo. Į Konstituciją taip pat įtrauktos teisės dalyvauti visuomenės ir politiniame gyvenime. Pagrindinių teisių pavyzdžiai: žodžio laisvė, teisė į asmens duomenų apsaugą, balsavimo teisė ir teisė į vienodas sąlygas.

Išskiriamos dvi pagrindinių teisių rūšys:

- „klasikinės“ pagrindinės teisės: pilietinės ir politinės teisės. Šios teisės apima balsavimo teisę, žodžio laisvę, teisę į privatų gyvenimą, religijos laisvę ir diskriminacijos draudimą;
- pagrindinės „socialinės“ teisės: ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės. Šios teisės apima teisę į būstą, socialinę apsaugą, sveikatos priežiūrą ir švietimą.

Pagrindinių socialinių teisių įgyvendinimas paprastai nėra užtikrinamas teisme, priešingai nei klasikinių pagrindinių teisių. Taigi visuomenės narys gali pareikšti ieškinį, jeigu savivaldybė be pateisinamos priežasties nori uždrausti demonstraciją.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 14/05/2018

Pagrindinės teisės - Lenkija

NACIONALINIAI TEISMAI

Pagal *Lenkijos Konstituciją (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej)* kiekvienas asmuo turi teisę į nepagrįstai neuždelstą, sąžiningą ir viešą bylos nagrinėjimą kompetentingame, nešališkame ir nepriklausomame teisme. Tai reiškia, kad visi ginčai, susiję su nacionalinėje teisėje užtikrinamų teisių ir laisvių įgyvendinimu, gali būti nagrinėjami nacionaliniuose teismuose. Civilinės, šeimos ir nepilnamečių teisės, darbo ir socialinės apsaugos teisės, komercinės ir bankroto teisės, baudžiamąsias ir penitencines bylas nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai. Administraciniai teismai tikrina institucijų veiksmų teisėtumą. Karo teismai vykdo teisingumą Lenkijos ginkluotųjų pajėgų sistemoje pagal parlamento priimtus įstatymus, be to, parlamento priimtuose įstatymuose numatytais atvejais – dėl asmenų, kurie nėra Lenkijos ginkluotųjų pajėgų nariai.

Bendrosios kompetencijos, administraciniai ir karo teismai veikia pagal principą, kad byla nagrinėjama dviem etapais – jei šalies netenkina tai, kaip teismas išnagrinėjo bylą, ji gali apskųsti sprendimą aukštesnės instancijos teismui.

Be to, pagal Lenkijos Konstituciją visiems asmenims, kurių konstitucinės teisės ar laisvės pažeistos, suteikiama teisė paduoti konstitucinį skundą Konstituciniam Teismui (*Trybunał Konstytucyjny*). Tokį skundą gali parengti tik advokatas (*adwokat*) arba patarėjas teisės klausimais (*radca prawny*) (išimtytys taikomos teisėjams () *sędziowie*), prokurorams (*prokuratorzy*), advokatams (*adwokaci*), patarėjams teisės klausimais (*radcowie prawni*), notarams (*notariusze*), teisės profesoriams arba teisės daktarams, kurie atstovauja patys sau) ir jį paduodant netaikomi teismo mokesčiai. Skundai gali būti susiję su reglamentavimo priemone, kuria remdamasis teismas ar valdžios institucija priėmė galutinį sprendimą dėl Konstitucijoje įtvirtintų teisių, laisvių ar pareigų.

NACIONALINĖS ŽMOGAUS TEISIŲ INSTITUCIJOS

Ombudsmenas (*Rzecznik Praw Obywatelskich*)

Adresas: Aleja Solidarności 77, 00-090 Warsaw

Ombudsmeno vaidmuo – ginti Konstitucijoje ir kitose reglamentavimo priemonėse įtvirtintas asmenų ir piliečių teises ir laisves.

Kiekvienas asmuo turi teisę prašyti Ombudsmeno pagalbos bylose, susijusiose su jo teisių ar laisvių, kurias pažeidė institucijos, apsauga.

Pareiškimai Ombudsmenui pateikiami nemokamai.

Peržiūrėjęs pareiškimą, Ombudsmenas gali:

- imtis nagrinėti bylą;
- nurodyti, kokios teisių gynimo priemonės yra prieinamos pareiškėjui;
- perduoti bylą kompetentingai institucijai;
- atsisakyti nagrinėti bylą.

Jeigu Ombudsmenas imasi nagrinėti bylą, jis gali:

- pats atlikti tyrimą;
- prašyti kompetentingų institucijų išnagrinėti bylą ar jos dalį;
- prašyti Seimo (*Sejm*, žemesnieji Lenkijos parlamento rūmai) nurodyti Aukščiausiesiems Audito Rūmams (*Najwyższa Izba Kontroli*) atlikti auditą siekiant išnagrinėti atitinkamą bylą ar jos dalį.

Nagrinėdamas bylą, Ombudsmenas turi teisę:

- ištirti bet kurį atvejį vietoje (taip pat iš anksto nepranešęs);
- prašyti pateikti paaiškinimus ir dokumentus bet kurioje atitinkamų institucijų nagrinėjamoje byloje;
- prašyti informacijos apie teismų, prokuratūros ir kitų teisėsaugos institucijų nagrinėjamos bylos eigą, taip pat prašyti Ombudsmeno tarnybai pateikti tikrinti dokumentus po to, kai byla baigiama nagrinėti ir priimamas sprendimas;
- užsakyti ekspertų ir kitas išvadas.

Išnagrinėjęs bylą, Ombudsmenas gali:

- paaiškinti pareiškėjui, kad jo teisės ir laisvės nebuvo pažeistos;
- paraginti instituciją, organizaciją arba įstaigą, kurios veiksmais, kaip nustatyta, pažeistos teisės ir laisvės, ištaisyti atitinkamą pažeidimą, ir po to stebėti rekomendacijų įgyvendinimą;
- prašyti atitinkamą įstaigą prižiūrinčios institucijos taikyti teisės aktuose nustatytas priemones;
- prašyti iškelti bylą ir dalyvauti nagrinėjamoje civilinėje byloje;
- prašyti jurisdikciją turinčio prokuroro pradėti ikiteisminį nagrinėjimą bylose, susijusiose su nusikaltimais, dėl kurių baudžiamojon atsakomybėn traukiama *ex officio*;
- prašyti iškelti administracinę bylą, paduoti skundus administraciniam teismui ir dalyvauti šiose bylose;
- prašyti skirti baudą, taip pat siūlyti panaikinti galutinį sprendimą bylose, susijusiose su nesunkiais nusikaltimais;
- pareikšti ieškinį ar paduoti kasacinį skundą dėl galutinio sprendimo.

Jei Ombudsmenas mano, kad reikia iš dalies pakeisti arba priimti reglamentavimo priemonę, susijusią su teisėmis ir laisvėmis, jis gali pateikti prašymą kompetentingoms institucijoms.

SPECIALIZUOTOS ŽMOGAUS TEISIŲ INSTITUCIJOS

Vaiko teisių apsaugos kontrolierius (*Rzecznik Praw Dziecka*)

Adresas: ul. Przemysłowa 30/32, 00-450 Warsaw

Vaiko teisių apsaugos kontrolierius siekia apsaugoti vaiko teises, įskaitant:

- teisę į gyvybę ir sveikatos priežiūrą;
- teisę augti šeimoje;
- teisę į deramas gyvenimo sąlygas;
- teisę į švietimą;
- neįgalių vaikų teises;
- vaikų apsaugą nuo visų formų smurto, žiaurumo, išnaudojimo, demoralizavimo, apleidimo ir kitokio netinkamo elgesio.

Kiekvienas turi teisę prašyti Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus pagalbos atvejais, susijusiais su vaiko teisių ar interesų apsauga.

Pareiškimai Vaiko teisių apsaugos kontrolieriui pateikiami nemokamai.

Atlikdamas tyrimus, Vaiko teisių apsaugos kontrolierius gali:

- ištirti bet kurį atvejį vietoje (taip pat iš anksto nepranešęs);
- prašyti atitinkamų institucijų pateikti paaiškinimus, informaciją arba dokumentus;
- užsakyti ekspertų ir kitas išvadas.

Išnagrinėjęs bylą, Vaiko teisių apsaugos kontrolierius gali:

- prašyti kompetentingų institucijų imtis veiksmų vaiko naudai;
- prašyti imtis drausminių priemonių arba skirti drausmines nuobaudas, jeigu nustatoma, kad atitinkama institucija pažeidė vaiko teises ar interesus;
- dalyvauti Konstitucinio Teismo nagrinėjamosiose bylose, kurios buvo iškeltos Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus prašymu, arba nagrinėjant konstitucinius skundus, turinčius įtakos vaiko teisėms;
- teikti siūlymus Aukščiausiam Teismui (*Sąd Najwyższy*) siekiant išspręsti teisės aktų, susijusių su vaiko teisėmis, aiškinimo skirtumus;
- pareikšti ieškinį arba paduoti kasacinį skundą;
- prašyti iškelti bylą ir dalyvauti nagrinėjamoje civilinėje byloje;
- dalyvauti bylose, susijusiose su nepilnamečiais;
- prašyti kompetentingo prokuroro pradėti ikiteisminį tyrimą bylose, susijusiose su nusikaltimais;
- prašyti iškelti administracinę bylą, paduoti skundus administraciniam teismui ir dalyvauti šiose bylose;
- prašyti skirti baudą bylose, susijusiose su nesunkiais nusikaltimais.

Jei Vaiko teisių apsaugos kontrolierius mano, kad būtina iš dalies pakeisti arba priimti reglamentavimo priemonę, susijusią su vaiko teisėmis, jis gali šiuo tikslu teikti prašymą kompetentingoms institucijoms.

Pacientų teisių apsaugos kontrolierius (*Rzecznik Praw Pacjenta*)

Adresas: ul. Młynarska 46, 01-171 Warsaw

Pacientų teisių apsaugos kontrolierius yra įstaiga, kompetentinga ginti pacientų teises.

Kiekvienas asmuo turi teisę prašyti Pacientų teisių apsaugos kontrolieriaus pagalbos, jei yra pažeistos paciento teisės.

Pareiškimai Pacientų teisių apsaugos kontrolieriui pateikiami nemokamai.

Peržiūrėjęs pareiškimą, Pacientų teisių apsaugos kontrolierius gali:

- imtis nagrinėti bylą;

- nurodyti, kokios teisių gynimo priemonės yra prieinamos pareiškėjui;
- perduoti bylą kompetentingai institucijai;
- atsisakyti nagrinėti bylą.

Jeigu Pacientų teisių apsaugos kontrolierius imasi nagrinėti bylą, jis gali:

- pats atlikti tyrimą;
- prašyti kompetentingų institucijų išnagrinėti bylą ar jos dalį.

Nagrinėdamas bylą, Pacientų teisių apsaugos kontrolierius turi teisę:

- bet kurį atvejį ištirti vietoje (taip pat iš anksto nepranešęs);
- prašyti pateikti paaiškinimus ir dokumentus bet kurioje atitinkamų institucijų nagrinėjamoje byloje;
- prašyti informacijos apie teismų, prokuratūros ir kitų teisėsaugos institucijų nagrinėjamos bylos eigą, taip pat prašyti Pacientų teisių apsaugos kontrolieriaus tarnybai pateikti tikrinti dokumentus po to, kai byla baigiama nagrinėti ir priimamas sprendimas;
- užsakyti ekspertų ir kitas išvadas.

Išnagrinėjęs bylą, Pacientų teisių apsaugos kontrolierius gali:

- paaiškinti pareiškėjui, kad paciento teisės nebuvo pažeistos;
- paraginti instituciją, organizaciją arba įstaigą, kurios veiksmams, kaip nustatyta, pažeistos paciento teisės, ištaisyti atitinkamą pažeidimą;
- prašyti atitinkamą įstaigą prižiūrinčios institucijos taikyti teisės aktuose nustatytas priemones;
- prašyti iškelti bylą ir dalyvauti nagrinėjamoje civilinėje byloje.

Jei Pacientų teisių apsaugos kontrolierius mano, kad būtina iš dalies pakeisti arba priimti reglamentavimo priemonę, susijusią su paciento teisėmis, jis gali šiuo tikslu teikti prašymą kompetentingoms institucijoms.

Asmens duomenų apsaugos generalinis inspektorius (*Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych*)

Adresas: ul. Stawki 2, 00-193 Warsaw

Generalinis inspektorius yra kompetentinga asmens duomenų apsaugos įstaiga.

Jeigu pažeidžiamos Duomenų apsaugos įstatymo (*Ustawa o ochronie danych osobowych*) nuostatos, duomenų subjektas gali paduoti skundą generaliniam inspektoriumi.

Nagrinėdamas administracinę bylą, generalinis inspektorius nagrinėja, kaip buvo tvarkomi pareiškėjo asmens duomenys.

Nagrinėdami bylą, generalinis inspektorius, jo pavaduotojas ir įgalioti darbuotojai turi teisę:

- įeiti į patalpas, kuriose yra duomenų registravimo sistema, taip pat į patalpas, kuriose tvarkomi duomenys, ir atlikti būtinas patikras;
- prašyti pateikti paaiškinimus ir apklausti asmenis siekdami nustatyti faktus;
- tikrinti visus dokumentus ir duomenis, tiesiogiai susijusius su patikros dalyku, ir daryti jų kopijas;
- tikrinti duomenims tvarkyti naudojamą įrangą, laikmenas ir IT sistemas;
- užsakyti ekspertų ir kitas išvadas.

Ištyręs bylą ir nustatęs, kad teisės aktai buvo pažeisti, generalinis inspektorius priima sprendimą, kuriuo įpareigoja laikytis teisės aktų, įskaitant įpareigojimą:

- nutraukti pažeidimus;
- papildyti, atnaujinti arba ištaisyti asmens duomenis, pateikti juos susipažinti arba atsisakyti tai padaryti;
- imtis papildomų priemonių asmens duomenims apsaugoti;
- nutraukti asmens duomenų siuntimą į trečiąją šalį;
- apsaugoti duomenis arba perduoti juos kitoms įstaigoms;

- ištrinti asmens duomenis.

Neatsižvelgiant į tai, kas nurodyta pirmiau, remdamasis tiriant bylą surinkta informacija, generalinis inspektorius savo iniciatyva sprendžia, ar pasinaudoti toliau nurodytais įgaliojimais:

- išsiųsti raštą įstaigai, su kuria yra susijęs skundas;
- prašyti pažeidėjams skirti drausminę ar kitą teisės aktuose nustatytą sankciją;
- pranešti teisėsaugos institucijai apie įtariamą nusikaltimą.

Jei generalinis inspektorius mano, kad būtina iš dalies pakeisti arba priimti reglamentavimo priemonę, susijusią su asmens duomenų apsauga, jis gali šiuo tikslu pateikti prašymą kompetentingoms institucijoms.

Vyriausybės įgalotinis lygių galimybių klausimais (*Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania*)

Adresas: Al. Ujazdowskie 1/3, 00-583 Warsaw

Įgalotinis – tai įstaiga, atsakinga už vyriausybės vienodo požiūrio ir nediskriminavimo politikos įgyvendinimą.

Kiekvienas asmuo turi teisę paduoti įgalotiniui skundą, pareiškimą arba peticiją.

Už skundo, pareiškimo ar peticijos pateikimą mokestis neimamas.

Jei norint atsakyti į skundą, pareiškimą ar peticiją prieš tai būtina išnagrinėti ir išsiaiškinti atvejo aplinkybes, įgalotinis surenka reikalingus įrodymus. Šiuo tikslu jis gali prašyti kitų institucijų pateikti būtinus įrodymus ir paaiškinimus.

Skundas, pareiškimas arba peticija turėtų būti išnagrinėti nepagrįstai nedelsiant:

- per vieną mėnesį, jei tai skundas ar pareiškimas;
- per tris mėnesius, jei tai peticija.

Įgalotinis praneša pareiškėjui apie tai, kaip yra išnagrinėta byla.

Nustatęs, kad pažeistas vienodo požiūrio principas, įgalotinis imasi priemonių šio pažeidimo padariniams panaikinti arba sušvelninti.

Jei įgalotinis mano, kad būtina iš dalies pakeisti arba priimti reglamentavimo priemonę, susijusią su vienodu požiūriu ir nediskriminavimu, jis gali šiuo tikslu pateikti prašymą kompetentingoms institucijoms.

Vyriausybės įgalotinis neįgalųjų teisių klausimais (*Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych*)

Įgalotinis iš esmės prižiūri, kaip yra atliekamos užduotys, nustatytos *Neįgalųjų profesinės ir socialinės reabilitacijos ir užimtumo įstatyme (Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych)*.

Įgalotinis prižiūri neįgaliojo pažymėjimų išdavimą ir neįgalumo laipsnio nustatymą.

Kiekvienas asmuo turi teisę paduoti įgalotiniui skundą, pareiškimą arba peticiją.

Jei norint atsakyti į skundą, pareiškimą ar peticiją prieš tai būtina išnagrinėti ir išsiaiškinti atvejo aplinkybes, įgalotinis surenka reikalingus įrodymus. Šiuo tikslu jis gali prašyti kitų institucijų pateikti būtinus įrodymus ir paaiškinimus.

Skundas, pareiškimas arba peticija turėtų būti išnagrinėti nepagrįstai nedelsiant:

- per vieną mėnesį, jei tai skundas ar pareiškimas;
- per tris mėnesius, jei tai peticija.

Įgalotinis praneša pareiškėjui apie tai, kaip yra išnagrinėta byla.

Jei atlikdamas priežiūrą įgalotinis nustato, kad kyla pagrįstų abejonių, ar sprendimas atspindi bylos faktines aplinkybes, arba kad galėjo būti priimtas neteisėtas sprendimas, jis gali prašyti kompetentingos institucijos:

- panaikinti sprendimą;
- toliau nagrinėti bylą.

KITOS SPECIALIZUOTOS INSTITUCIJOS

Nacionalinė radijo ir televizijos taryba (*Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji*)

Adresas: Skwer kard. S. Wyszyńskiego 9, 01-015 Warsaw

Nacionalinė radijo ir televizijos taryba gina žodžio laisvę radijuje ir televizijoje, žiniasklaidos paslaugų teikėjų autonomiją ir viešąjį interesą, taip pat užtikrina atvirą ir pluralistinį radijo ir televizijos pobūdį.

Kiekvienas asmuo turi teisę paduoti tarybai skundą, pareiškimą arba peticiją.

Už skundo, pareiškimo ar peticijos pateikimą mokestis neimamas.

Jei skundas susijęs su konkrečia programa, skundo pateikėjas turi nurodyti programos transliacijos laiką ir datą, kanalo ir programos pavadinimą (ar bet kurią kitą informaciją, leidžiančią nustatyti programą, dėl kurios paduotas skundas).

Tarybos pirmininkas gali prašyti, kad žiniasklaidos paslaugų teikėjas pateiktų įrodymus, dokumentus ir paaiškinimus, kurie yra būtini siekiant nustatyti, ar paslaugų teikėjas veikė laikydamasis teisės aktų.

Skundas, pareiškimas ar peticija turėtų būti išnagrinėti nepagrįstai nedelsiant – per vieną mėnesį, jei tai yra skundas ar pareiškimas, ir per tris mėnesius, jei tai yra peticija.

Taryba praneša pareiškėjui apie tai, kaip yra išnagrinėta byla.

Tarybos pirmininkas gali prašyti žiniasklaidos paslaugų teikėjo nutraukti žiniasklaidos paslaugų teikimą, jeigu taip pažeidžiami teisės aktai.

Tam tikrais atvejais tarybos pirmininkas gali skirti piniginę baudą žiniasklaidos paslaugų teikėjui.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 23/01/2018

Pagrindinės teisės - Portugalija

Nacionaliniai teismai

Jei piliečių pagrindinės teisės pažeidžiamos, jie gali kreiptis į teismus. Portugalijos teismai (civiliniai ir administraciniai) atsakingi už teisingumo vykdymą, teisės aktais ginamų piliečių teisių ir interesų apsaugą, demokratinės teisinės valstybės principo pažeidimų prevenciją ir privatinės ar viešosios teisės ginčų sprendimą (Portugalijos Respublikos Konstitucijos 202 straipsnis).

Konstituciniam Teismui pavesta vykdyti teisingumą teisiniais ir konstituciniais klausimais. Jeigu išnaudojamos įprastos apskundimo priemonės (Konstitucinio Teismo pagrindinio įstatymo 70 straipsnio 2 dalis ir 72 straipsnis), šalis, kuri nagrinėjant bylą rėmėsi taikyto įstatymo prieštaravimu Konstitucijai, turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą.

Daugiau informacijos pateikta tinklalapyje [Valstybių narių teismų sistemos. Portugalija](#)

Nacionalinė žmogaus teisių institucija

- **Ombudsmenas (*O Provedor de Justiça*)**

Nuo 1999 m. Portugalijos ombudsmenas, be pirmiau apibūdintų funkcijų, taip pat atlieka nacionalinės žmogaus teisių institucijos funkciją, o Jungtinių Tautų Organizacija yra suteikusi jam „A statusą“ – visiškai Paryžiaus principus atitinkančios institucijos statusą.

Todėl vienas iš Ombudsmeno darbų – skatinti ir ginti pagrindines žmogaus teises, skirti ypatingą dėmesį dėl amžiaus ar psichomotorinių sutrikimų pažeidžiamiausių asmenų – vaikų, pagyvenusių asmenų ir neįgaliųjų – teisėms.

Skundai paduodami ir nagrinėjami taikant skyriuje apie Ombudsmeną aprašytą procedūrą.

Ombudsmenas (*O Provedor de Justiça*)

Ombudsmenas – tai pagal įstatymą įsteigta įstaiga, kurios užduotis – „ginti ir skatinti piliečių teises, laisves, garantijas ir teisėtus interesus“ (1991 m. balandžio 9 d. Įstatymo Nr. 9/91 1 straipsnio 1 dalis su pakeitimais), kurie gali būti nepagrįstai pažeisti,

piliečiams palaikant santykius su valdžios institucijomis. Jei nėra kitų būdų, nes visos apskundimo priemonės (administracinės ir (arba) teisminės) yra išnaudotos arba pasibaigė apskundimo terminas, piliečiai gali susisiekti su Ombudsmenu ir paduoti skundą nemokamai, pagrindę savo poziciją.

Kaip nurodyta pirmiau, Portugalijoje Ombudsmenas taip pat yra nacionalinė žmogaus teisių institucija, kuriai patikėtas nacionalinio prevencinio mechanizmo vaidmuo.

2013 m. gegužės mėn. pagal Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą Ministrų Taryba nusprendė paskirti Ombudsmeną atlikti nacionalinio prevencinio mechanizmo vaidmenį. Taigi Ombudsmenas atsako už laisvės apribojimo vietų patikras – lankosi kalėjimuose, klinikose, psichiatrijos ligoninėse, nepilnamečių auklėjimo centruose ir kt., siekdamas stebėti asmenų, kurių laisvė atimta, apgyvendinimo ir maitinimo sąlygas, tikrinti, ar yra laikomasi kalinamų asmenų pagrindinių teisių (įskaitant, jei įmanoma, teisę į privatumą ir teisėtą bendravimą su giminėmis ir įgaliojais atstovais), ir nustatyti, ar yra taikomos individualios gydymo programos.

Skundo nagrinėjimas

Skundus Ombudsmenui galima pateikti laišku, faksu arba e. paštu. Interneto svetainėje piliečiai taip pat gali rasti elektroninę skundo formą. Be to, skundus galima pateikti telefonu, asmeniškai Ombudsmeno tarnyboje arba bet kurioje prokuratūroje.

Ne visi Ombudsmeno gauti pranešimai yra tikri skundai – dažnai tai yra anoniminiai paaiškinimai, paprasti prašymai suteikti informacijos ir teisinę pagalbą arba bendri teiginiai konkrečiais klausimais. Jie negali būti tiriami.

Gavus skundą pradeda procedūra (kuri nebūtinai yra nauja, nes spartumo ir procesinio ekonomiškumo sumetimais skundus panašiais klausimais galima nagrinėti per vieną procedūrą) ir skundas tinkamai ištiriamas. Kitaip tariant, atliekami būtini tyrimai siekiant nustatyti faktines aplinkybes, t. y. išklausti subjektą, dėl kurio paduotas skundas, ir net patį skundo pateikėją, kuris taip pat gali prašyti, kad Ombudsmenas jį išklaustytų.

Pasibaigus šiai procedūrai, dėl skundo gali būti pateikiamos rekomendacijos, siūlymai, pastabos ir kiti alternatyvūs būdai suderinti nesutampančius interesus, be to, gali būti teikiami prašymai patikrinti konstitucingumą arba teisėtumą.

Ombudsmenas ne tik atsako į piliečių skundus, bet ir gali pradėti procedūras savo iniciatyva, siekdamas iširti atvejus, į kuriuos atkreipiamas jo dėmesys, ir taikydamas visas jo kompetencijai priklausančias priemones.

Specializuotos žmogaus teisių institucijos

- **Vaiko teisių apsaugos organizacija**

Nacionalinė vaikų ir jaunimo teisių rėmimo ir apsaugos komisija (*Comissão Nacional de Promoção dos Direitos e Proteção das Crianças e Jovens, CNPDPCJ*)

CNPDPCJ koordinuoja visų viešųjų ir privačiųjų subjektų, struktūrų ir intervencinių programų veiksmus siekdama remti vaikų ir jaunimo teises ir juos apsaugoti. Ji teikia rekomendacijas, taip pat stebi, remia ir prižiūri vaikų ir jaunimo apsaugos komitetų (*Comissões de Proteção de Crianças e Jovens, CPCJ*) darbą visoje šalyje.

CPCJ yra oficialios neteisminės institucijos, turinčios funkcinę autonomiją ir siekiančios remti vaikų bei jaunimo teises ir užkirsti kelią situacijoms, dėl kurių gali nukentėti vaikų ir jaunimo saugumas, sveikata, mokymas, švietimas ar bendras vystymasis, arba užtikrinti, kad tokių situacijų nebebūtų. Prokuratūra (*Ministério Público, MP*) stebi vaikų ir jaunimo apsaugos komitetų darbą ir vertina jų sprendimų teisėtumą bei esmę, prireikus imdamasi veiksmų dėl teisminės peržiūros.

Komitetai yra plenariniai ir ribotos sudėties. Plenarinis komitetas atsako už veiksmų įgyvendinimą siekiant remti vaikų ir jaunimo teises ir užkirsti kelią pavojingoms situacijoms.

Ribotos sudėties komitetas imasi veiksmų tais atvejais, kai vaikui ar jaunuoliui kyla pavojus, visų pirma: lankosi pas žmones, kurie kreipiasi į apsaugos komitetą, ir teikia jiems rekomendacijas; atlieka preliminarų situacijų, apie kurias apsaugos komitetui yra žinoma, vertinimą ir tiria konkrečius atvejus; priima sprendimus dėl paaukštinimo ir apsaugos priemonių taikymo, taip pat stebi ir peržiūri šias priemones (išskyrus priemonę, kuriai iš anksto reikalingas įvaikinimui pasirinkto asmens arba įvaikinimo įstaigos pritarimas).

Skundo nagrinėjimas

Bet kas gali laišku, telefonu, faksu, e. paštu arba asmeniškai atvykęs į komitetų biurus pateikti informaciją apie pavojingą atvejį tiesiogiai CPCJ. Apsaugos komitetai atsako už savivaldybės, kurioje yra įsikūrę, teritoriją. Spauskite toliau pateiktą nuorodą norėdami pamatyti apsaugos komitetų kontaktinių duomenų sąrašą pagal vaiko gyvenamąją vietą. <http://www.cnpcjr.pt/search.asp>

Tam, kad įsikištų CPCJ, reikalingas tėvų sutikimas ir susitarimas, ir gali būti įgyvendinamos tokios priemonės:

- parama tėvams;
- parama kitam šeimos nariui;
- globos skyrimas tinkamam asmeniui;
- parama savarankiškam gyvenimui;
- priežiūra globėjų šeimoje;
- įkurdinimas kokioje nors įstaigoje.

Rėmimo ir apsaugos priemonės taikomos įprastoje gyvenamojoje aplinkoje arba įkurdinus, atsižvelgiant į priemonių pobūdį.

- **Lygybės įstaigos**

Pilietybės ir lyčių lygybės komisija (*Comissão para a Cidadania e a Igualdade de Género, CIG*)

Pilietybės ir lyčių lygybės komisija yra nacionalinė įstaiga, atsakinga už lyčių lygybės principo skatinimą ir rėmimą. Ji vykdo veiklą šiose srityse: švietimo pilietybės klausimais, lyčių lygybės, motinystės ir tėvystės apsaugos, priemonių, kuriomis siekiama palengvinti lygų vyrų ir moterų dalyvavimą įvairiose gyvenimo srityse, rėmimo, vyrų ir moterų darbo, privataus ir šeimos gyvenimo derinimo, kovos su smurtu šeimoje, smurtu dėl lyties ir prekyba žmonėmis, taip pat paramos nukentėjusiesiems.

CIG yra centrinė tarnyba, tiesiogiai valdoma valstybės, ir administraciniu požiūriu yra savarankiška. Ji priklauso Ministrų Tarybos prezidentui ir yra pavaldi pilietybės ir lygybės reikalų valstybės sekretoriui.

Visų pirma ji atsakinga už skundų, susijusių su diskriminacijos ar smurto dėl lyties atvejais, priėmimą ir jų pateikimą (atitinkamai atvejais – kartu su nuomonėmis ir rekomendacijomis) kompetentingoms institucijoms ar susijusiems subjektams.

Skundo nagrinėjimas

CIG priima e. paštu per Komisijos *Facebook* tinklalapį pateiktus arba popierinius skundus dėl diskriminacijos ar smurto dėl lyties.

Vidaus tarnybos gautus skundus analizuoja ir skirsto į kategorijas, taip pat tiesiogiai atsako skundo pateikėjui tuo pačiu kanalu. Nuomonės ir (arba) rekomendacijos gali būti siunčiamos atitinkamiems subjektams ir (arba) bylos gali būti perduodamos kompetentingoms institucijoms (pvz., prokuratūrai, ASAE (*Autoridade de Segurança Alimentar e Económica*, Maisto saugos ir ekonominio saugumo institucijai), ERC (*Entidade Reguladora para a Comunicação Social*, Žiniasklaidos reguliavimo institucijai), persiunčiant kopiją susijusiems subjektams.

Vyriausioji migracijos komisija (*Alto Comissariado para as Migrações, ACM*)

[Lygybės ir kovos su rasine diskriminacija komisija (*Comissão para a Igualdade e Contra a Discriminação Racial, CICDR*)]

Vyriausioji migracijos komisija (ACM) yra viešoji institucija, įgyvendinanti viešąją migracijos politiką. Jos vaidmuo – kovoti su visų formų diskriminacija dėl odos spalvos, tautybės, etninės kilmės ar religijos. Ji atsako už informacijos, susijusios su diskriminacine praktika, priėmimą, taip pat Lygybės ir kovos su rasine diskriminacija komisijos (CICDR) veiklos koordinavimą.

CICDR yra nepriklausoma patariamoji ACM įstaiga, kuri specializuojasi kovos su rasine diskriminacija srityje. Jos tikslas – vykdyti visų formų rasinės diskriminacijos prevenciją, drausti šią diskriminaciją ir bausti už veiksmus, kuriais pažeidžiamos pagrindinės teisės arba valdžios institucija, tarnyba ar fizinis asmuo riboja ekonominių, socialinių arba kultūrinių teisių įgyvendinimą ar trukdo jas įgyvendinti, nes asmuo yra konkrečios rasės, odos spalvos, tautybės ar etninės kilmės.

Skundo nagrinėjimas

Skundus galima pateikti ACM arba tiesiogiai CICDR laišku, faksu, e. paštu arba paskambinus telefonu. CICDR interneto svetainėje taip pat pateikiama elektroninė skundo forma.

Vyriausiasis komisaras siunčia skundą kompetentingos ministerijos generalinei inspekcijai, kuri, nustačiusi, ar nurodyti faktai yra tikri, privalo pateikti ataskaitą. Ataskaita pateikiama Lygybės ir kovos su rasine diskriminacija komisijos Nuolatiniam komitetui, kuris pateikia patariamąją nuomonę. Tuo remdamasis, Vyriausiasis migracijos komisaras priima sprendimą. Sprendimu gali būti

numatyta skirti baudą, kurios dydis – iki 5 minimalių darbo užmokesčių fiziniam asmeniui ir iki 10 minimalių darbo užmokesčių viešiesiems subjektams ir (arba) įmonėms.

Komisija registruoja diskriminacinių veikslių ir atitinkamai paskirtų baudių praktiką. Ji viešina teisės aktų pažeidimus, siekdama atgrasyti nuo tokių veikslių, ir didina visuomenės informuotumą lygybės ir nediskriminavimo klausimais.

- **Duomenų apsaugos institucija**

Nacionalinė duomenų apsaugos komisija (*Comissão Nacional de Proteção de Dados, CNPD*)

CNPD yra nepriklausoma administracinė institucija, kuriai vadovauja Respublikos Asamblėja. Jos vaidmuo – stebėti ir prižiūrėti asmens duomenų tvarkymą, kad jis visiškai atitiktų žmogaus teises ir laisves, taip pat Konstitucijoje ir kituose teisės aktuose nustatytas garantijas. Komisija yra nacionalinė asmens duomenų stebėsenos institucija. CNPD bendradarbiauja su duomenų apsaugą prižiūrinčiomis kitų valstybių institucijomis siekdama apsaugoti ir remti užsienyje gyvenančių asmenų teises.

Skundo nagrinėjimas

Asmenų skundai ir pareiškimai dėl asmens duomenų pažeidimų CNPD turėtų būti teikiami raštu. Skundus taip pat galima teikti elektroninėmis priemonėmis, užpildžius CNPD interneto svetainėje esančią formą. Būtina nurodyti skundo autoriaus vardą, pavardę, adresą ir pasirašyti skundą.

Kai skundas užregistruojamas, jį tiria ir išankstiniam vertinimui pateikia CNPD narys. Jeigu iškeltas klausimas nepriklauso CNPD kompetencijai arba sprendimo neįmanoma priimti dėl asmens teiginių pobūdžio, narys, kuriam pavesta šį skundą nagrinėti, gali jį įvertinti arba tinkamai persiųsti atitinkamam subjektui.

CNPD sprendimai priimami balsų dauguma, jie yra privalomi ir gali būti skundžiami.

- **Kitos specializuotos institucijos**

Nacionalinis reabilitacijos institutas, IP (*Instituto Nacional para a Reabilitação, IP, INR, I.P.*)

Nacionalinis reabilitacijos institutas I.P. yra integruota viešoji institucija, šiuo metu pavaldi Darbo, solidarumo ir socialinės apsaugos ministerijai, jis yra administraciniu požiūriu savarankiškas ir turi savo turtą. Institutas siekia užtikrinti lygias galimybes, kovoti su diskriminacija ir įgalinti neįgaluosius, skatindamas jų pagrindines teises.

INR I.P. gali priimti skundus dėl Diskriminacijos įstatyme nurodytos diskriminacijos dėl negalios. Diskriminacija laikomas kiekvienas veiksmas, kuriuo dėl negalios pažeidžiama kuri nors pagrindinė asmens teisė, neleidžiama įgyvendinti kurios nors teisės arba ji ribojama.

Skundo nagrinėjimas

Visas atvejo, kuris laikomas diskriminaciniu, aprašymas turėtų būti siunčiamas Institutui, kuris turi pradėti skundo procedūrą. Interneto svetainėje pateikiama skundo forma, kurią galima siųsti e. paštu.

Skunde būtina nurodyti skundo pateikėjo tapatybę (vardas, pavardė, asmens kodas arba piliečio kortelės numeris, mokesčių mokėtojo kodas, visas adresai, telefonas ir kiti kontaktiniai duomenys), taip pat aiškiai išdėstyti visas faktines aplinkybes. Jame turi būti nurodyti liudytojai – pateikti jų vardai, pavardės, adresai ir kontaktiniai duomenys, be to, informacija turi būti kiek įmanoma patvirtinta įrodymais ar dokumentais, kuriais įrodomas diskriminacinis veiksmas.

Padavus skundą, byla perduodama kompetentingai administracinei institucijai (generalinėms inspekcijoms, reguliavimo institucijoms ar kitoms kompetentingoms įstaigoms), kurioms suteikti tyrimo ir (arba) baudių skyrimo įgaliojimai ikiteisminiu etapu, per kurį renkami įrodymai, o po to byla baigiama arba skiriama bauda (kartu su bet kokiomis papildomomis sankcijomis). Sprendimo kopija siunčiama Nacionaliniam reabilitacijos institutui, I.P.

Už diskriminacinį veikslių baudžiama bauda, kurios dydis gali būti 5–30 minimalių garantuojamų mėnesinių darbo užmokesčių, atsižvelgiant į tai, ar pažeidimus padaro fiziniai, ar juridiniai asmenys.

Atsižvelgiant į nusikaltimo sunkumą ir jį padariusio asmens kaltę, gali būti skiriamos papildomos sankcijos, pavyzdžiui, turto konfiskavimas, draudimas verstis profesija ar veikla, teisės į valdžios institucijų skiriamas subsidijas ar išmokas atėmimas, įstaigų uždarymas ir nuosprendžių viešas paskelbimas).

Lygybės darbo ir užimtumo srityje komisija (*Comissão para a Igualdade no Trabalho e no Emprego, CITE*)

CITE yra trišalė, lygybe pagrįsta kolegiali institucija, kuri administraciniu požiūriu yra savarankiška ir turi teisinį subjektiškumą. Ji skatina vyrų ir moterų lygybę ir nediskriminavimą darbe, užimtumo ir profesinio mokymo srityje, bendradarbiauja taikant teisės aktus ir vykdamas šioje srityje susitarimais priimtus įsipareigojimus, taip pat įsipareigojimus, susijusius su tėvystės apsauga bei profesinio, šeimos ir privataus gyvenimo derinimu privačiame, viešajame ir kooperatyvų sektoriuose.

Viena iš pagrindinių šios komisijos užduočių yra vertinti jai pateiktus skundus arba atvejus, apie kuriuos ji sužino ir kurie rodo, kad pažeistos vyrų ir moterų lygybė ir nediskriminavimą darbe, užimtumo ir profesinio mokymo srityje reglamentuojančių teisės aktų nuostatos. Ji taip pat imasi veiksmų siekdama užtikrinti tėvystės apsaugą ir profesinio, šeimos bei privataus gyvenimo derinimą, taip pat teikia su tuo susijusią informaciją ir teisinę pagalbą.

Skundo nagrinėjimas

Kiekvienas asmuo gali paduoti skundą dėl darbo skelbimų ir kitų darbuotojų įdarbinimo būdų, kuriais neužtikrinama teisė į lyčių lygybę galimybių įsidarbinti srityje.

Bet kuris darbuotojas gali paduoti skundą, jei vyrai ir moterys yra diskriminuojami galimybių įsidarbinti, darbo ir profesinio mokymo srityse.

Skundus galima pateikti laišku, faksu arba e. paštu. Juos taip pat galima pateikti telefonu (nemokamu numeriu 800 204 684) arba CITE patalpose, iš anksto susitarus tel. 21 780 37 09.

CITE privalo pranešti atsakingai darbo inspekcijos tarnybai (Darbo sąlygų institucijai) apie nuomones, kuriomis patvirtinama arba nurodoma darbo praktika, kuria diskriminuojama dėl lyties, ir ši tarnyba gali pradėti toliau aprašytą administracinio pažeidimo procedūrą.

Darbo sąlygų institucija (*Autoridade para as Condições do Trabalho, ACT*)

Darbo sąlygų institucija yra valstybės tarnyba, kurios tikslas – skatinti darbo sąlygų gerinimą visoje Portugalijos žemyninėje dalyje, stebint, ar palaikant privačius darbo santykius laikomasi darbo teisės aktų, ir skatinant darbuotojų saugą ir sveikatą visuose privačiuosiuose sektoriuose.

Ji taip pat stebi, ar visuose sektoriuose ir centriniuose viešojo administravimo departamentuose bei įstaigose (tiesioginėse, netiesioginėse, vietos) yra laikomasi darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų, įskaitant viešuosius institutus ir procedūras, taikomas teikiant asmeniniams poreikiams pritaikytas paslaugas, arba viešuosius fondus.

Skundai gali būti paduodami dėl paslaugų trūkumų arba nuostatų, priskiriamų ACT kompetencijai, nesilaikymo, įskaitant saugos ir sveikatos darbe sąlygas, terminuotą darbo sutartį, nelygybę ir diskriminaciją darbe, darbuotojų komandiravimą, darbo laiko trukmę ir organizavimą, kolektyvinį atstovavimą darbuotojams, nedeklaruotą ar nelegalų darbą, laikiną darbą, imigrantų darbą.

Skundo nagrinėjimas

Bet kuris darbuotojas, darbuotojų atstovas ar kita suinteresuotoji šalis gali paduoti skundą, užpildydamas ACT interneto svetainėje pateikiamą [elektroninę formą](#).

Jeigu, įgyvendindamas savo pareigas, darbo inspektorius asmeniškai ir tiesiogiai (net po įvykio) patikrina arba įrodo taisyklių, už kurių pažeidimą baudžiama bauda, pažeidimą, surašoma oficiali ataskaita. Jeigu darbo inspektorius pats neįrodo pažeidimų, jis surašo incidento ataskaitą ir prideda turimus įrodymus, taip pat nurodo bent du liudytojus.

Parengus ataskaitą, kaltinamajam pranešama apie tai ir suteikiama 15 dienų savanoriškai sumokėti baudą, raštu pateikti atsakymą kartu su patvirtinamaisiais dokumentais ir liudytojų sąrašą arba atvykti asmeniškai ir būti išklaustyti.

Tyrimui baigti nustatomas 60 dienų terminas, kurį tinkamai pagrįstais atvejais galima tiek pat pratęsti.

Labai sunkius administracinius pažeidimus arba pakartotinai padarytus sunkius administracinius pažeidimus, kurie padaryti tyčia arba dėl didelio aplaidumo, galima viešinti – taip skiriama papildoma sankcija. Jeigu minėti administraciniai pažeidimai padaromi pakartotinai, galima skirti papildomas sankcijas, pvz., laikiną draudimą vykdyti veiklą, teisės dalyvauti aukcionuose ar viešųjų pirkimų konkursuose atėmimą arba sprendimo paviešinimą, atsižvelgiant į žalingus padarinius darbuotojui ar darbdavio gautą ekonominę naudą.

Jeigu pažeidimas – pareigos neatlikimas, baudos sumokėjimas neatleidžia pažeidėjo nuo prievolės įvykdyti pareigą, jei tai dar įmanoma. Jeigu pažeidimas yra nesumokėtos sumos, ACT gali ne tik skirti baudą, bet ir nuspręsti, kad darbuotojams įsiskolintos sumos turi būti sumokėtos per baudos sumokėjimo terminą.

Portugalijos aplinkos agentūra (*Agência Portuguesa do Ambiente, APA*)

Portugalijos aplinkos agentūros užduotis – siūlyti, vystyti ir stebėti integruotą ir dalyvavimu grindžiamą aplinkos ir darnaus vystymosi politikos valdymą, koordinuojant su kitų sektorių politika ir bendradarbiaujant su viešaisiais ir privačiais subjektais, siekiančiais to paties tikslo. Agentūra siekia aukšto lygio aplinkos apsaugos ir gerinimo, kad piliečiams būtų teikiamos aukštos kokybės paslaugos. Be to, tai yra nacionalinė institucija, atsakinga už atsakomybės už aplinką sistemos įgyvendinimą.

Žala aplinkai apima: i) žalą saugomoms rūšims ir natūralioms buveinėms; ii) žalą vandeniui; iii) žalą žemei.

Agentūrai galima pateikti pastabas dėl žalos aplinkai arba šios žalos didelės grėsmės ir prašyti jos imtis veiksmų. Pastabas pateikęs asmuo taip pat turėtų pateikti visus svarbius duomenis arba imtis galimų intervencinių priemonių.

Skundo nagrinėjimas

Bet kuris asmuo ir (arba) suinteresuotoji šalis gali išsiųsti prašymą paštu arba e. paštu. Agentūros interneto svetainėje taip pat pateikiama [elektroninė skundo forma](#).

Kompetentinga institucija išnagrinėja prašymą imtis veiksmų ir praneša suinteresuotosioms šalims, ar prašymas priimtas, ar atmestas. Jei kompetentinga institucija patvirtina, kad padaryta žalos aplinkai, ir pripažįsta pareiškėjo prašymą pagrįstu, veiklos vykdytoji pranešama apie prašymą imtis veiksmų, kad būtų priimtas sprendimas dėl taikytinų priemonių.

Žemės ūkio, jūros, aplinkos ir teritorijų planavimo generalinė inspekcija (*Inspeção-Geral da Agricultura, do Mar, do Ambiente e do Ordenamento do Território*, IGAMAOT)

IGAMAOT yra tiesiogiai valstybės valdoma centrinė tarnyba, atsakinga už IGAMAOT veiklos sričiai priskiriamų departamentų ir įstaigų kontrolę, auditą ir priežiūrą, kiek tai susiję su jų administravimu, valdymu ir misija. Maisto reguliavimo ir maisto saugos srityse ji kontroliuoja paramą iš nacionalinių ir ES fondų. Aplinkos, teritorijų planavimo ir gamtos saugojimo srityse ji užtikrina nuolatinę stebėseną ir teisėtumo vertinimą.

Jos darbas susijęs su viešojo ir privatačio sektoriaus veiklos vykdytojais, taip pat pavieniais piliečiais tokiose srityse kaip aplinkos teisės aktai, teritorijų planavimas ir gamtos saugojimas, taip pat susijęs su nacionalinės ar Europos paramos žemės ūkio ir žuvininkystės srityje gavėjais.

IGAMAOT priima skundus dėl jos kompetencijos sričiai priskiriamų veiksmų. Tais atvejais, kai kyla didžiausia galima rizika, ji imasi veiksmų kartu su kitomis kompetentingomis institucijomis, atsižvelgdama į atvejį, apie kurį pranešta.

Skundo nagrinėjimas

IGAMAOT interneto svetainėje yra e. skiltis, kurioje galima pateikti skundus, užpildžius [elektroninę formą](#), kurioje išsamiai aprašomas nustatytas atvejis, taip pat nurodomas skundo pateikėjo vardas, pavardė ir kontaktiniai duomenys. Skundo pateikėjas gali prašyti išlaikyti šių duomenų konfidencialumą, pažymėjęs atitinkamą formos langelį.

Pagal skundus, pareiškimus, incidentų ataskaitas ir kitus IGAMAOT pateiktus prašymus, kuriuose pateikiama medžiaga, kurią galima patikrinti atliekant tyrimą, pradedama konkreti administracinė procedūra, vykdoma pagal Administracinio proceso kodeksą.

Anoniminiai prašymai nenagrinėjami, išskyrus atvejus, kai jie yra pakankamai pagrįsti ar patvirtinti dokumentais.

Per administracinę procedūrą IGAMAOT nustato atsakymo į savo prašymus pateikti informaciją ar atitinkamą įstaigų informacijos išsiuntimo terminą.

Vis dėlto atliekant tyrimą galima imtis veiksmų dėl atitinkamų subjektų siekiant surinkti informaciją ir įrodymus, leisiančius priimti sprendimą dėl to, ar tęsti tyrimą.

Išnagrinėjus bylą ir nedarant poveikio privalomam pranešimui baudžiamosios bylos tikslais, parengiamas motyvuotas pasiūlymas, teikiamas generaliniam inspektoriumi, kuris gali nuspręsti baigti bylą, ją stebėti, imtis neeilinių veiksmų arba perduoti klausimą už IGAMAOT atsakingam vyriausybės nariui, kuris priima sprendimą, kaip spręsti klausimą.

Teisingumo paslaugų generalinė inspekcija (*Inspeção-Geral dos Serviços de Justiça*, IGSJ)

IGSJ yra centrinė, valstybės tiesiogiai valdoma tarnyba, kuri administraciniu požiūriu yra savarankiška ir kurios uždavinys – atlikti visų Teisingumo ministerijos jurisdikcijai priklausančių, jos prižiūrimų arba reguliuojamų subjektų, departamentų ir įstaigų, įskaitant kalėjimų tarnybas, auditą, juos tikrinti ir prižiūrėti siekiant ištaisyti pažeidimus ir optimizuoti tarnybų veiklą.

Skundus galima pateikti dėl neteisėtais laikomų veiksmų ar neveikimo, be kita ko, delsimo suteikti viešąją paslaugą, prasto paslaugų suteikimo, netinkamo darbuotojų ar tarnautojų elgesio, prastos patalpų būklės ir apskritai bet kokio pažeidimo ar tarnybų veiklos trūkumo.

Skundo nagrinėjimas

Skundai gali būti pateikiami nesilaikant jokių konkrečių formalumų vienu iš toliau nurodytų būdų: asmeniškai, paprastu paštu, telefonu, faksu arba e. paštu. IGSJ interneto svetainėje šiuo tikslu pateikiama [elektroninė forma](#).

Skundus, pranešimus apie incidentus ir pareiškimus, kurie asmeniškai pateikiami IGSJ, priima šiuo tikslu paskirtas inspektorius.

Pateiktiems skundams visada priskiriamas bylos numeris. Skundo pateikėjui pranešama apie bylos numerį, kuris turi būti privalomai nurodomas kontaktuojant su IGSJ. Jei reikia, skundą galima prijungti prie atliekamos patikros ar audito proceso.

Skundo pateikėjai gali bet kokiomis priemonėmis prašyti IGSJ pateikti informaciją apie jų bylos statusą, nurodydami bylos numerį. Jei skundas paduodamas per IGSJ interneto svetainę, jo eigą galima stebėti prisijungus su slaptažodžiu, kuris buvo sukurtas pateikiant skundą elektronine forma.

Anoniminiai skundai nagrinėjami tik jei juose pateikta informacija laikoma nuoseklia ir išsamia. Skundo pateikėjui neteikiama informacija apie atliktų tyrimų baigtį, be to, jam nesuteikiama galimybė informaciją apie atitinkamos bylos statusą gauti per IGSJ interneto svetainę, nes galimybė gauti šią informaciją priklauso nuo naudotojo registracijos.

Vidaus reikalų generalinė inspekcija (*Inspeção-Geral da Administração Interna, IGAI*)

IGAI yra nepriklausoma tarnyba, vykdanči išorinę policijos veiklos kontrolę. Ji yra pavaldi Vidaus reikalų ministerijai (*Ministério da Administração Interna, MAI*), į jos kompetencijos sritį patenka visos saugumo tarnybos ir pajėgos (GNR (*Guarda Nacional Republicana*, Nacionalinės respublikinės pajėgos), PSP (*Polícia de Segurança Pública*, Viešojo saugumo policija) ir SEF (*Serviço de Estrangeiros e Fronteiras*, Užsieniečių ir pasienio tarnyba), priklausančios nuo šios ministerijos. Ji atlieka šių įstaigų aukšto lygio auditą, patikras ir priežiūrą ir gina piliečių teises, ypatingą dėmesį skirdama žmogaus teisių apsaugai ir viešosios tvarkos palaikymui.

Bet kuris asmuo (portugalas ar užsienietis), asmenų grupės, asociacijos, įmonės ar kiti juridiniai asmenys gali paduoti skundą dėl neteisėtai laikomų veiksmų ir neveikimo, visų pirma skundus dėl piliečių pagrindinių teisių pažeidimų, kuriuos padaro MAI pavaldžių įstaigų darbuotojai. Skundai gali būti paduodami dėl tokių pažeidimų: delsimo suteikti viešąją paslaugą, prasto paslaugos suteikimo, netinkamo valstybės tarnautojų ar kitų MAI pavaldžių darbuotojų elgesio, prastos patalpų būklės ir apskritai bet kokio pažeidimo ar trūkumo teikiant paslaugas.

Skundo nagrinėjimas

Skundus galima paduoti nesilaikant jokių specialių formalumų paprastu paštu, asmeniškai arba e. paštu.

Skunde turėtų būti išsamiai aprašytas nustatytas atvejis, nurodytas atsakingas asmuo, tikslī data ir vieta (gatvės ir namo numeris, miestas, parapija ir savivaldybė), o jei įmanoma – vietovės, kurioje nustatytas atvejis, apie kurį pranešta, žemėlapis.

Jei pranešant apie incidentą neįmanoma pateikti įrodymų, juos reikia pateikti vėliau ir kuo greičiau.

IGAI užtikrina, kad visi jos kompetencijai priskiriami skundai būtų tinkamai tikrinami ir kad visi nurodyti skundo pateikėjai gautų atsakymą į savo skundą. IGAI galima prašyti pateikti informaciją apie bylos statusą, nurodžius bylos numerį.

Anoniminiai skundai nagrinėjami tik jei juose pateikta informacija laikoma nuoseklia ir išsamia.

Švietimo ir mokslo generalinė inspekcija (*Inspeção-Geral da Educação e Ciência, IGEC*)

IGEC stebi Švietimo ministerijos įstaigų, departamentų ir agentūrų arba atitinkamam vyriausybės nariui pavaldžių įstaigų, departamentų ir agentūrų veiksmų teisėtumą ir tinkamumą. Ji taip pat atlieka švietimo sistemos auditą ikimokyklinio lavinimo įstaigose ir mokyklose (pagrindinėse, vidurinėse ir aukštosiose), prižiūri ir stebi šią sistemą. Jos kompetencijai priklauso specialiosios švietimo formos, nemokyklinis švietimas, mokslas ir technologijos, taip pat ministerijos įstaigos, departamentai ir agentūros.

IGEC ombudsmenas gina, saugo ir palaiko piliečių teises ir teisėtus interesus, taip pat švietimo sistemos sąžiningumą ir teisingumą. Jis analizuoja ir nagrinėja švietimo sistemos naudotojų ir atstovų skundus ir gali pradėti tyrimą arba drausminę procedūrą.

Skundo nagrinėjimas

Skundus galima pateikti laišku, faksu arba e. paštu. Prieš paduodami skundą IGEC, švietimo sistemos naudotojai ir atstovai turėtų, jei įmanoma, paaiškinti situaciją kompetentingiems mokyklų grupės ir (arba) pavienės mokyklos, aukštojo mokslo institucijos arba įstaigos ir (arba) tarnybos organams.

Ombudsmeno darbą atlieka IGEC teritorinės patikros skyriai, kurie yra atsakingi už švietimo sistemos naudotojų ir atstovų skundų vertinimą ir tinkamiausia laikomos skundo nagrinėjimo procedūros nustatymą. Šie skyriai taip pat gali atlikti pirminį tyrimą, kuriuo iš esmės siekiama greitai ir veiksmingai nustatyti skundo dalyką ir nurodyti skundo motyvus. Jei tokie skundai susiję su klausimais, priklausančiais mokyklų grupės ir (arba) pavienės mokyklos vadovo, aukštojo mokslo institucijos ir (arba) įstaigos rektoriaus, vadovo ir (arba) direktoriaus arba mokyklų generalinio direktoriaus (per regioninius atstovus, atsakingus už švietimą) kompetencijai, skundai paduodami tiesiogiai jiems. Skundus dėl švietimo ir (arba) mokslo įstaigų ar tarnybų tiesiogiai analizuoja IGEC, išklausiusi susijusias šalis.

IGEC būstinėje gauti skundai siunčiami teritoriniams patikros skyriams siekiant nustatyti tinkamiausią procedūrą.

Mokyklų grupių ir (arba) pavienių mokyklų direktoriams ir aukštojo mokslo institucijos ir (arba) įstaigos rektoriui, vadovui ir (arba) direktoriui yra suteikti drausminiai įgaliojimai mokytojų, dėstytojų, kito personalo ir studentų atžvilgiu. Generaliniam mokyklų direktoriui (per regioninius atstovus, atsakingus už švietimą) yra suteikti drausminiai įgaliojimai mokyklų grupių ir (arba) pavienių mokyklų administracinių ir valdymo organų atžvilgiu.

Tačiau jei atlikus patikrą nustatoma, kad buvo padaryti drausminiai nusižengimai, generalinis inspektorius turi teisę pradėti atitinkamą drausminę procedūrą.

Būstinėje arba teritoriniuose patikros skyriuose gauti skundai, susiję su kitų administracijos sektorių veikimu ir (arba) privačių subjektų, kurie nėra pavaldūs Švietimo ir mokslo ministerijai, veiksmais, perduodami kompetentingai centrinei, regioninei ar vietos valdžios tarnybai, o suinteresuotajai šaliai apie tai pranešama.

Sveikatos veiklos generalinė inspekcija (*Inspeção-Geral das Atividades em Saúde, IGAS*)

Sveikatos veiklos generalinė inspekcija yra centrinė tarnyba, tiesiogiai valdoma valstybės, jos užduotis – užtikrinti, kad Sveikatos ministerijos arba jai pavaldžios įstaigos, taip pat viešojo, privačiojo arba socialinio sektoriaus įstaigos laikytųsi teisės aktų, o visose sveikatos priežiūros srityse jų veiklos rezultatai būtų aukšto techninio lygio.

IGAS galima pranešti apie visus teikiant paslaugas nustatytus pažeidimus ar trūkumus, pavyzdžiui: neteisėtais laikomus veiksmus ir neveikimą, netinkamą pinigų ar viešųjų lėšų panaudojimą, sukčiavimą ar korupciją, kliūtis gauti sveikatos priežiūros paslaugas iš konkretaus paslaugų teikėjo ar įstaigoje arba nelygias galimybes naudotis šiomis paslaugomis, sveikatos priežiūros darbuotojų arba specialistų netinkamą elgesį ir kt.

Jei faktinė aplinkybė, apie kurią pranešta, nepriskiriama IGAS kompetencijai, tinkamai nustatytų subjektų pareiškimai ar skundai perduodami kompetentingai įstaigai.

Skundo nagrinėjimas

Skundą paštu arba e. paštu gali paduoti bet kuris asmuo (portugalas ar užsienietis), asmenų grupė, asociacijos, įmonės ar kiti juridiniai asmenys.

Skundai ir (ar) pareiškimai gali būti paduodami bet kada, jie turi būti išsamūs ir pagrįsti, jei įmanoma, pateikiant išsamią informaciją apie atitinkamą asmenį ar organizaciją, faktines aplinkybes, jų datas ir vietas, asmens tapatybės duomenis (vardą, pavardę ir kontaktinius duomenis) ir informaciją apie tai, ar skundas ir (ar) pareiškimas paduotas kitai įstaigai.

IGAS analizuoja skundus ir (ar) pareiškimus, kuriuose nurodytas faktinių aplinkybių ar veiksmų laikas, tvarka, vieta, autoriai ir galima atsakomybė laikomi nuosekliais ir išsamiais.

Dėl skundų ir (ar) pareiškimų pagal IGAS patikrų reglamentą gali būti pradėta patikros arba išaiškinimo procedūra.

Jei atliekama patikros procedūra, visada laikomasi rungimosi principo. Taip suteikiamos galimybės išklausyti suinteresuotąsias šalis, išskyrus teisės aktuose nustatytus atvejus, t. y. kai tai gali objektyviai kliudyti baudžiamosios bylos tyrimui ir įrodymų rinkimui.

Tinkamai nustatytos suinteresuotosios šalys informuojamos apie IGAS veiksmų rezultatus.

Sveikatos reguliavimo institucija (*Entidade Reguladora da Saúde, ERS*)

Sveikatos reguliavimo institucija (ERS) yra nepriklausoma viešoji institucija, kurios užduotis – reguliuoti sveikatos priežiūros įstaigų, t. y. visų viešojo, privačiojo ir socialinio sektoriaus sveikatos priežiūros įstaigų, teikiančių paslaugas visuomenei žemyninėje Portugalijos dalyje, išskyrus vaistines, veiklą.

Užduotis reguliuoti ir prižiūrėti paslaugų teikėjus apima: naudotojų, paslaugų teikėjų ir institucijų skundų nagrinėjimą, sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų įrangos patikras ir auditą, atvejų, kai gali būti pažeidžiamos naudotojų teisės, tyrimą, administracinių pažeidimų procedūros vykdymą ir nuobaudų skyrimą, nurodymų, rekomendacijų ir nuomonių teikimą, tyrimų, susijusių su sveikatos sistemos organizavimu, atlikimą.

ERS kompetencijai priklausantys skundai yra susiję su:

- galimybe gauti sveikatos priežiūrą;
- diskriminacija;
- pagalbos užtikrinant sveikatos priežiūrą kokybe;
- administracinės pagalbos kokybe;
- naudotojų teisėmis;
- apžiūros laukimo laiku;
- paskyrimo laukimo laiku;
- finansiniais klausimais;
- teisiniais klausimais;
- įrangos kokybe.

Skundo nagrinėjimas

Sveikatos priežiūros paslaugų naudotojai skundą gali pateikti skundų knygoje, kuri turi būti pateikiama įstaigose, kuriose teikiamos viešosios paslaugos, arba po įvykio – tiesiogiai įmonei ar paslaugų teikėjui ir (arba) prekių tiekėjui.

Pareiškimus taip pat galima teikti tiesiogiai ERS paštu, telefonu, asmeniškai arba per elektroninę skundų knygą ERS interneto svetainėje <https://www.ers.pt/pages/50>. ERS per elektroninę skundų knygą pateiktus skundus nagrinėja visiškai ta pačia tvarka, kaip ir sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų patalpose esančiose tradicinėse skundų knygose pateikiamus skundus.

Jei skundo pateikėjas skundą parašė paslaugų teikėjo patalpose esančioje skundų knygoje, jis gali nusiųsti ERS skundo kopiją, kuri skundo pateikėjui turėtų būti įteikta paduodant skundą (mėlynasis lapas). Paslaugų teikėjas skundą į ERS turi išsiųsti per 10 darbo dienų.

Jei naudotojas pateikia skundą tiesiogiai paslaugų teikėjui išsiuntęs` oficialų laišką paštu, faksu arba e. paštu, jis gali dokumento originalo kopiją išsiųsti ERS.

Gavusi skundą, ERS prašo skundo pateikėjo pateikti visus, jo nuomone, reikšmingus pareiškimus. Atsižvelgdama į skundo turinį ir pateiktus pareiškimus, ERS imsis tokių veiksmų, kuriuos ji laiko tinkamais pagal teisės aktais jai suteiktus įgaliojimus. Jei skundas nėra tinkamai identifiukuotas arba nėra pakankamai nuoseklus, jis baigiamas nagrinėti. Jei skundas nepriklauso ERS kompetencijai, ji praneša skundo pateikėjui, kuri įstaiga yra atsakinga už skundo nagrinėjimą, ir jį atitinkamai perduoda.

Darbo, solidarumo ir socialinės apsaugos generalinė inspekcija (*Inspeção-Geral do Ministério do Trabalho, Solidariedade e Segurança Social, IGMTSSS*)

IGMTSSS yra tiesiogiai valdoma valstybės ir įeina į Darbo, solidarumo ir socialinės apsaugos ministerijos (*Ministério do Trabalho, Solidariedade e Segurança Social, MTSSS*) sudėtį. Ji prižiūri MTSSS tarnybas ir įstaigas arba atitinkamam ministrui pavaldžias tarnybas ir įstaigas.

IGMTSSS vertina, ar ministerijos departamentų ir įstaigų arba atitinkamam ministrui pavaldžių departamentų ir įstaigų veiksmas atitinka teisės aktus ir reguliavimą ir vertina jų veiklos rezultatus bei valdymą, atlikdama patikras ir auditą. Ji vertina piliečiams teikiamų paslaugų kokybę ir rekomenduoja pokyčius bei priemones nustatytiems trūkumams ir pažeidimams ištaisyti.

Inspekcijai galima paduoti skundus arba pranešimus apie incidentus, susijusius su pažeidimais, kuriuos padarė ministerijai pavaldžios įstaigos, įskaitant *Santa Casa da Misericórdia* (Šventiesiems gailėstingumo rūmams) priklausančias institucijas ir privačias socialinio solidarumo institucijas.

Skundo nagrinėjimas

Skundai gali būti paduodami paštu, e. paštu arba užpildžius interneto svetainėje pateikiamą [elektroninę formą](#). Skundo pateikėjas turėtų nurodyti skundo dalyką ir faktinių aplinkybių datą, taip pat trumpai ir aiškiai aprašyti įvykius, dėl kurių paduodamas skundas.

Maisto saugos ir ekonominio saugumo institucija (*Autoridade de Segurança Alimentar e Económica, ASAE*)

ASAE yra nacionalinė administracinė institucija, kurios specializacija – maisto sauga ir ekonomikos stebėseną. Ji atsakinga už rizikos maisto grandinėje vertinimą ir pranešimą apie šią riziką bei už ekonominės veiklos reguliavimą maisto ir ne maisto produktų sektoriuose stebint, ar laikomasi atitinkamų reguliavimo srityje taikomų teisės aktų.

Visi prekių tiekėjai ar paslaugų teikėjai, vykdantys veiklą nustatytoje nuolatinėje fizinėje vietoje, tiesiogiai palaikantys ryšius su visuomene ir tiekiantys prekes ar teikiantys paslaugas Portugalijoje, privalo turėti skundų knygą.

Skundo nagrinėjimas

Jei klientas nėra visiškai patenkintas suteikta paslauga ar įsigyta preke, jis gali prašyti skundų knygos, kurioje gali paaiškinti savo nepasitenkinimo priežastį. Paslaugų teikėjai skundo formos originalą ASAE turi išsiųsti per 10 darbo dienų.

Apie neteisėtus veiksmus taip pat galima pranešti užpildžius ASAE interneto svetainėje pateikiamą [elektroninę formą](#), o skundas gali būti susijęs su administraciniais pažeidimais ar baudžiamaisiais nusikaltimais, priklausančiais ASAE kompetencijai.

Jei neteisėtas veiksmas, apie kurį pranešta, nepriklauso ASAE kompetencijai, skundas perduodamas kompetentingai institucijai.

Skundas turi būti surašytas išsamiai ir pagrįstai, jei įmanoma, pateikiant išsamią informaciją apie faktines aplinkybes ir skundžiamą įstaigą, faktinių aplinkybių susiklostymo vietą (adresą ir (arba) kitą referencinę informaciją), skundo motyvus ir kitą reikšmingą informaciją. Jei pranešimas pateikiamas anonimiškai, vėliau negalima pateikti papildomos informacijos.

Gavusi skundą ir atitinkamus pareiškimus ASAE inicijuoja atitinkamą procedūrą, jei skunde nurodytos faktinės aplinkybės rodo, kad yra padarytas konkrečioje taikytinoje normoje nurodytas administracinis pažeidimas. Jei taip nėra, ASAE praneša prekių tiekėjui ar paslaugų teikėjui, kad per 10 darbo dienų jie gali pateikti pareiškimus, kuriuos laiko tinkamais.

Išanalizavusi pareiškimų turinį ir skundo esmę, ASAE gali nusiųsti skundą kitai įstaigai, turinčiai kompetenciją skundo dalyko srityje, arba siūlyti skundo pateikėjui baigti skundo nagrinėjimą, jei nėra pagrindo imtis veiksmų.

Jei išanalizavus skunde nurodytas faktines aplinkybes iškeliami byla, ir po to, kai imamasi visų būtinų veiksmų padėčiai ištaisyti, ASAE raštu praneša skundo pateikėjui (jei jo tapatybė tinkamai nustatyta) apie procedūras ar priemones, kurių buvo ar bus imtasi gavus skundą.

Kitos įstaigos

Socialinės apsaugos institutas I.P. (*Instituto da Segurança Social I.P.*, ISS)

Socialinės apsaugos institutas I.P. yra valstybės institucija, kuriai pagal teisės aktus suteiktas specialus statusas. Jis yra netiesiogiai valdomas valstybės, yra administraciniu ir finansiniu požiūriu savarankiškas ir turi savo turtą.

Jis atsakingas už užtikrinimą, kad būtų suteikta teisinė apsauga. Teisę į teisinę apsaugą turi asmenys ir ne pelno įstaigos, negalinčios susimokėti išlaidų, susijusių su teismo procesu atleidimo iš darbo, santuokos nutraukimo, iškeldinimo, konfiskavimo ir kt. atvejais arba, jei procedūra yra neteisminė, su santuokos nutraukimu abipusiu sutarimu.

Teisinė apsauga apima:

teisines konsultacijas – advokato konsultacijas siekiant išsiaiškinti techninius aspektus, susijusius su konkrečiais klausimais ar atvejais, kai yra arba gali būti pažeidžiami teisėti asmeniniai interesai ar teisės, taikytina teise (tai netaikoma ne pelno subjektams);

teisinę pagalbą – advokato paskyrimą ir jo išlaidų apmokėjimą arba teismo paskirto advokato išlaidų apmokėjimą (advokatui nurodomas vardas ir pavardė, jei tai yra kaltinamasis baudžiamojoje byloje ar pažeidėjas administracinėje byloje), atleidimą nuo bylinėjimosi išlaidų arba galimybę jas sumokėti dalimis, taip pat vykdymo pareigūno paskyrimą (antstolis visada atlieka vykdymo pareigūno pareigas).

Teisę į teisinę apsaugą turi šie asmenys:

- Portugalijos piliečiai ir Europos Sąjungos piliečiai;
- užsieniečiai ir asmenys be pilietybės, turintys galiojantį leidimą gyventi Europos Sąjungos valstybėje narėje;
- užsieniečiai, neturintys galiojančio leidimo gyventi Europos Sąjungos valstybėje narėje, jei pagal jų kilmės šalies teisės aktus Portugalijos piliečiams suteikiama ta pati teisė;
- asmenys, gyvenantys Europos Sąjungos valstybėje narėje, išskyrus valstybę narę, kurioje turi būti surengtas procesas (tarptalstybiniai ginčai);
- ne pelno juridiniai asmenys turi teisę tik į teisinę pagalbą – atleidimą nuo bylinėjimosi išlaidų ir kitų proceso išlaidų, advokato paskyrimą ir jo išlaidų apmokėjimą, teismo paskirto advokato išlaidų apmokėjimą ir vykdymo pareigūno paskyrimą.

Visi išvardyti asmenys turi įrodyti, kad negali apmokėti išlaidų, susijusių su ieškiniu, advokato samdymu ir kt.

Pagal Portugalijos teisę asmenys, kurie pagal savo pajamas, turtą ir einamąsias namų ūkio išlaidas objektyviai negali apmokėti proceso išlaidų, laikomi patiriančiais finansinių sunkumų.

Praškos formą dėl teisinės pagalbos suteikimo galima nemokamai gauti bet kurios socialinės apsaugos tarnybos klientų aptarnavimo skyriuje arba [elektronine forma](#) – Socialinės apsaugos instituto interneto svetainėje.

Prašką galima įteikti asmeniškai arba išsiųsti paštu bet kuriam Socialinės apsaugos instituto klientų aptarnavimo skyriui (pridėjus visus būtinus dokumentus).

Teisę į teisinę apsaugą galima patikrinti naudojant teisinės apsaugos skaičiuoklę, pateikiamą toliau nurodyto tinklalapio dešiniajame kampe: <http://www.seg-social.pt/calculo-do-valor-de-rendimento-para-efeitos-de-proteccao-juridica>

Daugiau informacijos pateikiama tinklalapyje [Kreipimasis į teismą – Teisinė pagalba](#).

Nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų apsaugos komisija (*Comissão para a Proteção das Vítimas de Crimes*)

Nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų apsaugos komisija yra Teisingumo ministerijos įstaiga, atsakinga už prašymų skirti valstybės kompensaciją nukentėjusiesiems nuo smurtinių nusikaltimų ir smurto šeimoje priėmimą, nagrinėjimą ir sprendimų dėl jų priėmimą.

Pareiga sumokėti kompensaciją tenka nusikaltimą padariusiam asmeniui, tačiau tam tikrais atvejais kompensaciją gali sumokėti valstybė, jei nusikaltimą padaręs asmuo negali jos sumokėti arba jei kompensacijos neįmanoma gauti per pagrįstą laiką, o dėl žalos gerokai pablogėjo nukentėjusiojo gyvenimo lygis ir kokybė.

Prašymą sumokėti kompensaciją galima paduoti per vienus metus nuo nusikaltimo padarymo dienos, o jei iškeliama baudžiamoji byla – per vienus metus nuo galutinio sprendimo priėmimo byloje. Nukentėjusieji, kurie nusikaltimo padarymo metu buvo nepilnamečiai, gali paduoti skundą per vienus metus nuo pilnametystės ar emancipacijos įgijimo dienos.

Skundą būtina pateikti užpildžius atitinkamą formą, kurią galima gauti Komisijos patalpose arba asociacijos APAV paramos nukentėjusiesiems biuruose. Komisijos interneto svetainėje taip pat pateikiama [elektroninė skundo forma](#).

Pateikdamas skundą, nukentėjusysis neprivalo padengti jokių sąnaudų ar išlaidų, be to, galima nemokamai gauti dokumentus ir sertifikatus, kurie yra reikalingi skundui paduoti.

Jei nusikaltimas padarytas kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, prašymą dėl atitinkamos valstybės mokėtinos kompensacijos galima paduoti Nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų apsaugos komisijai, jei prašymo pateikėjo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Portugalijoje.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 15/05/2018

Pagrindinės teisės - Rumunija

[Nacionaliniai teismai](#)

[Ombudsmenas](#)

[Specializuotos žmogaus teisių įstaigos](#)

[Kitos specializuotos įstaigos](#)

Nacionaliniai teismai

Atsižvelgiant į teisės akto, bendrai taikomo veiksmui, kuriuo pažeistos asmens teisės, kategoriją (t. y. civilinė, baudžiamoji, administracinė teisė ir t. t.), nukentėjęs asmuo gali arba tiesiogiai kreiptis į teismą paprastai pareikšdamas civilinį ieškinį, arba įstatymuose nustatyta tvarka kreiptis į kitas viešąsias institucijas.

Pagal baudžiamąją teisę asmuo, kurio teisės pažeistos veiksmu, kuriam taikomas Baudžiamasis kodeksas, gali kreiptis į policiją arba į prokuratūrą ir baudžiamoji byla bus nagrinėjama pagal baudžiamąjį procesą.

Administracinės teisenos atveju pagal Įstatymą Nr. 554/2004 asmuo, tvirtinantis, kad jo teisė ar teisėtas interesas pažeisti viešosios institucijos administraciniu aktu ar per nustatytą terminą neišnagrinėjus prašymo, gali kreiptis į kompetentingą administracinį teismą dėl tokio akto panaikinimo, dėl pareikštos teisės ar teisėto intereso pripažinimo ir dėl padarytos žalos atlyginimo. Asmuo, kuris tvirtina, kad jo teisės arba teisėtas interesas pažeisti dėl individualaus administracinio akto, skirto kitam juridiniam asmeniui, taip pat gali perduoti bylą administraciniam teismui. Prieš kreipdamasis į kompetentingą administracinį teismą, asmuo paprastai turi laikytis ikiteisminės procedūros (išsamiai aprašytos Įstatymo Nr. 554/2004 7 straipsnyje), pagal kurią jis turi kreiptis į valdžios instituciją, priėmusią ginčijamą aktą, dėl visiško arba dalinio akto panaikinimo arba į hierarchiniu požiūriu viršesnę instituciją (jei tokia yra).

Teismų ir kitų minėtų institucijų kompetencija nustatyta galiojančiuose teisės aktuose (pvz., Civilinio proceso kodekse, Baudžiamojo proceso kodekse, Įstatyme Nr. 554/2004).

Kalbant apie bylas teismuose, paprastai tai yra pagal įprastinę teisę vykdomas teismo procesas, kuriam, atsižvelgiant į atitinkamą teisės šaką, būdingi tam tikri ypatumai (išsamesnė informacija tik rumunų kalba pateikta adresu <http://portal.just.ro/SitePages/ghid.aspx>).

Teismų duomenys ryšiams ir kita papildoma informacija pateikti adresu [Portalul instanțelor de judecată](#) [Teismų portalas] (tik rumunų kalba).

Ombudsmenas

OMBUDSMENAS

(AVOCATUL POPORULUI)

Būstinės adresas

Strada Eugeniu Carada No 3
Sector 3
Bucharest

Žemėlapis: <http://www.avp.ro/locatie.jpg>

Būstinės duomenys ryšiams

Skambučių centro telefono numeris (+40) (0)21 3127134;
Operatorius: (+40) (0)21 3129462
E. paštas avp@avp.ro
Interneto svetainė <http://www.avp.ro/>

Priėmimo valandos

Specialistų (patarėjų ir ekspertų) priėmimo laikas: pirmadieniais – ketvirtadieniais 9.00–16.00 val., penktadieniais 9.00–12.00 val. Piliečiai taip pat gali prašyti susitikti su ombudsmenu ir jo pavaduotojais.

Regioninių tarnybų adresai

[Rumunijos ombudsmeno regioninės tarnybos](#)

Bendra informacija apie instituciją (teisinis pagrindas, pagrindinė informacija, struktūra, užduotys, skundai, procedūros)

http://www.avp.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=161&lang=ro-ro

Pavyzdinė skundo forma

http://www.avp.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=166&Itemid=123&lang=ro

Ombudsmeno veiklą reglamentuojančios pagrindinės nuostatos:

- Rumunijos Konstitucijos 58–60 straipsniai, 65 straipsnio 2 dalis ir 146 straipsnio a ir d punktai;
- naujos redakcijos Įstatymas Nr. 35/1997 dėl ombudsmeno institucijos struktūros ir veiklos, paskelbtas 2004 m. rugsėjo 15 d. Rumunijos oficialiojo leidinio Nr. 844 I dalyje, su vėlesniais pakeitimais ir papildymais;
- naujos redakcijos ombudsmeno institucijos struktūros ir veiklos reglamentas, paskelbtas 2004 m. spalio 11 d. Rumunijos oficialiojo leidinio Nr. 922 I dalyje, pakeistas Deputatų rūmų ir Senato nuolatinių tarnybų sprendimu Nr. 6/2007, paskelbtas 2007 m. birželio 29 d. Rumunijos oficialiajame leidinyje Nr. 445;

- Įstatymas Nr. 554/2004 dėl administracinių skundų, paskelbtas 2004 m. gruodžio 7 d. Rumunijos oficialiojo leidinio Nr. 1154 I dalyje, su vėlesniais pakeitimais;
- Įstatymas Nr. 202/2010 dėl tam tikrų spartesnio bylų nagrinėjimo priemonių, paskelbtas 2010 m. spalio 26 d. Rumunijos oficialiojo leidinio Nr. 714 I dalyje, su vėlesniais pakeitimais ir papildymais.

Institucijos tikslas ir veiklos ypatumai:

1. asmenų, turinčių reikalų su valdžios institucijomis, teisių ir laisvių apsauga;
2. ombudsmenas yra vieša institucija, nepriklausoma nuo kitų valdžios institucijų;
3. institucija turi savo atskirą biudžetą, kuris yra sudedamoji valstybės biudžeto dalis;
4. atlikdama savo užduotis ji nepakeičia kitų valdžios institucijų;
5. ombudsmenui negali būti suteikti jokie privalomi ar atstovaujiamieji įgaliojimai, joks subjektas negali priversti ombudsmeno paklusti jo nurodymams ar įsakymams;
6. ombudsmeno veikla yra vieša, tačiau asmenų, kurių teisės ir laisvės pažeistos, prašymu arba esant pagrįstoms priežastims jo veikla gali būti paskelbta konfidencialia;
7. užduotys atliekamos *ex officio* arba fizinių asmenų, įmonių, asociacijų ar kitų juridinių asmenų prašymu; skundus galima teikti nepriklausomai nuo pareiškėjo pilietybės, amžiaus, lyties, politinių pažiūrų ar religinių įsitikinimų.

Ombudsmeno pavaduotojai

Ombudsmenui padeda pavaduotojai, turintys specializaciją šiose veiklos srityse:

1. žmogaus teisės, moterų ir vyrų lygios galimybės, religinės ir nacionalinės mažumos;
2. vaiko teisės, šeimos teisės, jaunimo teisės, pensininkų teisės, neįgaliųjų teisės;
3. ginkluotosios pajėgos, teisingumo sistema, policija, įkalinimo įstaigos;
4. nuosavybė, darbas, socialinė apsauga, mokesčiai ir muitai.

Kas ir kokiais klausimais gali pateikti skundą ombudsmenui?

1. Aktai ir veiksmai, dėl kurių galima pateikti skundą

Skundai gali būti teikiami dėl *valdžios institucijų administracinių aktų arba veiksmų*, kuriais pažeidžiamos asmenų teisės ir laisvės.

Remiantis įstatymų nuostatomis, *savarankiškų valstybinių bendrovių aktai* taip pat priskiriami administracinių aktų, kurie priklauso ombudsmeno kompetencijai, kategorijai.

Viešųjų institucijų neveikimas ir vėlavimas priimti aktus taip pat laikomi administraciniais aktais.

Ombudsmeno kompetencijai nepriklauso ir nenurodant priežasčių atmetami skundai dėl šių aktų:

- Deputatų rūmų, Senato arba Parlamento priimtų aktų;
- deputatų ir senatorių priimtų aktų ir atliktų veiksmų;
- Rumunijos Prezidento priimtų aktų ir atliktų veiksmų;
- Vyriausybės priimtų aktų ir atliktų veiksmų, išskyrus įstatymus ir potvarkius;
- Konstitucinio Teismo priimtų aktų ir atliktų veiksmų;
- Įstatymų leidybos tarybos pirmininko priimtų aktų ir atliktų veiksmų;
- teisminės institucijos priimtų aktų ir atliktų veiksmų.

2. Kas gali pateikti skundą ombudsmenui?

Ombudsmenui skundą gali pateikti *bet kuris fizinis asmuo, nepaisant jo pilietybės, amžiaus, lyties, politinių pažiūrų ar religinių įsitikinimų*.

3. Ombudsmeno užduotis – saugoti asmenų, turinčių reikalų su viešosiomis institucijomis, teises ir laisves:

- nukentėjusio asmens prašymu;
- *ex officio*.

4. Skundo priėmimo ir nagrinėjimo sąlygos:

- skundai *teikiami raštu* ir gali būti siunčiami paštu, e. paštu arba faksu; skundus pat galima *teikti asmeniškai arba per įgaliotą asmenį* (kurio bus paprašyta pateikti asmens tapatybės duomenis) institucijos būstinėje arba viename iš jos regioninių biurų, susitarus dėl priėmimo arba tarnybos priimamajame;
- dėl pagrįstų priežasčių skundo pateikėjo *prašymu jam gali būti leista teikti prašymą žodžiu arba per skambučių centrą*; standartinę skundo formą parengia tarnybos darbuotojai;
- skundą teikiantis asmuo jį turi pasirašyti;
- skunde turi būti *nurodyta*:
 - *išsamūs* asmens, kurio piliečio teisės ir laisvės, kaip įtariama, buvo pažeistos, *tapatybės duomenys* (vardas, pavardė, gyvenamoji vieta);
 - *informacija apie padarytą žalą* (pažeistos teisės ir laisvės, padaryti veiksmai ir jų apibūdinimas);
 - *administracinės institucijos ar atitinkamo valstybės tarnautojo identifikavimo duomenys*;
 - *viešosios institucijos vėlavimo arba atsakymo* išspręsti klausimą pagal teisės aktus per nustatytą terminą įrodymai;
 - *pateikti privalomą informaciją*, ar dėl šio skundo buvo ar tebėra nagrinėjama byla teisme;
 - *valdžios institucijų, kurioms buvo pranešta*, tapatybės duomenys;
 - *kaip priedai – bet kokie dokumentai, kuriais skundas gali būti pagrįstas*;
- už ombudsmenui teikiamą skundą *žyminis mokestis nemokamas*.

5. Atvejai, kai skundai negali būti nagrinėjami:

- skundo dalykas *nepriklauso ombudsmeno kompetencijai*;
- *anoniminiai (neužregistruoti) skundai* arba, *kito asmens vardu pateikti skundai be to asmens sutikimo*;
- skundai, *pateikti praėjus daugiau kaip vieniems metams* nuo tada, kai padarytas įtariamas pažeidimas, arba nuo datos, kurią atitinkamas asmuo sužinojo apie įtariamą pažeidimą;
- akivaizdžiai nepagrįsti skundai *gali būti atmesti nurodant priežastis*.

6. Skundų nagrinėjimo tvarka

- Tyrimai. Ombudsmeno institucija turi teisę *pati atlikti tyrimus*, kreiptis į viešąsias institucijas prašydama tyrimams reikalingos informacijos arba dokumentų, *apklausti* viešųjų institucijų vadovybę ir bet kurį valstybės tarnautoją, kuris gali suteikti informaciją, būtiną nagrinėjant skundą, *ir registruoti jų parodymus*.
- Rekomendacijos. Atlikdama jai pavestas užduotis, ombudsmeno institucija *rengia rekomendacijas*. Šiose rekomendacijose ombudsmenas praneša viešosioms institucijoms, priklausomai nuo konkretaus atvejo, apie neteisėtus administracinius aktus arba veiksmus.
- Specialios ataskaitos. Jeigu, atlikdama tyrimus, ombudsmeno institucija nustato *teisės aktų trūkumų, rimtų korupcijos atvejų arba nacionalinės teisės aktų nesilaikymo atvejų* rengiama ir abiejų Parlamento rūmų pirmininkams ir prireikus ministrui pirmininkui teikiama ataskaita, kurioje pateikiamos išvados.
- Skambučių centras. Ombudsmeno būstinėje ir 14 regioninių tarnybų veikia skambučių centras (tel. 021 312 7134, būstinė, <http://www.avp.ro/linkuri/birouriteritoriale.pdf>). Piliečiai gali skambinti šiuo laiku: **pirmadieniais – ketvirtadieniais 9.00–16.00 val.; penktadieniais 9.00–14.00 val.**
- Priėmimai. *Juos rengia institucijos specialistai*. Piliečius pagal ombudsmeno tarnybos struktūros ir veiklos taisykles *taip pat gali priimti pats ombudsmenas arba jo pavaduotojai*, arba regioninių tarnybų atstovai.

Specializuotos žmogaus teisių įstaigos

Vaiko teisių ombudsmenas

NACIONALINÉ VAIKŲ APSAUGOS IR ĮVAIKINIMO INSTITUCIJA (AUTORITATEA NAȚIONALĂ PENTRU PROTECȚIA COPILULUI ȘI ADOPTIE)

Adresas

Bulevardul G-ral Gheorghe Magheru No 7
Sector 1

010322 Bucharest

Duomenys ryšiams

Tel. (+40) (0)21 3153633, (+40) (0)21 3153630, (+40) (0)21 3100789, (+40) (0)21 3100790

Faks. (+40) (0)21 3127474

E. paštas office@anpfdc.ro

Interneto svetainė <http://www.copii.ro/?lang=en>

Piliečių priėmimo valandos

Pirmadieniais – ketvirtadieniais: 8.30–16.30 val.

Penktadieniais: 8.30–14.00 val.

Jvaikinimo skyrius: Antradieniais ir ketvirtadieniais 9.00–12.00 val.

Bendra informacija apie instituciją (teisinis pagrindas, pagrindinė informacija, struktūra, užduotys, paslaugų rūšys):

<http://www.copii.ro/despre-noi/misiune/>,

<http://www.copii.ro/activitate/sistemul-de-protectie-a-copilului/prezentare-generalala/>.

Vaikų apsaugos generalinis direktoratas yra Nacionalinės vaiko teisių apsaugos ir jvaikinimo institucijos specializuotas direktoratas.

Užduotys:

- rengti ir pagrįsti šeimos apsaugos srities programas, smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo programas, vaiko teisių apsaugos ir skatinimo programas;
- stebėti, kaip užtikrinamos vaiko teisės, ir centrinės ar vietos valdžios institucijoms teikti rekomendacijas imtis būtinų veiksmų;
- centralizuotai registruoti ir apibendrinti informaciją apie tai, kaip laikomasi principų ir taisyklių, nustatytų Vaiko teisių konvencijoje, ratifikuotoje naujos redakcijos Įstatymu Nr. 18/1990 su vėlesniais pakeitimais; užtikrinti ir imtis veiksmų, kad būtų atsižvelgta į Vaiko teisių komiteto rekomendacijas;
- koordinuoti tarnybų, vykdančių vaikų atskyrimo nuo tėvų prevenciją, tarnybų, užtikrinančių specialią vaikų apsaugą, ir vaikų apsaugos komitetų veiklą ir nustatyti jų darbo metodus;
- rengti tarnybų, įpareigotų vykdyti vaikų atskyrimo nuo tėvų prevenciją ir užtikrinti specialią vaikų ir jaunimo apsaugą, šeimų apsaugą, smurto šeimoje aukų apsaugą, ir su smurtautojais dirbančių tarnybų veiklos standartus, išsamias taisykles ir darbo tvarką;
- rengti tarnybų, atsakingų už vaikų atskyrimo nuo tėvų prevenciją, specialią vaikų ir jaunimo apsaugą, šeimų apsaugą, smurto šeimoje aukų apsaugą, leidimų vykdyti veiklą išdavimo metodus bei vertinimo kriterijus, taip pat tokioms tarnyboms išduoti leidimus vykdyti veiklą;
- koordinuoti paramos šeimoms, smurto šeimoje aukoms veiklą bei teikiamas paslaugas, taip pat nustatyti tokios veiklos darbo metodus.

Lygybės užtikrinimo įstaiga

NACIONALINĖ KOVOS SU DISKRIMINACIJA TARYBA (CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII – CNCD)

Būstinės adresas

Piata Valter Maracineanu Nos 1-3, Sector 1, 010155 Bucharest

Tel. (+40) (0)21 3126578; (+40) (0)21 3126579

Faks. (+40) (0)21 3126585

E. paštas support@cncd.org.ro

Interneto svetainė <http://www.cncd.org.ro/>

Piliečių priėmimo valandos

Pirmadieniais – ketvirtadieniais: 8.00–16.30 val.; penktadieniais: 8.30–14.00 val.

Regioninių tarnybų ir mokslinių tyrimų centro adresai

<http://www.cncd.org.ro/contact/>

Bendra informacija apie instituciją (teisinis pagrindas, pagrindinė informacija, struktūra, užduotys, skundai, procedūros):

<http://www.cncd.org.ro/>,

<http://www.cncd.org.ro/profil/>,

<http://www.cncd.org.ro/organizare/>.

Teisinis pagrindas

Nacionalinės kovos su diskriminacija tarybos veiklos pagrindas – naujos redakcijos [Vyriausybės potvarkis Nr. 137/2000 dėl visų formų diskriminacijos prevencijos ir sankcijų](#).

Institucijos apibūdinimas

Nacionalinė kovos su diskriminacija taryba (CNCD) yra nepriklausoma Parlamento kontroliuojama valstybės institucija, kuri vykdo veiklą, skirtą kovoti su diskriminacija. Taryba užtikrina, kad būtų laikomasi nediskriminavimo principo vadovaujantis galiojančiais nacionalinės teisės aktais ir tarptautiniais susitarimais, prie kurių yra prisijungusi Rumunija. Nacionalinės kovos su diskriminacija tarybos veiklos pagrindas – naujos redakcijos Vyriausybės potvarkis Nr. 137/2000 dėl visų formų diskriminacijos prevencijos ir sankcijų.

1. Kokia informacija turi būti pateikta skunde?

Skunde turi būti nurodyta ši informacija:

- skundą teikiančio asmens vardas ir pavardė;
- adresas, kuriuo skundą teikiantis asmuo pageidauja gauti atsakymą; adresas, kuriuo CNCD galėtų susisiekti su skundą pateikusių asmeniu siekdama gauti papildomos informacijos, būtinos skundai išnagrinėti;
- telefono numeris, kuriuo su skundą pateikusių asmeniu būtų galima susisiekti siekiant gauti papildomos informacijos;
- faktinis skundo pagrindas, kuriame išsamiai aprašyti įtariamai diskriminaciniai veiksmai;
- asmens, kaltinamo diskriminacija, tapatybės nustatymo informacija (adresas, telefono numeris, jei įmanoma, ir pan.), būtina susisiekti su tuo asmeniu ir įteikti jam šaukimą atvykti į apklausą CNCD vykdomajame komitete, arba siekiant atlikti papildomus tyrimus.

2. Kas vyksta pateikus skundą?

Skundas užregistruojamas ir perduodamas Vykdomajam komitetui nagrinėti. Skundas gali būti teikiamas CNCD per vienerius metus nuo tada, kai padarytas diskriminacinis veiksmas, arba nuo datos, kurią atitinkamam asmeniui apie tai pranešta. Nuo diskriminacijos nukentėjęs asmuo gali kreiptis į teismą dėl diskriminacinių veikslių pasekmių panaikinimo ir padėties iki diskriminacinio veiksmo atkūrimo. Skundo nagrinėjamo terminas – 90 dienų.

Privaloma tvarka sušaukęs šalis taip, kad būtų užtikrintas šaukimo gavimo patvirtinimas, Vykdomasis komitetas atlieka tyrimą, ar buvo padarytas diskriminacinis veiksmas. Šalims asmeniškai neatvykus skundas vis tiek nagrinėjamas. Kad būtų priimtas tinkamas sprendimas, gali būti atliekami papildomi tyrimai, įskaitant šalių apklausą.

Skundą pateikęs asmuo turi įrodyti diskriminacinio veiksmo buvimą, o diskriminacija kaltinamas asmuo turi įrodyti, kad atitinkamas veiksmas nėra diskriminacinis.

Priimta nutartis (Vykdomojo komiteto sprendimas) perduodama raštu per 15 dienų nuo Vykdomojo komiteto posėdžio, kuriame priimtas sprendimas. Šalys Vykdomojo komiteto priimtą sprendimą per 15 dienų nuo jo gavimo gali apskųsti teisme. Abi šalys atleidžiamos nuo žyminio mokesčio.

3. Kokios sankcijos taikomos už diskriminacinius veiksmus?

Už diskriminacinius veiksmus baudžiama:

- įspėjimu;
- jei diskriminacinis veiksmas susijęs su asmeniu – 1 000–30 000 RON (Rumunijos lėjų) bauda;
- jei diskriminacinis veiksmas susijęs su asmenų grupe arba bendruomene – 2 000–100 000 RON bauda

NACIONALINĖ ROMŲ AGENTŪRA

(AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ROMI – ANR)

Duomenys ryšiams

Str. Splaiul Independentei No 202, 8th floor, room 23, Sector 6, Bucharest

Tel. (+40) (0)21 3113048

Faks. (+40) (0)21 3113047

E. paštas info@anr.gov.ro.

Interneto svetainė <http://www.anr.gov.ro/>

Regioninių ir apskričių tarybų duomenys ryšiams

<http://www.anr.gov.ro/index.php/contact>

Bendra informacija apie instituciją (misija, struktūra, rezultatai):

<http://www.anr.gov.ro/>

Teisinis pagrindas

Nepaprastasis potvarkis Nr. 78/2004, kuriuo įsteigiama Nacionalinė romų agentūra, **patvirtintas su Įstatymu Nr. 7/2005 padarytais pakeitimais.**

Atlikdama sprendimo Nr. 1703/2004 dėl Nacionalinės romų agentūros organizavimo ir veiklos su vėlesniais pakeitimais ir papildymais 3 straipsnyje nustatytas funkcijas institucija vykdo šias pagrindines užduotis:

- formuoja su romų mažumos teisių apsauga susijusių vyriausybės politiką ir strategiją, tuo pat metu vykdo kitas savo veiklos srities teisės aktuose nustatytas užduotis;
- centrinėms ir vietos valdžios institucijoms siūlo ir rengia mokymus kovos su romų diskriminacija srityje;
- teikia savo nuomonę apie įstatymų ir kitų teisės aktų projektus, susijusius su romų mažumai priklausančių asmenų teisėmis ir pareigomis;
- užtikrina nacionalinių ir tarptautinių teisės aktų, susijusių su romų mažumos apsauga, taikymo kontrolę;
- priima ir nagrinėja institucijų, organizacijų arba fizinių asmenų teikiamus prašymus ir prašymus pateikti nuomonę, teikia agentūros ekspertų nuomonę;
- kuria informacijos teikimo, mokymo ir ekspertų konsultavimo sistemą, skirtą romų mažumai;
- nagrinėja ir vertina galimą galiojančių nuostatų diskriminacinį poveikį ir aktyviai stengiasi gerinti dabartinę teisinę sistemą.

Vykdydama savo funkcijas, Nacionalinė romų agentūra:

- bendradarbiauja su ministerijomis ir centrinės bei vietos valdžios institucijomis, taip pat su kitomis valdžios institucijomis bei fiziniiais ir juridiniais asmenimis;
- bendradarbiauja su tarpvyriausybiniomis ir nevyriausybiniomis Rumunijos ir užsienio organizacijomis;
- institucija konsultuojama ekspertų ir jai teikiama parama Rumunijoje ir užsienyje, jos darbuotojai dalyvauja mokymų ir profesinio tobulinimosi programose, laikantis įstatymo ir atsižvelgiant į skirtas lėšas arba kitas pagal įstatymus Rumunijos skiriamas arba iš užsienio gaunamas lėšas;
- kartu su institucijomis ir specializuotomis nevyriausybiniomis organizacijomis siūlo ir padeda įgyvendinti veiksmus, projektus ir sektorines programas, kurių tikslas – pagerinti romų padėtį, taip pat juose dalyvauja.

NACIONALINĖ NEJGALIŲJŲ INSTITUCIJA (AUTORITATEA NATIONALĂ PENTRU PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI)

Būstinės adresas

Calea Victoriei No 194

Bucharest

Duomenys ryšiams

Tel. (+40) (0)21 2125438; (+40) (0) 21 2125439; (+40) (0)21 3220976; (+40) (0)21 3226303; (+40) (0) 21 3226304; (+40) (0) 21 3207155

Faks. (+40) (0) 21 2125443

E. paštas registratura@anph.ro

Piliečių priėmimo valandos

Pirmadieniais – penktadieniais: 9.00–16.00 val. (skambinti)

Bendra informacija apie instituciją (struktūra, užduotys, darbo organizavimo ir veiklos taisyklės):

☞ <http://www.mmuncii.ro/Minister>

Teisinis pagrindas

Nacionalinė neįgaliųjų institucija yra specializuota įstaiga, turinti juridinio asmens statusą centrinio viešojo administravimo sistemoje, ir yra pavaldi Darbo, šeimos, socialinės apsaugos ir pagyvenusių žmonių reikalų ministerijai.

Institucija centralizuotai koordinuoja veiklą, susijusią su specialia neįgaliųjų apsauga ir jų teisių skatinimu; ji rengia politinius dokumentus, strategijas ir standartus, kuriais skatinamos šios teisės, taip pat stebi, kaip taikomos atitinkamos taisyklės ir kaip vykdoma veikla, kuria užtikrinama speciali neįgaliųjų apsauga.

Teisės aktai, kuriuose yra nustatytos neįgaliųjų teisės

Neįgaliesiems taikomos šios nuostatos:

- Nepaprastasis Vyriausybės potvarkis Nr. 86/2014, kuriuo nustatomos tam tikros reorganizavimo priemonės centrinio viešojo administravimo lygmeniu ir iš dalies pakeičiami bei papildomi tam tikri teisės aktai;
- *Vyriausybės sprendimas Nr. 50/2015 dėl Nacionalinės neįgaliųjų institucijos veiklos organizavimo, veikimo ir užduočių.*

Duomenų apsaugos priežiūros įstaiga

NACIONALINĖ ASMENS DUOMENŲ TVARKYMO PRIEŽIŪROS INSTITUCIJA

(AUTORITATEA NAȚIONALĂ DE SUPRAVEGHERE A PRELUCRĂRII DATELOR CU CARACTER PERSONAL – ANSPDCP)

Būstinės adresas

B-dul G-ral. Gheorghe Magheru Nos 28-30, Sector 1, 010336 Bucharest

Duomenys ryšiams

Tel. (+40) (0) 31 8059211; (+40) (0) 31 8059212

Faks. (+40) (0) 31 8059602

E. paštas ☞ anspdcp@dataprotection.ro

Interneto svetainė: ☞ <http://www.dataprotection.ro/>

Piliečių priėmimo valandos

- Lankytojai Nacionalinės priežiūros institucijos biure priimami pirmadieniais – penktadieniais 9.00–13.00 val.
- Susitikimai rengiami pirmadieniais – penktadieniais 11.00–13.00 val.

Bendra informacija apie instituciją

Nacionalinė asmens duomenų tvarkymo priežiūros institucija savo veiklą vykdo laikydamasi visiško nepriklausomumo ir nešališkumo sąlygų. Institucija stebi ir tikrina, ar teisėtai tvarkomi asmens duomenys, kuriems taikomas Įstatymas Nr. 677/2001 dėl asmenų apsaugos tvarkant jų asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo su vėlesniais pakeitimais ir papildymais.

Tikslas

Apsaugoti asmenų pagrindines teises ir laisves, visų pirma teisę į privatumą ir teisę į šeimos ir asmeninį gyvenimą tvarkant asmens duomenis ir laisvai jais dalijantis.

Teisinis pagrindas

Įstatymas Nr. 102/2005 dėl Nacionalinės asmens duomenų tvarkymo priežiūros institucijos įsteigimo, veiklos organizavimo ir veikimo.

Užduotys (sąrašas neišsamus):

- priimti ir nagrinėti pranešimus, susijusius su asmens duomenų tvarkymu;
- įstatyme numatytais atvejais išduoti leidimus tvarkyti asmens duomenis;
- nustačius, kad pažeistos įstatymo nuostatos, nuspręsti, ar nutraukti asmens duomenų tvarkymą, sunaikinti visus ar dalį sutvarkytų duomenų, taip pat, ar perduoti bylą baudžiamojo persekiojimo įstaigoms arba, kai tinkama, imtis teisinių veiksmų;

- pranešti fiziniams ir (arba) juridiniams asmenims apie tai, kad jie turi laikytis Įstatyme Nr. 677/2001 nustatytų prievolių ir atlikti jame numatytas procedūras;
- tvarkyti asmens duomenų tvarkymo registrą ir leisti visuomenei su juo susipažinti;
- priimti ir nagrinėti privačių asmenų teikiamus skundus, prašymus pateikti nuomonę arba kitus prašymus, pranešti jiems apie problemos sprendimą arba, jei reikia, priimtus sprendimus;
- atlikti išankstinius patikrinimus, kai asmens duomenų pareigūnas tvarko duomenis, kurie gali kelti ypatingą riziką privačių asmenų teisėms ir laisvėms;
- atlikti tyrimus *ex officio* arba gavus skundą ar prašymą pateikti nuomonę;
- gavus privataus asmens, valdžios institucijos arba viešosios institucijos prašymą, teikti rekomendacijas ir nuomones visais klausimais, susijusiais su pagrindinių laisvių ir teisių apsauga asmens duomenų tvarkymo srityje.

Skundų, prašymų pateikti nuomonę ir prašymų priėmimo ir nagrinėjimo tvarka

Asmenys, kurių asmens duomenys tvarkomi, gali raštu kreiptis į priežiūros instituciją, jei mano, kad buvo pažeistos Įstatyme Nr. 677/2001 nustatytos jų teisės, jei tuo pačiu klausimu dar nebuvo imtasi jokių teisinių veiksmų. Prieš tai privaloma kreiptis į duomenų tvarkytoją, dėl kurio veiksmų teikiamas skundas.

Asmenys, norintys pateikti skundą Nacionalinei asmens duomenų priežiūros institucijai, standartinę formą gali rasti institucijos interneto svetainėje.

Kitos specializuotos įstaigos

ĮGALIOTASIS TEISĖJAS

(JUDECĂTORUL DELEGAT)

Teisinis pagrindas

2013 m. birželio 2 d. Įstatymas Nr. 254 dėl baudžiamosiose bylose teisminių institucijų priimtų nuosprendžių ir nustatytų laisvės atėmimo priemonių vykdymo ir Aukštesniosios magistratų tarybos sprendimas Nr. 89/2014, kuriuo patvirtinamos teisėjų, paskirtų prižiūrėti, kaip vykdomos laisvės atėmimo bausmės, veiklos organizavimo taisyklės.

Apibūdinimas ir vaidmuo

Įgaliotieji teisėjai yra Rumunijos teisminės sistemos pareigūnai. Apeliacinio teismo pirmininkas kasmet paskiria kiekvieno apeliacinio teismo teritorinėje jurisdikcijoje esančios įkalinimo įstaigos įgaliotuosius teisėjus. Įgaliotojo teisėjo vaidmuo vykdamas laisvės atėmimo bausmes – prižiūrėti ir kontroliuoti, ar vykdamas šias bausmes užtikrinamas teisėtumas. Įkalinimo įstaigos, kuriose veikia sulaikymo ir kardomojo kalinimo centras arba kardomojo kalinimo centras, įgaliotasis teisėjas taip pat prižiūri ir kontroliuoja, ar užtikrinamas teisėtumas vykdamas prevencines laisvės atėmimo priemones. Be to, teisėjas užtikrina, kad būtų laikomasi asmenų, atliekančių laisvės atėmimo bausmes, įstatymuose nustatytų teisių.

Skundai

1. Nuteistas asmuo per tris dienas po to, kai jam pranešta apie sprendimą, kuriame nustatytos laisvės atėmimo bausmės sąlygos, teisėjui, kuris paskirtas prižiūrėti, kaip vykdomos laisvės atėmimo bausmės, gali pateikti skundą dėl šių sąlygų nustatymo būdo (Įstatymo Nr. 254/2013 39 straipsnio 3 dalis).
2. Nuteistas asmuo per tris dienas po to, kai jam pranešta apie sprendimą pakeisti laisvės atėmimo bausmės sąlygas, teisėjui, kuris paskirtas prižiūrėti, kaip vykdomos laisvės atėmimo bausmės, gali pateikti skundą dėl to sprendimo (Įstatymo Nr. 254/2013 40 straipsnio 11 dalis).
3. Nuteistas asmuo per dešimt dienų nuo informavimo apie kalėjimo administracijos sprendimą dėl šiame įstatyme nustatytų priemonių vykdymo teisėjui, kuris turi pareigą prižiūrėti, kaip vykdomos laisvės atėmimo bausmės, gali paduoti skundą dėl šių priemonių (Įstatymo Nr. 254/2013 56 straipsnio 2 dalis).
4. Nuteistas asmuo per tris dienas po to, kai jam pranešta apie drausmės komiteto sprendimą, kuriuo paskiriama drausminė nuobauda, teisėjui, kuris paskirtas prižiūrėti, kaip vykdomos laisvės atėmimo bausmės, gali pateikti skundą dėl šio sprendimo (Įstatymo Nr. 254/2013 104 straipsnio 1 dalis).

Sulaikytas asmuo per tris dienas po to, kai jam pranešta apie sprendimą pakeisti sulaikymo sąlygas, teisėjui, kuris paskirtas prižiūrėti, kaip vykdomos su laisvės atėmimu susijusios bausmės, gali pateikti skundą dėl to sprendimo (Įstatymo Nr. 254/2013 153 straipsnio 8 dalis).

GENERALINĖ IMIGRACIJOS INSPEKCIJA

(INSPECTORATUL GENERAL PENTRU IMIGRĂRI)

Būstinės adresas

Strada Lt. col. Marinescu C-tin No 15A, Sector 5, Bucharest

Tel. (+40) (0) 21 4109940

Faks. (+40) (0) 21 4107501

E. paštas: igi@mai.gov.ro ir document.igi@mai.gov.ro (adresas skirtas tik tapatybės kortelės kopijos perdavimui).

Jvairių Generalinės imigracijos inspekcijos direktoratų adresai

<http://igi.mai.gov.ro/contact/bucure%C8%99ti>

Regioniniai Generalinės imigracijos inspekcijos skyriai

<http://igi.mai.gov.ro/ro/node/contact>

Institucijos apibūdinimas

Generalinės imigracijos inspekcijos veikla organizuojama ir jis veikia kaip specializuotas centrinės valdžios subjektas. Tai yra valdžios institucija, kuri turi juridinio asmens statusą ir yra pavaldi Administravimo ir vidaus reikalų ministerijai (rum. *Ministerul Administrației și Internelor*).

Tikslas

Generalinė imigracijos inspekcija, kuri įsteigta reorganizavus Rumunijos imigracijos tarnybą (rum. *Oficiul Român pentru Imigrări*), vykdo įstatyme nustatytas užduotis, susijusias su Rumunijos politikos įgyvendinimu migracijos, prieglobsčio suteikimo ir užsieniečių integracijos srityse, ir užtikrina susijusių teisės aktų įgyvendinimą.

Generalinės imigracijos inspekcijos veikla – tai viešoji paslauga, kuria tenkinami asmenų ir bendruomenės interesai ir remiamos valstybės institucijos griežtai remiantis teisės aktais ir jų laikantis.

Teisinis pagrindas

Generalinės imigracijos inspekcijos organizacinė struktūra ir pareigos nustatytos 2007 m. birželio 20 d. Vyriausybės sprendime Nr. 639 su vėlesniais pakeitimais ir papildymais.

Pagal organizacinę struktūrą inspekciją sudaro centriniai direktoratai, tarnybos ir kiti funkciniai padaliniai, regioniniai centrai, kuriuose apgyvendinami prieglobsčio prašytojai ir nagrinėjami jų prašymai, regioniniai užsieniečių, kuriems taikoma valstybės apsauga, apgyvendinimo centrai ir apskričių padaliniai.

Vykdydama savo pareigas, Generalinė imigracijos inspekcija bendradarbiauja su Administravimo ir vidaus reikalų ministerijos padaliniais ir kitomis valstybės institucijomis, taip pat su NVO ir užsienio piliečiais, kurie veikia migracijos ir humanitarinės apsaugos srityje. Laikydamosi teisės aktų, ji sudaro susitarimus su tokią pat kompetenciją turinčiomis užsienio institucijomis ir tarptautinėmis organizacijomis.

Papildomos informacijos apie ES ir ne ES piliečių kategorijas, prieglobstį ir imigraciją, teisės aktus bei Generalinės imigracijos inspekcijos programas ir strategijas galima rasti [institucijos interneto svetainėje](#).

DARBO INSPEKCIJA

(INSPECȚIA MUNCII)

Institucijos adresas

Str. Matei Voievod No 14, Sector 2, Bucharest

Tel. (+40) (0) 21 3027030

Faks. (+40) (0) 21 3027064; +40 21 2520097

E. paštas comunicare@inspectiamuncii.ro

E. pašto adresas, kuriuo siunčiama tapatybės kortelės kopija: copiedoc@inspectiamuncii.ro

Interneto svetainė <https://www.inspectiamuncii.ro/>

Darbo inspekcijos darbo laikas

Pirmadieniais – ketvirtadieniais: 8.00–16.30 val.

Penktadieniais: 8.30–14.00 val.

Institucijos apibūdinimas

Darbo inspekcija yra specializuota centrinės valdžios įstaiga, kuri yra pavaldi Darbo, šeimos, socialinės apsaugos ir pagyvenusių žmonių reikalų ministerijai. Jos būstinė yra Bukarešto savivaldybėje.

Institucija turi juridinio asmens statusą ir veikia kaip valstybės institucija, vykdanči darbo santykių, darbuotojų saugos ir sveikatos ir rinkos priežiūros kontrolę.

Institucijos tikslas

Darbo inspekcija privalo užtikrinti socialinę apsaugą darbo vietoje pagal naujos redakcijos Rumunijos konstitucijos 41 straipsnį, TDO konvenciją Nr. 81/1947 dėl darbo inspekcijos pramonėje ir prekyboje, kuri ratifikuota Valstybės Tarybos dekretu Nr. 284 /1973, ir TMO konvenciją Nr. 129/1969 dėl darbo inspekcijų žemės ūkyje, kuri ratifikuota Valstybės Tarybos dekretu Nr. 83/1975.

Teisinis pagrindas

Institucija sukurta ir jos veikla organizuojama pagal:

- Naujos redakcijos Įstatymą Nr. 108/1999 nauja redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais;
- Vyriausybės sprendimą Nr. 1377/2009 su vėlesniais pakeitimais ir papildymais.

Darbo inspekcijai pavaldžios šios įstaigos:

- [regioninės darbo inspekcijos](#), veikiančios kiekvienoje apskrityje ir Bukarešto savivaldybėje.
- [Įstaigų, kurių veikla yra susijusi su profesine rizika, stebėsenos centras \(rum. Centrul de Monitorizare a Unităților cu Risc Profesional\) – Criscior.](#)
- [Darbo inspekcijos Profesinio ir tolesnio profesinio mokymo centras \(rum. Centrul de Pregătire și Perfecționare Profesională al Inspecției Muncii\) – Botoșani.](#)

Informaciją apie **skundus**, kuriuos galima pateikti Darbo inspekcijai, galima rasti [institucijos interneto svetainėje](#).

Visuomeninės svarbos informacijos galima rasti [institucijos interneto svetainėje](#).

NACIONALINĖ ĮDARBINIMO TARNYBA

(AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ – ANOFM)

Būstinės adresas

Strada Avalanșei Nos 20-22, sector 4, 040305 Bucharest

Darbo laikas

Pirmadieniais – ketvirtadieniais: 8.00–16.30 val.

Penktadieniais: 8.30–14.00 val.

Susitikimai

Susitikimai su Nacionalinės įdarbinimo tarnybos vadovu rengiami kiekvieno mėnesio pirmąjį arba trečiąjį trečiadienį nuo 11.00 iki 12.00 val. Norėdami susitarti dėl susitikimo, skambinkite tel. (+40) (0) 21 3039831.

Interneto svetainė <https://www.anofm.ro/index.html?agentie=ANOFM&page=0>

E. paštas anofm@anofm.ro

Informaciją apie Nacionalinės įdarbinimo tarnybos apskričių padalinių interneto svetaines galima rasti [institucijos interneto svetainėje](#).

Institucijos apibūdinimas

Tarnyba teikia daugį įvairių paslaugų, tarp jų – teikia profesines konsultacijas, rengia profesinio mokymo kursus, konsultuoja iš darbo atleidžiamus darbuotojus, rengia stažuotes, konsultuoja, kaip pradėti verslą, subsidijuoja socialiai remtinų asmenų grupėms priklausančių asmenų užimtumą ir palankiomis sąlygomis teikia paskolas darbo vietoms kurti.

Ji vienodai teikia paslaugas ir bedarbiams, ir įmonėms.

Pagrindinis jos tikslas – didinti užimtumo lygį ir taip mažinti nedarbą.

Teisinis pagrindas

– Įstatymas Nr. 202 dėl Nacionalinės įdarbinimo tarnybos veiklos organizavimo ir veikimo;

– Vyriausybės sprendimas Nr. 1610 dėl Nacionalinės įdarbinimo tarnybos (ANOFM).

Nacionalinė įdarbinimo tarnyba siekia šių ***pagrindinių tikslų***:

- institucionalizuoti socialinį dialogą užimtumo ir profesinio mokymo srityje;
- taikyti strategijas užimtumo ir profesinio mokymo srityje;
- taikyti bedarbių socialinės apsaugos priemones.

Daugiau informacijos galima rasti [instytucijos interneto svetainėje](#).

NACIONALINĖ APLINKOS APSAUGOS AGENTŪRA

(AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI – ANPM)

Būstinės adresas

Splaiul Independenței No 294, Block B, Sector 6, 060031 Bucharest

Tel. (+40) (0) 21 2071101; (+40) (0) 21 2071102

Faks. (+40) (0) 21 2071103

E. paštas office@anpm.ro

Interneto svetainė <http://www.anpm.ro/>

Darbo laikas

Pirmadieniais – ketvirtadieniais: 8.00–16.30 val.

Penktadieniais: 8.00–14.00 val.

Institucijos apibūdinimas

Nacionalinė aplinkos apsaugos agentūra yra specializuota centrinės valdžios įstaiga, kuri yra pavaldi Aplinkos ministerijai. Pagal [2012 m. spalio 17 d. Vyriausybės sprendimą Nr. 1000](#) 2012 m. spalio 17 d. Vyriausybės sprendimą Nr. 1000 dėl Nacionalinės aplinkos apsaugos agentūros ir jai pavaldžių valdžios institucijų reorganizavimo ir veikimo agentūrai suteikti įgaliojimai, susiję su aplinkos apsaugos srities politikos ir teisės aktų įgyvendinimu.

Tikslas

Nacionalinė aplinkos apsaugos agentūra veikia laikydamasi Europos ir tarptautinės bendradarbiavimo programos, kad būtų taikomi atitinkami principai ir būtų įgyvendinami aplinkos apsaugos srities teisės aktai.

Nacionalinės aplinkos apsaugos agentūros ***užduotys***:

- užtikrinti strateginį aplinkos planavimą;
- stebėti su aplinka susijusius veiksnius;
- nagrinėti prašymus išduoti leidimą vykdyti aplinkai poveikį darančią veiklą;
- įgyvendinti aplinkos apsaugos srities teisės aktus ir politiką nacionaliniu ir vietos lygmenimis;
- teikti Europos aplinkos agentūrai ataskaitas dėl oro kokybės, klimato kaitos, saugomų teritorijų, dirvos ir vandens užterštumo.

Skundai registruojami pagal Įstatymu Nr. 233/2002 patvirtintą Vyriausybės potvarkį Nr. 27/2002, kuriuo reglamentuojamas skundų nagrinėjimas, be to, skundus galima siųsti e. paštu office@anpm.ro.

Anoniminiai skundai arba skundai, kuriuose nėra tapatybės duomenų, nenagrinėjami ir atmetami.

NACIONALINĖ VARTOTOJŲ APSAUGOS INSTITUCIJA

(AUTORITATEA NAȚIONALĂ PENTRU PROTECȚIA CONSUMATORILOR – ANPC)

Adresas

Bulevardul Aviatorilor No 72, Sector 1, 011865 Bucharest

E. paštas cabinet@anpc.ro

Darbo laikas

Pirmadieniais – ketvirtadieniais: 8.00–16.30 val.

Penktadieniais: 8.00–14.00 val.

Teisinis pagrindas

- Vyriausybės sprendimas Nr. 700/2012 dėl Nacionalinės vartotojų apsaugos institucijos veiklos organizavimo ir veikimo.

ANPC, be kita ko, vykdo šias užduotis:

1. kartu su kitomis specializuotomis centrinės ir vietos valdžios institucijomis, kurios vykdo pareigas atitinkamoje srityje, ir nevyriausybiniemis vartotojų reikalų įstaigomis dalyvauja rengiant vartotojų apsaugos strategiją ir užtikrina, kad ji atitiktų ES strategiją;
2. užtikrina, kad nacionalinė teisinė sistema derėtų su vartotojų apsaugos srityje galiojančiais ES reglamentais;
3. siūlo Vyriausybei tvirtinti ir priimti vartotojų apsaugos srities teisės aktų projektus, susijusius su produktų gamyba, pakavimu, ženkliniu, saugojimu, sandėliavimu, vežimu, importu ir pardavimu; susijusius su paslaugų, įskaitant finansines paslaugas, teikimu, ir susijusius su neproporcingų sankcijų už klientų ir viešųjų paslaugų ir kitų visuotinės svarbos paslaugų teikėjų sutarčių pažeidimą uždraudimu, kad nebūtų keliamas pavojus vartotojų gyvybei, sveikatai ir saugumui arba daromas neigiamas poveikis jų teisėtoms teisėms ir interesams;
4. kartu su kitomis specializuotomis viešosiomis institucijomis rengia procedūras, susijusias su bendradarbiavimo vykdant vartotojų apsaugos veiklą tikslais, sąlygomis ir metodais.

Išsamus ANPC pareigų sąrašas pateikiamas [institucijos interneto svetainėje](#).

Pranešimai ir skundai

Vartotojai gali siųsti pranešimus ir skundus regionų / apskričių vartotojų apsaugos komisariatų būstinėms arba Bukarešto savivaldybės Vartotojų apsaugos komisariatui, priklausomai nuo konkrečios jurisdikcijos, kurioje veikia ekonominės veiklos vykdytojas, kurio veiksmai skundžiami.

Norėdami pateikti pranešimą / pateikti skundą, spauskite nuorodą [INFO skundai](#), kurioje galite susipažinti su [skundų teikimo](#) procedūromis ir sužinoti [regionų ir apskričių vartotojų apsaugos komisariatų kontaktinius duomenis](#).

Remiantis atitinkamomis teisės aktų nuostatomis, skundai ir pranešimai turi būti pateikti raštu arba elektronine forma, be to, juos galima pateikti asmeniškai.

Skundus elektronine forma galima pateikti šioje [internetu svetainėje](#).

Skundas arba pranešimas turi būti pateikiamas skundą arba pranešimą pateikiančio asmens vardu.

Skundas / pranešimas bus nagrinėjamas per teisės aktuose nustatytą terminą (laikantis Vyriausybės potvarkio Nr. 27/2002), jeigu prie jo yra pridėti visi patvirtinamieji dokumentai, t. y. sumokėtų mokesčių sąskaita faktūra, kasos kvitas arba kitas mokėjimo patvirtinimas, susijusi sutartis arba garantijos talonas arba, kai tinkama, kiti dokumentai.

Kad sekretoriatai galėtų nagrinėti skundus, pastarieji turi atitikti pirmiau išvardytas sąlygas. Kitu atveju jie bus palikti nenagrinėti dėl nepakankamos informacijos.

NACIONALINĖ SVEIKATOS DRAUDIMO AGENTŪRA

(CASA NAȚIONALĂ DE ASIGURĂRI DE SĂNĂTATE – CNAS)

Adresas

Calea Călărașilor No 248, Bl. S19, Sector 3, 030634, Bucharest

Interneto svetainė <http://www.cnas.ro/>

E. paštas republ1@casan.ro

Tel. (+40) (0) 37-2309236

Faks. (+40) (0) 37-2309165

Institucijos apibūdinimas

Nacionalinė sveikatos draudimo agentūra (CNAS) yra savarankiška nacionalinės reikšmės valdžios institucija, turinti juridinio asmens statusą. Jos kompetencija – užtikrinti nuoseklų ir koordinuotą socialinio draudimo sistemos veikimą Rumunijoje.

Teisinis pagrindas

- 2002 m. lapkričio mėn. Nepaprastasis Vyriausybės potvarkis Nr. 150/20;
- Nepaprastasis Vyriausybės potvarkis Nr. 180/2000;
- Įstatymas Nr. 145/1997.

Tikslai

Sukurti ir prižiūrėti socialinio sveikatos draudimo sistemą, kurioje gerbiamos asmenų teisės ir tenkinami jų poreikiai.

Bendrieji tikslai:

- apsaugoti apdraustuosius nuo galimų sveikatos priežiūros išlaidų susirgus arba įvykus nelaimingam atsitikimui;
- užtikrinti, kad apdraustieji būtų apdrausti visuotiniu, sąžiningu ir nediskriminuojančiu draudimu, kuris būtų finansuojamas Rumunijos bendro socialinio sveikatos draudimo fondo lėšomis.

Konkretūs tikslai:

- užtikrinti galimybę pasinaudoti sveikatos priežiūros paslaugomis ir medicinos prietaisais;
- užtikrinti sąžiningą ir nediskriminacinę apsaugą, kuri būtų pagrįsta veiksmingu Bendro socialinio draudimo fondo lėšų panaudojimu;
- didinti apdraustųjų pasitenkinimo paslaugų kokybę lygį;
- teikti apdraustiesiems daugiau informacijos.

NUOLATINĖ RINKIMŲ INSTITUCIJA

(AUTORITATEA ELECTORALĂ PERMANENTĂ)

Būstinės adresas

Str. Stavropoleos No 6, Sector 3, 030084 Bucharest

Tel. (+40) (0) 21-3100824

Interneto svetainė <http://www.roaep.ro/prezentare/>

E. paštas comunicare@roaep.ro

Institucijos apibūdinimas

Nuolatinė rinkimų institucija – tai autonominė administracinė institucija, turinti juridinio asmens statusą, kuriai suteikti bendrieji įgaliojimai sprendžiant su rinkimais susijusius klausimus. Jos misija – užtikrinti rinkimų ir referendumų organizavimą ir vykdymą, taip pat užtikrinti, kad politinių partijų ir rinkimų kampanijų finansavimas atitiktų Konstituciją ir atitinkamus teisės aktus bei tarptautinius ir Europos standartus.

Teisinis pagrindas

- 2016 m. birželio 22 d. sprendimas Nr. 4, kuriuo patvirtinamos Nuolatinės rinkimų institucijos ir rinkimų Ekspertų centro veiklos organizavimo ir veikimo taisyklės.
- Naujos redakcijos Įstatymas Nr. 334/2006 dėl politinių partijų veiklos ir rinkimų kampanijų finansavimo;
- Įstatymas Nr. 208/2015 dėl Senato ir Deputatų rūmų rinkimų ir Nuolatinės rinkimų institucijos veiklos organizavimo ir veikimo su vėlesniais pakeitimais ir papildymais.

Tikslai:

- užtikrinti reguliarią, laisvą ir sąžiningą rinkimų procesą veiksmingai ir skaidriai panaudojant žmogiškuosius, finansinius ir ekonominius išteklius;
- užtikrinti, kad politinės partijos ir rinkimų kampanijos būtų finansuojamos teisingai ir skaidriai;
- užtikrinti integruotą požiūrį į rinkimų proceso valdymą.

Funkcijos (sąrašas neišsamus):

- strateginė funkcija – užtikrinti, kad jos veiklos srityje būtų nustatyti sektoriaus tikslai;
- reguliavimo funkcija – užtikrinti, kad būtų rengiami ir teikiami teisės aktai, kurie yra būtini siekiant įvykdyti strategines pareigas, susijusias su rinkimų klausimais, ir kad būtų parengti bei patvirtinti standartai ir privalomos techninės taisyklės, taikomos visoms įstaigoms ir institucijoms, kurios atsako už rinkiminių užduočių vykdymą;
- valdymo funkcija – užtikrinti veiklos organizavimą ir koordinavimą ir rinkimų procesams rengti reikalingus išteklius;
- valstybės institucijos funkcija – užtikrinti reglamentų, susijusių visų pirma su rinkimų sistema, ir taisyklių, kurios nustatytos siekiant modernizuoti Rumunijos rinkimų sistemą, stebėseną ir taikymą visoje šalyje, taip pat užtikrinti rinkimų sistemos sąsają su kitų ES šalių rinkimų sistemomis;
- kontrolės funkcija – užtikrinti atitikties įstatymams patikras ir, kai tinkama, taikyti įstatymuose nustatytas sankcijas.

Informacijos apie kitas funkcijas galima rasti [čia](#).

Užduotys (sąrašas neišsamus):

- rengti pasiūlymus, susijusius su rinkimų metu naudojamomis logistikos paslaugomis, kurie siunčiami Vyriausybei ir atitinkamoms vietos valdžios institucijoms, ir stebėti, kaip įgyvendinami pasiūlymai;
- stebėti, kaip taikomas balsavimo punktų atskyrimo ir balsavimo punktų patalpų bei rinkimų komisijų vietų parinkimo metodas;
- stebėti, ar balsavimo punktams laiku suteikiama įranga ir reikmenys: standartinės balsavimo dėžės ir balsavimo būdelės, antspaudai ir antspaudų pagalvėlės, dėžės, kuriose vežami balsavimo biuleteniai, ir pan., ir stebėti, kaip saugoma tokia įranga ir reikmenys laikotarpiais tarp rinkimų;
- stebėti, kaip taikomas metodas, kuriuo užtikrinama, kad laiku būtų suteiktos lėšos, kurios yra būtinos norint sklandžiai teikti logistines paslaugas, susijusias su rinkimų proceso vykdymu;
- stebėti, kaip užtikrinamas balsavimo punktų, balsavimo biuletenių ir kitų rinkimų metu reikalingų dokumentų bei medžiagos saugumas;
- stebėti, kaip rengiami ir spausdinami nuolatinė rinkėjų sąrašai;
- stebėti ir kontroliuoti rinkimų registro atnaujinimą.

Informacijos apie kitas užduotis galima rasti [čia](#).

RUMUNIJOS ŽMOGAUS TEISIŲ INSTITUTAS

(INSTITUTUL ROMÂN PENTRU DREPTURILE OMULUI – IRDO)

Adresas

B-dul Nicolae Bălcescu No 21, Sector 1, Bucharest

Tel. (+40) (0) 21-3114921

Interneto svetainė <http://www.irdo.ro/>

E. paštas office@irdo.ro

Institucijos apibūdinimas

Rumunijos žmogaus teisių institutas (IRDO) yra nepriklausoma nacionalinė institucija, kuriai pagal jos įstatymą dėl jos įsteigimo pavesta atlikti užduotis tyrimų, mokymo informacijos sklaidos ir ekspertų konsultacijų teikimo srityje. Tame įstatyme, remiantis Jungtinių Tautų ir Europos Tarybos nustatytais kriterijais, kuriais rekomenduojama tokias institucijas sukurti kiekvienoje demokratinėje valstybėje, taip pat įtvirtintos nepriklausomumo ir nešališkumo garantijos.

Vykdydamas visas savo specialias užduotis tyrimų, mokymo ir informacijos bei ekspertų konsultacijų teikimo srityje, Rumunijos žmogaus teisių institutas nuolat atsižvelgia į tarptautinėse sutartyse nustatytas taisykles ir standartus, susijusius su žmogaus teisėmis, ir atitinkamą tarptautinių teismų praktiką.

Be to, IRDO turi paskirtuosius atstovus įvairiose tarptautinėse įstaigose, kurios skatina ir saugo žmogaus teises.

Instituto paslaugos yra prieinamos kiekvienam asmeniui, kuriam jos yra reikalingos. Pagrindinių dokumentų tekstai ir bibliografinės nuorodos yra platinamos nemokamai arba teikiamos sumokėjus tik atgaminimo išlaidas.

Mokslo institucijos arba įstaigos su institutu gali sudaryti sutartis, norėdamos atlikti specializuotus mokslinius tyrimus, be to, specializuotų Rumunijos ir užsienio subjektų prašymu institutas gali parengti nuomones. Mokesčius už tokias paslaugas nustato instituto vadovybė.

Teisinis pagrindas

Įstatymas Nr. 9/1991, kuriuo įsteigiamas Rumunijos žmogaus teisių institutas.

Tikslas

Pagal kompetenciją institutas užtikrina, kad viešosios įstaigos, nevyriausybinės asociacijos ir Rumunijos piliečiai būtų tinkamai informuoti apie žmogaus teisių klausimus ir apie tai, kaip žmogaus teisės garantuojamos kitose šalyse, visų pirma šalyse, kurios dalyvauja Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijoje.

Tuo pat metu institutas stengiasi didinti tarptautinių įstaigų – ir plačiosios visuomenės – informuotumą apie galiojančius praktinius susitarimus, kuriais užtikrinama, kad Rumunijoje būtų laikomasi žmogaus teisių ir kad jos būtų apsaugotos.

IRDO veikla:

1. sukurti, tvarkyti ir naudoti visiems naudotojams skirtą dokumentacijos centrą, kuriame pateikiami tarptautinių konvencijų, įstatymų, dokumentų, tyrimų ir leidinių žmogaus teisių klausimais tekstai ir bibliografinės nuorodos;
2. nuolat informuoti valdžios institucijas, nevyriausybinės organizacijos ir piliečius, visų pirma didinant jų informuotumą, apie tarptautinius dokumentus, praktiką ir elgesį žmogaus teisių srityje, be kita ko, prireikus atliekant vertimus raštu;
3. rengti mokymo programas, kurios yra pritaikytos prie asmenų, turinčių konkrečias pareigas žmogaus teisių apsaugos srityje, poreikių arba kuriomis siekiama geriau informuoti plačiąją visuomenę žmogaus teisių klausimais;
4. reguliariai arba gavus prašymą teikti informaciją apie Rumunijos vyriausybės ir nevyriausybinių organizacijų veiksmus skatinant ir saugant žmogaus teises ir apie panašius veiksmus kitose šalyse, taip pat teikti informaciją apie Rumunijos priimtus tarptautinius įsipareigojimus ir kaip jie vykdomi;
5. Parlamento komisijų prašymu teikti dokumentus, susijusius su teisės aktų projektuose ir Parlamentui nagrinėjant kitus klausimus aptariamais žmogaus teisių aspektais;
6. atlikti įvairių žmogaus teisių skatinimo ir laikymosi Rumunijoje ir užsienyje aspektų tyrimus;
7. skelbti žmogaus teisių biuletinį ir užtikrinti, kad jis būtų platinamas visoje šalyje, taip pat pateikti biuletinio vertimą į kitas kalbas;
8. rengti visuomenės apklausas įvairiais klausimais, susijusiais su žmogaus teisių apsauga Rumunijoje.

Papildomos informacijos apie IRDO galima rasti [instytucijos interneto svetainėje](#).

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokių atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Pagrindinės teisės - Slovėnija

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.
Jis jau išverstas į šias kalbas: [SI](#).

Nacionaliniai teismai

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Žmogaus teisių ombudsmenas (*Varuh človekovih pravic*)

Specializuotos žmogaus teisių įstaigos

Nacionaliniai teismai

http://www.sodisce.si/sodisca/sodni_sistem/seznam_sodisc/

Slovėnijos Respublikos Konstitucinis Teismas (Ustavno sodišče Republike Slovenije)

Beethovnova ulica 10

1001 Ljubljana

p. p. 1713

Tel.: + 386 (01) 477 64 00; + 386 (01) 477 64 15

E. paštas info@us-rs.si,

Slovėnijos Respublikos Administracinis teismas (Upravno sodišče Republike Slovenije)

Fajfarjeva 33

1000 Ljubljana

Tel. + 386 (01) 47 00 100

Faksas + 386 (01) 47 00 150

E. paštas urad.uprlj@sodisce.si

Teismo skyrius Maribore

Tel. + 386 (02) 230 20 30

Faksas + 386 (02) 230 20 48

E. paštas oddelek.uprmb@sodisce.si

Teismo skyrius Nova Goricoje

Tel. + 386 (05) 33 55 200

Faksas + 386 (05) 33 55 221

E. paštas oddelek.uprng@sodisce.si

Teismo skyrius Celėje

Tel. + 386 (03) 42 75 380

Faksas + 386 (03) 42 75 388

E. paštas oddelek.uprce@sodisce.si

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Žr. skyrių „Žmogaus teisių ombudsmenas“.

Žmogaus teisių ombudsmenas (*Varuh človekovih pravic*)

Žmogaus teisių ombudsmeno institucija Slovėnijos Respublikoje įkurta siekiant užtikrinti bendrą žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugą. Žmogaus teisių ombudsmenas, keturi jo pavaduotojai arba jo padėjėjai priima pareiškimus iš asmenų, manančių, kad **valdžios institucijos, vietos savivaldos įstaigos ar viešosios teisės reglamentuojamo juridinio asmens veiksmais buvo pažeistos žmogaus teisės ar pagrindinės laisvės**. Žmogaus teisių ombudsmeno veiklą reglamentuoja 1994 m. Žmogaus teisių ombudsmeno įstatymas (slovėn. *Zakon o Varuhu človekovih pravic*).

Žmogaus teisių ombudsmenas gali:

- **įspėti** pažeidėją, kad šis ištaisytų ar nutrauktų pažeidimą, arba
- netgi **siūlyti**, kad būtų skirta kompensacija už žalą.

- Jūsų vardu ir jums sutikus ombudsmenas **gali pateikti prašymą Konstituciniam Teismui, kad šis įvertintų tam tikrų nuostatų ar aktų konstitucingumą ir teisėtumą**, arba
- **pateikti** konstitucinį skundą dėl teisės pažeidimo.
- Jis gali **teikti pasiūlymus vyriausybei ar parlamentui dėl įstatymų ar kitų teisės aktų pakeitimo**;
- siūlyti bet kuriai įstaigai, patenkančiai į jo atsakomybės sritį, tobulinti jos darbą ir santykius su trečiosiomis šalimis;
- **bet kuriam asmeniui pateikti savo nuomonę** dėl konkretaus atvejo, susijusio su teisių ir laisvių pažeidimu, neatsižvelgiant į procedūros rūšį ar klausimo nagrinėjimo atitinkamoje įstaigoje etapą.

Žmogaus teisių ombudsmenas negali, **vietoje atitinkamos valstybinės įstaigos, vietos savivaldos įstaigos ar viešosios teisės reglamentuojamo juridinio asmens**, imtis veiksmų ar **ištaisyti pažeidimų**.

Pažeidimą padaręs asmuo yra pats atsakingas už jo ištaisymą. Be to, ombudsmenas **negali nagrinėti atvejų, kuriuos jau nagrinėja teismai**, išskyrus išimtinius atvejus.

Pagal teisės aktus ombudsmenas **neturi kompetencijos privačiame sektoriuje**, taigi jis negali imtis veiksmų tais atvejais, kai, pavyzdžiui, teisės pažeidžia privati bendrovė. Tokiais atvejais jis gali daryti spaudimą valstybės įstaigoms, vietos savivaldos įstaigoms ar viešosios teisės reglamentuojamiems juridiniams asmenims, kurie kontroliuoja atitinkamos privačios bendrovės ar asmens veiklą.

Be to, ombudsmenas, bendradarbiaudamas su nevyriausybėmis ir humanitarinėmis organizacijomis, atlieka sulaikymo vietų ir sulaikytų arba asmenų, kurių laisvė apribota, gydymo stebėseną.

Ombudsmenas turi teisę kontroliuoti, įspėti ir konsultuoti, tačiau nepriima oficialių sprendimų.

Kontaktinė informacija:

Slovėnijos Respublikos žmogaus teisių ombudsmenas

Dunajska cesta 56 (4-as aukštas)

1109 Ljubljana

Tel. 01 475 00 50

Nemokamas telefonas: 080 15 30

Faksas 01 475 00 40

E. paštas info@varuh-rs.si

Specializuotos žmogaus teisių įstaigos:

Vaiko teisių ombudsmenas (*Varuh otrokovih pravic*)

Tai yra Žmogaus teisių ombudsmeno institucijos padalinys – specialusis ombudsmeno pavaduotojas.

Lygybės principo gynėjas (*Zagovornik načela enakosti*)

Lygybės principo gynėjas siekia, kad Slovėnijoje būtų užkirstas kelias diskriminacijai ir ji būtų pašalinta.

☑ PASIŪLYMAI (SKUNDAI). Nagrinėja jūsų pasiūlymus ar skundus dėl tariamos diskriminacijos. Priima teisiškai neįpareigojančią nuomonę dėl to, ar esate diskriminuojamas konkrečioje situacijoje, t. y. ar patiriate nevienodą požiūrį dėl asmeninių aplinkybių. Be to, teikia rekomendacijas pažeidėjams, kaip reikėtų ištaisyti pažeidimus, dėl kokių priežasčių ir kokie yra tokių pažeidimų padariniai. Taip jis siekia savo veiksmais neformaliai ištaisyti pažeidimus ir padeda gerinti praktiką ateityje. Tačiau, jeigu problemos negalima išspręsti tokiu būdu, jis gali siūlyti, kad atitinkamos inspekcijos imtųsi tirti pažeidimus. Lygybės principo gynėjo vykdomos procedūros yra nemokamos ir konfidencialios.

PAGALBA. Teikia pagalbą dėl teisinės apsaugos nuo diskriminacijos kitose procedūrose, pvz., konsultuodamas priemonių, kurių galite imtis ir kaip jomis pasinaudoti kitų valstybės įstaigų atžvilgiu, klausimais.

☑ KONSULTACIJA. Galite prašyti lygybės principo gynėjo nuomonės, ar jūsų veiksmai yra ar gali būti diskriminaciniai, ir konsultacijos, kaip reikėtų elgtis siekiant išvengti diskriminacijos ir veiksmingiau užtikrinti teisę į vienodą požiūrį.

INFORMACIJOS TEIKIMAS. Jis teikia bendrą informaciją dėl diskriminacijos ir padėties Slovėnijoje šioje srityje.

Kontaktinė informacija:

Advocate of the Principle of Equality
Ministry of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities
Kotnikova 28
1000 Ljubljana
Tel. 01/369 7 03
Faks. 01/369 78 29
E. paštas zagovornik.uem@gov.si
Nemokamas telefonas 080 12 13 (tik skambinant Slovėnijos teritorijoje)
<http://www.zagovornik.gov.si/>

Visą pagrindinę informaciją minėtoje interneto svetainėje taip pat galima rasti anglų, prancūzų, vokiečių, italų, vengrų, serbų, bosnių, albanų ir romų kalbomis.

<http://www.zagovornik.gov.si/si/o-zagovorniku/kdo-je-zagovornik/index.html>

<http://www.zagovornik.gov.si/si/o-zagovorniku/osebna-izkaznica/index.html>

Už informaciją atsakingas komisaras (*Informacijski pooblaščenec*)

Už informaciją atsakingas komisaras nagrinėja skundus dėl **asmens duomenų apsaugos** pažeidimų, remdamasis 2004 m. Asmens duomenų apsaugos įstatymo (slovėn. *Zakon o varstvu osebnih podatkov*) nuostatomis ir konkrečių sektorių įstatymais, kuriais reglamentuojami konkretūs asmens duomenų klausimai (pvz., Tapatybės kortelės įstatymas (slovėn. *Zakon o osebni izkaznici*)). Be to, jis imasi veiksmų savo iniciatyva (*ex officio*), jeigu nustato, kad galėjo būti pažeistos su asmens duomenų apsauga susijusios teisės, taip pat kontroliuoja tam tikras sritis ir negavęs skundų. Patikrinimus vykdo valstybiniai asmens duomenų apsaugos inspektoriai, dirbantys Informacijos komisaro įstaigoje: už informaciją atsakingas komisaras gali nurodyti, kad būtų ištaisyti asmens duomenys, tirti pažeidimus, susijusius su neteisėtu asmens duomenų rinkimu ir tvarkymu, bei skirti baudas asmens duomenų valdytojams. Jo sprendimai gali būti skundžiami teikiant administracinį skundą Slovėnijos Respublikos administraciniam teismui.

Kontaktinė informacija:

Information Commissioner
Zaloška 59
1000 Ljubljana
Tel. 01 230 97 30
Faks. 01 230 97 78
E. paštas gp.ip@ip-rs.si

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujimas: 23/03/2018

Pagrindinės teisės - Slovakija

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (sk) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

[Nacionaliniai teismai](#)

[Nacionalinės žmogaus teisių institucijos](#)

[Ombudsmenas](#)

[Specializuotos žmogaus teisių įstaigos](#)

[Kita](#)

Nacionaliniai teismai

Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsauga Slovakijoje užtikrinama vadovaujantis Slovakijos Respublikos Konstitucija (Įstatymas Nr. 460/1992 su paskutiniais pakeitimais). Slovakijos Konstitucija yra pagrindinis šios šalies įstatymas, turintis viršenybę visų kitų teisės aktų atžvilgiu. Slovakijos Konstitucijos antrame skyriuje (11–54 straipsniuose) įtvirtinta **bendroji pagrindinių teisių ir laisvių apsauga**. Ji taikoma pagrindinėms žmogaus teisėms ir laisvėms (tarptautinės teisės dokumentuose vadinamoms pilietinėms teisėms), politinėms teisėms, tautinių mažumų ir etninių grupių teisėms, ekonominėms, socialinėms ir kultūrinėms teisėms, teisei į aplinkos ir kultūros paveldo apsaugą ir teisei į teisminę ir kitokią apsaugą. Pagrindinių teisių ir laisvių apsauga Slovakijoje garantuojama visiems, nesvarbu jų lytis, rasė, odos spalva, kalba, tikėjimas ar religija, politinės ar kitos pažiūros, tautinė ar socialinė kilmė, priklausymas nacionalinei ar etninei grupei, turtas, šeima ar kitas statusas. Dėl šių priežasčių niekam negali būti padaryta žala, suteikiamas pirmumas arba sudaromos nepalankios sąlygos. Nė vieno asmens teisės negali būti pažeidžiamos dėl to, kad jis norėjo pasinaudoti savo pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis (Slovakijos Konstitucijos 12 straipsnio 2 ir 4 dalys). Tais atvejais, kai nėra aiškiai nustatyta, kad teisė suteikiama tik Slovakijos Respublikos piliečiams, užsieniečiai Slovakijoje turi tokias pačias Slovakijos Konstitucijoje įtvirtintas žmogaus teises ir pagrindines laisves, įskaitant teisę į prieglobstį (Slovakijos Konstitucijos 52 straipsnio 2 dalis ir 53 straipsnis). Sąlygos ir apribojimai, taikomi pagrindinėms laisvėms ir teisėms, taip pat pareigų taikymo sritis karo metu, vykdamas karo veiksmus, išskirtinėmis aplinkybėmis ir nelaimių atvejais išdėstyti Konstituciniame įstatyme dėl valstybės saugumo karo metu, vykdamas karo veiksmus, išskirtinėmis aplinkybėmis ir nelaimių atvejais (Įstatymas Nr. 227/2002).

Pagal Slovakijos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnį **kiekvienas asmuo gali įstatymų nustatyta tvarka ginti savo teises** nepriklausomame ir nešališkame **teisme**, o tam tikrais įstatymų nustatytais atvejais – kitose Slovakijos Respublikos institucijose. Praktiškai žmogaus teisių yra labai įvairių – vienos (pavyzdžiui, žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės) yra nustatytos įstatymais, kitų žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių neįmanoma apibrėžti teisės aktuose. Tokios teisės ir laisvės gali būti susijusios su pilietinėmis, politinėmis, ekonominėmis, socialinėmis, kultūrinėmis ir kitomis teisėmis, garantuojamomis Slovakijos Konstitucija ar konstituciniais įstatymais, įstatymais ir kitais teisės aktais, taip pat Slovakijai privalomomis tarptautinėmis sutartimis dėl žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių (tarptautinės žmogaus teisių teisės srityje). Teismų kompetencijoje privalo būti įgaliojimas peržiūrėti sprendimus dėl pagrindinių teisių ir laisvių.

Bet kuris asmuo, manantis, kad **valdžios institucijos sprendimu buvo pažeistos jo teisės**, gali prašyti teismo peržiūrėti tą sprendimą, išskyrus atvejus, kai įstatyme numatyta kitaip. Slovakijos Konstitucijoje ir kituose šios srities įstatymuose užtikrinama **teisė gauti kompensaciją už žalą, patirtą dėl neteisėto teismo arba kitos valdžios institucijos ar viešosios įstaigos sprendimo ar dėl neteislingai taikytos oficialios procedūros**. Šie klausimai išsamiai reglamentuojami Įstatymu Nr. 514/2003 dėl atsakomybės už žalą, padarytą vykdamas viešosios valdžios funkcijas, kuriuo iš dalies keičiami tam tikri kiti teisės aktai. Šiuo įstatymu reglamentuojama valstybės atsakomybė už žalą, padarytą viešosioms įstaigoms vykdamas viešosios valdžios funkcijas, savivaldybių ir regionų administracijų atsakomybė už žalą, padarytą vietos valdžios institucijoms vykdamas savo įgaliojimus, preliminarus ieškinių dėl žalos atlyginimo nagrinėjimas ir teisė reikalauti kompensacijos regresu tvarka.

Remiantis pirmiau minėtu Slovakijos Konstitucijos 46 straipsniu, Civilinio proceso kodekso 3 straipsnyje **užtikrinama teisė teisiniu keliu įgyvendinti teisę, kurią buvo bandoma pažeisti arba kuri buvo pažeista**. Civilinio proceso kodekse nustatytos procedūros, kurių turi laikytis teismas ir civilinio proceso dalyviai, kad būtų **tinkamai apsaugotos šalių teisės ir teisėti interesai** bei užtikrintas įstatymų laikymasis, sąžiningas pareigų vykdymas ir pagarba kitų asmenų teisėms. Civiliniame procese teismas nagrinėja bylas ir priima sprendimus dėl ginčų ir kitų teisinių klausimų, užtikrina sprendimų vykdymą, jei jie nebuvo įvykdyti savo noru, ir užtikrina, kad **nebūtų pažeistos fizinių ir juridinių asmenų teisės arba teisėti interesai** arba jomis piktnaudžiaujama šių asmenų nenaudai.

Pagal Civilinio proceso kodekso 7 straipsnio 1 ir 2 dalis, civiliniame procese teismai nagrinėja bylas ir priima sprendimus dėl **ginčų ir kitų teisės klausimų, susijusių su civiline teise, darbo teise, šeimos teise, komercine ir ekonomine teise**, išskyrus atvejus, kai nagrinėti šias bylas ir priimti jose sprendimus pagal įstatymus kompetentingos kitos institucijos. Be to, civiliniame procese teismai peržiūri valdžios institucijų priimtus sprendimus, priemones ir kitus dokumentus teisėtumo požiūriu, priima sprendimus dėl vietos valdžios institucijų pagal savo kompetenciją priimtų teisinių priemonių atitikties įstatymams, o jei klausimas susijęs su valdžios įgaliojimų vykdymu, sprendžia dėl atitikties Vyriausybės nutarimams ir ministerijų bei kitų centrinės valdžios institucijų įsakymams, išskyrus tuos atvejus, kai nagrinėti šias bylas ir priimti jose sprendimus pagal įstatymus kompetentingos kitos institucijos. Kitos bylos civilinio proceso tvarka teismuose nagrinėjamos tik jei tai nustatyta įstatymais.

Slovakijos bendrosios kompetencijos teismai

Slovakijoje teisingumą užtikrina nepriklausomi ir nešališki teismai. Bet kokio lygmens teismo procesas yra atskirtas nuo valdžios institucijų procedūrų.

Teismo procesas grindžiamas dviejų instancijų principu – tai reiškia, kad pirmosios instancijos (apylinkės) teismų sprendimus galima apskųsti. Skundai, kurie yra tinkamos teisių gynimo priemonės konkrečiais atvejais, nagrinėjami aukštesnės pakopos (apygardos) teismuose antrąja instancija.

Bendrosios kompetencijos teismų sistemą sudaro Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas, Specializuotas baudžiamųjų bylų teismas, 8 apygardos teismai ir 45 apylinkės teismai. Juose nagrinėjamos visos bylos, kurios nėra priskirtos išimtinai Slovakijos Respublikos Konstitucinio Teismo kompetencijai; t. y. jie nagrinėja civilines ir baudžiamąsias bylas bei peržiūri valdžios institucijų priimtus sprendimus ir taikytas procedūras teisėtumo požiūriu (administracinė teisena), jei taip nustatyta įstatymais. Karo teismų Slovakijos teisėje nenumatyta.

Administracinė teisena

Valdžios institucijų priimtų sprendimų ir taikytų procedūrų teisėtumo peržiūra reglamentuojama Civilinio proceso kodekso (Įstatymas Nr. 99/1963 su pakeitimais) penktos dalies nuostatomis.

Administracine teisena teismai atlieka peržiūrą, jei pateikta skundų, susijusių su valdžios institucijų priimtų sprendimų ir taikytų procedūrų teisėtumu. Administracine teisena teismai peržiūri valdžios institucijų, vietos valdžios institucijų bei suinteresuotųjų vietos organizacijų ar kitų juridinių bei fizinių asmenų (jei šie subjektai teisiškai įgalioti priimti viešojo administravimo sprendimus dėl fizinių ir juridinių asmenų teisių ir pareigų) priimtus sprendimus ir taikytas procedūras (administracinių institucijų sprendimus ir procedūras) teisėtumo požiūriu. Administracinių institucijų sprendimai – tai sprendimai, priimti pagal administracinę procedūrą, ar kiti sprendimai, kuriais nustatomos, keičiamos arba panaikinamos fizinių ar juridinių asmenų teisės ir pareigos arba kurie daro tiesioginį poveikį fizinių ar juridinių asmenų teisėms, teisėtiems interesams ar pareigoms. Sąvoka administracinių institucijų procedūros apima ir neveikimą. Teismai administracine teisena nagrinėja bylas dėl pasiūlymų suteikti valdžios institucijoms įgaliojimus spręsti dėl fizinių ir juridinių asmenų teisių ir pareigų viešojo administravimo srityje ir priemonės viešojo administravimo srityje ir dėl priemonių, kuriomis šie sprendimai vykdomi taikant 250b ir 250u straipsniuose nustatytą procedūrą. Šie teismai užtikrina apsaugą nuo neteisėto valdžios institucijų įsikišimo ir užsienio administracinių institucijų sprendimų vykdymą. Rinkimų ir politinių partijų bei politinių judėjimų registravimo srityje teismai nagrinėja bylas ir priima sprendimus vadovaudamiesi šios CPK dalies nuostatomis, kaip tai nustatyta specialiomis šios srities teisės normomis. Remiantis šios CPK dalies nuostatomis, teismai taip pat imasi priemonių ir priima sprendimus tais atvejais, kurie nustatyti specialiosiomis teisės nuostatomis arba jei peržiūrėti valdžios institucijų sprendimą reikalauja Slovakijai privalomos tarptautinės sutartys.

Tai gali būti:

- priemonės ar sprendimai dėl skundų dėl administracinių institucijų priimtų sprendimų ar taikytų procedūrų;
- priemonės ar sprendimai dėl skundų dėl administracinių institucijų priimtų sprendimų, kurie dar nėra galutiniai;
- priemonės dėl valdžios institucijų neveikimo;
- priemonės, kurių imtasi dėl neteisėto valdžios institucijų įsikišimo;
- specifinės priemonės (pvz., rinkimų srityje).

Išsamiau tai reglamentuojama Civilinio proceso kodekso 244 – 250zg straipsniuose.

Teismai neturi teisės keisti vykdomosios valdžios institucijų priimtų teisės aktų (antrinės teisės aktų). Tačiau Slovakijos Respublikos Konstitucijos 144 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad teismas, manydamas, jog tam tikras **teisės aktas**, jo dalis ar konkreti jo nuostata, susijusi su nagrinėjama byla, **prieštarauja Konstitucijai, konstituciniam įstatymui, viršenybę turinčiai tarptautinei sutarčiai** (Konstitucijos 7 straipsnio 5 dalis) **ar įstatymui, sustabdo bylos nagrinėjimą ir teikia prašymą pradėti procesą Konstituciniame Teisme** (pagal 125 straipsnio 1 dalį). Konstitucinio Teismo teisinė išvada, išdėstyta jo sprendime, teismui yra privaloma. Tačiau tai, kad teismas pateikia prašymą pradėti procesą Konstituciniame Teisme, nepakeičia jo pareigos įstatymų nustatyta tvarka priimti sprendimą nagrinėjamoje byloje.

Slovakijos Respublikos Konstitucinis Teismas

Slovakijos Respublikos Konstitucinis Teismas

110 hlavná

042 65 Košice 1

SLOVAKIA

Telefonas+421 55 7207211

Faksas+421 55 6227639 (pirmininkas)

E. paštas info@concourt.sk

Interneto svetainė <http://www.concourt.sk/>

Slovakijos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – Konstitucinis Teismas) pagal Slovakijos Respublikos Konstituciją (Įstatymas Nr. 460/1992) įsteigtas kaip nepriklausoma teisminė institucija konstitucingumui saugoti. Jo įgaliojimai ir kompetencija nustatyti Slovakijos Respublikos Konstitucijos (su pakeitimais) 124–140 straipsniais. Konstitucinio teismo darbo tvarka, teisminės procedūros ir teisėjų statusas nustatyti Įstatymu Nr. 38/1993 (su pakeitimais).

Vadovaujantis Įstatymo Nr. 38/1993 79 straipsniu, plenarinėje Konstitucinio Teismo sesijoje patvirtintos Konstitucinio Teismo darbo tvarkos taisyklės (Nr. 114/1993, su pakeitimais), kuriose išsamiau reglamentuojamos Konstitucinio Teismo vidaus procedūros rengiantis nagrinėti bylas ir priimant sprendimus, plenarinės sesijos, senatų, teisėjų pranešėjų, ekspertų ir kitų Konstitucinio Teismo veikloje dalyvaujančių asmenų statusas, taip pat teisėjams taikytinos drausminės procedūros.

Procesas Konstituciniame Teisme pradedamas gavus pareiškimą, pateiktą:

- a) bent penktadalio Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos narių;
- b) Slovakijos Respublikos Prezidento;
- c) Slovakijos Respublikos Vyriausybės;
- d) vieno iš teismų, kai tai susiję su jo nagrinėjama byla;
- e) Slovakijos Respublikos Generalinio prokuroro;
- f) Viešojo teisių gynėjo (ombudsmeno), jei skunde keliamas klausimas dėl įstatymų atitikties 125 straipsnio 1 dalyje nurodytiems teisės aktams, kai toliau taikant tokius įstatymus galėtų būti pažeistos pagrindinės teisės ir laisvės, žmogaus teisės arba pagrindinės laisvės, įtvirtintos Slovakijos Respublikos ratifikuota ir nustatyta tvarka paskelbta tarptautine konvencija;
- g) bet kurio asmens, turinčio teisių, pripažįstamų pagal Konstitucijos 127 ir 127a straipsnius.

Procesas prasideda pareiškimo Konstituciniam Teismui pateikimo dieną.

Slovakijos Respublikos Konstitucijos 127a straipsniu nustatomas konstitucinio skundo institutas – tokį skundą gali pateikti fizinis arba juridinis asmuo (toliau – skundo pateikėjas), kuris mano, kad jo pagrindinės teisės ir laisvės buvo pažeistos galutiniu sprendimu, priemone ar kitokiu veiksnu, išskyrus atvejus, kai sprendimą dėl šių pagrindinių teisių ir laisvių apsaugos turi priimti kitas teismas.

Be bendrųjų duomenų, skunde turi būti nurodyta:

- a) kokios pagrindinės teisės ar laisvės, skundo pateikėjo nuomone, buvo pažeistos;
- b) galutinį sprendimą, priemonę ar kitą intervencinį veiksma, kuriuo buvo pažeistos pagrindinės teisės ar laisvės;
- c) subjektą, kurio atžvilgiu teikiamas skundas.

Galutinio sprendimo kopija, dokumentas, kuriame aprašyta priemonė, arba kitokio intervencinio veiksmo įrodymas pridedamas prie skundo. Jei skundo pateikėjas reikalauja finansinio žalos atlyginimo, jis turi nurodyti prašomą sumą ir tokio reikalavimo priežastis. Proceso dalyviai – tai skundo pateikėjas ir šalis, prieš kurią pateiktas skundas. Skundo pateikimas nereiškia, kad atitinkamos priemonės taikymas sustabdomas.

Skundo pateikėjo prašymu Konstitucinis Teismas gali nuspręsti taikyti laikinąją priemonę ir sustabdyti ginčijamo galutinio sprendimo, priemonės ar kito intervencinio veiksmo vykdymą, jeigu tai neprieštarauja svarbiam visuotiniam interesui ir jeigu ginčijamo sprendimo, priemonės ar kito intervencinio veiksmo žala skundo pateikėjui nėra didesnė už žalą, kurią dėl vykdymo sustabdymo patirtų kiti asmenys; institucijai, kuri, skundo pateikėjo teigimu, pažeidė jo pagrindines teises ar laisves, teismas nurodo laikinai sustabdyti galutinio sprendimo, priemonės ar kito intervencinio veiksmo vykdymą, o tretiesiems asmenims – laikinai nesinaudoti teisėmis, kurios jiems suteikiamos šiuo galutiniu sprendimu, priemone ar kitu intervenciniu veiksnu. Laikinoji priemonė nustoja galioti ne vėliau kaip įsigaliojus sprendimui dėl pagrindinio bylos klausimo, nebent Konstitucinis Teismas nusprendžia nutraukti jos taikymą anksčiau. Be to, laikinos priemonės taikymas gali būti nutrauktas paties Konstitucinio Teismo iniciatyva, jei nebelieka priežasčių, dėl kurių ji buvo taikoma.

Skundas yra nepriimtinas, jeigu skundo pateikėjas iki tol nepasinaudojo visomis teisių gynimo priemonėmis ar kitomis teisinėmis priemonėmis, kurios įstatymų numatytos pagrindinių teisių ar laisvių apsaugai ir kuriomis skundo pateikėjas turi teisę naudotis pagal atitinkamas teisės nuostatas. Jei ši sąlyga netenkinama, Konstitucinis Teismas skundo nepripažins nepriimtinu tuo atveju, jei jo pateikėjas įtikinamai pagrindžia, dėl ko tai nebuvo padaryta. Skundą galima pateikti per du mėnesius nuo sprendimo įsigaliojimo dienos arba nuo pranešimo apie priemonę ar kitą intervencinį veiksma. Priemonės ar kito intervencinio veiksmo atveju šis laikotarpis pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kai skundo pateikėjas turėjo sužinoti apie priemonę ar kitą intervencinį veiksma.

Jeigu skundo pateikėjas skundą atsiima, Konstitucinis Teismas nutraukia procesą, nebent mano, kad nutraukti bylos negalima, ypač tais atvejais, kai skundžiamas galutinis sprendimas, priemonė ar intervencinis veiksmas, kuriuo skundo pateikėjo pagrindinės teisės ar laisvės pažeidžiamos ypač sunkiai.

Jei nenusprendžia kitaip, Konstitucinis Teismas atsižvelgia į ankstesniuose proceso etapuose nustatytas faktines aplinkybes.

Jei Konstitucinis Teismas pripažįsta skundą priimtinu, sprendimo išvadosse nurodo: pažeistas pagrindines teises ir laisves bei jas garantuojančias Konstitucijos, konstitucinio įstatymo ar tarptautinės konvencijos nuostatas ir galutinį sprendimą, priemonę ar kitą intervencinį veiksma, kuriuo buvo pažeista pagrindinė teisė ar laisvė. Jei pagrindinės teisės ar laisvės buvo pažeistos sprendimu arba priemone, Konstitucinis Teismas tokį sprendimą ar priemonę panaikina. Kai tai įmanoma, Konstitucinis Teismas panaikina ir visus intervencinius veiksmus.

Jei Konstitucinis Teismas pripažįsta skundą priimtinu, jis gali:

- a) nurodyti šaliai, dėl kurios neveikimo buvo pažeista pagrindinė teisė arba laisvė, konkrečioje situacijoje laikytis atitinkamų teisės aktų;
- b) perduoti bylą tolesniam nagrinėjimui;
- c) uždrausti toliau pažeidinėti pagrindines teises ar laisves; arba
- d) nurodyti pagrindines teises ar laisves pažeidusiai šaliai atkurti padėtį, buvusią iki pagrindinių teisių ar laisvių pažeidimo.

Konstitucinis Teismas gali priteisti šaliai, kurios pagrindinės teisės ar laisvės buvo pažeistos, tinkamą finansinį žalos atlyginimą. Jei Konstitucinis Teismas nusprendžia priteisti tinkamą finansinį žalos atlyginimą, pagrindinę teisę ar laisvę pažeidusi institucija turi jį sumokėti skundo pateikėjui per du mėnesius nuo Konstitucinio Teismo sprendimo įsigaliojimo. Jei Konstitucinis Teismas panaikina galutinį sprendimą, priemonę ar kitą intervencinį veiksma ir perduoda bylą tolesniam nagrinėjimui, šaliai, priėmusiai ginčijamą sprendimą ar priemonę arba atlikusiai kitą intervencinį veiksma, nurodoma persvarstyti šį klausimą ir priimti naują sprendimą. Vykdam šias procedūras ir teismo proceso metu Konstitucinio Teismo išvados šalims yra privalomos. Šaliai, priėmusiai ginčijamą sprendimą ar priemonę arba atlikusiai kitą intervencinį veiksma, teismo sprendimas privalomas ir vykdytinas iš karto po priėmimo.

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Slovakijos nacionalinis žmogaus teisių centras

Kýčerského 5

811 05 Bratislava

SLOVAKIA

Telefonas + 421 2 20850111

+ 421 2 20850114

Faksas + 421 2 20850135

E. paštas info@snslp.sk

Interneto svetainė <http://www.snslp.sk/>

Slovakijos nacionalinis žmogaus teisių centras, įsteigtas Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos įstatymu Nr. 308/1993 dėl Slovakijos nacionalinio žmogaus teisių centro įsteigimo (su pakeitimais), Slovakijoje veikia nuo 1994 m. sausio 1 d. Slovakijos Respublikos Vyriausybė pateikė savo 1993 m. birželio 15 d., nutarimu Nr. 430 grindžiamą įstatymo projektą, kuriame Vyriausybė sutinka, kad būtų vykdomas Jungtinių Tautų Organizacijos pasiūlytas Slovakijos nacionalinio žmogaus teisių centro Bratislavoje įsteigimo projektas. Priėmus įstatymą Nr. 136/2003, kuriuo iš dalies keičiamas ir papildomas Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos įstatymas Nr. 308/1993 dėl Slovakijos nacionalinio žmogaus teisių centro įsteigimo ir įstatymas Nr. 365/2004 dėl vienodo požiūrio tam tikrose srityse, apsaugos nuo diskriminacijos ir tam tikrų aktų pakeitimo ir papildymo (Kovos su diskriminacija įstatymas), šio centro įgaliojimai buvo išplėsti. Tai nepriklausomas juridinis asmuo, užtikrinantis žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių, taip pat vaiko teisių, apsaugą.

Centras, kaip nepriklausomas juridinis asmuo, atlieka išskirtinį vaidmenį ginant žmogaus teises ir pagrindines laisves, taip pat vaiko teises, bei užtikrinant vienodo požiūrio principo laikymąsi. Slovakijoje šis centras yra vienintelė lygių galimybių institucija (nacionalinė lygybės institucija), vertinanti Kovos su diskriminacija įstatymu nustatyto vienodo požiūrio principo laikymąsi.

Kompetencija

Centro teisinis statusas ir kompetencija nustatyta Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos įstatymu Nr. 308/1993 dėl Slovakijos nacionalinio žmogaus teisių centro (toliau – centras) įsteigimo (su pakeitimais). Pagal šio įstatymo 1 straipsnio 2 dalį centras:

- stebi ir vertina, kaip laikomasi žmogaus teisių ir lygių galimybių principo pagal atitinkamus teisės aktus;
- renka ir, paprašius, teikia informaciją apie rasizmą, ksenofobiją ir antisemitizmą Slovakijos Respublikoje;
- atlieka tyrimus ir apklausas dėl informacijos apie žmogaus teises teikimo, ir renka ir platina tokią informaciją;
- organizuoja švietimą ir dalyvauja informavimo kampanijose tolerancijai visuomenėje didinti;
- teikia teisinę pagalbą asmenims, patyrusiems diskriminaciją ir netoleranciją;
- fizinių ar juridinių asmenų prašymu arba savo iniciatyva teikia ekspertų išvadas bylose dėl vienodo požiūrio principo, įtvirtinto tos srities teisės aktuose, laikymosi;
- atlieka nepriklausomus tyrimus diskriminacijos srityje;
- rengia ir skelbia ataskaitas ir rekomendacijas su diskriminacija susijusiais klausimais;
- teikia bibliotekos paslaugas;
- teikia paslaugas žmogaus teisių srityje.

Centras visiems Slovakijos Respublikos gyventojams teikia teisinę konsultaciją klausimais, susijusiais su diskriminacija, netolerancija ir vienodo požiūrio principo nesilaikymu. Jis taip pat teisiškai įgaliotas šalių prašymu atstovauti joms teismo procese dėl vienodo požiūrio principo nesilaikymo. Centras kasmet skelbia ataskaitą apie žmogaus teisių užtikrinimą Slovakijos Respublikoje.

Įgaliojimai

- Teikti teisinę pagalbą diskriminacijos ir netolerancijos aukoms;
- Atstovauti šaliai teisme nagrinėjant bylas dėl vienodo požiūrio principo nesilaikymo;
- Reikalauti, kad teismai, prokuratūra ar kitos nacionalinės ar vietos valdžios institucijos, specialiosios paskirties įstaigos bei kitos institucijos per nustatytą laiką pateiktų jam informaciją apie žmogaus teisių užtikrinimą.

Teikiama pagalba

Į centrą gali kreiptis bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, kuris mano esąs diskriminuojamas dėl pirmiau išvardytų institucijų veiksmų ar neveikimo. Skunde reikia nurodyti visus reikiamus duomenis ir pateikti visus susijusius dokumentus.

Bendradarbiavimas

Pateikti informaciją apie žmogaus teisių užtikrinimą centras gali prašyti ir nevyriausybinę organizacijų, dirbančių žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių, taip pat vaikų teisių, srityje, taip pat sudaryti su jomis susitarimus dėl tokios informacijos teikimo būdo ir apimties.

Skundų teikimo tvarka

Skundus piliečiai gali pateikti:

- raštu (pagal nustatytą formą, siunčiant paštu, faksu arba e. paštu);
- asmeniškai.

Ombudsmenas

Ombudsmenas

Nevádzova 5

821 01 Bratislava

SLOVAKIA

Telefonas +421 2 48287401

+421 2 43634906

Faksas +421 2 48287203

E. paštas sekretariat@vop.gov.sk

Interneto svetainė <http://www.vop.gov.sk/>

Pagal Slovakijos Respublikos Konstitucijos 151a straipsnio 1 dalį „Viešasis teisių gynėjas yra nepriklausoma Slovakijos Respublikos institucija, neperžengiant jai suteiktų teisinių įgaliojimų ginanti fizinių ir juridinių asmenų pagrindines teises ir laisves

sprendžiant klausimus su valdžios institucijomis ir kitomis viešosiomis įstaigomis, jei jų veiksmai, sprendimai ar neveikimas pažeidžia įstatymus. Įstatymų nustatytais atvejais Viešasis teisių gynėjas gali dalyvauti patraukiant atsakomybėn bet kurį valdžios institucijose dirbantį asmenį, pažeidusį svarbiausias fizinio ar juridinio asmens teises ar laisves. Visos valdžios institucijos teikia Viešajam teisių gynėjui reikalingą pagalbą“.

Į Viešąjį teisių gynėją gali kreiptis bet kuris asmuo, manantis, kad pagrindinės jo teisės ir laisvės buvo pažeistos valstybės institucijų veiksmais, sprendimais ar neveikimu, pažeidžiančiu įstatymus arba demokratinės ir teisinės valstybės principus. Pagrindinės teisės ir laisvės, kurias užtikrinant dalyvauja Viešasis teisių gynėjas, nustatytos Slovakijos Respublikos Konstitucijos 2 antraštinėje dalyje (t. y. 14–25 straipsniuose dėl pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių, 26–32 straipsniuose dėl politinių teisių, 33–34 straipsniuose dėl mažumų ir etninių grupių teisių, 35–43 straipsniuose dėl ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių, 44–45 straipsniuose dėl teisės į aplinkos ir kultūros paveldo apsaugą, 46–50 straipsniuose dėl teisminės ir kitos teisinės apsaugos, straipsniuose dėl užsienio piliečių, persekiojamų dėl savo politinių teisių ir laisvių, teisės į prieglobstį) bei tarptautinėse konvencijose dėl žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių.

Viešasis teisių gynėjas **imasi veiksmų gavęs** fizinio arba juridinio asmens **skundą** arba savo iniciatyva. Viešasis teisių gynėjas negali kištis teismams priimant sprendimus – jis nėra proceso dalyvis, negali pateikti skundo ir taip pradėti teismo proceso; jam nepranešama apie teismų sprendimus, ir jis neturi teisės juos skųsti aukštesnės instancijos teismams. Viešasis teisių gynėjas nėra įgaliotas spręsti fizinio asmens tarpusavio ginčus.

Kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Viešąjį teisių gynėją:

- raštu (paštu, faksu, e. paštu arba užpildant elektroninę formą),

adresuotų Viešojo teisių gynėjo biurui;

- asmeniškai arba raštu užfiksuojant žodinį skundą
- centriniame Viešojo teisių gynėjo biure darbo dienomis nuo 8 iki 16 val. (iš anksto pranešti nebūtina);
- regioniniuose Slovakijos biuruose darbo dienomis. Regioniniuose biuruose būtina iš anksto susitarti dėl priėmimo, kreipiantis nurodytais kontaktiniais numeriais.

Skunde reikia aiškiai nurodyti problemą, skundžiamą valdžios instituciją ir skundo pateikėjo reikalavimus.

Siekiant paspartinti skundo nagrinėjimą, rekomenduojama prie skundo pridėti ir visų skundo pateikėjo turimų skundą pagrindžiančių dokumentų kopijas. Jeigu skundas nėra susijęs su jį teikiančiu asmeniu, reikia pateikti ir rašytinį nukentėjusiojo sutikimą arba notariškai patvirtintą rašytinį įgaliojimą pateikti skundą.

Jeigu Viešajam teisių gynėjui pateikiamo skundo pateikėjas nenurodo savo vardo, pavardės ir adreso (juridinio asmens atveju – pavadinimo ir buveinės adreso), toks skundas laikomas anoniminiu, kurio nagrinėti Viešasis teisių gynėjas neprivalo. Skundą pateikiantis asmuo gali prašyti Viešojo teisių gynėjo neatskleisti jo tapatybės. Tokiais atvejais Viešasis teisių gynėjas nagrinės skundą naudodamasis jo kopija, kurioje asmeniniai duomenys ištrinti. Jeigu skundą pateikęs asmuo paprašė neatskleisti jo tapatybės, bet skundo neįmanoma išnagrinėti neįvardijus tam tikrų asmens duomenų, atitinkamas asmuo turi būti nedelsiant apie tai informuojamas.

Be to, toks asmuo turi būti perspėtas, kad jo skundas bus toliau nagrinėjamas tik per nustatytą laiką gavus jo rašytinį sutikimą panaudoti tam tikrus reikalingus asmens duomenis.

Skundo Viešajam teisių gynėjui nagrinėjimas

Jei Viešasis teisių gynėjas, įvertinęs skundo turinį, mano, kad jis yra administracinio ar teismo proceso nuostatas atitinkanti teisių gynimo priemonė arba konstitucinis skundas, jis nedelsdamas informuoja apie tai skundo pateikėją ir paaiškina, kokia procedūra tokiu atveju turėtų būti taikoma.

Jei Viešasis teisių gynėjas sužino apie aplinkybes, rodančias, kad asmuo neteisėtai sulaukytas, kalinamas, jam taikomos drausminės kariams skirtos bausmės, prevencinio švietimo priemonės, prevencinis gydymas, gydymas ar pataisos priemonės įkalinimo įstaigoje, arba jis laikomas policijos areštiniėje, jis nedelsdamas praneša apie tai kompetentingam prokurorui, pateikdamas skundą ir pareikaludamas imtis veiksmų pagal atitinkamas teisės nuostatas, taip pat informuoja apie situaciją atitinkamos vietos administraciją ir susijusį asmenį.

Jeigu skundas susijęs su valdžios institucijos galutinio sprendimo nagrinėjimu, arba jeigu Viešasis teisių gynėjas padaro išvadą, kad valdžios institucijos sprendimas prieštarauja teisės aktams arba kitoms teisiškai privalomoms teisės nuostatoms, jis gali

perduoti skundą kompetentingam prokurorui arba imtis kitokių veiksmų, apie tai pranešęs skundo pateikėjui. Tą jis gali padaryti ir tuomet, jei skunde kalbama apie siūlomas priemones, kurios priklauso prokuratūros kompetencijai. Per teisiškai nustatytą terminą prokuroras privalo informuoti Viešąjį teisių gynėją apie priemones, kurių imtasi pažeidimui pašalinti.

Viešasis teisių gynėjas skundo nenagrinėja, jeigu:

- a) skundo dalykas nepriklauso jo kompetencijai;
- b) skundo dalykas jau yra nagrinėjamas teisme, ir procesas negali būti atidėtas, arba teismas jau yra priėmęs sprendimą šiuo klausimu;
- c) skundo dalykas nagrinėjamas arba jau yra išnagrinėtas prokuratūros;
- d) dėl skunde nurodyto klausimo jau imtasi veiksmų ar ieškoma sprendimo valdžios institucijoje, kuri nepatenka į Viešojo teisių gynėjo kompetencijos sritį; arba dėl skunde nurodyto klausimo jau priimtas sprendimas valdžios institucijoje, kuri nepatenka į Viešojo teisių gynėjo kompetencijos sritį;
- e) pateikėjas skundą atsiima arba praneša sutinkantis, kad skundas toliau nebūtų nagrinėjamas; arba per nustatytą laiką nepateikta ar nepatikslinta 13 skyriaus 4 dalyje nurodytos informacijos.

Viešasis teisių gynėjas gali nenagrinėti skundo, jei nustato, kad:

- a) skunde susijęs su kitu asmeniu nei jo pateikėjas, išskyrus atvejus, kai pateiktas nukentėjusios šalies rašytinis sutikimas pateikti skundą, arba atitinkamas rašytinis įgaliojimas;
- b) skundas pateiktas praėjus daugiau kaip trejiems metams nuo skundžiamos priemonės priėmimo ar įvykio;
- c) reikalavimas akivaizdžiai nepagrįstas;
- d) skundas yra anoniminis;
- e) jei skundas pateikiamas dėl klausimo, kurį Viešasis teisių gynėjas jau yra išnagrinėjęs, ir jame nepateikiama naujų faktinių aplinkybių.

Viešasis teisių gynėjas informuoja skundo pateikėją apie sprendimą nenagrinėti skundo ir tokio sprendimo priežastis; anoniminių skundų atveju ši nuostata netaikoma.

Jei išnagrinėjus skundą nenustatoma, kad pagrindinės teisės ir laisvės buvo pažeistos, Viešasis teisių gynėjas raštu praneša apie tai skundo pateikėjui ir valdžios institucijai, kurios procedūra, sprendimas ar neveikimas buvo apskūstas.

Jei išnagrinėjus skundą nustatoma, kad pagrindinės teisės ir laisvės buvo pažeistos, Viešasis teisių gynėjas pateikia savo išvadas ir siūlomas priemones valdžios institucijai, kurios procedūra, sprendimas ar neveikimas buvo apskūstas.

Valdžios institucija privalo per 20 dienų nuo tokio pranešimo gavimo pateikti Viešajam teisių gynėjui savo nuomonę apie jo išvadas ir priemones, kurių buvo imtasi.

Jei Viešasis teisių gynėjas nesutinka su valdžios institucijos pateikta nuomone arba mano, kad imtasi netinkamų priemonių, jis praneša apie tai institucijai, kuriai apskūstoji institucija pavaldi, arba, jei tokios institucijos nėra – Slovakijos Respublikos Vyriausybei.

Institucija, kuriai apskūstoji institucija pavaldi, arba, jei tokios institucijos nėra, Slovakijos Respublikos Vyriausybė turi per 20 dienų nuo pranešimo gavimo informuoti Viešąjį teisių gynėją apie priemones, kurių buvo imtasi.

Jei Viešasis teisių gynėjas mano, kad imtasi netinkamų priemonių, jis praneša apie tai Slovakijos Respublikos Nacionalinei Tarybai arba jos įgaliotai institucijai.

Apie tyrimo rezultatus ir priemones, kurių buvo imtasi, Viešasis teisių gynėjas raštu informuoja skundo pateikėją ir asmenį, kurio pagrindinės teisės ir laisvės buvo pažeistos valdžios institucijų veiksmais, sprendimais arba neveikimu.

Specializuotos žmogaus teisių įstaigos

Lygybės užtikrinimo įstaiga

Slovakijos nacionalinis žmogaus teisių centras

Kýčerského 5

811 05 Bratislava

SLOVAKIA

Telefonas + 421 2 20850111

+ 421 2 20850114

Faksas + 421 2 20850135

E. paštas: info@snslp.sk

Interneto svetainė <http://www.snslp.sk/>

Duomenų apsaugos priežiūros įstaiga

Slovakijos Respublikos asmens duomenų apsaugos tarnyba (toliau – Tarnyba), kaip valdžios institucija, dalyvauja užtikrinant asmenų pagrindines teises ir laisves tvarkant jų asmens duomenis. Savo funkcijas ir pareigas ji vykdo savarankiškai ir vadovaudamasi įstatymais. Svarbiausios jos funkcijos:

- nuolat stebėti, kaip saugomi asmens duomenys, registruoti informacines sistemas ir kaupti duomenis apie jas;
- teikti informacinių sistemų operatoriams rekomendacijas dėl asmens duomenų apsaugos šiose sistemose; neperžengiant savo kompetencijos ribų teikti atitinkamas rekomendacijas operatoriams;
- teikti teisiškai privalomas išvadas tais atvejais, kai kyla abejonių, ar asmens duomenų tvarkymo ir naudojimo apimtis, pobūdis ir metodai proporcingi tikslui, dėl kurio šie duomenys tvarkomi, tinkami bei chronologiškai ir faktiškai reikšmingi šiam tikslui pasiekti;
- teikti teisiškai privalomas išvadas tais atvejais, kai kyla abejonių dėl tarpvalstybinio asmens duomenų perdavimo;
- teikti teisiškai privalomas išvadas tais atvejais, kai kyla abejonių dėl informacinės sistemos registravimo;
- nagrinėti pagal 45 straipsnį pateiktus pranešimus arba imtis veiksmų atsižvelgiant į prašymą ar savo iniciatyva pagal 44a straipsnį ir nustatyti priemones trūkumams pašalinti;
- įtariant šiuo įstatymu nustatytų pareigų nevykdymą, gali pareikalauti operatorių ar duomenų tvarkytoją pasiaiškinti;
- tikrinti asmens duomenų tvarkymą informacinėse sistemose;
- skirti sankcijas už šiuo įstatymu nustatytų pareigų nevykdymą;
- pranešti teisėtvarkos institucijoms apie įtariamą nusikalstamas veikas;
- registruoti informacines sistemas ir teikti duomenis apie jų statusą;
- dalyvauti rengiant asmens duomenų apsaugos teisės aktus;
- priimti teisės aktus pagal savo įgaliojimus;
- teikti nuomonę dėl asmens duomenų tvarkymo įstatymų ir kitų teisės aktų projektų;
- bent kartą per dvejus metus teikti Slovakijos Respublikos Nacionalinei Tarybai asmens duomenų apsaugos ataskaitą.

Kita

Teisinės pagalbos centras

Námestie slobody 12

P.O. BOX 18

810 05 Bratislava 15

Telefonas +421 2 49683521

+421 2 49683522

Faksas +421 2 49683520

E. paštas: info@legalaid.sk

Interneto svetainė www.legalaid.sk

Nuo 2006 m. sausio 1 d. Slovakijos Respublikoje veikia **Teisinės pagalbos centras**. Vadovaujantis Įstatymu Nr. 327/2005 dėl teisinės pagalbos teikimo sunkioje materialinėje padėtyje esantiems asmenims, šis centras įsteigtas kaip valstybės finansuojama organizacija su būstine Bratislavoje. Centro biurai ar filialai yra beveik visuose regioninės svarbos Slovakijos Respublikos miestuose, išskyrus Nitrą ir Trnavą (t. y. Bratislavoje, Banská Bystricoje, Žilinoje, Košicėje ir Prešove) ir kitose Slovakijos savivaldybėse (Liptovský Mikuláš, Tvrdošyne, Humenėje, Hlohovece, Rimavska Sobotoje, Nove Zamkuose ir Svidnyke).

Centras užtikrina teisinę pagalbą asmenims, kurie dėl sunkios materialinės padėties negali pasinaudoti teisinėmis paslaugomis, kad būtų tinkamai užtikrintos ir apgintos jų teisės. Centras užtikrina teisinę pagalbą visiems nustatytus reikalavimus atitinkantiems asmenims civilinėse, darbo ir šeimos bylose (Slovakijos vidaus ginčiuose). Vadovaujantis šiuo įstatymu, teisinę pagalbą tarpvalstybinio pobūdžio civilinėse, darbo, šeimos ir komercinėse bylose centras teikia visiems nustatytus reikalavimus atitinkantiems asmenims, kurių nuolatinė ar įprastinė gyvenamoji vieta yra vienos iš ES valstybės narių teritorijoje.

Jei teisinės pagalbos prašoma bylose dėl diskriminacijos, Teisinės pagalbos centro (toliau – centras) funkcijos iš dalies sutampa su Slovakijos nacionalinio žmogaus teisių centro funkcijomis, su kuriuo jis tariaisi dėl tokių prašymų. Centro teisininkai pirmiausia išnagrinėja pateiktus faktus diskriminavimo dėl etninės kilmės požiūriu.

Asmuo **turi teisę gauti teisinę pagalbą**, jei jo materialinė padėtis yra sunki, ginčas nėra akivaizdžiai nepagrįstas ir reikalavimas viršija nustatytą minimalaus atlyginimo dydį, išskyrus atvejus, kai reikalavimas negali būti išreikštas pinigų suma. Šiuos reikalavimus asmuo turi atitikti visą teisinės pagalbos teikimo laikotarpį. Jei teisinės pagalbos prašančio asmens pajamos viršija nustatytą sunkios materialinės padėties ribą, centras gali suteikti teisinę pagalbą tik tuo atveju, jei tai pateisinama dėl teisinės pagalbos prašymo aplinkybių.

Teisinės pagalbos prašymo procedūra (toliau – procedūra) pradedama pateikiant raštišką prašymą, prie kurio pridedami prašyme nurodytas aplinkybes patvirtinantys dokumentai. Sunkią materialinę padėtį patvirtinantys dokumentai turi būti išduoti ne anksčiau kaip prieš tris mėnesius. Prašyme turi būti nurodytas prašytojo vardas ir pavardė, jo nuolatinė arba laikina gyvenamoji vieta bei gimimo liudijimo numeris. Centrai paprašius, prašytojas per centro nurodytą pagrįstą terminą turi pateikti papildomos informacijos ir dokumentų, patvirtinančių skundo nagrinėjimui svarbias aplinkybes; šis terminas negali būti trumpesnis kaip 10 dienų. Teisinės pagalbos prašytojas yra procedūros dalyvis. Prašymas pateikiamas centro biure, esančiame arčiausiai prašytojo nuolatinės ar laikinos gyvenamosios vietos. Prašytojas privalo pateikti išsamią ir teisingą informaciją ir prašyme, ir išankstinėse konsultacijose. Sprendimą dėl prašymo centras priima per 30 dienų nuo jo pateikimo, su sąlyga, kad prašymas buvo pateiktas pagal visus nustatytus reikalavimus; šis terminas negali būti pratęstas. Šio sprendimo apskųsti negalima. Priėmus sprendimą skirti teisinę pagalbą, centras paskiria advokatą, atstovausiantį pagalbos gavėjui teisme, jei tai reikalinga jo interesams apginti. Priėmus sprendimą neskirti teisinės pagalbos, be įstatymais nustatytos informacijos, prašytojui pranešama, kad jei aplinkybės, dėl kurių prašymas nebuvo patenkintas, išnyktų, jis gali pateikti naują prašymą tuo pačiu klausimu. Jeigu teisę gauti pagalbą turintis asmuo nebendradarbiauja vykdant procedūrą ir dėl to centras nusprendžia neskirti jam teisinės pagalbos, arba jei asmuo nepateisinamai vilkina procedūrą, centras gali priimti sprendimą, kuriuo šiam asmeniui uždraudžiama pakartotinai prašyti teisinės pagalbos.

Įstatymo Nr. 327/2005 17–21 straipsniuose reglamentuojama **teisinė pagalba tarpvalstybinio pobūdžio ginčiuose, kuriuos nagrinėti kompetentingas Slovakijos Respublikos teismas**, o šio įstatymo 22–24 straipsniuose – **teisinė pagalba tarpvalstybinio pobūdžio ginčiuose, kuriuos nagrinėti kompetentingas kitos valstybės narės, ne Slovakijos Respublikos, teismas**.

Tarptautinės teisinės vaikų ir jaunimo apsaugos centras

Špitálska 8

P.O. Box 57

814 99 Bratislava

Telefonas + 421 2 20463208

+421 2 20463248

Faksas + 421 2 20463258

E. paštas cipc@cipc.gov.sk

Interneto svetainė <http://www.cipc.sk/>

Tarptautinės teisinės vaikų ir jaunimo apsauga centras (toliau – centras) yra valstybinė įstaiga, kurios kompetencija apima visą Slovakijos Respublikos teritoriją. Centrą 1993 m. vasario 1 d. įsteigė Slovakijos Respublikos darbo, socialinių ir šeimos reikalų ministerija – tai tiesiogiai jai pavaldi biudžetinė įstaiga, užtikrinanti ir teikianti teisinę pagalbą vaikams ir jaunimui bylose, susijusiose su užsienio šalimis.

Centro kompetencija nustatyta Įstatymu Nr. 305/2005 dėl vaikų socialinės apsaugos ir globos, kuriuo iš dalies keičiami ir papildomi kiti teisės aktai. Centro funkcijos susijusios su tarptautinių sutarčių ir Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimu:

- jis atlieka priimančiosios ir siunčiančiosios institucijos funkciją bylose dėl išlaikymo, kaip apibrėžta tarptautinėse konvencijose;
- veikia kaip centrinė institucija, nagrinėjanti tarptautinius vaikų pagrobimo atvejus, kaip apibrėžta tarptautinėse konvencijose ir Europos Sąjungos teisės aktuose;
- atlieka centrinės institucijos vaidmenį tarptautinio įvaikinimo srityje, kaip apibrėžta tarptautinėse konvencijose;
- išduoda tarptautinėse konvencijose numatytas pažymas;

- vadovaudamasis konkrečiomis teisės nuostatomis, atlieka kitas funkcijas vaikų socialinės apsaugos srityje, susijusias su tarpvalstybiniais ginčiais;
- tarpvalstybinių ginčų atveju teikia nemokamas šeimos teisės konsultacijas, ypač dėl išlaikymo ir nepilnamečių priežiūros bei įvaikinimo;
- bendradarbiauja su susitariančiųjų šalių priimančiosiomis ir siunčiančiosiomis institucijomis, centrinėmis institucijomis, taip pat su valdžios institucijų, bankų, užsienio bankų filialų, vietos valdžios institucijų, vietos savivaldos institucijų ir akredituotų įstaigų centrinėmis administracijomis ir atstovybėmis.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 18/03/2019

Pagrindinės teisės - Suomija

Nacionaliniai teismai

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Ombudsmenas

Specializuotos žmogaus teisių institucijos

Kita

Nacionaliniai teismai

Apylinkių teismai nagrinėja baudžiamąsias, civilines ir apeliacines bylas. Paprastai pirmosios instancijos teismo sprendimą galima perduoti svarstyti aukštesnės instancijos teismui. Apylinkės teismo sprendimą galima apskųsti Apeliaciniam teismui. Atitinkamai, Apeliacinio teismo sprendimą galima apskųsti Aukščiausiam teismui, jeigu jis leidžia pateikti apeliacinį skundą.

Administraciniai teismai nagrinėja apeliacinius skundus dėl valdžios institucijų sprendimų. Administracinio teismo sprendimą galima apskųsti Vyriausiajam administraciniam teismui.

Specializuoti teismai, be kitų, yra Ekonominių bylų teismas, Darbo ginčų teismas, Draudimo ginčų teismas, Aukščiausiasis apkalto teismas.

Teismų kontaktiniai duomenys nurodyti šiose interneto svetainėse:

<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index.html>

<https://oikeus.fi/en/index/yhteystiedot.html>

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

2012 m. pradžioje buvo įsteigtas funkciniu požiūriu nepriklausomas Žmogaus teisių centras, veikiantis prie Parlamento ombudsmeno tarnybos. Žmogaus teisių centro užduotis – skleisti informaciją ir skatinti švietimą, mokymą, mokslinius tyrimus ir bendradarbiavimą pagrindinių bei žmogaus teisių srityje. Centras rengs pagrindinių ir žmogaus teisių užtikrinimo ataskaitas ir imsis iniciatyvų bei rengs pranešimus, kuriais bus skatinama pagarba šioms teisėms. Žmogaus teisių centras taip pat prisidės prie tarptautinių pastangų skatinti gerbti pagrindines ir žmogaus teises. Žmogaus teisių centras nenagrinėja skundų ar kitų atskirų bylų, kurios priklauso aukščiausiosios teisinės priežiūros institucijos kompetencijai.

Ombudsmenas

Parlamento ombudsmenas

Į Parlamento ombudsmeną galima kreiptis kilus įtarimui, kad valdžios institucijos arba pareigūnai pažeidžia teisę ar nevykdo savo pareigų. Pavyzdžiui, pažeisti pagrindines teises yra neteisėta. Skundą ombudsmenui gali pateikti bet kuris asmuo. Skundo dalykas gali būti susijęs su skundo pateikėju, tačiau skundas taip pat gali būti teikiamas kito asmens vardu arba kartu su kitais asmenimis. Ombudsmenas skundą nagrinėja, jeigu yra pagrindo manyti, kad valdžios institucija veikė neteisėtai. Skundai nagrinėjami

nemokamai. Atlikdamas tyrimą, Ombudsmenas išklauso asmenį arba valdžios instituciją, dėl kurių pateiktas skundas. Be to, jis prašo įvairių valdžios institucijų pateikti ataskaitas bei pareiškimus ir prireikus gali nurodyti savo tarnybos tyrėjams atlikti tyrimus. Skundai nagrinėjami nemokamai.

Baudžiamoji byla dėl pareiginio nusikaltimo yra griežčiausia iš visų priemonių, kurias gali taikyti ombudsmenas. Ombudsmenas taip pat gali pareikšti oficialų papeikimą atitinkamam pareigūnui. Dažniausiai jis pareiškia savo nuomonę dėl neteisėtų procedūros aspektų arba dėl aplaidumo ją vykdant ir primena teisingą procedūrą. Ombudsmenas taip pat gali pateikti pasiūlymą dėl klaidos ištaisymo ir atkreipti Valstybės Tarybos dėmesį į pastebėtus teisinių nuostatų ar taisyklių trūkumus.

Parlamento ombudsmeno tarnyba

Adresas Arkadiankatu 3, Helsinki
Pašto adresas 00102 Parlament

Interneto svetainė <https://www.oikeusasiamies.fi/fi/> />

Telefonas (+358) 9*4321

Faksas (+358) 9 432 2268

E. paštas eo-kirjaamo@eduskunta.fi

Teisingumo kancleris

Į Teisingumo kanclerį galima kreiptis tiesiogiai su skundo pateikėju susijusiu klausimu arba bet koku kitu klausimu, jeigu skundo pateikėjas mano, kad valdžios institucijos, pareigūnai arba kiti viešąsias funkcijas vykdantys asmenys ar įstaigos elgiasi neteisingai arba nevykdo savo pareigų, arba jeigu savo pareigų nevykdo advokatūros narys. Be to, į Teisingumo kanclerį gali kreiptis bet kuris asmuo, manantis, kad nebuvo užtikrintos Konstitucijoje įtvirtintos pagrindinės arba žmogaus teisės. Teisininko kvalifikaciją turintys darbuotojai nagrinėja šiuos skundus ir surenka visus būtinus papildomus dokumentus. Skundo pateikėjui paprastai suteikiama galimybė pateikti atsakymą atsakovui. Skundo pateikėjui rašytinis sprendimas atsunčiamas paštu. Teisingumo kanclerio tarnybos paslaugos skundo pateikėjui teikiamos nemokamai.

Jeigu nustatoma, kad procedūra buvo neteisėta arba neteisinga, Teisingumo kancleris gali pareikšti papeikimą pareigūnui arba nurodyti tinkamą taikytiną procedūrą. Sudėtingesniais atvejais jis gali nurodyti pareikšti kaltinimus pareigūnui. Jeigu Teisingumo kancleris mano, kad tai būtina, jis yra įgaliotas pasiūlyti iš dalies pakeisti nuostatas arba nurodymus, panaikinti teismo nutartį arba pateikti kasacinį skundą. Valdžios institucija arba pareigūnas, atsižvelgdami į tai, kad Teisingumo kancleris atlieka tyrimą, gali ištaisyti savo klaidą.

Teisingumo kanclerio tarnyba

Adresas Snellmaninkatu 1, HELSINKI
Pašto adresas P O Box 20, 00023 GOVERNMENT

Interneto svetainė <https://www.okv.fi/fi/>

Telefonas (+358) 9 16001

Faksas (09) 160 23975

Registratūra (+358) 9 160 23950

E. paštas kirjaamo@okv.fi

Informacija (+358) 9 160 23955

E. paštas tiedotus@okv.fi

Specializuotos žmogaus teisių institucijos

Vaiko teisių ombudsmenas

Teisėje nustatytos šios Vaiko teisių ombudsmeno pareigos:

- stebėti vaikų bei jaunimo gerovę ir užtikrinti jų teises;
- siekiant vaiko interesų daryti įtaką sprendimų priėmimo institucijoms;
- palaikyti ryšius su vaikais bei jaunimu ir iš jų gautą informaciją perduoti sprendimo priėmimo institucijoms;
- su vaikais susijusią informaciją pateikti su vaikais dirbantiems specialistams, institucijoms ir visuomenei;
- skatinti subjektų, atsakingų už vaiko teisių politiką, bendradarbiavimą;
- skatinti laikytis JT Vaiko teisių konvencijos.

Vaiko teisių ombudsmeno tarnyba

Vaasankatu 2
40100 Jyvässkylä

E. paštas ✉ lapsiasiavaltuutettu@stm.fi
Faksas (+358) 14 337 4248
Interneto svetainė ✉ <http://www.lapsiasia.fi/>

Lygių galimybių tarnyba

Lygių galimybių ombudsmenas

Lygių galimybių ombudsmenas įpareigotas: stebėti, kad būtų laikomasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo, ypač draudimo diskriminuoti ir skelbti diskriminacinius darbo pasiūlymus; siekti įstatymu nustatyto tikslo imantis iniciatyvų, teikiant konsultacijas ir gaires; teikti informaciją apie Lygių galimybių įstatymą ir jo taikymą ir stebėti, kaip įvairiuose visuomenės sektoriuose užtikrinama moterų ir vyrų lygybė. Be to, Lygių galimybių ombudsmenas prižiūri, kaip užtikrinama seksualinių mažumų apsauga nuo diskriminacijos.

Lygių galimybių ombudsmeno tarnyba

Pašto adresas PO Box 33, FIN-00023 Government
Adresas Meritullinkatu 1, 00170 Helsinki

Konsultavimo linija tel. (+358) 9 1607 3248 (pirm.–ketv. 9–11 val. ir 13–15 val., penkt. 9–12 val.)
Registratūra tel. (+358) 9 1607 4427
E. paštas ✉ tasa-arvo@stm.fi
Faksas (+358) 9 1607 4582
Interneto svetainė ✉ <https://www.tasa-arvo.fi>

Mažumų teisių ombudsmenas

Pagrindinė Mažumų teisių ombudsmeno pareiga – gerinti etninių mažumų ir užsieniečių padėtį, užtikrinti jų lygybę bei teisinę apsaugą ir skatinti gerus etninių grupių santykius Suomijoje. Ombudsmenas taip pat atlieka nacionalinio pranešėjo prekybos žmonėmis klausimais funkciją. Į Mažumų teisių ombudsmeną galite kreiptis, jeigu, pavyzdžiui, patyrėte diskriminaciją dėl etninės kilmės arba esate tokios diskriminacijos liudininkas.

Diskriminacijos atveju Mažumų teisių ombudsmenas gali:

- teikti gaires ir konsultuoti, teikti rekomendacijas arba imtis iniciatyvų, kuriomis užtikrintų, kad diskriminacija būtų sustabdyta arba nepasikartotų;
- imtis šalių sutaikinimo priemonių;
- paprašyti, kad diskriminacija įtariama institucija arba verslininkas pateiktų paaiškinimą;
- skirti finansinę baudą, jeigu diskriminacija įtariama institucija arba verslininkas nepateikia paaiškinimo;
- perduoti bylą Suomijos nacionaliniam ginčų dėl diskriminacijos tribunolui arba padėti klientui tai padaryti.

Mažumų teisių ombudsmeno tarnyba

Adresas Mikonkatu 25, Helsinki
Pašto adresas PO Box 26, 00023 GOVERNMENT

Klientų tarnybos tel. (+358) 71 878 8666, darbo dienomis 10–12 val.
Operatorius (+358) 71 878 0171
E. paštas ✉ ofm@ofm.fi
Interneto svetainė ✉ <https://www.syrjinta.fi/>

Duomenų apsaugos institucija

Duomenų apsaugos ombudsmenas

Duomenų apsaugos ombudsmenas įgaliotas peržiūrėti ir nagrinėti bylas dėl asmens duomenų bei skolinimosi informacijos naudojimo, kaip nustatyta Asmens duomenų įstatyme ir Skolinimosi informacijos įstatyme; jis taip pat atsakingas už kitų minėtais įstatymais nustatytų pareigų vykdymą. Duomenų apsaugos ombudsmenas taip pat atsakingas už asmens duomenų ir skolinimosi

informacijos naudojimo bendros raidos priežiūrą, be to, prirėikus jis privalo imtis reikalingų veiksmų. Duomenų apsaugos ombudsmenas taip pat teikia visuomenei informaciją, susijusią su asmens duomenų ir skolinimosi informacijos klausimais, ir bendradarbiauja tarptautiniu lygmeniu asmens duomenų naudojimo srityje. (Įstatymas dėl Duomenų apsaugos valdybos ir duomenų apsaugos ombudsmeno, 1994 5 27 / 389).

Duomenų apsaugos ombudsmeno pareiškimai, kuriuose teikiamos gairės ir rekomendacijos, susijusios su asmens duomenų tvarkymu, nėra privalomi. Sprendžiant šiuos klausimus, sprendimus priima Duomenų apsaugos valdyba, kuriai ombudsmenas gali teikti bylas, jeigu duomenų valdytojas nesilaiko ombudsmeno nurodymų. Ombudsmenas taip pat gali nurodyti pateikti kaltinimus byloje.

Be to, Duomenų apsaugos ombudsmenas priima sprendimus dėl duomenų subjektų teisių užtikrinimo. Iš esmės, Asmens duomenų įstatymas įgyvendinamas leidžiant asmenims patikrinti, kokie su jais susiję duomenys yra surinkti ir saugomi, ir prirėikus kreiptis į ombudsmeną, kad jis ištirtų visus galimus pažeidimus. Tokiu būdu duomenų subjektai taip pat gali patikrinti, ar įrašyti duomenys yra teisingi. Ombudsmeno sprendimai, susiję su teisės patikrinti ir ištaisyti asmens duomenis užtikrinimu, yra privalomi ir gali būti skundžiami.

Duomenų apsaugos ombudsmeno tarnyba

Pašto adresas PO Box 315, 00181 Helsinki

Adresas Albertinkatu 25A, 3rd floor

Interneto svetainė <http://www.tietosuoja.fi/fi/>

Telefonas (+358) 10 36 66700

Faksas (+358) 10 36 66735

E. paštas [✉ tietosuoja@om.fi](mailto:tietosuoja@om.fi)

Kita

Teisinė pagalba

Teisine pagalba siekiama užtikrinti, kad asmenys turėtų galimybę gauti profesionalią teisinę pagalbą, su kuria susijusias visas išlaidas arba jų dalį padengia valstybė. Teisinė pagalba teikiama visais teisiniais klausimais. Tačiau teisinė pagalba paprastai neteikiama, jeigu pareiškėjas yra apsidraudęs nuo teisinių išlaidų ir tas draudimas galioja atitinkamos bylos išlaidoms. Baudžiamosiose bylose tam tikrais atvejais atsakovas turi teisę į valstybės skiriamo gynėjo paslaugas, su kuriomis susijusias išlaidas padengia valstybė, neatsižvelgdama į atsakovo finansinę padėtį. Sunkių smurtinių arba seksualinių nusikaltimų aukoms gali būti skiriamas advokatas, su kuriuo susijusias išlaidas padengia valstybė, neatsižvelgdama į aukos pajamas. Įmonėms ar korporacijoms teisinė pagalba neteikiama. Užsienyje nagrinėjamų bylų atveju pagal teisinės pagalbos nuostatas dengiamos su teisinėmis konsultacijomis susijusios išlaidos.

Pagalbą teismo procese gali teikti valstybės paskirti teisinės pagalbos teikėjai, advokatai ir kiti teisininkai; kitose bylose teisinę pagalbą teikia valstybės paskirti teisinės pagalbos teikėjai, dirbantys valstybės skiriamos teisinės pagalbos biuruose. Šie biurai paprastai veikia tose pačiose savivaldybėse kaip ir apylinkių teismai. Valstybės skiriamos teisinės pagalbos biurų kontaktiniai duomenys pateikti interneto svetainėje [✉ https://oikeus.fi/fi/index/yhteystiedot.html](https://oikeus.fi/fi/index/yhteystiedot.html).

Konsultacijų pabėgėliams centras

Konsultacijų pabėgėliams centras yra nevyriausybinė organizacija, teikianti teisinę pagalbą prieglobsčio prašytojams, pabėgėliams, kitiems Suomijoje esantiems užsieniečiams ir juos konsultuojanti. Centras taip pat siekia gerinti prieglobsčio prašytojų, pabėgėlių ir kitų Suomijoje esančių užsieniečių padėtį ir taiko Europos Sąjungos prieglobsčio ir pabėgėlių politiką.

Interneto svetainė [✉ http://www.pakolaisneuvonta.fi/](http://www.pakolaisneuvonta.fi/)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 16/05/2018

Pagrindiniai įstatymai ir Vyriausybės dokumentas

Žmonių teisių ir laisvių apsauga Švedijoje visų pirma užtikrinama trimis pagrindiniais įstatymais: Vyriausybės dokumentu (*regeringsförmånen*), Spaudos laisvės aktu (*tryckfrihetsförordningen*) ir Pagrindiniu įstatymu dėl žodžio laisvės (*yttrandefrihetsgrundlagen*). Vyriausybės dokumente nustatyta, kad administracinė valdžia turi būti vykdoma atsižvelgiant į visų žmonių lygybę bei asmens laisvę ir orumą.

Teismų nepriklausomumas ir teisminė peržiūra

Teismų nepriklausomumas užtikrinamas Vyriausybės dokumentu. Teismai atlieka vieną svarbiausių vaidmenų užtikrinant žmonių teisių apsaugą. Pagal Švedijos teisės sistemą numatytos teisių gynimo priemonės skirtos pagrindinių teisių apsaugai užtikrinti. Sprendimus dėl teismo procesų paprastai priima bendrosios kompetencijos teismai ir bendrieji administraciniai teismai, tam tikrais atvejais – administracinės institucijos. Sprendžiant, kuris teismas nagrinės su pagrindinėmis teisėmis susijusią bylą, atsižvelgiama į įvairius veiksnius, pvz., į tai, kokia teisė pažeista arba kokiomis aplinkybėmis padarytas pažeidimas. Sprendimui dėl bylą nagrinėsiančio teismo įtakos gali turėti ir tai, ar nurodytą teisę pažeidė privatus ar viešoji įstaiga.

Norėdami gauti daugiau informacijos apie Švedijos teisės sistemą, spustelėkite [čia](#).

Valdžios institucijų teikiama pagalba arba informacija

Švedijoje yra keletas valdžios institucijų, kurioms pavesta įvairiais būdais padėti užtikrinti pagarbą pagrindinėms teisėms. Šios valdžios institucijos atlieka skirtingas užduotis. Vienos institucijos tiesiog teikia informaciją apie teises jų srityje, o kitos, pvz., gali siūlyti teisinę pagalbą nagrinėjant konkrečią bylą.

Valdžios institucijų paiešką galite atlikti naudodamiesi [interaktyviaja pagrindinių teisių priemone](#).

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 18/05/2018

Pagrindinės teisės - Anglija ir Velsas

Nacionaliniai teismai

Jos Didenybės teismų ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnyba

Jos Didenybės teismų ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnyba yra atsakinga už baudžiamųjų, civilinių ir šeimos bylų teismų bei specialiosios jurisdikcijos teismų Anglijoje ir Velse ir nedecentralizuotų specialiosios jurisdikcijos teismų Škotijoje ir Šiaurės Airijoje administravimą. Ji užtikrina, kad teisingumą nešališkai, veiksmingai ir efektyviai vykdytų nepriklausomi teismai.

Jos Didenybės teismų ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnyba siekia užtikrinti, kad visiems piliečiams būtų laiku suteikta teisė kreiptis į teismą, atsižvelgiant į jų skirtingus poreikius, nesvarbu, ar jie nusikaltimų aukos, o gal liudytojai, nusikaltimais apkaltinti kaltinamieji, įsiskolinę vartotojai ar pažeidžiami vaikai, komercinius ginčus sprendžiančios įmonės arba teisę dirbti ginantys ar valdžios institucijų sprendimus ginčijantys asmenys.

Informacija apie tai, kaip kreiptis į teismą, rasite svetainėje [Teismų duomenys ryšiams](#).

Informacija apie tai, kaip kreiptis į specialiosios jurisdikcijos teismą, rasite svetainėje [Specialiosios jurisdikcijos teismų duomenys ryšiams](#).

Papildoma informacija

Civilinis procesas

1. Anglijoje ir Velse civilinį procesą inicijuoja nukentėjęs asmuo, vadinamas ieškovu. Iš pradžių netikrinama, ar žala tikrai patirta. Civilinis procesas Aukštajame teisme (*High Court*) ir Apylinkės teisme (*County Court*) dažniausiai pradedamas pateikus dokumentą, vadinamą ieškinio forma. Pradiniuose civilinio proceso etapuose iš esmės vyksta bylos šalių keitimasis oficialiais pareiškimais.

2. Civilinį procesą paprastai galima bet kuriuo metu nutraukti arba baigti taikos sutartimi. Teismui pareikštus ieškinius paprastai nagrinėja teisėjas be prisiekusiųjų. Tačiau, jei teismas sutinka, prisiekusieji gali dalyvauti nagrinėjant ieškinius dėl apgaulės, šmeižto, įžeidimo, piktnaudžiavimo procesu ir neteisėto laisvės atėmimo. Prisiekusieji sprendžia fakto ir nukentėjusiai šaliai priteisiamos žalos kompensavimo klausimus. Sprendimai paprastai turėtų būti priimami vienbalsiai, bet jei prisiekusieji nesutaria, gali būti priimamas daugumos sprendimas.
3. Jeigu šalis atsisako vykdyti teismo sprendimą ar nutartį, gali būti taikomos įvairios priverstinio vykdymo procedūros. Jeigu teismo sprendimas yra dėl pinigų sumos, dažniausias priverstinio vykdymo būdas yra areštuoti skolininko turtą arba pajamas. Jeigu teismo sprendimu nustatomas įpareigojimas, atsisakymas paklusti teismo įpareigojimui gali baigtis laisvės atėmimu už nepagarbą teismui. Paprastai bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš pralaimėjusios šalies, tačiau bylose dėl ieškinių dėl nedidelių sumų šalys paprastai turėtų padengti savo išlaidas, tiesa, žyminį mokesť dažniausiai galima susigrąžinti iš pralaimėjusios šalies. Tai rodo, kad pagal ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūras šalys gali bylinėtis be teisininkų pagalbos.

Teisinė pagalba

1. Visose trijose Jungtinės Karalystės jurisdikcijose veikia plataus masto sistema, pagal kurią asmuo, kuriam reikia teisinių konsultacijų ar atstovavimo teisme paslaugų, gali gauti finansinę pagalbą iš valstybės lėšų. Tai vadinama teisinės pagalbos sistema, kuri labai svarbi, kad kiekvienas asmuo galėtų įgyvendinti savo teises. Teisinė pagalba skiriama mažas ir vidutinės pajamas gaunantiems asmenims; taip gali būti padengiamos visos išlaidos arba ta dalis, kurios asmuo nepadengia iš savo lėšų. Jeigu suteikiama teisinė pagalba, byla nagrinėjama įprastai, išskyrus tai, kad asmuo nemoka advokatui – visi mokėjimai atliekami iš teisinės pagalbos fondo. Anglijoje ir Velse ministerijų lygmeniu už teisinę pagalbą atsako Lordas kancleris (*Lord Chancellor*).
2. Anglijoje ir Velse teisinę pagalbą baudžiamosiose ir civilinėse bylose administruoja Teisinės pagalbos agentūra (*Legal Aid Agency, LAA*).
3. Teisines paslaugas civilinėse bylose teikia organizacijų, su kuriomis sudarytos sutartys, tinklas. Teisinės pagalbos teikimo civilinėse bylose pagrindinės taisyklės išdėstytos 2012 m. Teisinės pagalbos, baudžiamųjų sankcijų ir bausmių nusikaltusiems asmenims įstatyme (*Legal Aid, Sentencing and Punishment of Offenders Act 2012*) ir juo vadovaujantis priimtuose antrinės teisės aktuose bei gairėse. Asmuo finansinę paramą gaus tik tuomet, jei jo atvejis patenka į sistemos taikymo sritį ir atitinka asmens finansinės padėties ir ginčo prasmingumo kriterijus. Be tesiojinės teisinės pagalbos LAA pagalbos telefonu dar teikia nemokamas, konfidencialias bei nepriklausomas teisines konsultacijas. Nuo 2013 m. balandžio mėn. (išskyrus tam tikras išimtis) asmenys, norintys gauti pagalbos skolų, specialiųjų švietimo poreikių ar diskriminacijos klausimais, paskambinę centrine konsultacijų telefono linija, turi pateikti teisinės pagalbos prašymą. Visos pagalbos paslaugos bus suteiktos telefonu, nebent būtų pripažinta, kad konsultacija telefonu yra netinkama pagalbos prašančiam asmeniui.
4. Teisinė pagalba baudžiamosiose bylose teikiama asmenims, kurių atžvilgiu atliekamas tyrimas ar kuriems pateikti kaltinimai. Ar asmuo turi teisę gauti teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose, sprendžia LAA. Jei bylą nagrinėja magistratų teismas (*magistrates court*), kaltinamasis teisinę pagalbą galės gauti tik tuomet, jei jis atitinka finansinės padėties ir teisingumo intereso kriterijus. Jei bylą nagrinėja Karūnos teismas (*Crown Court*), bylos nagrinėjimo laukiantys kaltinamieji automatiškai atitinka teisingumo intereso kriterijų. Nors teisinę pagalbą gali gauti visi kaltinamieji, jiems taikomas finansinės padėties kriterijus ir iš jų gali būti pareikalauta sumokėti dalį bylinėjimosi išlaidų iš savo pajamų ir (arba) turto. Dalį išlaidų susimokėjusiems ir vėliau išteisintiems kaltinamiesiems tokios išlaidos kompensuojamos su palūkanomis.
5. Jeigu asmuo mano, kad buvo pažeistos jo teisės pagal Europos žmogaus teisių konvenciją, ir ketina teikti ieškinį Europos Žmogaus Teisių Teismui, gali kreiptis dėl teisinių konsultacijų ir pagalbos pagal keletą schemų. Pagal teisinės pagalbos schemą pradiniuose proceso etapuose asmeniui gali padėti patyręs advokatas ar teisininkas. Jeigu Europos Žmogaus Teisių Teismas Strasbūre pripažįsta ieškinį priimtiniu, ieškovas finansinę pagalbą gali gauti tiesiogiai iš Strasbūro. Ar asmuo atitinka kriterijus, nustatoma atsižvelgiant į tai, ar ieškovas atitiktų teisinės pagalbos suteikimo kriterijus savo šalyje.
6. Kai kuriuose miestuose esantys teisės centrai teikia teisinių konsultacijų ir atstovavimo paslaugas, kurios priklausomai nuo asmens finansinės padėties gali būti nemokamos. Iš įvairių šaltinių finansuojamuose teisiniuose centruose (finansinę paramą jiems dažnai teikia ir valstybės institucijos) teisininkai paprastai dirba visą darbo dieną, tačiau daugelyje jų yra ir savanorių. Didelę laiko dalį jie skiria būsto, darbo, socialinės apsaugos ir imigracijos klausimams spręsti. Be to, nemokamas konsultacijas galima gauti Piliečių konsultacijų biure (*Citizens Advice Bureaux*), vartotojų ir būsto konsultacijų centruose bei specialistų konsultacijų centruose, kuriuos valdo įvairios savanoriškos organizacijos. Pabėgėlių teisinis centras (*Refugee Legal Centre*) ir Patariamoji tarnyba imigracijos klausimais (*Immigration Advisory Service*), kurias abi finansuoja vyriausybė, teikia nemokamas konsultacijas ir pagalbą prieglobsčio prašytojams; Patariamoji tarnyba imigracijos klausimais taip pat teikia nemokamas konsultacijas ir pagalbą asmenims, turintiems teisę skųsti su imigracija susijusius sprendimus.

Nusikaltimų aukos

1. Nusikaltimų aukų praktikos kodekse (toliau – Nusikaltimų aukų kodeksas) išdėstyta, kokios informacijos, paramos ir paslaugų įvairiais teismo proceso etapais nukentėjusieji gali sulaukti iš baudžiamojo teisingumo įstaigų Anglijoje ir Velse. Nusikaltimų aukų kodeksas surašytas paprasta anglų kalba ir yra skirtas nuo nusikaltimų nukentėjusiems asmenims. Jame taip pat išaiškinta, kaip nukentėjusieji gali pateikti skundą, jei neįgyvendinamos jų teisės pagal Nusikaltimų aukų kodeksą. Priėmus Liudytojų chartiją (*Witness Charter*), nustatyti panašūs, bet neįstatyminiai, liudytojams teikiamų paslaugų standartai. Šiaurės Airijoje paskelbtas atskiras Nusikaltimų aukų praktikos kodeksas, kuriame nustatyti Šiaurės Airijos baudžiamojo teisingumo sistemos teikiamų privalomų paslaugų nukentėjusiems standartai ir skundų teikimo tvarka. Jį pakeis nauja įstatymo galia turinti Nusikaltimų aukų chartija (*Victim Charter*). Užregistruoto nusikaltimo atveju visiems nukentėjusiems įteikiama Nukentėjusiojo knygelė, kurioje pateikiama praktinių patarimų, ką daryti po nusikaltimo. Joje nesudėtingai paaiškintos policijos ir teismų procedūros, kaip prašyti kompensacijos ir kokia pagalba suteikiama vėliau.
2. Anglijoje ir Velse nukentėjusieji taip pat turi teisę į pagalbą, kuri jiems padėtų, kai įmanoma, susidoroti su nusikaltimo padariniais ir ir atsigauti po jo. Nukentėjusiems šias paslaugas pasiūlys policija arba nukentėjusieji patys gali kreiptis dėl jų. Daugumą pagalbos nukentėjusiems paslaugų užsako vietos policijos ir nusikaltimų tyrimų komisariatai, o jas finansuoja vyriausybė.
3. Jeigu Karališkoji prokuratūra (*Crown Prosecution Service*) atsisako vykdyti baudžiamąjį persekiojimą, Anglijoje ir Velse nukentėjusieji gali inicijuoti privatų persekiojimą, tačiau taip būna retai. Be to, nukentėjusieji gali pareikšti ieškinius dėl žalos atlyginimo civilinių bylų teismuose. Teismo procesas supaprastintas, kad teisinių žinių neturintys asmenys galėtų reikšti ieškinius dėl nedidelių nuostolių ar žalos atlyginimo.
4. Apkaltinamuoju nuosprendžiu teismai gali įpareigoti nusikaltimą padariusį asmenį sumokėti nukentėjusiajam kompensaciją už sužalojimus, žalą ar nuostolius, padarytus nusikaltimu. Anglijoje ir Velse teismai kiekvienu nustatytu atveju privalo svarstyti kompensacijos klausimą ir nurodyti priežastis, jei ji nepriteisiama. Jeigu, teismo nuomone, būtų tikslinga skirti baudą ir priimti nutartį dėl kompensacijos priteisimo, tačiau kaltininkas neturi pakankamai lėšų, pirmenybė turėtų būti teikiama kompensacijos priteisimui. Jeigu kyla klausimų dėl nusikaltėlio finansinės padėties, kompensacijai pirmenybė teikiama ir tada, kai yra nustatyta nukentėjusiųjų labai mokėtina bauda.
5. Nuo smurtinio nusikaltimo Anglijoje, Velse ar Škotijoje nukentėję asmenys, atitinkantys gyvenamosios vietos, pilietybės ar kitus reikalavimus, gali prašyti kompensacijos iš valstybės lėšų pagal Nusikalstama veika padarytų sužalojimų kompensavimo schemą (*Criminal Injuries Compensation Scheme*). Kompensacija apskaičiuojama pagal kompensacijų tarifus, o išmokų dydis svyruoja nuo 1 000 iki 500 000 GBP sunkiausiai sužalotiems nukentėjusiems.
6. Atskiros nuostatos taikomos Šiaurės Airijoje, kur kompensacija už nusikalstama veika padarytus sužalojimus ir tyčinę žalą turtui, įskaitant dėl to negautą pelną, tam tikromis aplinkybėmis gali būti sumokėta iš valstybės lėšų.

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Lygybės ir žmogaus teisių komisija

Šiai organizacijai, turinčiai biurų Londone, Mančesteryje, Glazge ir Kardife, įstatymu suteikti įgaliojimai ginti žmogaus teises ir stebėti padėtį, ginti, užtikrinti ir skatinti lygybę devyniais įstatymu ginamais pagrindais – amžiaus, negalios, lyties, rasės, religijos ir įsitikinimų, nėštumo ir motinystės, santuokos ir civilinės partnerystės, seksualinės orientacijos ir lyties pakeitimo.

Paprastai ji nenagrinėja individualių bylų, nebent jos strategiškai svarbios, kaip antai dėl teisės išaiškinimo, nors gali rekomenduoti, kur suteikiama tinkamiausia pagalba, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes.

Lygybės ir žmogaus teisių komisija įsteigta 2007 m. spalio 1 d. Jos kompetencija apima lygybės ir žmogaus teisių visiems gynybą, darbą šalinant diskriminaciją, mažinant nelygybę, ginant žmogaus teises ir kuriant gerus bendruomenių ryšius siekiant užtikrinti, kad kiekvienas žmogus turėtų pakankamą galimybę dalyvauti visuomenės veikloje. Jos kompetencijos apima Angliją, Velsą ir Škotiją, tačiau žmogaus teisių klausimais Škotijoje veikia atskira Škotijos žmogaus teisių komisija (*Scottish Human Rights Commission*). Lygybės ir žmogaus teisių komisija perėmė trijų buvusių Didžiosios Britanijos lygybės komisijų (rasių lygybės, lyčių lygybės ir neįgalųjų teisių klausimais) pareigas ir ėmėsi veiklos naujose diskriminacijos teisės (diskriminacija dėl amžiaus, seksualinės orientacijos ir religijos ar įsitikinimų) ir žmogaus teisių srityse. Jai suteikti įgaliojimai užtikrinti teisės aktų dėl lygybės vykdymą ir pavesta skatinti Žmogaus teisių įstatymo (*Human Rights Act*) nuostatų įgyvendinimą.

 [Lygybė ir žmogaus teisės](#)

 [Kur kreiptis pagalbos ir konsultacijų](#)

 [Lygybės konsultacijų ir pagalbos tarnyba \(EASS\)](#)

Nemokamas tel. + 44 808 800 0082

Tekstinis tel. + 44 808 800 0084

Nemokamo pašto adresas: FREEPOST EASS HELPLINE FPN6521

Ombudsmenas

Parlamento ir sveikatos priežiūros paslaugų ombudsmenas

Šis ombudsmenas teikia paslaugas visuomenei nepriklausomai tirdamas skundus, kuriuose teigiama, kad vyriausybės įstaigų, kitų viešųjų įstaigų Jungtinėje Karalystėje ar Nacionalinės sveikatos priežiūros tarnybos (NHS) Anglijoje veiksmai buvo netinkami ar nesažiningi arba buvo suteiktos netinkamos kokybės paslaugos.

 Parlamento ir sveikatos priežiūros paslaugų ombudsmenas

Vartotojų pagalbos linija + 44 345 015 4033 veikia nuo pirmadienio iki penktadienio, 8.30–17.30 val. (Grinvičo laiku).

Specializuotos žmogaus teisių įstaigos

Vaiko teisių apsaugos kontrolierius

1. Anglijos vaikų reikalų komisaras (*Children's Commissioner for England*)

Anglijos vaikų reikalų komisarė yra Anne Longfield. Komisarė ir jos komanda užtikrina, kad suaugusieji atsižvelgtų į vaikų ir jaunuolių nuomonę.

Vaikų reikalų komisaro pareigybė įsteigta 2004 m. [Vaikų reikalų įstatymu](#) (*Children Act 2004*), o jo pareiga – ginti vaikų ir jaunuolių interesus nuo pat gimimo iki 18 metų (ar iki 21 metų, jei jaunuoliui skirta globa arba jis (ji) turi mokymosi sunkumų).

 Anglijos vaikų reikalų komisaras

Kontaktiniai duomenys

Children's Commissioner for England
Sanctuary Buildings
20 Great Smith Street
London
SW1P 3BT

Tel. + 44 20 7783 8330

2. Velso vaikų reikalų komisaras (*Children's Commissioner for Wales*)

Velso vaikų reikalų komisarė yra Sally Holland. Jos pareiga – ginti ir viešai pasisakyti už vaikus ir jaunimą. Ji siekia užtikrinti, kad vaikai ir jaunimas būtų saugūs, žinotų savo teises ir galėtų jomis naudotis. Dirbdama ji visuomet turi atsižvelgti į vaikų teises ir Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją.

 Velso vaikų reikalų komisaras

Kontaktiniai duomenys:

Children's Commissioner for Wales
Oystermouth House
Phoenix Way
Llansamlet
Swansea
SA7 9FS

Tel. + 44 1792 765600

Faksas + 44 1792 765601

Bendrieji tikslai:

- skatinti geresnį vaikų teisių supratimą;
- tikrinti su vaikais ir jaunimu susijusių įstatymų, praktikos ir paslaugų tinkamumą ir veiksmingumą;
- patarti vyriausybei ir atitinkamoms institucijoms vaikų ir jaunimo teisių ir interesų klausimais;

- informuoti apie komisaro funkcijas vaikus, jų tėvus ar globėjus ir suinteresuotuosius asmenis;
- išsiaiškinti vaikų ir jaunimo nuomonę svarbiais jų gyvenime klausimais;
- išlaikyti ir tobulinti veiksmingo reguliavimo nuostatas remiantis geriausia praktika ir siekiant kuo efektyviau, veiksmingiau ir ekonomiškiau naudoti išteklius.

Duomenų apsaugos priežiūros įstaiga

1. Informacijos komisaras

Informacijos komisaro tarnyba (*Information Commissioner's Office*) yra nepriklausoma Jungtinės Karalystės institucija, kurios tikslas ginti viešąjį interesą, susijusį su teisėmis į informaciją, skatinant viešųjų įstaigų atvirumą ir asmens duomenų apsaugą.

Kontaktiniai duomenys:

Information Commissioner's Office
 Wycliffe House
 Water Lane
 Wilmslow
 Cheshire SK9 5AF

Tel. 0303 123 1113 (arba 01625 545745, jeigu nepageidaujate skambinti „03“ numeriu, arba +44 1625 545745, jeigu skambinate iš užsienio)

 Informacijos komisaro tarnyba

2. Informacijos komisaras. Regioninis skyrius

Velsas

Information Commissioner's Office – Wales
 Cambrian Buildings
 Mount Stuart Square
 Cardiff CF10 5FL
 Tel. 029 2044 8044
 Faksas: 029 2044 8045
 E. paštas wales@ico.gsi.gov.uk

Kita

1. SVETAINĖ „GOV.UK“

Oficiali Jungtinės Karalystės vyriausybės svetainė, skirta Jungtinės Karalystės piliečiams.

Svetainė GOV.UK

2. Piliečių konsultacijų tarnyba

Piliečių konsultacijų tarnyba padeda žmonėms spręsti teises, finansines ir kitas problemas, teikdama nemokamas, nepriklausomas ir konfidencialias konsultacijas ir siekdama paveikti politikus.

 Piliečių konsultacijų tarnyba

 [Piliečių konsultacijų tarnybos kontaktiniai duomenys](#)

3. Civilinės teisės konsultacijos

Civilinės teisės konsultacijos yra nemokama ir konfidenciali konsultacijų paslauga Anglijoje ir Velse, kuri gali būti teikiama asmenims, turintiems teisę į teisinę pagalbą. Teisinė pagalba gali būti suteikiama bylose dėl:

- socialinės paramos prašymų,
- įsiskolinimo, jei yra pavojus netekti namų,
- specialiųjų švietimo poreikių,
- aprūpinimo būstu,
- diskriminacijos problemų,

- pagalbos ir konsultacijų, jei patyrėte smurtą šeimoje,
- visais klausimais dėl vaikų, perduodamų valstybės globai.

Siekiant nustatyti, ar turite teisę gauti teisinę pagalbą, sulauksite bendrų klausimų apie teisines problemas ir finansinę padėtį. Nuo 2013 m. balandžio mėn. (išskyrus tam tikras išimtis) asmenys, ieškantys pagalbos skolų, specialiųjų švietimo poreikių ar diskriminacijos klausimais, turi pateikti teisinės pagalbos prašymą paskambindami centrine konsultacijų telefono linija. Visos pagalbos paslaugos bus suteiktos telefonu, nebent būtų pripažinta, kad konsultacija telefonu yra netinkama pagalbos prašančiam asmeniui.

Kontaktiniai duomenys

Tel. 0845 345 4345

Minicom: 0845 609 6677

Nuo pirmadienio iki penktadienio 9.00–20.00 val.

Šeštadieniais 9.00–12.30 val.

 Civilinės teisės konsultacijos

4. Nukentėjusiųjų reikalų komisaras

 Nukentėjusiųjų reikalų komisaras

Nukentėjusiųjų reikalų komisaro funkcija yra ginti nukentėjusiųjų ir liudytojų interesus, skatinti gerąją praktiką, kai tvarkomi šių asmenų reikalai, ir reguliariai peržiūrėti Nukentėjusiųjų reikalų praktikos kodeksą, kuriame išdėstytos nukentėjusiesiems teiktinos paslaugos.

Pagal įstatymą komisaras neturi teisės kištis, kai sprendžiami konkretūs klausimai, tačiau gali nurodyti, kur geriausia kreiptis konsultacijų ir paramos.

5. Imigracijos reikalų komisaro tarnyba (*Office of the Immigration Services Commissioner*)

Kontaktiniai duomenys:

5th Floor

Counting House

53 Tooley Street

Londonas

SE1 2QN

Tel. 0845 000 0046

Imigracijos reikalų komisaro tarnyba (OISC) yra nepriklausoma, nevyriausybinė viešoji įstaiga, įsteigta pagal 1999 m. Imigracijos ir prieglobsčio įstatymą (*Immigration and Asylum Act 1999*).

Imigracijos reikalų komisaro tarnybos pagrindinės funkcijos:

- kontroliuoti konsultacijas imigracijos klausimais teikiančius subjektus;
- nustatyti standartus ir jais skatinti gerąją praktiką;
- priimti ir tirti skundus dėl asmenų, teikiančių konsultacijas imigracijos klausimais;
- vykdyti įstatymus pažeidžiančių asmenų persekiojimą;
- vykdyti asmenų, kurie teikia konsultacijas imigracijos klausimais ir kuriuos kontroliuoja viena iš paskirtųjų profesinių įstaigų, kontrolės priežiūrą.

Imigracijos reikalų komisaro tarnyba neteikia konsultacijų imigracijos klausimais ir neremia konkrečių konsultacijas teikiančių subjektų.

Imigracijos reikalų komisaro tarnyba bendradarbiauja su įvairiomis organizacijomis, be kita ko, su profesinėmis asociacijomis, teismais, Jungtinės Karalystės sienų agentūra ir savanorystės organizacijomis.

Daugiau informacijos galima rasti Imigracijos reikalų komisaro tarnybos svetainėje.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 24/07/2017

Pagrindinės teisės - Šiaurės Airija

Nacionaliniai teismai

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Ombudsmenas

Specializuotosios žmogaus teisių organizacijos

Kita

Nacionaliniai teismai

1. Jos Didenybės teismų ir tribunolų tarnyba

Jos Didenybės teismų ir tribunolų tarnyba (angl. *Her Majesty's Courts & Tribunals Service*) yra atsakinga už baudžiamųjų bylų, civilinių bylų ir šeimos teismus ir tribunolus Anglijoje ir Velse bei savo funkcijų neperdavusius specialiosios jurisdikcijos teismus Škotijoje ir Šiaurės Airijoje. Ji užtikrina, kad teisingumą nešališkai, veiksmingai ir efektyviai vykdytų nepriklausomi teismai.

Jos Didenybės teismų ir tribunolų tarnyba siekia užtikrinti, kad visi piliečiai turėtų teisę laiku kreiptis į teismą pagal skirtingus poreikius – kaip nukentėjusieji ar nusikaltimo liudytojai, asmenys, kuriems pareikšti įtarimai padarius nusikaltimą, skolininkai, rizikos grupėms priklausantys vaikai, komercinius ginčus sprendžiančios bendrovės, savo darbo teises ginantys arba su valstybės organizacijų sprendimais nesutinkantys asmenys.

Informacija dėl kreipimosi į teismą pateikiama: <http://www.justice.gov.uk/global/contacts/hmcts/courts/index.htm>

Informacija dėl kreipimosi į tribunolą pateikiama: <http://www.justice.gov.uk/global/contacts/hmcts/tribunals/index.htm>

2. Šiaurės Airijos teismų ir tribunolų tarnyba

Šiaurės Airijos teismų ir tribunolų tarnyba (angl. *Northern Ireland Courts and Tribunals Service*, NICTS) yra Šiaurės Airijos teisingumo departamento institucija, teikianti administracinę pagalbą Šiaurės Airijos teismams, t. y. Apeliaciniam teismui, Aukštajam teismui, Jungtinės Karalystės Karūnos teismui, Jungtinės Karalystės grafystės, magistratų ir koronerių teismams. Be to, ji teikia administracinę pagalbą tribunolams ir per teismo sprendimų vykdymo tarnybą užtikrina civilinio teismo sprendimų vykdymą.

Interneto svetainė: <https://www.justice-ni.gov.uk/topics/courts-and-tribunals>

Kontaktiniai duomenys: <http://www.courtsni.gov.uk/en-GB/ContactDetails/>

Papildoma informacija

Civilinis procesas

Teismo procesas Šiaurės Airijoje panašus į teismo procesus Anglijoje ir Velse. Procesas Aukštajame teisme pradedamas teismo pranešimu, o procesas grafystės teisme – pareiškiant civilinį ieškinį arba ieškinį dėl nedidelės sumos. Šiuos dokumentus reikia įteikti atsakovui, kuris turi teisę gintis nuo ieškinio. Civilinių bylų teismų sprendimai vykdomi taikant centralizuotą procedūrą, kurią administruoja Teismo sprendimų vykdymo biuras (angl. *Enforcement of Judgments Office*).

Teisinė pagalba

1. Visose trijose Jungtinės Karalystės jurisdikcijose yra įdiegta visapusi sistema, pagal kurią finansinė parama asmeniui, kuriam reikia teisinių konsultacijų ar atstovo teisme, teikiama iš valstybės lėšų. Tokios programos vadinamos teisine pagalba ir atlieka svarbų vaidmenį įgyvendinant teisės aktuose įtvirtintas kiekvieno asmens teises. Teisinė pagalba yra skirta mažas ir vidutines pajamas gaunantiems asmenims ir gali būti teikiama nemokamai arba apmokama tik jos dalis, kai dalį išlaidų sumoka pats asmuo. Suteikus teisinę pagalbą, byla nagrinėjama įprastai, išskyrus tai, kad pats asmuo nemoka savo advokatui, nes visi mokesčiai vykdomi per teisinės pagalbos fondą.

2. Šiaurės Airijoje teisinę pagalbą privalo teikti Šiaurės Airijos teisinių paslaugų komisija (angl. *Northern Ireland Legal Services Commission*). Teisė gauti teisinę pagalbą civilinėse arba baudžiamosiose bylose paprastai nustatoma atliekant gaunamų lėšų ir prašymo pagrįstumo patikrinimą.
3. Jeigu asmuo mano, kad buvo pažeistos jo teisės pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir ketina pateikti ieškinį Europos Žmogaus Teisių Teismui, jis gali pasinaudoti įvairiomis numatytais programomis, pagal kurias jam gali būti suteiktos teisinės konsultacijos ir pagalba. Įgyvendinant teisinių konsultacijų programą, parengiamaisiais etapais asmeniui gali padėti patyręs advokatas ar teisinis patarėjas. Jeigu Europos Žmogaus Teisių Teismas Strasbūre priima ieškinį, finansinė parama pareiškėjui gali būti suteikta tiesiai iš Strasbūro. Teisė į tokią pagalbą nustatoma atsižvelgiant į tai, ar pareiškėjas turėtų teisę į teisinę pagalbą savo šalyje.
4. Daugelyje miestų yra įsteigti teisiniai centrai, teikiantys teisines konsultacijas ir atstovavimo paslaugas, kurios, atsižvelgiant į asmens turimas lėšas, gali būti suteiktos ir nemokamai. Iš įvairių šaltinių finansuojamuose teisiniuose centruose (finansinę paramą jiems dažnai teikia ir valstybės institucijos) paprastai dirba visą darbo dieną dirbantys teisininkai; daugelyje jų savo paslaugas siūlo ir savanoriai. Daugiausia jie sprendžia būsto, darbo, socialinės apsaugos ir imigracijos klausimus. Nemokamas konsultacijas galima gauti ir piliečių konsultacijų biuruose (angl. *Citizens Advice Bureaux*), vartotojų ir būsto konsultacijų centruose bei specializuotuose konsultacijų centruose, kuriems vadovauja įvairios savanorių organizacijos. Pabėgėlių teisinis centras (angl. *Refugee Legal Centre*) ir Imigracijos konsultacijų tarnyba (angl. *Immigration Advisory Service*), kurių veiklą finansuoja valstybė, teikia nemokamas konsultacijas ir pagalbą asmenims, prašantiems prieglobsčio, taip pat Imigracijos konsultacijų tarnyba pataria ir teikia pagalbą asmenims, turintiems teisę pateikti skundą.

Nukentėjusieji nuo nusikaltimų

1. Skelbiant nuosprendį teismai gali nurodyti teisės aktus pažeidusiam asmeniui atlyginti nukentėjusiajam žalą, patirtą dėl kūno sužalojimo, patirtus nuostolius arba dėl nusikaltimo padarytą žalą. Anglijoje ir Velse teismai privalo svarstyti kompensacijos klausimą visose atitinkamose bylose ir, jeigu tokia kompensacija neskiriama, turi nurodyti priežastis, kodėl tai nebuvo padaryta. Jeigu teismas nusprendžia skirti ir kompensaciją, ir baudą, pirmenybė skiriama kompensacijai nukentėjusiajam, ir sumos, priteistos kaip kompensacija, turi būti išieškomos pirmiau negu baudos.
2. Valstybės kaltintojui atmetus ieškinį, Anglijoje ir Velse nukentėjusieji gali pateikti kaltinimus privačia tvarka, tačiau praktikoje taip nutinka itin retai. Be to, nukentėjusieji gali pateikti nuostolių atlyginimo ieškinį civiliniame teisme. Teismo procedūros buvo supaprastintos, kad teisinio išsilavinimo neturintys asmenys galėtų pareikšti ieškinius dėl nedidelių sumų, prašydami atlyginti nuostolius ar žalą.
3. Bet kokios tautybės nukentėjusieji, kurie dėl smurtinio nusikaltimo buvo sužeisti Anglijoje, Velse ar Škotijoje, gali pateikti prašymą dėl kompensacijos iš valstybės fondų pagal nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo programas. Kompensacija skiriama pagal nustatytą standartinį atlyginimo tarifą, ir jos išmokos svyruoja nuo 1 000 iki 500 000 svarų sterlingų už didžiausią žalą, padarytą nukentėjusiajam.
4. Kita tvarka yra Šiaurės Airijoje, kur, esant tam tikroms aplinkybėms, kompensacija už nusikaltimais padarytą žalą ir už tyčinę turtinę žalą, įskaitant negautą pelną, gali būti mokama iš valstybės fondų.
5. Jungtinėje Karalystėje yra trys organizacijos, teikiančios bendrąją pagalbą nukentėjusiesiems nuo nusikaltimų: „Pagalba nukentėjusiesiems Anglijoje ir Velse“ (angl. *Victim Support*), „Pagalba nukentėjusiesiems Škotijoje“ (angl. *Victim Support Scotland*) ir „Pagalba nukentėjusiesiems Šiaurės Airijoje“ (angl. *Victim Support Northern Ireland*). Visų trijų organizacijų veiklą finansuoja vyriausybė.
6. 1996 m. birželio mėn. vyriausybė paskelbė naują Nukentėjusiųjų chartiją, kuri vėliau, 2006 m. balandžio mėn. priėmus Nukentėjusiųjų praktikos kodeksą, tapo privaloma pagal teisės aktus. Dabar nukentėjusieji turi teisės aktuose įtvirtintą teisę į kokybiškas baudžiamojo teisingumo tarnybų paslaugas. Kodekse nukentėjusiesiems taip pat nustatyta skundų teikimo tvarka, taikytina tada, jeigu kokybiškų paslaugų nebuvo gauta. Priėmus Liudytojų chartiją, liudytojams buvo nustatyti panašūs, bet teisės aktuose neapibrėžti standartai. Šiaurės Airijoje buvo išleistas atskiras praktikos kodeksas nukentėjusiesiems nuo nusikaltimų, kuriame nurodyta skundų pateikimo tvarka ir tai, kokias paslaugas nukentėjusieji turi gauti bendraudami su Šiaurės Airijos baudžiamojo teisingumo sistemos atstovais. Visi nukentėjusieji nuo nusikaltimų, apie kuriuos buvo pranešta policijai, gauna nukentėjusiesiems nuo nusikaltimų asmenims skirtą skrajutę, kurioje pateikti praktiniai patarimai apie tai, ką reikėtų daryti, jeigu padarytas nusikaltimas. Joje paprastai paaiškinti policijos veiksmai ir teismo procedūros, nurodyta kompensacijų teikimo tvarka ir kita pagalba, kuria nukentėjusieji gali pasinaudoti.

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Šiaurės Airijos žmogaus teisių komisija

Šiaurės Airijos žmogaus teisių komisija (angl. *Northern Ireland Human Rights Commission*, NIHRC) yra nacionalinė žmogaus teisių institucija, kuriai Jungtinės Tautos (JT) yra suteikusi A statuso akreditaciją. NIHRC įsteigė Jungtinės Karalystės vyriausybė, tačiau tai nepriklausoma viešoji organizacija, veikianti pagal visus JT Paryžiaus principus.

Mūsų darbas – užtikrinti, kad vyriausybė ir kitos viešosios organizacijos Šiaurės Airijoje gintų kiekvieno asmens žmogaus teises. Taip pat padedame žmonėms suprasti, kokios yra jų žmogaus teisės ir ką jie gali padaryti, jei jiems atsisakoma suteikti teises ar jos pažeidžiamos.

Kontaktiniai duomenys:

Temple Court
39 North Street
Belfast
Northern Ireland
BT1 1NA
Tel.: +44 (0)28 9024 3987
E. paštas: [✉ information@nihrc.org](mailto:information@nihrc.org)
Interneto svetainė: [✉ http://www.nihrc.org/](http://www.nihrc.org/)

Ombudsmenas

Parlamento ir sveikatos priežiūros tarnybos ombudsmenas

Šį ombudsmeną įsteigė parlamentas siekdamas padėti ir asmenims, ir visuomenei.

Mūsų vaidmuo – tirti skundus dėl to, kad su asmenimis buvo elgiamasi nesąžiningai ar kad vyriausybės departamentai ir kitos viešosios organizacijos, taip pat Anglijos NHS juos aptarnavo netinkamai. Mūsų įgaliojimai nustatyti teisės aktuose, o paslaugas visiems teikiame nemokamai.

Kontaktiniai duomenys:

The Parliamentary and Health Service Ombudsman
Millbank Tower
Millbank
London
SW1P 4QP
Interneto svetainė: [✉ https://www.ombudsman.org.uk/](https://www.ombudsman.org.uk/)

Specializuotosios žmogaus teisių organizacijos

Vaiko teisių apsaugos kontrolierius

Šiaurės Airijos vaikų ir jaunimo reikalų komisaras

Vaikų ir jaunimo reikalų komisaras (angl. *Commissioner for Children and Young People*) yra nežinybinė viešoji institucija, įsteigta 2003 m. spalio mėn.

Šiuo metu komisarės pareigas eina Koulla Yiasouma, jos užduotis – apsaugoti ir skatinti vaikų ir jaunimo teises ir interesus Šiaurės Airijoje. Komisaras taip pat atsižvelgia į visas atitinkamas Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatas.

Komisaro veiklą remia Bendruomenių departamentas.

Kontaktiniai duomenys:

NICCY
Equality House
7-9 Shaftesbury Square
Belfast
Northern Ireland BT2 7DP
Tel.: 028 9031 1616
E. paštas: [✉ info@niccy.org](mailto:info@niccy.org)
Interneto svetainė: [✉ http://www.niccy.org/](http://www.niccy.org/)

Pagyvenusių žmonių komisaras

Pagyvenusių žmonių komisaras yra nežinybinė viešoji institucija, įsteigta 2011 m. lapkričio mėn. Šiuo metu komisaro pareigas eina Eddie Lynch, jo užduotis – apsaugoti ir palaikyti pagyvenusių žmonių interesus Šiaurės Airijoje.

Kontaktiniai duomenys:

COPNI
Equality House
7-9 Shaftesbury Square
Belfast
Northern Ireland BT2 7DP
Tel.: 028 9089 0892
E. paštas: info@copni.org
Interneto svetainė: <http://www.copni.org/>

Lygių galimybių komisija - correct JH

Šiaurės Airijos lygių galimybių komisija

Kontaktiniai duomenys:

Equality House
7-9 Shaftesbury Square
Belfast
Northern Ireland BT 2 7DP
Tel.: 028 90 500 600
E. paštas: information@equalityni.org
Interneto svetainė: <http://www.equalityni.org/>

Šiaurės Airijos lygių galimybių komisija yra nežinybinė viešoji institucija, įsteigta 1998 m. Šiaurės Airijos įstatymu (angl. *Northern Ireland Act*). Mūsų įgaliojimai ir pareigos kyla iš įvairių įstatymų, kurie priimti pastaraisiais dešimtmečiais ir kuriais suteikiama apsauga nuo diskriminacijos dėl amžiaus, negalios, rasės, religijos ir politinių pažiūrų, lyties ir seksualinės orientacijos. Mūsų įsipareigojimai pagal 1998 m. Šiaurės Airijos įstatymą taip pat susiję su lygybe pagal įstatymą ir gerų santykių pareigomis, taikomomis valdžios institucijoms.

Mus finansuoja Vykdomasis biuras (angl. *Executive Office*).

Duomenų apsaugos institucija

1. Informacijos komisaras

Informacijos komisaro (angl. *Information Commissioner*) biuras yra savarankiška Jungtinės Karalystės institucija, įsteigta siekiant išsaugoti teises į informaciją ir apginti viešąjį interesą, skatinant viešųjų institucijų atvirumą ir užtikrinant asmens duomenų slaptumo apsaugą.

Kontaktiniai duomenys:

Information Commissioner's Office
Wycliffe House
Water Lane
Wilmslow
Cheshire SK9 5AF
Tel.: 0303 123 1113 (arba 01625 545745, jeigu nepageidaujate skambinti „03“ numeriu, arba +44 1625 545745, jeigu skambinate iš užsienio)
Interneto svetainė: <https://ico.org.uk/>

2. Informacijos komisaras. Regioninis skyrius

Šiaurės Airija

Information Commissioner's Office – Northern Ireland
3rd floor, 14 Cromac Place
Belfast
Northern Ireland BT7 2JB

Tel.: 028 9026 9380

E. paštas: ni@ico.org.uk

Kita

1. INTERNETO SVETAINĖ - Directgov

Tai oficiali Jungtinės Karalystės vyriausybės interneto svetainė, skirta Jungtinės Karalystės piliečiams.

Interneto svetainė: <http://www.gov.uk/>

2. Piliečių konsultacijų tarnyba

Piliečių konsultacijų tarnyba (angl. *Citizens Advice Service*) padeda žmonėms spręsti teisinius, turinio pobūdžio ir kitus klausimus, teikdama nemokamas, nepriklausomas ir konfidencialias konsultacijas bei darydama įtaką politikams.

Interneto svetainė: <http://www.citizensadvice.org.uk/>

3. Šiaurės Airijos teisinių paslaugų komisija

Šiaurės Airijos teisinių paslaugų komisija (angl. *Northern Ireland Legal Services Commission*, toliau – komisija) yra nežinybinė Teisingumo departamento viešoji įstaiga, įsteigta pagal 2003 m. galimybės kreiptis į teismus (Šiaurės Airija) potvarkį (angl. *Access to Justice (Northern Ireland) Order*). Teisingumo ministras Davidas Fordas išreiškė ketinimą 2014 m. rudenį perduoti komisijos pareigas vykdomajai agentūrai. Naujoji organizacija vadinsis **Šiaurės Airijos teisinių paslaugų agentūra (angl. *Legal Services Agency Northern Ireland*)**. Perdavus pareigas apskritai paslaugų teikimas nepasikeis, tačiau bus reikšmingai pagerintas valdymas ir dėl efektyvumo bus sutaupyta lėšų.

Komisijos vaidmuo – administruoti viešai finansuojamų teisinių paslaugų teikimą pagal teisės aktuose nustatytas teisinės pagalbos programas. Pagal teisės aktuose nustatytus kriterijus sprendžiame, ar asmuo turėtų gauti teisinę pagalbą civilinėje byloje, o jei jis atitinka pagalbos skyrimo reikalavimus, už suteiktas teisines paslaugas mokame solisitoriams ir baristeriams. Nors teismai atsakingi už teisinės pagalbos teikimą baudžiamosiose bylose, komisija taip pat apmoka už suteiktas atitinkamas teisines paslaugas. Be teisinės pagalbos programos administravimo, taip pat padedame Teisingumo departamentui įgyvendinti teisinės pagalbos reformos darbo programą.

Kontaktiniai duomenys:

The Northern Ireland Legal Services Commission

2nd Floor,

Waterfront Plaza,

8 Laganbank Road,

Mays Meadow,

Belfast

Northern Ireland BT1 3BN

Tel.: +44 (0)28 9040 8888

Interneto svetainė <http://www.nilsc.org.uk/>

Jos užduotis – skatinti sąžiningas ir lygias galimybes kreiptis į teismus Šiaurės Airijoje teikiant valstybės finansuojamas teisines paslaugas.

Jos tikslas – teikti aukštos kokybės, į klientus orientuotas paslaugas, skirtas labiausiai jos reikalingiems asmenims, įrodžiusiems, kad išlaidos bus panaudotos racionaliai.

Advokatai ir kiti konsultantai:

- padeda žmonėms, turintiems teisę gauti teisinę pagalbą, siekdami apginti jų teises civilinėse bylose;
- padeda žmonėms, dėl kurių atliekamas tyrimas ar kuriems pareikšti kaltinimai baudžiamojoje byloje.

4. Nukentėjusiųjų teisių apsaugos komisaras

Baroness Newlove of Warrington,

Victims' Commissioner for England & Wales

The Tower, 9th Floor,

102 Petty France,

London, SW1H 9AJ

E. paštas: [✉ victims.commissioner@victimscommissioner.gsi.gov.uk](mailto:victims.commissioner@victimscommissioner.gsi.gov.uk)

Interneto svetainė [✉ http://victimscommissioner.org.uk/](http://victimscommissioner.org.uk/)

Nukentėjusiųjų teisių apsaugos komisaro užduotis – atstovauti nukentėjusiųjų ir liudytojų interesams, skatinti tinkamą elgesį su jais ir nuolat peržiūrėti Nukentėjusiųjų praktikos kodeksą, kuriame nustatyta, kokiomis paslaugomis gali pasinaudoti nukentėjusieji.

Komisaras išklauso nukentėjusiuosius ir liudytojus, įvertina baudžiamosios teisenos sistemą jų požiūriu ir mėgina padėti pagerinti esamas paslaugas ir paramą.

Pažymėtina, kad pagal teisės aktus komisarui neleidžiama kištis į konkrečių bylų nagrinėjimą. Tačiau galime nurodyti, kur nukentėjusysis gali gauti geriausias konsultacijas ir reikiamą pagalbą.

5. Pagalba nukentėjusiesiems Šiaurės Airijoje

Kontaktiniai duomenys:

Central Office

Victim Support NI

Annsgate House

3rd Floor

70/74 Ann Street

Belfast

Northern Ireland BT 1 4EH

Tel.: 028 9024 3133

E. paštas: [✉ belfast@victimsupportni.org.uk](mailto:belfast@victimsupportni.org.uk)

„Pagalba nukentėjusiesiems Šiaurės Airijoje“ (angl. *Victim Support Northern Ireland*) – tai labdaros organizacija, padedanti žmonėms, nukentėjusiems nuo bet kokių nusikaltimų. Ši organizacija teikia informaciją, emocinę ir praktinę pagalbą bei paramą nukentėjusiesiems, liudytojams ir kitiems asmenims, kuriuos paveikė padarytas nusikaltimas.

„Pagalba nukentėjusiesiems Šiaurės Airijoje“ yra svarbiausia labdaros organizacija, padedanti nuo nusikaltimų nukentėjusiems asmenims. Ji siūlo nemokamas ir konfidencialias paslaugas, nesvarbu, ar apie nusikaltimą buvo pranešta policijai, ar ne. Tai savarankiška organizacija, t. y. ji nepriklauso policijos ar teismų sistemai arba kokiai nors kitai baudžiamojo teisingumo tarnybai.

Kasmet „Pagalba nukentėjusiesiems Šiaurės Airijoje“ suteikia pagalbą kone 30 000 žmonių, nukentėjusių nuo nusikaltimų.

6. Kalinių ombudsmenas Šiaurės Airijoje

Unit 2

Walled Garden

Stormont Estate

Belfast

Northern Ireland BT4 3SH

Tel.: 028 90 44 3982

Nemokama telefono linija: 0800 7836317

E. paštas [✉ pa@prisonerombudsman.x.gsi.gov.uk](mailto:pa@prisonerombudsman.x.gsi.gov.uk)

Interneto svetainė [✉ http://www.niprisonerombudsman.gov.uk/](http://www.niprisonerombudsman.gov.uk/)

Šiaurės Airijos teisingumo ministras skiria kalinių ombudsmeną, kuris veikia savarankiškai ir nepriklauso nuo Šiaurės Airijos kalėjimų tarnybos.

Kalinių ombudsmenas nagrinėja:

- Šiaurės Airijoje kalinamų kalinių skundus;
- Šiaurės Airijoje kalinamų kalinių lankytojų skundus;
- Šiaurės Airijos kalėjimuose laikomų kalinių mirties atvejus.

Šiuo metu kalinių ombudsmenas yra Tomas McGonigle'as, kuriam padeda tyrėjų komanda ir kiti darbuotojai.

7. Imigracijos paslaugų komisaro tarnyba

Kontaktiniai duomenys:

5th Floor
21 Bloomsbury Street
London
WC1B 3HF
Tel.: 020 7211 1500

Imigracijos paslaugų komisaro tarnyba (angl. *Office of the Immigration Services Commissioner, OISC*) yra savarankiška ir ministerijai nepriklausanti viešoji institucija, įsteigta pagal 1999 m. Imigracijos ir prieglobsčio įstatymą (angl. *Immigration and Asylum Act*).

Pagal 1999 m. Imigracijos ir prieglobsčio įstatymą ir 2002 m. Pilietybės, imigracijos ir prieglobsčio įstatymą (angl. *Nationality, Immigration and Asylum Act*) Imigracijos paslaugų komisarui suteikiami įvairūs įgaliojimai, įskaitant:

- įgaliojimus atsisakyti įrašyti konsultantą į konsultantų sąrašus;
- panaikinti reguliuojamojo konsultanto reguliavimą;
- pareigų, kurias gali atlikti konsultantai, ribojimą arba keitimą;
- drausminės nuobaudos skyrimą reguliuojamajam konsultantui;
- prašymą taikyti apribojančią teismo nutartį ar teismo įpareigojimą;
- patraukimą baudžiamojon atsakomybėn už neteisėtą konsultacijų imigracijos klausimais ir (arba) imigracijos paslaugų teikimą;
- patraukimą baudžiamojon atsakomybėn už neteisėtą konsultacijų imigracijos klausimais ir (arba) imigracijos paslaugų reklamą;
- galimybę patekti į konsultanto patalpas;
- konsultanto dokumentų poėmį.

Daugiau informacijos: <http://www.oisc.gov.uk/>

8. Nukentėjusiųjų ir išgyvenusiųjų komisija

Kontaktiniai duomenys:

Commission for Victims and Survivors
Equality House
7-9 Shaftesbury Square
Belfast
BT2 7DP
Tel. 028 9031 1000
Faksas 028 9060 7424

Šiaurės Airijos nukentėjusiųjų ir išgyvenusiųjų komisija (angl. *Commission for Victims and Survivors for Northern Ireland*) labai tiki tuo, ką daro ir visų nukentėjusiųjų teise būti išklausiems, gerbiamiems bei teise gauti geriausias įmanomas paslaugas. Nukentėjusiųjų ir išgyvenusiųjų komisijos tikslas – pagerinti nuo konflikto nukentėjusių ir išgyvenusių asmenų gyvenimą.

Jos užduotis – atsižvelgti į visų nukentėjusiųjų ir išgyvenusiųjų poreikius, užtikrinant, kad paslaugos būtų teikiamos neprikaištingai, pripažįstant praeitį ir kuriant geresnę ateitį. Savo kasdieniame darbe ji vadovaujasi tam tikromis svarbiausiomis vertybėmis. Nukentėjusiųjų ir išgyvenusiųjų komisija siekia rezultatų puoselėdama šias vertybes. Jos yra:

- **svarbiausias dėmesys – nukentėjusiajam** – komisijos darbe svarbiausi – nukentėjusieji ir išgyvenusieji, ji skatina ir vertina jų dalyvavimą;
- **atvirumas ir skaidrumas** – komisija veikia atvirai, sąžiningai, atsakingai ir dėmesingai;
- **lygybė ir įvairovė** – komisija visus vertina vienodai, o nelygybę ginčija nešališkai, nepriklausomai ir sąžiningai;
- **pagarba** – komisija mandagiai ir profesionaliai bendrauja su visais su ja susisiekusiais asmenimis;
- **nešališkumas** – komisija palaiko savo nepriklausomumą ir išlaiko reikiamą atstumą ginčydamasi su vyriausybe ir atitinkamomis institucijomis;
- **kokybės užtikrinimas** – komisija stengiasi įgyvendinti visas savo programas laikydamasi aukštų standartų.

Daugiau informacijos rasite adresu <http://www.cvsni.org/>

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 10/04/2018

Pagrindinės teisės - Škotija

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.
Jis jau išverstas į šias kalbas: [en](#).

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Ombudsmenas

Specializuotosios žmogaus teisių organizacijos

Kita

Nacionalinės žmogaus teisių institucijos

Toliau nurodytos institucijos gali suteikti konsultaciją konkrečiu jums rūpimu klausimu.

1. Lygybės ir žmogaus teisių komisija (*Equality and Human Rights Commission*)

Lygybės ir žmogaus teisių komisija yra Škotijos, Anglijos ir Velso nacionalinė lygybės įstaiga, kuri kovoja su diskriminacija ir skatina lygybę devyniais 2010 m. Lygybės įstatymo ginamais pagrindais – amžiaus, negalios, lyties, rasės, religijos ir įsitikinimų, nėštumo ir motinystės, santuokos ir civilinės partnerystės, seksualinės orientacijos ir lyties pakeitimo. Tai nuo vyriausybės nepriklausanti, „A“ statusą turinti nacionalinė žmogaus teisių institucija, kuri kartu su Škotijos žmogaus teisių komisija yra įgaliota Škotijoje propaguoti ir ginti žmogaus teises.

Lygybės ir žmogaus teisių komisija, kaip nacionalinė žmogaus teisių institucija:

- skatina labiau domėtis žmogaus teisėmis, jas suprasti ir ginti;
- ragina valdžios institucijas laikytis Žmogaus teisių įstatymo;
- visuomenės nariams, pilietinės visuomenės organizacijoms ir valdžioms institucijoms teikia informaciją apie žmogaus teises;
- stebi žmogaus teisių padėtį Didžiojoje Britanijoje, teikia išvadas ir rekomendacijas JT, Vyriausybei ir Parlamentui;
- teikia konsultacijas Jungtinės Karalystės Vyriausybei ir Parlamentui, taip pat decentralizuotoms Škotijos ir Velso administracijoms politikos ir siūlomų teisės aktų poveikio žmogaus teisėms klausimais;
- naudojami savo teisiniais įgaliojimais, kad padidintų žmogaus teisių apsaugą.

Lygybės ir žmogaus teisių komisija, be kita ko, yra įgaliota:

- kreiptis į teismą dėl teisminės peržiūros – tam tikro teismo proceso, kurio metu teisėjas vertina, ar viešosios įstaigos priimtas sprendimas arba atliktas veiksmas yra teisėti;
- nurodyti, kad, kol nepriimtas teisės aktas, jai gali tekti kreiptis dėl teisminės peržiūros, jeigu mano, kad siūlomu teisės pakeitimu bus pažeistos grupės žmogaus teisės;
- dalyvauti nagrinėjant kitų subjektų iškeltas su žmogaus teisėmis susijusias bylas (vadinamoji trečiosios šalies intervencija); vis dėlto komisija negali remti individualių su žmogaus teisėmis susijusių bylų, kuriose nekeliamas lygybės klausimas;
- vykdyti apklausas bet kokiais su žmogaus teisėmis susijusiais klausimais; jeigu komisija pateikia rekomendacijas kuriai nors organizacijai dėl politikos, praktikos ir teisės aktų pakeitimų ar patobulinimų, ta organizacija turi atsižvelgti į šias rekomendacijas;
- pateikti įspėjimo pranešimą, jeigu mano, kad tam tikra valdžios institucija nesilaikė savo lygybės prievolės; jame gali būti reikalaujama laikytis prievolės arba išsamiai aprašomi veiksmai, kurių reikia imtis siekiant užtikrinti, kad šios prievolės būtų laikomasi.

<http://www.equalityhumanrights.com/>

Kontaktiniai duomenys:

Equality and Human Rights Commission – Scotland Office

Tel. 0141 288 5910

E. paštas scotland@equalityhumanrights.com

Kurtieji gali susisiekti su komisija vienodomis sąlygomis, kaip ir girdintys suinteresuotieji subjektai. Norėdami gauti daugiau informacijos, susisiekite su Lygybės ir žmogaus teisių komisija <http://www.equalityhumanrights.com/>.

Lygybės konsultacinės pagalbos tarnyba (*Equality Advisory Support Service*)

Tel. 0808 800 0082

Tel. trumposioms žinutėms 0808 800 0084

E. paštas eass@mailgb.custhelp.com

Pašto adresas FREEPOST EASS Helpline FPN6521

Interneto svetainėje <http://www.equalityadvisoryservice.com/> taip pat galima rasti kurtiesiems skirtą paaiškinimą, tikrą laikų pokalbių langą ir užklauso formą.

Darbo laikas:

9–19 val. pirmadieniais–penktadieniais

10–14 val. šeštadieniais

Sekmadieniais ir švenčių dienomis nedirba

2. Škotijos žmogaus teisių komisija (*Scottish Human Rights Commission*)

Škotijos žmogaus teisių komisija yra Škotijos nacionalinė žmogaus teisių institucija, veikianti pagal nacionalinėms žmogaus teisių institucijoms taikomus Jungtinių Tautų priimtus Paryžiaus principus ir turinti aukščiausio lygio įgaliojimus („A“ statusą).

Škotijos žmogaus teisių komisija yra nepriklausoma institucija, kurią 2008 m. įsteigė Škotijos Parlamentas. Jos bendra pareiga – didinti visos Škotijos gyventojų informuotumą apie visas žmogaus teises – ekonomines, socialines, kultūrinės, pilietines ir politines, gerinti jų supratimą ir pagarbą joms, taip pat skatinti geriausią patirtį žmogaus teisių srityje. Ji taip pat gali teikti ataskaitas žmogaus teisių klausimais tiesiogiai JT. Visos komisijos pareigos ir įgaliojimai nustatyti 2006 m. Įstatyme dėl Škotijos žmogaus teisių komisijos.

Škotijos žmogaus teisių komisija yra įgaliota:

- teikti rekomendacijas dėl teisės, politikos ir praktikos pakeitimų;
- propaguoti žmogaus teises pasitelkus švietimą, mokymą ir skelbiant mokslinius tyrimus;
- vykdyti tyrimus dėl Škotijos valdžios institucijų politikos ir praktikos.

Škotijos žmogaus teisių komisija nenagrinėja skundų ir nėra laikoma pagalbos tarnyba, į kurią gali kreiptis fiziniai asmenys. Tačiau jos parengtame informaciniame lapelyje *Help with Human Rights* pateikiama išsami informacija apie organizacijas ir tarnybas, kurios gali suteikti konsultacijas ir pagalbą.

Kontaktiniai duomenys:

Scottish Human Rights Commission

Governor's House

Regent Road

Edinburgh

EH1 3DE

Tel. 0131 244 3550

E. paštas hello@scottishhumanrights.com

Svetainė [Škotijos žmogaus teisių komisija](#)

Ombudsmenai

1. Škotijos viešųjų paslaugų kontrolierius (*Scottish Public Services Ombudsman*)

Škotijos viešųjų paslaugų ombudsmenas teikia nemokamas, nepriklausomas ir nešališkas paslaugas sprendžiant nesutarimus tarp piliečių ir vietinės bei centrinės valdžios institucijų, siekdamas padėti išspręsti ginčus arba atitaisyti neteisingą padėtį. Tai galutinė instancija nagrinėjant skundus dėl viešųjų institucijų Škotijoje veiklos (vietos valdžios įstaigų, Nacionalinės sveikatos tarnybos, aprūpinimo būstu asociacijų, Škotijos Vyriausybės ir jos tarnybų bei departamentų, tribunolų ir universitetų bei daugelio Škotijos viešųjų įstaigų).

Kontaktiniai duomenys:

Nemokama telefono linija 0800 377 7330
Tel. 0131 225 5330

Pašto adresas Freepost SPSO (pašto ženklo nereikia)

Adresas apsilankymui 4 Melville Street, Edinburgh, EH3 7NS (darbo valandos: pirmadieniais, trečiadieniais, ketvirtadieniais ir penktadieniais 9–17 val., antradieniais 10–17 val.)

Svetainė [↗ SPSO](#)

2. Parlamento ir sveikatos priežiūros paslaugų ombudsmenas (*Parliamentary and Health Service Ombudsman*)

Parlamento ir sveikatos priežiūros paslaugų ombudsmenas yra galutinė instancija nagrinėjant skundus dėl Nacionalinės sveikatos apsaugos tarnybos Anglijoje ir Jungtinės Karalystės Vyriausybės suteiktų viešųjų paslaugų. Ši institucija teikia nemokamas paslaugas ir nagrinėja skundus, pateiktus asmenų, kurie mano patyrę neteisingumą ar sunkumų dėl netinkamos ar nesąžiningos organizacijos veiklos, netinkamai suteiktų paslaugų ar atsisakymo ištaisyti padėtį.

Ombudsmenas nėra valdžios sektoriaus dalis. Šią pareigybę, kaip nepriklausomą skundų tvarkymo instanciją, įsteigė Parlamentas. Ombudsmenas teikia savo darbo išvadas Parlamentui, kad šis galėtų įvertinti viešųjų paslaugų teikėjus, taip pat siekiant gerinti viešąsias paslaugas ir kitiems subjektams. Ombudsmenas atskaitingas Jungtinės Karalystės Parlamentui, o jo darbą tikrina Viešosios administracijos ir konstitucinių reikalų komitetas.

Prieš teikiant skundą ombudsmeniui, pirmiausia reikia pateikti skundą organizacijai, kurios paslaugomis esate nepatenkintas. Jei teikiate skundą dėl Jungtinės Karalystės Vyriausybės padalinio ar viešosios organizacijos, turite kreiptis į Parlamento narį, kuris perduos skundą ombudsmeniui.

Svetainė [↗ Ombudsmenas](#)

Kontaktiniai duomenys:

Tel. 0345 015 4033 (8.30–17.30 val. pirmadieniais–penktadieniais)

Telefonas trumposioms žinutėms ir perskambinimui 07624 813 005

Kurtieji gali pasinaudoti „SignVideo“ paslauga [↗ SignVideo](#)

Specializuotosios žmogaus teisių organizacijos

1. Škotijos vaikų ir jaunimo reikalų komisaras (*Children and Young People's Commissioner Scotland*)

Škotijos vaikų ir jaunimo reikalų komisaras didina informuotumą apie vaikų teises, gerina jų supratimą ir padeda vaikams įgyvendinti savo teises. Komisaras turi įgaliojimus atlikti tyrimą ir įvertinti, ar paslaugų teikėjas, priimdamas sprendimus ir atlikdamas veiksmus, darančius poveikį vaikų ir jaunimo grupėms, atsižvelgia į jų teises, interesus ir nuomonę.

Kontaktiniai duomenys:

Children and Young People's Commissioner Scotland
Roseberry House
9 Haymarket Terrace
Edinburgh
EH12 5EZ
Tel. 0131 346 5350
Nemokama jaunimo telefono linija 0800 019 1179
Tel. trumposioms žinutėms 0770 233 5720

E. paštas [↗ inbox@cypcs.org.uk](mailto:inbox@cypcs.org.uk)

Svetainė [↗ CYPCS](#)

2. Škotijos informacijos komisaras (*Scottish Information Commissioner*)

Škotijos informacijos komisaro biuras skatina įgyvendinti visuomenės teisę prašyti Škotijos valdžios institucijų informacijos ir gerosios patirties diegimą institucijose, ir prižiūri, kad tai būtų daroma. Komisaras skatina viešąsias institucijas užtikrinti atvirumą, skaidrumą ir atskaitomybę.

Komisaras skatina vykdyti ir užtikrina, kad būtų vykdomi Škotijos informacijos laisvės įstatymai:

- 2002 m. Informacijos laisvės įstatymas (*Freedom of Information (Scotland) Act 2002*);
- 2004 m. reglamentai dėl aplinkos informacijos (*Environmental Information (Scotland) Regulations 2004*);
- 2009 m. reglamentai dėl erdvinių duomenų (*INSPIRE (Scotland) Regulations 2009*).

Komisaras ir jo biuro darbuotojai:

- išnagrinėja skundus ir priima teisiškai privalomus sprendimus;
- skatina viešosiose institucijose diegti gerą patirtį;
- teikia visuomenei informaciją apie piliečių teises.

Kontaktiniai duomenys:

Scottish Information Commissioner
Kinburn Castle
Doubledykes Road
St Andrews
Fife
KY16 9DS
Tel. 01334 464610
Faksas 01334 464611
E. paštas enquiries@itspublicknowledge.info
Svetainė [Škotijos informacijos komisaras](#)

3. Informacijos komisaro tarnyba (*Information Commissioner's Office*)

Informacijos komisaro tarnyba yra nepriklausoma Jungtinės Karalystės institucija, kurios tikslas – ginti viešąjį interesą, susijusį su teisėmis į informaciją, skatinant viešųjų įstaigų atvirumą ir asmens duomenų apsaugą.

Kontaktiniai duomenys:

Information Commissioner's Office
Wycliffe House
Water Lane
Wilmslow
Cheshire
SK9 5AF

Tel. 0303 123 1113 (arba 01625 545745, jeigu nepageidaujate skambinti „03“ numeriu)
Faksas 01625 524 510

The Information Commissioner's Office Scotland
45 Melville Street
Edinburgh
EH3 7HL

Tel. 0131 244 9001

E. paštas Scotland@ico.org.uk
Svetainė [Informacijos komisaro tarnyba](#)

Kitos organizacijos

1. Piliečių konsultacijų tarnyba (*Citizens Advice Service*)

Piliečių konsultacijų tarnyba padeda žmonėms spręsti teises, pinigines ir kitas problemas, teikdama nemokamas, nepriklausomas ir konfidencialias konsultacijas bei darydama įtaką politikams.

Kontaktiniai duomenys:

Tiesioginė telefono linija 0808 800 9060 (pirmadieniais–penktadieniais 9–18 val.)

Svetainė [Piliečių konsultacijų tarnyba](#)

Norėdami susisiekti su Piliečių konsultacijų tarnyba spustelėkite http://citizensadvice.org.uk/index/contact_us.htm.

2. Pagalba nukentėjusiesiems Škotijoje (*Victim Support Scotland*)

Pagalba nukentėjusiesiems Škotijoje – tai savanoriškos veiklos organizacija, padedanti žmonėms, nukentėjusiems nuo bet kokių nusikaltimų. Ji teikia svarbiausią informaciją, emocinę ir praktinę pagalbą bei paramą nukentėjusiesiems, liudytojams ir kitiems asmenims, kuriuos paveikė nusikaltimas. Tarnybos paslaugas nemokamai ir konfidencialiai teikia savanoriai per bendruomenėje esančių nukentėjusiųjų ir jaunimo teisingumo tarnybas ir teismines liudytojų tarnybas.

Pagalbos nukentėjusiesiems Škotijoje svetainėje rasite daugiau informacijos, be kita ko, kontaktinius duomenis:

[Pagalba nukentėjusiesiems Škotijoje](#)

Pagalbos telefonas 0345 603 9213 (pirmadieniais–penktadieniais 8–20 val.)

Škotijos nukentėjusiųjų teisių kodeksas (*Victims' Code for Scotland*)

[Škotijos nukentėjusiųjų teisių kodekse](#) aiškiai ir vienoje vietoje išdėstytos asmenų, nukentėjusių nuo nusikaltimų Škotijoje, teisės ir galimos paramos priemonės.

3. Imigracijos reikalų komisaro tarnyba (*Office of the Immigration Services Commissioner*)

Imigracijos reikalų komisaro tarnyba (OISC) yra nepriklausoma, nevyriausybinė viešoji įstaiga, įsteigta pagal 1999 m. Imigracijos ir prieglobsčio įstatymą (*Immigration and Asylum Act 1999*).

Imigracijos reikalų komisaro tarnybos pagrindinės funkcijos:

- reguliuoti konsultacijų imigracijos klausimais teikėjų veiklą;
- skatinti gerą patirtį nustatant standartus;
- priimti ir persiųsti skundus dėl bet kurių asmenų, teikiančių konsultacijas imigracijos klausimais;
- vykdyti įstatymus pažeidžiančių asmenų persekiojimą;
- vykdyti asmenų, kurie teikia konsultacijas imigracijos klausimais ir kuriuos reguliuoja viena iš paskirtųjų profesinių įstaigų, reguliavimo priežiūrą.

Imigracijos reikalų komisaro tarnyba neteikia konsultacijų imigracijos klausimais ir neremia konkretaus konsultacijos teikiančio subjekto.

Imigracijos reikalų komisaro tarnyba bendradarbiauja su įvairiomis organizacijomis, be kita ko, su profesinėmis asociacijomis, teismais, Jungtinės Karalystės sienų agentūra ir savanoriškos veiklos organizacijomis.

Daugiau informacijos: [Imigracijos reikalų komisaro tarnyba](#)

Kontaktiniai duomenys:

Office of the Immigration Services Commissioner

5th Floor

21 Bloomsbury Street

London

WC1B 3HF

Tel. 0845 000 0046

E. paštas info@oisc.gov.uk

4. Škotijos teisinės pagalbos taryba (*Scottish Legal Aid Board*)

Teisinė pagalba Škotijoje teikiama siekiant užtikrinti galimybę kreiptis į teismą asmenims, kurie neturi lėšų bylinėjimosi išlaidoms padengti. Škotijos teisinės pagalbos taryba administruoja Škotijos teisinės pagalbos sistemą įstatymuose nustatyta tvarka.

Norėdami kreiptis dėl teisinės pagalbos, turite susirasti advokatą, atliksiantį teisinį darbą. Jums reikės įrodyti, kad neturite lėšų patys susimokėti už teisinę pagalbą ir kad spręstina problema yra rimta. Jums gali tekti susimokėti dalį bylinėjimosi išlaidų arba padengti jas vėliau.

Gali būti, kad jums išvis nereikės mokėti – tai priklauso nuo jūsų finansinės padėties ir prašomos teisinės pagalbos rūšies.

Prašomos teisinės pagalbos rūšis priklauso nuo to, kokios teisinės pagalbos jums reikia. Šiuo klausimu jums patars advokatas.

- Teisinė pagalba gali padėti padengti išlaidas, reikalingas advokato konsultacijoms ir pagalbai, pvz., išaiškinant jūsų teises ar teises galimybes, derantis ar rengiant dokumentus. Ji neapima teismo mokesčių.

Tačiau prireikus jūsų advokatas gali atstovauti jums teisme:

- civilinėje byloje, pvz., jei sprendžiate būsto klausimus, skiriamas, ginčijate dėl vaikų ar prašote pagalbos sprendžiant būsto skolos problemas;
- byloje dėl nepilnamečių, pvz., jei esate nepilnametis (arba jo tėvas / motina ar globėjas), kuris bus apklausiamas teismo posėdyje;
- baudžiamojoje byloje, pvz., jei esate kaltinamas padaręs nusikaltimą arba jums gresia laisvės atėmimas.

Daugiau informacijos apie Škotijos teisinės pagalbos tarybą ir jos kontaktinius duomenis:

The Scottish Legal Aid Board

Thistle House

91 Haymarket Terrace

Edinburgh

EH12 5HE

Tel. 0131 226 7061 (pirmadieniais–penktadieniais 8.30–17 val.)

Kurtiesiems: [contact Scotland-BSL](#), Škotijos internetinė ženklų kalbos vertimo tarnyba

E. paštas general@slab.org.uk

Svetainė Škotijos teisinės pagalbos taryba

5. Slaugos inspekcija (*Care Inspectorate*)

Slaugos inspekcija reglamentuoja slaugos tarnybų veiklą ir prižiūri, kad jų paslaugos atitiktų nustatytus standartus. Kartu su kitomis priežiūros institucijomis ji tikrina, kaip įvairios vietos organizacijos užtikrina paramą suaugusiems ir vaikams.

Kontaktiniai duomenys:

Tel. 0345 600 9527

E. paštas enquiries@careinspectorate.com

Svetainė [Slaugos inspekcija](#)

6. Škotijos psichinės gerovės komisija (*Mental Welfare Commission Scotland*)

Ši komisija saugo ir propaguoja psichikos ligomis ar demencija sergančių, mokymosi sutrikimų ir panašių problemų turinčių asmenų žmogaus teises. Ji suteikia daugiau galimybių asmenims ir jų slaugytojams, vykdo su psichikos sveikata ir neveiksmumu susijusios teisės stebėseną ir daro įtaką bei nustato uždavinius paslaugų teikėjams ir politikos formuotojams.

Pagalbos linija 0800 389 6809 (tik paslaugų vartotojams ir slaugytojams) arba 0131 313 8777 (specialistams) (pirmadieniais–ketvirtadieniais 9–17 val., penktadieniais 9–16.30 val.)

E. paštas enquiries@mwscot.org.uk

Svetainė [Škotijos psichinės gerovės komisija](#)

Kitos informacinės arba pagalbos įstaigos

Toliau išvardytos organizacijos ir įstaigos gali teikti informaciją arba pagalbą savo kompetencijos srityse.

Jungtinės Karalystės piliečiams skirta Jungtinės Karalystės Vyriausybės svetainė: [Gov.UK](#)

Organizacija „Shelter“ konsultuoja benamius: [Shelter Scotland](#)

ACAS konsultuoja įsidarbinimo klausimais: [ACAS](#)

„National Debtline“ konsultuoja skolų grąžinimo klausimais: [☞ National Debtline](#)

Dėl skolų taip pat galima kreiptis į „StepChange Debt Charity“: [☞ StepChange](#)

„Money Advice Service“ konsultuoja pinigais ir finansiniais klausimais: [Money Advice Service](#)

„Law Society of Scotland“ gali padėti susirasti advokatą, taip pat dirbantį žmogaus teisių srityje: [☞ Law Society](#)

„Scottish Child Law Centre“ teikia nemokamas konsultacijas vaikams ir su vaikais susijusiais klausimais: [☞ SCLC](#)

„Contact“ teikia informaciją, paramą ir konsultacijas neįgalių vaikų šeimoms: [☞ Contact](#)

Pacientų konsultavimo ir paramos tarnyba (*Patient Advice and Support Service*, PASS), veikianti prie Piliečių konsultacijų biuro, yra nepriklausoma tarnyba, teikianti informaciją, konsultacijas ir paramą pacientams bei jų slaugytojams: [☞ PASS](#)

Škotijos psichikos sveikatos asociacija (*Scottish Association for Mental Health*): [☞ SAMH](#)

„Care Information Scotland“ yra telefono linija ir interneto svetainė, kur galima gauti informacijos apie vyresnio amžiaus žmonių slaugą Škotijoje: [CIS](#)

„SurvivorScotland“ prižiūri, kaip įgyvendinama nacionalinė strategija dėl vaikystėje smurtą patyrusių asmenų: [SurvivorScotland](#)

Škotijos pagalbos linija vyresnio amžiaus žmonėms: [☞ Age UK Scotland](#)

Škotijos kovos su smurtu prieš moteris centras „Scottish Women’s Aid“: [SWA](#)

Škotijos pabėgėlių reikalų taryba (*Scottish Refugee Council*): [☞ SRC](#)

Teisinės pagalbos etninėms mažumoms centras (*Ethnic Minorities Law Centre*): [☞ EMLC](#)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujimas: 17/05/2018